

Exquisitissimi Tractatus: de actioibus instiur. sup actio num arboze: et de interesse: per spicui Jureconsulti. v. Dyni de Mucello: In plurimis iam academijs coram viris claris sumis enucleati et laudati: fauste incipiunt.

Rubrica de actionibus.

4
Continuare

Tractatum istum ad pcedentia vel ad pcedentes tractatus extra continuationem quam ter. ponit: superuacuum foret: qz ter. seipsum continuat: et ideo breuiter est videre in quot partes titulus iste diuidatur vsqz ad finem et secundum re

ctam diuisionem titulus iste continet tres partes principales prime due sunt valde breues tertia est aliquatulum longa. **In** prima continuatur tractatus iste ad pcedentia vsqz ibi: Actio autem etc. **In** secunda ponitur diffinitio actionis vsqz ad. s. omnium. **In** tertia que extenditur vsqz in fi. titu. ponuntur quedam diuisiones actionum que sunt sex numero. **Et** ideo illa diuidetur in prosecutione materie in sex partes principales. **Titulus** iste sicut videbitis in prosecutione ponit sex diuisiones. **Prima** est qz actionum quedam sunt reales: quedam personales: quedam mixte vsqz ad. s. sed iste. **Secunda** est qz quedam sunt ciuiles quedam pretorie vsqz ad. s. sequens. **Tertia** est qz quedam sunt persecutorie rei quedam penales quedam rei et pene vsqz ad. s. ocs. **Quarta** est qz quedam dant in simpli quedam in duplum et quedam in triplum et quedam in quadruplu et vltra non extenduntur vsqz ad. s. actionum. **Quinta** qz quedam sunt bonafidei quedam stricti iuris vsqz ad. s. preterea. **Sexta** qz quedam sunt persecutorie solidi et quedam non et iste ponitur in. s. sunt preterea in fi. titu. **Alie** quedam diuisiones addunt i glo. in vlti. s. istius ti. Ita qz in summa ponunt. xij. diuisiones et illas prosecut fuit Jo. in arboze nihil quasi aliud substantiale continetur in arboze nisi. xij. diuisiones **Et** qz iste ponitur i vltima lect. istius. s. ti. ideo vltima lectio arboris erat eade. **Sed** primo est opus vt expediamus tractatum postea expediemus arbozem in duabus vel tribus lectionibus. **Prima** pars in qua ponitur continuatio tractatus: et secunda in qua ponitur diffinitio act. sunt valde faciles quantum ad casus posit. **Et** ideo casus v3 ita ponit: qz. s. tractatum est de psonis et de reb3 ideo sequitur videre de actionib3: verum qz substantia cuiusqz rei melius p diffinit. declaraf. ideo immediate subicit diffinitionem actionis dicens qz actio est ius persequendi in iudicio quod si bi debetur et nihil aliud dicit: ista pma et scda ps. **Casus** iste qz facillimus repetitione no indiget: qz non v3 al3 ponit qz littera iaceat. **Ista** pma ps ptinuat se ad pcedentes. **Dicitur** e. s. de iur. na. gen. xci. vt i. s. vltio: qz oē ius nostru: aut ptinet ad psonas: aut ad res: aut ad actiones: vt. s. de iur. na. gē. xci. s. oē aut et. l. i. ff. de sta. bo. **De psonis** tractatū est i libro primo vsqz ad ti. d. re. diuisione: de rebus tractatū est in. ij. s. iij. libro vsqz ad ti. d. oblig. **A. ti. d. oblig.** qz op3 obligationē pcedere actōne sicut mater pcedit filiam. inceptit tractare d actionibus hic pprie tractat de actionibus que ex oblig. nascuntur et pcedunt. **Vel** pōt cōtinuare alio mō tractatū est. s. de obl. in genere et in spē: pmo i genere in ti. generali d. obl. **Secdo** in spē in ti. subsequēt. q. mo. re. cō. ob. de lic. ob. et in alijs ti. subsequētibus: qz pcedit ex obligatione actio: vt. l. l. s. ea. ff. d. pcur. et pba. s. de verb. ob. i. pn. ti. id ex quo vidimus de ob. que est actionis mat videamus de actioe que est ipius obligationis filia. **Et** primo persequemur diffiniendo vsqz ad. s. oium. **Secudo** diuidēdo in. s. omnium. **Duplex** est ergo modus tractādi de actionibus: diffiniendo et diuidendo. **Dicit** ergo Justinianus qz actio est etc. **Ad** aduertatis expositionē verborū sicut glo. ponere solent et recte no ponit absurditatē nisi i vno loco: actio aut est etc. istud no vice rē nisi qz gl. ponit: actio i iure nostro summit pluribus mōis. **Aliqñ** summit p actu vt in auctē. hoc ius por. qz actio pia. i. actus pius cōstituit: et in auctē. de nō alienandis. s. si minus et. l. iij. s. sciendū est. ff. d. dona. inter virū et vro. et in multis alijs. **Aliquādo** p actione criminali et in ista significatione sumitur. C. qñ ci ac. p. cr. **Et** ecōtra. Aliqñ p administratione: vt

in auct. ius iur. qz prestat: et in auct. vt in. fin. quoqz sus. s. ius iur. rādūtamē hoc no est ponere nouum. **Licet** hic aliqñ ponat qz actus est idem qz administratio: vt. l. actus. ff. de adm. tu. et in eadem significatione ponit i auctē. vt ind. fin. quoqz sus. s. i. turādum. **Aliquādo** ponit p iure psequendi et in ista significatione ponit indiff. ista. **Nihil** aliud: qz dicit nihil aliud qz circa actiones est psideare ius vetus et ius nouū iustitai et p mediā am iuris prudentiā iductum: auqñ actiones interpretabant a pontificib3 qz pcrāt populo cum quadam solemnitate verborū concepta vt. l. si seruis nauē. ff. de functis hodie solemnitas ista quantum ad actiones ciuiles et pretorias et quantum ad interdita est sublata vt. l. vlt. C. de interdicitis: s. de inter. s. vlti. et. C. de formulis. l. i. et. ij. remanet ergo simpliciter actio que est ius et. ius. q. d. remota illa solēnitāte v3 hodie remanet actio qz ē ius. **Quaf** dicat ius potest et credo lenit ofidi qz pma opinio ptineat veritatē magnam qz illa quā glo. approbat vt ostendā vobis: hoc dicit vt ostendat actionē eē rem icorporalē. **Res** corporeales sunt que pnt videri et tangi: illa que sunt i iure no pnt videri nec tāgi: vt. l. l. ff. de re di. et. s. de rebus corpo et icorpo. ad hoc ergo vt ostendat actionē eē rem que nec tangi nec videri pōt dici qz ē ius **Ista** est pma opinio et credo qz ptineat veritatez. **Et** subicit alia opinio que est ipa veritas. **Et** ppter officiu iudicis: qz officium iudicis no est actio: sed Marti. dicit qz est actio. **Quare** of ad ofiam officij iudicis: qz officium iudi. est ius vel scūm. **Ista** gl. vt innuere qz non est ius: tñ istō est falsum nam actio descendit ex obligatione officiu no: et ideo ponit ad ofiam offi. iudi. tñ istud est falsū vt ostēdaz statim: et ideo no credo qz ponat ad ofiam offi. iud. qz hoc no distinguit actionē ab officio quia vtrūqz est ius. **Sed** qd est illud qz distinguit. i. qz sibi debet: qz illud qd pponit p officiu est equū pstarī: tñ no debet ex aliqua obligatione vt. l. qntus. ff. d. annuis le. et. l. deducta circa pn. ff. de tab. **Persequēdi.** **Dixerūt** qdaz qz hoc dicit ad ofiam realiū actionū: et qz ptineat solū ad actioes psonales no reales pba: qz ille qz proponit realē actionē no peti sibi debet: vt in. s. oium: vñ restaret qzere vtrum diffiniat hec actio psonalis sola: vñ cōiter vtraqz realis et psonalis: et ista est pncipalis qd hic id omitto eā. iij. no dicit. **Persequēdi.** **Ad** ofiam realiū actionū. **Sz** ad ofiam criminaliū actionū qbus non petim3 qd nobis ē debitum: sed vindictā summi in delin quēte. **In** iudicio. **Hoc** dicit: qz regl3 oēs actioes debēt in iudicio pponi qz nemo auctoritate ppria v3 sibi ius ofe: et si faciat punir: vt in. l. nullus. C. de iudeis et. l. si qs in tātā. C. vnde vi et. l. extat. ff. qd metus cā et. l. pe. et. ff. ad. l. iul. de vi pu. l. res obligatas. C. vi bo. rap. tñ casr licet vt i fure nocturno quēlz cape et oc cidere aucte ppa vt. l. itaqz. ff. ad. l. acql. et. l. furē. ff. de sicarijs. **Item** debitorē fugiēre. l. vt dicit qd liceat cape aucte ppria et pecuniā ei auferre vt. l. ait pretor. s. si debitorem. ff. que i frau. credi. **Ite** p militē ofiorē ppa aucte cape et offēdā: vt. l. ij. C. vt vnicuiqz liceat se sine iu. uin. **Qd** sibi debetur. **Dixerūt** qui dam hoc ponit ad differentiam realiū: tñ nihil est. **Sed** ponitur ad differentia actionū que proponuntur ad vindictaz. **Per** sequendi ponitur etiam ad differentia exceptionū. **Nam** sicut actor petit cōdemnari reū: sic reus per exceptionēz intēdit actorem excludere vt. l. ij. in prin. s. illud. ff. de excep. et ideo cauetur l. qz in exceptionibus reus est actor et habet necesse probare exceptionem: sicut actor intentionē vt. l. i. ff. de excep. et. l. in excep. ff. d. proba. **Posito** casu et sumario. **Expositione** lse. **Modo** restat videre per ordinem oia que tenere v3 circa prin. istud: pmo circa diffinitionem. iij. vel. v. vi. modis opponā qōnes ex quibus patebit tota materia que pertinet ad prin. istud et vbiqz generaliter tractant doctores. **Primo** ergo quero vtrū diffiniatur hic actio realis vel psonalis sola. vel cōiter vtraqz. **Secundo** quo iure actiones sunt inducte vtrum iur. gen. vlti. et i hoc est altercatio maxima. **Tertio** vtrum actio sit ius: et videtur fatua qd: qz tertus expresse dicit: tamen argumenta sunt multa contra hoc. **Quarto** vtrum cā idem sit qz actio: et ista questio pncipalis tractatur hic. **Quinto** vtrum officium iudicis sit actio: et hoc similiter hic pncipaliter tractatur ista omnia ponuntur p glo. tñ oportebit qz intelligatis magis late ita qz glo. sunt postea ipsum nihil. **Modo** procedo ad opi. hoc ordine: hic dicitur qz actio ē etc. ostendo qz ista diffinitio si recte procedat. **Quia** vbi peto qd mihi dētur dico pponē actōnē qz. l. cauef. qz si conuenit inter me et te nudo pacto qz faceres aliud vel dares et si no faceres vel no dares pmissisti penā per stipulationē: ego debeo agere ex stipulationē penali et agendo stipulationē cōsequor qd in pactū deuenit et si illud non fiat conse

quor: pactum: vt. l. si pacto quo penaz. C. de pactis: ergo peto mihi
bi nō debitum: q. l. cauetur q. vbi pcedit nuda cōuentio r seqt
stipulatio penalit nō est petitio ex stipulatione nisi sublatā pri
ma iur. nouat. Stipulo: nanē edificari r si non edifices pmit
tis. c. noie pene. c. non sunt in stipulatione nisi postq. es in mo
ra: vt. l. obligationū fere. §. vlti. ff. de verbo. obli. cu. ergo ibi nō
esset i mora vt q. nō possit cōueniri ex stipulatione: q. vbi nul
la mora ibi nulla petitio: vt. l. lecta. ff. si certum pe. l. si pupil. ff. d.
verbo. ob. l. nulla intelligi mora. ff. de re. iur. ff. de po. l. luti. in fi.
r tñ ibi proponit actio sup hoc q. non erat debitū. C. Sed gl.
rñdet satis bene: tñ nō multū q. in. l. illa illud qd. deuenerat in
pactū erat debitū saltz naturalr r sup eo q. ē debitū naturalr
nō pōt denegari qn possit fūdari iudiciū. C. Imo pōt negari q. na
turalis obliō sola si parit actionē regulariter: vt. l. naturales. ff.
de ac. r ob. r de fideiuf. l. fideiuf. §. fideiuf. r de ver. obli. l. qui
rome. §. flauius: r. l. creditores. ff. de ver. sig. Unde ista non est
bona responsio. C. Alia responsio est r melior q. ibi non age
batur ex pacto: nec tex. hoc dicit. Imo agebatur ex stipulatiōe
tñ vt constitueretur in mora: q. patiendo secum litem cōtesta
ri vt in mora: sic dō intelligi. l. si pacto: r solet notari in. l. nuda
C. de pben. r cōmit. stipu. r p. ff. de ver. ob. l. si. r. cum petiero
C. Secundo vt ob. q. actio iniuriarum non computat in bo
nis nostris. ff. ad. l. fal. l. penales. r. l. iniuriarum actio. ff. de in
iur. C. Et ratio est q. prodita est ad vindictam r non psequit
rem: vt. l. cum emancipati. §. emancipatus. ff. de col. bo. r tamē
appellatur actio. C. Ad istud respondetur sic q. l. non sit debi
tum habito respectu ad eum qui cōuenitur sed simplr sit vin
dicta: tamen est debitum respectu actoris: q. ego peto penā mi
hi debitam: ideo dō actio. C. Alterius vt ob. stare valde: tamē
minus obstat q. prima oppō. Si conuenio te peti. bef. r tu pos
sides vnā rem de hereditate vel nihil: postea lite conte. inci
pis possidere debes cōdemnari: vt. l. si hereditatem: r. l. si quo: r
litem videndum. §. si quis eum. ff. de pe. bef. Si sic est: ergo dō
actio procederet vbi mihi nil debetur. C. Dicit glo. q. istud ē ra
tione vniuersalis iudicij qd. ad omnia trahitur. ff. de iudi. l. so
lemus. Istud non est simplr verum: sed oportet dici sicut dō i
alia glo. in. l. non pōt. ff. de iudicij. C. Aut tempore litis con.
erat defectus iuris in persona actoris r rei. C. Aut i persona
tñ rei r nō in persona actoris. C. Primo casu: vt si tempore
libelli dati r litis conte. erat defectus iuris in persona vtrius
q. C. Aut illud ius quod superuenit lite pendente cepit habere
originem de nouo. C. Aut hz originem ex scō precedenti. Si
de nouo condemnatio nō dō procedere: verbigratia conuenio
te ad. r. que nullo modo mihi debes: libello oblato lite cont. mu
tuo tibi illa. r. condemnatio non dō procedere: q. non pōt vide
ri in iudicium deductum qd. originem hz post litem conte. r iō
alia interpellatione opus est: sic dō intelligi. l. nō pōt. C. Si ha
bet originem ex scō precedenti procederet cōdenatio: vt si mā
davi tibi q. a debitore meo erigeres. r. incipit agere q. te actio.
man. anteq. consequaris libello oblato r lit. cōte. erigis: debes
mihi condemnari. ff. manda. l. si tibi mandauero. §. man.
C. Secundo cāu quando est defectus iur. tantum in persona
rei condemnatio procedit simpliciter. vt ago contra te petitio.
bz. ad bona que fuerūt de hēditate sempromij: tēpore libelli ob
lati non possidebas aliquid: libello oblato r lite cōtesta. incipis
possidere: debes cōdenari: q. licet incipias possidere post litem
contest. r. tamen ego non incepi habere ius de nouo: sed ante
hz non contra te: q. non possidebas: vt in p. alle. l. de peti. ber.
Et idem in rei ven. tpe libelli oblati nō possidebas: incipis pos
sidere defectus non erat in persona mea: sed in persona tua: vt
habuistis in. l. si autem. §. possidere. ff. de rei ven. C. Idē i act. d.
pecul. vt si ago cōtra te de pecul. ex cōtractu filij vel serui. tēpōr
libelli oblati nihil est in peculio: postea iudicio incobato incipit
aliquid esse in pecul. superueniens peculij operatur q. debeas cō
denari: vt. l. questum in prin. ff. de pecul. r. l. si quis reuz. §. iul.
ff. d. lib. p. ita dōt amodo solui iste oppo. C. Alitio loco signat
alia oppositio p. glo. similiter vt q. diffinitio si pcedat: q. agit p
curator: nōle dñi: r non petit sibi debitum: sed dñi vel pupillo:
similiter curator: nōle adulti: nō petit sibi debitū: sed adulti. Sili
ter plat. nōle ecclesie r si petit sibi debitū s; ecclesie si non est actio
ergo non est iudiciū: q. sine actione nemo experit. C. Ad istud
respondet glo. q. isti habent loco dñorum. ff. de furtis. l. interdū
§. qui tutelā r pro emp. l. qui fundū. §. si tutor: r in multis alijs
C. Alitio modo pōt responderi r est apertissima respōsio: q. si p
latus agat ipsa ecclesia agere vt. Si tutor agat pupillus vt age
re: si curator: adultus: si procurator. dñs q. vident eoz. ministe

rio fungi: vt. l. ita aut. §. gessisse. ff. de admini. tu. ff. de fide. tu. l.
Item si procurator: si quis cau. l. quos. quis. §. si procurator: de
verb. ob. Iste sunt opp. que sunt p. glosatores. C. Modo restat
videre q. nes r sunt bene notande. C. Primo ergo quero vtz
hic diffiniatur actio real: vel personalis sola: vel cōiter vtraq.
C. Et adue rtatis gl. determinat valde bene. C. Primo vt q.
diffiniatur sola personalis. C. Secūdo q. diffiniat cōiter vtra
q. p. rationes efficaces. Qd. sola psonalis: ita ostendit. C. Pri
mo q. debitor: in iur. nō est ille qui est efficaciter obligatus: ita
q. erigi potest vt. l. debitor: de verbo. signi. Sed cōstat q. ille qui
puenitur rei ven. nullo iure est obligatus ciuilitr: vel naturali
ter: vt in. §. oīum: si sic ergo nullo iure ē debitum qd. peti p. rei
vend. ergo verba diffinitōis nō possunt trahi ad actionem in
rem: ergo diffiniatur hic sola personalis r non realis. C. In cō
trarium videtur pluribus rationibus: r hec est veritas q. diffi
niatur cōiter vtraq. q. hoc verbum: debetur: ad omnem actio
nem refert vt. l. pecunie verbū. §. hoc verbum. ff. de verb. signi.
Ergo refertur ad actionem in rē q. actionis verbo continetur
actio in rem vt. l. actionum genera. ff. de act. r obli. ergo diffini
tur hic realis. C. Propterea verbū psequendi dō esse cōmune
ad act. realem r psonalem vt. l. actio. in psonam. ff. de act. r ob.
si sic ergo verba diffinitōis sic possunt referrī ad vnā sicut
r ad aliam. C. Propterea hoc probatur quadā tertiā rōne: q.
in sequenti. §. oīum ita ponitur actio realis pro distincta specie
actōis sicut personalis. Dicitur ibi oīum aut rē. r cū vt pares
spēs ponantur diffinitio simpliciter tradita: ita debz referrī ad
vnā: sicut ad aliam: r ideo cōcluditur q. vtraq. cōiter diffinit.
C. Modo restat secūdo videre: q. istud principaliter tractat in
glo. Vtrum cā r actio sint idem dñs. Pla. dicebat q. sū. idē
r hoc ostendebat sic. C. Primo potest probari: p. tex. C. Secun
do per rōnem: quā Pla. adducebat: cauetur in. l. quā alio die
habuistis: q. singule cause singulas obligationes sequitur vt. l.
an eadem. §. actiones. ff. de ex. rei iudi. sed iste est ordo. C. Pri
mo est contractus: ex cōtractu procedit obligatio: Ex obligatio
ne pcedit actio. §. de verbo. obli. in prin. r. si hoc est: r. ter. ille di
cit q. singule rē. Sequitur de necessitate q. ibi appellat causas
actiones. C. Preterea ostēditur p. argumentum tñ illud solet
forte male intelligi: dicit ipse q. illud quod est argumentum
apud dyalecticos: est actio apud legistas: sed argumentum
non consistit in sola propositione: vel assumptione: vel con
clusionē. Imo requirunt illa tria: verbigratia omnis homo
currit. Detrus est homo: ergo Detrus currit: argumentum
apud dyalecticos nihil aliud est q. quedam ratio: ad probandū
propositum dubium qd. in dubium reuocatur: hic reuocatur i
dubium q. currit. Sic apud legistas peto a te. r. q. vendidi tibi
librum pro. r. ist. ud totum coniunctum est actio. Istud q. vēdi
di ponitur ad confirmandū: vnde nil aliud erit actio: q. rō idu
cta grā fundande r cōfirmande petitiōis. Unde videtis sicut d
bet intelligi argumentū suum. Illud qd. appellatur argumen
tum rē. sed apud dyalecticos appellatur argumentum rō ad cō
firmandum propositum: vt dicam sic actio est rō apd legistas
ad fundandam r confirmandam intētionem: ita intelligit ipse
in sūma de act. r. hīc pōitur in glo. valde male. C. Dñs Jo.
r. Al. dicunt recte oppositum alijs: sed posset aliquis eos repre
bendere: q. argumenta eorum approbare vnum nitunt r pro
bant aliud: r ideo aduertatis. C. Duplex est cā. Vna appella
tā remota ad actionem. Alia appellatur cā proxima: vt dōbo te
cum emptio est cā proxima ex ista procedit obliō: q. obligor ti
bi. Ex obligatione procedit actio: q. habeo q. te actionem ex em
pto: vt tradam librum si soluo precium r tu ex vendito si rē tra
dis vt soluas precium: quid ergo voluit ostendere. Imo vo
luit ostendere q. actio r cā proxima non sunt idem. Secundo
per alia argumenta q. actio r causa remota non sunt idē. In
primis argumentis p. siderauerunt cām proximam. In secun
dis cām remotam: r ideo valde bene argumentantur q. cā pro
xima r actio non sunt idem probatur q. obligatio parit actio
nem: vt. l. l. §. ea. ff. de procur. sicut ergo aliō est mater aliud fi
lia: sic aliud est obligatio aliud actio. C. Preterea r istud ē bo
num argumentum p. ctus est quoddam scñ. l. vendere donare
per stipu. promittere non oēs p. ctus sunt facti vt. l. consilio. §.
questum de cur. fur. sed actio est ius: vt p. hic. r. l. nil aliud. ff.
de act. r obli. sicut ergo aliud est scñ aliud ius q. sunt spēs op
posite. sic rē. r non pcedente scō ius stat nec se mouet tanq. spe
cies sola seu spēs cōnere. C. Ad istud argumentum non possz
aliqud responderi comode. nisi sicut quidam respondent q. actio
est scñ. tñ ego ostendam vobis q. male dicunt. C. Preterea p

batnr. tamen istud non reputo multum efficax. et quod non ostendit vobis hanc ponatur in ista glo. et in glo. l. i. ff. de eden. tamen non reputo argumentum quod valeat. ¶ Donamus vendo tibi librum pro. r. habeo te actorem ex vendito tu solvisti sublata est ergo actio et oblatio. tamen causa non est propterea sublata. Item remitto tibi pretium sublata est actio. tamen causa non est sublata. quia remanet titulus pro emptore. ¶ Donamus vendo tibi et tu cedis habz cessionarius tuus ius cessum. hic non subest causa tamen actio remanet verum est quod non subest procedens a iure tamen subest causa procedens ab alio. unde illud posset procedere. Istud non. ¶ Preterea et istud est valde bonus modus probandi variatur actio et non variatur causa. ergo causa et actio non sunt idem. quia lege cauetur quod si patronus committat dolum aduersus libertum non conuenitur actione de dolo. tamen conuenitur actio in factum. Item conuenitur ex stipula. propter dolum. vt. l. apud celsum. §. in stipulatione. de ex. do. et l. non debet. ff. de dolo. et in pluribus alijs ergo actio et causa non sunt idem: sed diuersa: et hoc approbat glo. Quidam dicunt aliter: et distinguunt Et in veritate non videtur mala distinctio. ¶ Aut quimus de causa materiali ex qua procedit actio. ¶ Aut de causa efficiendi. ¶ Primo casu vix est simpliciter quod glo. dicit. ¶ Secundo casu vt peto a te. r. q. debes: et ita peto te pdenari: et tunc sunt idem in veritate: et non pntinet absurditate. An officium iudicis sit actio dubitatur per glo. quod officium iudicis sit actio: probatur inefficaciter: Quia in actioe iniuriarum fit pdenatio ad extinctionem iniurie per officium iudicis sequitur ergo quod officium sit actio vt. §. de in iur. §. per a. et l. institutionibus. ff. de iniur. tamen illud remouetur per istam glo. quod non sit actio. Imo est mercenarius: et deseruit actio. et sicut aliud est dñs: aliud mercenarius sic aliud officium et aliud actio ¶ Tamen illud argumentum quod facit pro Mar. est quod actiois verbo pntinet actio in rem actio in personam et persecutio vt. l. actiois verbo. ff. de actio. et ob. In alia lege cauetur et istud est quod confirmat opi. Mar. et destruit opi. glo. persecutiones que in re sunt per officium procedunt: et non actiois ius vt. l. pecunie. §. persecutiois. ff. de v. sig. ¶ Preterea cauetur in lege qua habetis hoc anno in cae cognitiōe et hoc statuitur. et. na forte alia actio et. hoc dicitur alia. implicat quod officium sit actio: vt. l. i. cae in prin. ff. de mi. id in iur. l. q. si mi. §. ex hoc edico d. mino. Et hoc edico et. Innuunt quod oriat aliam actio hanc non sit specialis. ¶ Itē probatur quod actio dñi infecti. est ius. pete de cautionis per officium vt. l. i. ptoijs. ff. de pto. sti. et l. ptoijs. ff. de dñ. ifec. et in lege cauetur quod inglino non datur actio dñi infecti. ff. de dñ. ifec. l. i. q. inglino. ¶ Glo. dicit quod iudi. officium non est actio et hoc ego offido aliter quod glo. dicant quodam distinguunt tamen hanc distinctionem sit pulchra: non valet vna musca: Quia quoddam est officium in. quod datur in locū deficientis actiois: vt per quod petitur restitutio. ¶ Per quod petitur salariū aduocati: Aut quod proponitur in locū deficientis exceptionis. Et aliud quod deseruit actioibus bonafidei et stricti iuris. et arbitrarijs. ¶ Illud quod proponitur in locū deficientis actionis vel quod deseruit actioni. non est actio quod istud sit verum quod officium quod proponitur in locū deficientis actiois non sit actio probatur quod lege cauetur quod ea que in testō scribuntur quauis ad testm pntineant et actioem nullam pariatur explicantur iudi. officio. ergo iudi. officium quod proponitur in locum efficiētis actionis non est actio aliqua nec obligatio: vt. l. quintus. §. p. p. de an. le. ¶ Item quod proponitur in locum deficientis exceptionis: non est actio: vt. l. plane. ff. de peti. here. ibi possessor: et cōsultatur pro expēsis iud. officio: et tamen actio non hanc locū. ¶ Item iudi. officium quod deseruit actioni non est actio: quia vlture aliqui veniunt in obligatione. Aliquando in officium sine obligatione. In obligatione veniunt quia debentur per stipu. In officium quia in actionibus bonafidei fit cōdemnatio ad vsuras per moram. ff. ad treb. l. deducta in prin. ¶ Ad argumenta Mar. esset apertissima Responso si quis vellet imo retorqueri possent contra Mar. de in. l. actiois verbo. Quod persecutiones continentur actiois verbo quia hanc si milē cum actionibus. Nam sicut per actiones petimus ab iuitis et extorquemur iuitis: sic per officium iudi. ergo non sunt idem. quia nihil simile idem. ¶ Ad. l. q. si minor. §. ex hoc edicto nulla et. et. a. nihil quod sit actio. quia totum expeditur iudi. officio. ¶ Ad. l. in cause glo. Respondet quod dicitur alia non implicat sicut alias non. in. l. si solum. §. queritur. ff. de procur. ¶ Adodo restat videre de subtilitatibus quas doctores continue reuoluerunt. et maxime vltimam tani. An actiones sint de iure gentium vel ciuili. Et quod sint de iure gen. probatur per ter. et p rones per ter. quia lege cauetur in debiti cōdictio naturalis est et non potest exponi de iure primario. quia secundum illud nulla erat obligatio sed de iure gen. vt. l. in debiti ff. de cōdi. inde. ¶ Idem dicitur in. l. rerum quidē adnotatur iudicium. ff. rerum admo. ibi in fi. de puto aut iure gen. cōdi. pos

se res ab hijs qui non ex iusta causa possident et tamen cōditiones sunt actiones vt. §. appellamus. ¶ Preterea probatur per ar. quotiens dubitatur de medio cui extremorum debeat applicari et vnum extremum est antiquius alio in dubio dicitur adiudicari antiquiori. vt. l. in finalibus. ff. si. regū. hec sunt duo extrema et antiquius est iure gē. quod civile. §. de iure na. gen. et ci. §. ius autem. Istud medium est actio: ergo debemus attribuire antiquiori. ¶ Et propterea istud est valde bonum ar. cōtractus est de iure gē. vt. l. ex hoc iure. ff. de iusti. et iur. et ex cōtractu procedit oblatio: et ex obligatione procedit actio: ergo actio est de iure gē. Ergo sequitur quod ius gē. fuit per actionem inducendum. ¶ In contra. per ter. et ita sentiunt glo. quod actiones sunt de iure ciuili: vel ptoio: et hoc per ter. in. §. sed iste de ppe. acti. ¶ Secundo per argu. quod maxime vlt facere pro opinione cōtraria. sed inducitur pro ista cōpositum appellatur quod non erat reductum ad ordinem. et reductum ad ordinem vt. l. i. circa prin. ff. de orig. iur. dicitur ibi quod ius ciuile appellatur papiuū non quia papius quod adiecerit. sed quia leges sine ordine latas in vnum cōposuit hoc probatur sic. et ita sentiunt glo. de i. institutione. ff. oēm et. et in. l. i. §. de vi. ff. de ori. iur. quod per ius ciuile actioes fuerunt pposite ergo producte per alium ergo alius fuit auctor inducendum actionum alius cōponenday. ¶ Cōponere enim est iam inductam reducere ad ordinem reformare in hoc errauerunt ideo est cōtra eos. ideo dicit quod cōpositum aut refertur ad personam cōponentis aut ad materiam ex qua cōponitur. ¶ Primo casu est verum quod glo. dicit. Sed ter. dicit deinde ex his et non per has et ideo ius ciuile fuit materia actionum. ¶ Preterea de iure gentium erat sola naturalis obligatio vt l. cum amplius. §. is natura. ff. de regu. iur. sed naturalis sola si parit actionem vt. l. si his cui. §. vlti. ff. de solut. ergo ius gen. non inducit actionem et ideo cōcludunt glo. quod actiones sunt de iure ciuili vel ptoio et non de iure gen. ¶ Ad argumenta cōtraria est aperta respo. ¶ Ad illud de lege indebiti ibi exponitur glo. naturalis et. i. naturales accessiones in ea veniunt. ¶ Ad aliud rex quod et. i. pp distinctionem dñi quod per ius gē. fuit inductum an ius gen. non poteram dñe rex ad me pertinere. ¶ Ad aliud antiquiori et. verum est vbi dubitatur sed hic non dubitatur. quia lex hic aperte dicit quod sint de iure ciuili: vel ptoio vt. §. sed iste de perpe. et tempo. actionibus. ¶ Ad aliud cōpositum et. vix est facta relatione ad personam cōponentis sed hic dicitur fieri relatio ad materiam ex qua fuit cōpositum. ¶ Ad aliud vtrius actio sit facti vel iuris in veritate bene est quod aureliensis. quia per ter. ¶ Quidam dicunt quod est facti et istud faceret pro quadam glo. que est hic: quod actio est verborum expressio. nam nihil aliud est quod vulgaris formula. nam sicut donare et vendere est factum. vt l. p. silio in fi. de cur. su. sic et agere nā petere hereditate est factum agere ex empto est factum: et quod hic dicitur quod est ius dicitur exponi. i. verborum expressio: ista est expositio eorum. Istā expositio probatur sic: quia lege cauetur si pater naturalis qui erat mutus habebat filium et dedit eum in adoptione hanc non cōsentiat tamen valet adoptio et cōfirmatur pinde ac si iure facta fuisset: exponitur glo. i. verbis expressis vt. l. si pater naturalis. ff. de adop. ¶ Preterea per quod in stipulationibus ius: in pactis factum versat: sed ex pactis procedunt actioes ideo sequitur quod actio factum sit: vt. l. si vnus. §. pacti ne peteret. ff. de pactis. ¶ Unde doctores dicunt simpliciter quod actio est ius inherens verbis ter. et probatur supra de rebus cor. et incor. et de re. di. l. i. ff. quia actio non potest videri nec tamen ergo est incorporalis ergo appellatōe iuris pntinet ad argumēta dñi dicit agere est factum et actio est verbo expressio et. oia sunt trusse. ¶ Preterea ex ptoio procedit actio et. quia vti et frui est factum et tamen ius vti est incorporale: vt. l. i. et. ij. ff. de vsuf. ¶ Preterea ire agere aqua ducere est factum et tamen iter actio et aque ductus sunt iura. l. i. ff. de ser. vt. pre. et. l. loci corpus. §. si seruitus ven. et. l. iura predioy. ff. q. admo. seruitu. ¶ De. ¶ Aniam. ¶ Justinianus intendens tractare de actio. tractat dupliciter ¶ Nam primo de actionibus tractat diffiniendo et ille tractatus fuit positus in precedenti rō. Actio aut et. ¶ Secundo de actioibus tractat diuidendo. Et iste est secundus tractatus. s. per modum diuisionis incohatur in pnti. §. dñm et extenditur iste tractatus sicut fuit dñm in alia lectione vsq; in fi. ti. Tamen quia diuisiones que ponuntur in isto titulo de act. sunt. vi. numero: ideo titulus iste incipiendo a. §. isto vsq; in fi. continet. vi. partes sicut dñm est. ¶ Quia primo ponit vnam diuisionem: quod actio quaedam sunt in rem. Quaedam in personam. Quaedam in re: et ista ponit in pnti. §. et durat vsq; ad. §. sed iste. ¶ Secunda est quod que

dam sunt civiles, quedam pretorie et durat vsq; ad. s. sequens illa. **C**ertia e q; alie sunt persecutorie rei. Alie pene. Alie rei et pene: durat vsq; ad. s. omnes. **C**uarta e q; quedam datur in simplum, quedam in duplum, quedam in triplum: quedam in quadruplum. **A**ltra quadruplum nulla extenditur: et ista durat vsq; ad. s. actum. **C**uinta est q; quedam sunt persecutorie bonafidei: quedam stricti iur. Et ista ponitur in. s. actum et durat vsq; ad. s. sunt ppea. **C**Sexta et vltima est q; quedam sunt persecutorie solidi et quedam non: et ista extenditur vsq; in fi. ti. **C**Moedo videamus de prima diuisione. s. q; alie sunt in re alie in personam alie mixte. Et ista extenditur vsq; ad. s. h. iste **C**Et aduertatis quo ordine. s. iste procedit. Quia primo Justinianus ponit primam actionum diuisionem. s. q; alie sunt in rem alie in personam, alie mixte. Secundo vsq; in fine. s. ponit executionem seu declarationem istius diuisionis. **C**Secunda ibi namq; et. et durat vsq; ad. s. sed iste. **C**Tamen quia modus declarandi est multiplex circa varias species actionum. **C**Ideo secunda pars continet quatuor partes principales. In prima dicitur de personalibus vsq; ibi aut cum eo et. **C**Secundo de realibus q; proponuntur per rebus corporalibus vsq; ibi cum si agat. **C**Tertio de actio. in rem q; proponuntur per rebus incorporeis. i. pro seruitutibus vsq; ibi q; genus actionis et. **C**In quarta et vltima parte ponit distinctionem inter actiones in rebus q; proponuntur pro rebus incorporeis: et actiones in rem q; proponuntur per incorporeis **C**Tamen antequam ego procedam ad positionem casus. **P**ro euidencia dicendum circa materiam. s. premittam tria: vel quatuor vba et his intellectis tex. videbitur vobis quidam fabula et. Si vos vultis intelligere proprie ea q; dicitur in tex. et glo. antequam positionem casus e opus finire quidam diuisionem: q; continet quatuor membra et e talis. **C**Quaedam sunt actiones vere personales. **C**Quaedam vere reales. **C**Quaedam mixte que partim sapiunt naturam realium partim naturam personalium. Et quedam sunt in rem scripte que sunt ab origine personales: tamen sapiunt in aliquo naturam realium. **C**Personales appellantur ille que descendunt ex delicto vel quasi ex delicto vel quasi. Et quod ostendo vobis de necessitate: quod ita est: q; actio personalis descendit ex oblatione: vt p. s. de ver. ob. in prin. ti. Oblatio descendit ex delicto vel quasi: ex delicto vel quasi vt. l. i. in prin. de act. et ob. Si sic ergo proprium erit actionis personalis que descendit ex oblatione q; descendat ex delicto vel quasi ex delicto vel quasi: quare appellatur personalis. **R**espondeo q; persona est obligata et astricta ad id quod in obligatione deuenit. **E**t promitto. r. astrictus sum ad. r. **P**romitto scribere librum: astrictus sum ad scribendum. **I**sta oblatio non egreditur personam obligati. Et ideo de personalis: vt. l. eum. C. de ac. et ob. ff. ad treb. l. i. s. h. s. Et de iudici. fideicom. s. tractatum. et ff. ad treb. l. cogi s. et generaliter. Et in multis alijs. **P**reterea et istud e s. q; glo. vt ponere multum subtiliter: tamen est ipse nihil dicuntur personales: q; coherere ne persone eius cui acquiruntur: vt si stipulor tibi dari. r. actio que ex stipulatione datur e inseparabilis a persona mea: vt. l. ea que. ff. pro socio: et ff. de pecul. quis ergo: et l. sticho. **S**i habeo personalem actionem et cedo eam alij non separatur a me. h. transferatur utilis in te: tamen remanet penes me directa. **A**ctiones in rem habent naturam directe oppositam: q; non coheret persone: nec ex parte eius qui agit: nec ex parte eius qui conuenitur. **Q**uare appellantur in rem: **A**ppellantur in rem ratione originis: et ratione condictionis et nature sue. **R**atione originis: quia nascuntur ex iure quod aliquid habet in re: verbigratia: habeo dominium directum in ista domo ex isto nascitur directa rei vendicatio. **H**abeo utile dominium. quia sum emphiteota: nascitur utilis rei vendicatio. **S**ed si habeo utile dominium q; emi a non domino bona fide et per traditionem recepi. **N**ascitur publiciana de qua tractabitur. i. e. s. alie. **S**i habeo rem obligatam: nascitur hypothecaria. **S**i habeo ius seruitutis realis vel personalis: ex isto nascitur actio confessoria que datur tam per reali q; personali seruitute ratione condictionis et nature. **A**ppellatur in re q; semper datur contra eum qui possidet vel quasi possidet nam semper concomitantur possessorem rei: possidere enim de ille q; possidet civiliter vel naturaliter: quasi possidet ille qui dolo desit possidere et paria sunt quantum ad actionem in rem possidere et dolo desinere possidere vt. l. qui dolo et. l. par. ff. de re. m. et l. finat s. sed et is et. l. q; petito. s. i. de rei ven. et in multis alijs legitur. **O**portet vbi probant ista omnia. **I**sta omnia probantur in quadam actionum genera. ff. de ac. et ob. **M**ixte que appellantur: aduertatis hic e aliquantulum dubitatio et istud solet reputari de apicibus iuris. **I**mo videbitur vobis quasi puerile. **M**ixte enim appellantur que partim sapiunt naturam realium partim naturam personalium

est intuenire meras reales: que nihil habent de natura personalium. Et personales meras que nihil sapiunt de natura realium. Et e inueniuntur mixtas q; partim sapiunt naturam realium. et partim naturam personalium: et iste erunt quatuor q; numerabuntur. i. s. q; dam vt facta. her. coi. di. h. regu. nam mixte appellantur sicut dicitur: aliquid habet personalitatis et realitatis: q; proprium est personalis promittere tibi dari quod alienum est vt. j. in. s. sic itaq; proprium realis e promittere tibi restituere quod est meum: vel in quo ius habeo. **S**i ducendo tecum hereditate quam habuimus communem: facta diuisione ego habeo dimidiam tu dimidiam. **I**n illa dimidia que tibi adiudicata est dimidiam habeo ex persona mea: et in hoc sapit naturam realis q; restituitur tibi quod meum erat. **I**n alia q; persequor quod meum non est sapit naturam personalis. **I**dem e in actione coi. di. q; partim habeo iure meo: partim habeo iure tuo. **I**n eo quod habeo iure meo: sapit naturam realium. **I**n alia parte q; prestat tibi quod meum non est: sapit naturam personalis. **I**dem est in actione fi. regu. **A**nde est inuenire quartam: h. tex. non ponat in. l. hereditatis. C. de pe. here. **I**n rem scripte appellantur que nascuntur ex delicto vel quasi delicto vel quasi hec sunt personales et appellantur in rem scripte: q; concomitantur semper possessorem rei sicut actiones reales: vt est actio ad exhibendum. **N**am actio ad exhibendum nascitur ex quasi contractu: et datur contra eum qui detinet rem: vt. l. iij. s. est autem: et s. sciendum. ff. ad exhibendum. **A**ctio aque plu. ar. descendit ex factis persone que facit opus in preiudicium meum: quo mediante aqua plu. potest tibi nocere: tamen est in re scripta: vt. l. si tertius. s. aqua. et s. si quis prius. et l. emptor: ibi si mulata venditione. ff. de aqua plu. ar. cen. **I**dem est videre de omnibus interdictis: **N**am omnia interdicta sunt personalia: tamen omnia sunt in rem scripta: quia concomitantur personam ad quam puenit possessio vt. l. i. s. interdicta. ff. de interdictis. **H**oc promissio tex. iste videbitur vobis sicut quedam fabula. **D**icit ergo omnium autem et. et expeditamus nos vsq; ad. s. seq. **I**bi incipit tractare de actioni. que datur pro rebus incorp. et tria dicit hic. s. **P**rimo ponit quidam diuisionem: q; continet duo membra. **C**Secundo declarat primum membrum. s. de personalibus. **C**Tertio declarat secundum. s. de realibus ponendo de realibus. **D**icit ergo in prima parte omnium actionum que proponuntur vel coram iudicibus: vel coram arbitris et. breuis diuisione. continet duo membra. **Q**ui autem sunt actiones in rem. aut in personam. **R**erum q; possit aliquis dubitare que dicantur reales dicit q; reales appellantur ratione iur. quod aliquis habet in re: verbigratia tu possides fundum: ago pro te rei ven. q; dico dominium fundi ad me pertinere. **T**u ex aduerso dicis ad te pertinere ista actio appellatur in rem: q; datur ratione dominij: quod dico ad me pertinere. **N**amq; et. executio diuisionis. **C**asus non potest ne: debet comode poni nisi sicut l. ea iacet. **N**ostis q; posuit definitionem actionis. **I**ntendit tractare de act. diuidentem: ideo primo ponit quidam diuisionem: et illa est talis et. **I**nter aliquos istud vt innuere q; alie sunt actiones que proponuntur coram alijs q; coram iudicibus vel arbitris. **E**t ideo gl. remouet hoc: q; omnes actiones debent proponi vel coram iudicibus: vel coram arbitris cum arbitria sint redacta ad istam iudicium vt. l. i. ff. de ar. **C**Judices ordinarios vel delegatos. et. hic large sumis nomen rei sicut alias ponit largissime in. l. rei. ff. de s. h. et. l. i. s. h. si certum petatur. **N**am rei verbum: vt generale preterit elegit. **E**t ideo largissime ponit hic de quibus re. s. corporali vel corporali extitabili et in extitabili delib. bo. eri. vt p. in. l. sancit. C. de sac. san. ec. **S**uma istud potest poni duobus modis sicut glo. expedit et bñ: suma. i. prima q; ponit antequam alias. vel suma. i. breuis q; continet duo membra sed aliquid ponunt q; continet tria membra quedam quatuor: exponatis ergo ad velle vestrum. **B**enera. i. spes. **N**amq; modo eregitur diuisionem declarando. **E**t primo ponit q; dicitur actiones in personam. **N**ostea que dicantur in re que dantur pro rebus corporalibus. **E**t q; dicitur in rem que dantur per rebus incorporeis. **E**t dicitur: subaudiuntur gl. licet forte sit verum et forte non: sicut alia die dicebam de ac. et ob. ex delicto vel quasi: maleficio vel quasi: vt. s. ob. que ex quasi ma. na. circa prin. **E**t quod dicuntur quasi. q; appellatione factus continet quasi factus. quo casu q; procedit oblatio ex delicto vel quasi maleficio vel quasi. **P**er quas. s. personales. **D**are q; dare in oblatione deuenit. **S**acere q; factum in stipulatione deuenit. vt si stipulor sodi fossa: scribi librum. **S**ed q; rem dari deuenit in oblatione tunc agit certi conditi. et stipu. **Q**ui fieri tunc agit ex stipulatione. vt. l. si quis seruum. ff. si cert. pet. et s. de verbo. ob. in prin. ti. **E**t alijs quibusdam modis: quomodo intelligit hoc glo. dicam breuiter. **N**ostea forte reassumam aliquid repitur q; non e contractus vel quasi nec delictum vel quasi et parit obligationem et illa oblatio parit

actionē et illa actio ē psonalis vt cōdictio furtiua et illa verba q̄ sunt in l. i. ff. de act. et obli. equipollent istis: Obligationes aut nascuntur ex cōtractu subaudi vel quasi cōtractu. Aut ex maleficio subaudi vel quasi. Aut p̄prio quedā inf. s. ex varijs figuris carum: ergo ponit tria mēbra q̄tum ad verba tex. Sed. v. quo ad mētem glo. s. de obligationibus ex cōtract. Item ex quasi cōtractu ex delict. item ex quasi. Postea. v. mēbrum. s. ex varijs figuris carum. Ista est vera expositio fm̄ intellectū gl. et hic. r. ff. de acti. et oblig. **T**amen forte nō est verū: bene tangā vobis hic quid est pro eis: et quid cōtra eas. **A**ut cum eo. **M**odo se quē de act. i. rem. **E**t primo de eis que pro reb⁹ corporalibus dātur. **S**ecundo de eis que dātur p̄ reb⁹ incorporealis. **C**ontrouersiam. **R**esistendo: cōtrouersia videtur moueri nō solum agēdo sed resistēdo: vnde colligitur hic determinatio q̄onis. **P**romitto alicui nō mouere cōtrouersiam de tali re vel de domo. **P**ostea possessio puenit ad merces sibi: mittitur stipulatio vel nō: diceret alijs q̄ non: q̄ mouere cōtrouersia ē intētare actiōem realē vel psonalē: s; cōtra est q̄ mouere cōtrouersia: est non solum i agēdo: sed et resistēdo vt. l. i. l. i. i. s. tres heredes. ff. ad treb. l. quo enim in. s. vlti. ff. rem ratā haberi et habuisti in. l. promittēdū. ff. si ps. h. pe. et hūistis i. l. nō solum. s. si status. ff. de procu. vbi ista q̄ determinatur in glo. et hic est p̄prie tex. positus: et poteris cū iugere cū illa glo. **M**elut: supra pōit in genere hic descendit ad spēm **E**t possideat: hoc dicit ad dīa: incorporatū que nō dicuntur p̄prie possideri: et ideo nec p̄prie vendicatur vt. l. vendicatio. ff. d. rei v. **D**icit: istud nō regitur: nec o: q̄ reus dicat se dominum: vt. l. vlti. C. de rei vendi. **I**tem actore nō p̄bāte absoluit reus vt. l. q̄ accusare. C. d. edē. r. j. de interdic. s. comodū. **S**i vos intellexistis cāuz et expositiōem tex. et euidētia ea que dicuntur hic sunt facillima. **E**t aduertatis p̄ ordinē oppositiōes possent multe formari et multe questiones de quibus fuit dubitatio: tamē breuif formabo tres oppōnes: **D**einde formabo tres vel quattuor q̄oes **E**t postea itelligetis glo. per vos. **H**ic dī in l. i. q̄ summa. i. p̄ma diuisio est q̄ quedam sunt in rem quedam in personam. **L**ege cauet q̄ prima diuisio ē q̄ q̄dā sunt ciuiles: q̄dā p̄torie: vt. j. s. s. iste. **E**t propterea. d. Jo. in arbore sua ponendo distiētiones actionum. **P**rimo ponit illam q̄ actionum quedam ciuiles: quedam p̄torie igitur illa debent precedere oēs alias. **A**d istud est apertissima respōsio. **A**ut nos cōsideram⁹ originem actionū vniuersalem et cōm ad oēs actiones. **A**ut particularem: et singularem. **P**rimo casu h; locū q̄ dicit. s. s. iste: et illud q̄ ait Jo. in arbore q̄ actionis origo et vniuersalis osium actionum est: q̄ aut sunt de iure ciuili: aut de iure p̄torio: q̄ obligationes introduxit. **I**deo primo loco debuit poni hic casus alio. s. casu debuit poni diuisio que ponit hic quia p̄ma et imediata cā ad actiōem psonalem ē obligatio psonalis ad actiōem realem est dīiūm: vel quasi vel ius q̄ aliquis h; in re. **A**lterius possit aliquis opponere: et sicut hic glo. op. **H**ic dicitur q̄ ista diuisio cōtinet duo mēbra: et propterea est summa et breuis lex: videt velle q̄ cōtineat tria mēbra: q̄ quedam sunt mixte vt. j. s. quedam. **P**ropterea alie actiōes repuntur: que dicuntur psonales in rez scripte et ideo v̄f continere tria mēbra vt. l. i. s. est autem. ff. ad rei. ergo diuisio videtur insufficiēs: q̄ debuit continere tria: vel quattuor mēbra. **A**d istud r̄idet glo. et bene iuris latoz ponendo de simplici videt cōprehendere m̄rtū. **D**icitur in. l. stipulationū quedā in dādo quedam in faciēdo consistit: et tamen reperitur quedam spēs que m̄rtū i vādo et faciēdo consistit: vt reddere rōnes vt. l. i. i. circa prin. ff. de ver. ob. et tamen non ponit de mixta: q̄ sub simplici comprehenditur m̄rtū sicut hic sub p̄sona libus comprehenduntur mixte. **I**tem sub p̄sonalibus comprehenduntur in rez scriptas. et ideo. s. iste ponit solum duo mēbra. quia alia duo comprehenduntur sub istis. **A**lterius opponit glo. aliquid quantum subtiliter: hic dī q̄ ille qui tenetur rei ven. nullo iure est obligatus: ego ostendo q̄ est obligatus q̄ ille qui conuēit rei ven. **S**i h; facultatem rei restituende tenet ad rem precise. vt. l. qui restituere. ff. de rei ven. igitur p; q̄ ille qui conuenitur rei ven. est obligatus. **A**d istud r̄spondet glo. satis bene et subtiliter: et isto modo verbum tenetur sumit duobus modis **A**nno modo. i. obligatus est de natura actionis. **A**lio modo. i. i. u. offi. petit compelli non actōnis iure. **A**erbigratia stipulor a te q̄ scribes librum hic teneris bene de natura actionis: sed si teneris rem restituere: teneris bene sed non de natura actionis: sed i. u. officio compelleris rem restituere nō de natura actōnis: et in ista significatiōe ponitur in tractatu de rei v. **I**n alia

ponit in isto titulo. **Q**uero vltimus ad declarationem ter. **I**d q̄ gl. q̄rit qd vult dicit: et alijs q̄busdā modis. **I**ā ego dixi q̄dā sunt obliōnes q̄ pcedūt ex dīctū vel q̄s: quedam ex delict. vel quasi et iste oēs sunt psonales. **Q**uedam sunt que nec ex contractu vel quasi nec ex delict. vel ex quasi: sed ex varijs figuris carum et ille similiter appellatur psonales. **E**t que sūt ille aduertatis. **P**rimo ponam opinionem quam glo. ponit. **P**ostea faciam mentionem de alijs que sunt reprobate per glo. sam. et forte non sunt reprobate: magis forte est reprobabilis opi. glo. **A**ctiones et varijs figuris carum sunt q̄ non sapiunt naturam actionū ex contractu vel quasi vt cōdictio furtiua: q̄ cōdictio furtiua datur cōtra heredem dato q̄ ad euz nil pueniat vt. l. si pro fure. s. cōdictio. ff. de cōdi. fur. r. s. de obli. que ex de. na. s. vlti. ergo non sequitur naturā actionum que ex delicto vel quasi nascuntur q̄ ille nō dant cōtra heredes nisi in quātū ad eos puenit vt. l. i. C. ex de. defun. **P**ropterea cōdictio furtiua nō dāt cōtra dīm vel patrem serui vel filij delinquentis: nisi q̄ tenus peculij locupletatum est vt. l. i. s. ex furtiua. ff. de pecul. sed act. ex contractu vel quasi dant insolidū de pecul. vt. l. quof. r. l. si quis seruus. s. et. ff. de pecul. igitur r. c. ista oppositio probatur p̄ istam glo. et p̄ glo. l. i. ff. de acti. et ob. et p̄ aliam glo. in. l. si pro fure. ff. de cōdi. fur. **M**erum est q̄ si quis vellet reprobare glo. **P**ossit dīe aliquis glo. male dicit nos tractamus hic de origine actionum: non de natura actionis iam nate: origo cōditionis furtiue est furtum vt. l. si ambo in fi. ff. de cōpen. nam natura nate est q̄ nō ē ex contractu r. c. **E**t ideo dīs Odof. pōit et approbat aliam opi. q̄ ex varijs figuris causarū hic et ibi. ff. nouo dīr actiones que ex quasi cōtractu et ex quasi delict. nascuntur. **E**t si quis aperiat ambos oculos in isto tex. r. ff. de actio. et obli. l. i. nūq̄ inueniet exprimi nisi duo mēbra ex contractu et ex maleficio. **E**x contractu: hic nō poteris scindere cartā hic nō est ex quasi contra. **E**x maleficio: hic non est ex quasi maleficio. **I**sto et alijs quibusdā modis: dicit Ros. intendit ponere de ac. que sunt ex q̄s cōtra. et ex q̄s maleficio. **P**ropterea probat p̄ alium modum p̄ tex. ff. e. l. in pri. istud est certum q̄ posteriora solent declarare intellectum p̄cedētium: et ex posterioribus intelliguntur p̄cedentia: et aliq̄ ecōtra: et aliq̄ media dēclaratur p̄ extrema. ff. de leg. i. si seruus pluriū. s. si. r. de testamētis. l. heredes palā. s. sed si notā et de h. insti. qui non militabat s. luto: p̄ hoc probatur q̄ istud **E**t alijs quibusdā modis referatur ad actiones ex quasi cōtractu et quasi delicto: ibi dī in. l. i. q̄ obligationes. **A**ut nascuntur ex contractu. **A**ut maleficio. **A**ut p̄prio quodam iure ex varijs figuris causarum. **P**ostea p̄sequēdo. **P**rimo ponit de ob. ex contractu. **S**ecundo de ob. ex delicto. **T**ertio de obligatiōe ex quasi contractu. **Q**uarto de obligatione ex quasi delicto: p̄ illa. u. posteriora videtur istud obscurū declarare tamē glo. reprobat istud tali ratione. **S**ed ego scirez ostendere: q̄ reprobatio nil valet. **D**icit glo. q̄ in hoc q̄ ponit de cōtractu videtur ponere de quasi contractu q̄ appellatiōe cōtractus cōtinetur quasi cōtractus vt. s. de obligationibus que ex quasi cōtractu. **I**tem ponendo de delicto v̄f ponere de quasi delicto: q̄ appellatiōe delicti cōtinetur quasi delictū vt. s. de obligationibus ex quasi delicto cū ergo dicit et alijs q̄busdā modis: aliqd nouū pōit r. c. **I**stud reprobat q̄ ego scirez vobis respōdere q̄ appellatione cōtractus nō continet quasi cōtractus: nec appellatione delicti cōtinetur quasi delictum nec leges ille domini hoc dicunt nisi p̄ subauditionem glo. nā cum tex. dicit: non ex cōtractu dicit glo. nec ex quasi contractu. **N**on ex delicto nec ex quasi delicto: debeo ergo argumētari p̄ subauditionem glo. **S**ed qdam alius tex. bene videt dicere q̄ appellatione cōtractus continetur quasi cōtractus vt. l. ex cōtractibus veniētēs r. c. ff. de act. et ob. et idem p̄batur in. l. vt d̄ positi et de tutele natura actio depositi ē ex contractu. **A**ctio tutele est ex q̄s cōtractu vt. l. ex maleficijs. s. tutele. ff. de act. et ob. et idem probatur in. l. sed cum aliquis. ff. de negocijs gestis. **A**lterius querit glo. quid requiritur ex parte actoris et quid ex parte rei in actio. in rem. **D**icit glo. ex parte actoris requiritur duo. s. dīiūm vel quasi: ex parte rei alterū de duobus. s. possio v̄f q̄s. **Q**d glo. male dicat ita ostēdo: q̄ applkō dīiūm simp̄r semp̄ referat ad directū vt. l. i. s. q̄ i p̄petuū. ff. si ager. vcc. vel emphi. pe. ergo solum dīiūm directum inducit rei ven. q̄ falsum est q̄ ē vtile iducit rei v. vt. l. si q̄s emp. i. pn. C. de p̄scrip. rrr. vel. rrr. annoz. **P**ropterea q̄ h; rē obligatā nō h; dīiūm directū: nec vtile: q̄ res mea nō pōt eē mibi obligata. **I**mo ē impossibile vt. l. ex sextate. s. latinus. ff. de exc. rei i. r. l. debitoz. ff. ad treb. et iō gl. defectiue locuta ē. **I**d dīc q̄ ex pte actoris

requirit alterū de quattuor. s. dñum directū: vñ vñ vñ vñ
vel q̄ habz ius in re. Quasi dominum dñū: vt si emō rem a
nō dñō: r̄ per traditionē recipio bonafide. Et postea a posse ca
do: r̄ hēo publicianā. Itē q̄ dñs admittor: p̄ publici. Idem
si hēo aliud ius in re: vt si hēo rē obligatā. Itē ponam⁹ hēo
seruitutem realē vel p̄sonalē: vel vsus. vt fuitū. l. vic itineris
pro istis hēo actionē p̄fessoria vt. j. l. s. eq̄. Et p̄te rei glo. di
cit valde bñ q̄ requirit possio: vel q̄si possidere dicit q̄si hz ciuī
lē vel naturalem possessionē: vel detētationē vt. l. offm. ff. d̄ rei
vñ. r̄. l. si vñter. s. i. bonis. ff. de puil. cre. Quasi possidere d̄ q̄si
dolo desijt possidere: q̄ ista sunt paria vt. l. parē. r̄. l. q̄ dolo. ff.
de reg. iu. r̄. l. sinaut. s. sed r̄ bis. ff. de rei vñ. **Hoc vñ de re**
ali q̄ p̄ponitur p̄ re corpali d̄ q̄ loquit. s. iste. S; i reali q̄ p̄po
nitur pro re incorpali nō requirit possio. Nam differūt i duo
bus quantum ad hoc quia reales que dant p̄ re incorpali dā
tur etiā possidētibus vt. l. vñ frui. s. sicut. ff. si vsus. petat. r̄. l. r̄
si forte. s. sciēdū. ff. si serui. vñ. **Itē ex p̄te p̄uenti:** q̄ i corpali
bus requiritur possio: vel q̄si possio: vel detētio. In incorpali
sufficit q̄ igetet me ad hoc vt hēam cōfessoriam vt p̄ in. d. l. si
frui. r̄. l. loci corpus. s. i cōfessoria si frui. vñ. **Preterea pona**
mus tpe libelli oblāt i rei vñ. nō sum dñs lite p̄dēte scis sum
dñs n̄quid reus dēat p̄dēnari. Bl. l. l. si rē alienā. s. vñ. ff.
de pig. act. dicit q̄ sic vñ d̄ istud ibi ip̄gnoratitia actōe: q̄ tpe
libelli oblāt nō soluerat iudicio p̄dēte soluo d; credito p̄dēn
nari: r̄ p̄ illa opi. ē bonū augmentū. l. q̄sitū. ff. d̄ pecul. l. si nā.
s. possidere. ff. de rei vñ. r̄. l. si h̄ditatem. r̄. l. si quo tpe. r̄. l. item
vidēdum. s. si quis cū peteret. ff. d̄ pet. h̄. r̄. l. si tibi mādauro.
ff. mā. **In contrariū est.** ff. de iudi. l. non p̄t. r̄. l. non quēad
modū. Et alia die determinabā: q̄ cū tpe lit. q̄ sit defectus i p̄
sonā actoris r̄ rei r̄ ius nō sumpsit originē ex scō p̄cedenti nō
d; fieri p̄dēnatio. **Ad. l. cōtrarias:** ibi sumebat originem ex
scō q̄ h̄uerat originez ante li. cō sed de nouo nā si ago ad eri.
requiritur q̄ hēam ius tpe li. q̄ r̄ tpe snie. Alias non d; reus
cōdemnari. ff. ad eri. l. tingi. s. si. Sed pone ecōtra r̄ in hoc erāt
maximi doctores. Salua semp veritate: nolo dicere q̄ errent:
q̄ ego forte dicam peius. Agebam cōtra te rei ven. ad funduz
quē possidebas: lit. contest. r̄ ante sniam desijt habere dñūz sū
di: dicemus nos q̄ effectus condēnationis procedat. supra di
xi. **Contra quidam doctores dicunt** q̄ non est q̄d: q̄ cāus le
gis cauetur q̄ si agam p̄ te rei ven. r̄ lite pendente alieno rez:
perinde debes condemnari ac si non alienassent: vt. l. i. C. de li
tigiosis. **Ego dico** q̄ non p̄t procedere p̄dēnatio p̄ dēaz
l. tigni in si. ff. ad eri. **Ad. l. illam r̄.** ibi procedit cōdēnatio
q̄ si alieno rem litigiosam d; redire in pristinum statum: ac si
non ess; alienatio: sed hic non reducit ad pristinum. **Pre**
terea lege cauetur instituo ticiū heredem semp̄onio: lego bo
uem sub con. pen. condi. surripitur a quodam fure h̄s condit.
furti habebit. **Donamus heres cepit agere condi. fur. lit. pen.**
ertitit conditio: ita q̄ dñum transiit in legatarium non d;
fur condemnari heredi: q̄ l; habuerit dominum tempore lit;
incobate: tamen transiit in legatarium lite pen. ff. de cō. fur.
l. si seruus fur. s. bone: r̄ ideo non reputo q̄nēm maxime per
l. si seruus fur. r̄. l. tigni. **Modo quero** quinto r̄ vltimo: r̄ ista
est questio quam forte male determinant doc. Et forte nō: tñ
vñ mibi q̄ est cāus. Nos scitis vel scire debetis vos qui nesci
tis q̄ ille qui possidet tenetur rei ven. directa. Ille qui dolo d̄
sijt possidere tenetur vtili: differentia enim est in forma agēdi.
Donamus ergo agebam p̄ te rei ven. directa lite conf. de
sijti possidere certum est q̄ debes cōdēnari q̄ desijti dolo pos
siderē: nō d; te releuare vt. l. sinautē. s. sed r̄ is. ff. de rei vendi.
Sed quero an debeas p̄dēnari ex vigore directe que pro
ponitur: vel ex vigore vtilis quasi directa videatur conuersa
in vtilē: q̄ vñ successisse i locum directe: vt. l. qui petito i p̄n.
r̄. s. i. ff. de rei ven. r̄ effectus q̄nīs non est modicus: q̄ si con
demneris ex vigore directe procederet in eodem iudicio: si ex
vigore vtilis proponetur iudicium nouum vñ q̄ ex vigore vti
lis: q̄ ille qui dolo desijt possidere i mediate tenetur vtili r̄ desijt
teneri directa: vt. l. electio. s. i. r̄. s. si is quem. ff. de nora. ergo
r̄. **Itē vñ q̄ ex vigore vtili** d̄ in quadam. l. r̄ istud est be
ne subtile: r̄ non intelligetis nisi aduertatis subtilius istud p̄
cedit in filio. Filius h̄s sub conditōe institutus pen. con. non
potest petere bonorum pos. h̄ta. Ante bene p̄t petere bonorū
pos. fm̄ ta. **Quid si conditio deficiat** habebit bona in cōdi
ctōis defectum iure bonorum possessionis h̄ta. non fm̄ ta. videt
cōuersa in h̄ta: vt. l. iij. s. si subea. ff. de bo. pos. h̄ta. r̄. l. iij. s. si sub
con. ff. de bo. pos. fm̄ ta. **In p̄tuz vñ r̄ est cāus** salua verita

te: r̄ istuz casum habuistis in. ff. nouo ille qui facit op⁹: quo me
diante aqua p̄t nocere: si possidet opus factum tenetur actio.
aque plu. ar. directa si desijt possidere tenetur vtili: ponamus
ergo meuius fecit opus: quo mediante mibi nocitum est: r̄ illd
opus possidet ita q̄ tenetur directa: incipio agere p̄ cum act.
aque plu. ar. lite con. alienat opus ita q̄ incipit teneri vtili d; b;
ne cōdemnari vtili vel directa: d̄ in. l. q̄ perinde d; condem
nari ac si omnia essent integra. **Iste est casus** in. l. q̄. s. i. ff. d̄
aque plu. ar. d;.

Que si agat. **Tractatum est** in p̄ce
denti. s. de actio. i rez
que dantur pro rebus corporalibus: modo seq
tur tractare de actōibus in rem que dant p̄ re
bus incorporeis. **Merum quia actiones**
in rem que dantur pro rebus incorporeis sunt due. s.
actio cōfessoria que datur ei qui asserit seruitutem sibi deberi
Itē actio negatoria que dat ei q̄ negat seruitutē d̄bitā eē.
Itē p̄t poni de cōfessoria que datur ei. r̄. vsq; ad ver. p̄ quo
q̄. **Secundo ponit de negatoria** que datur r̄. vsq; ad ver.
quod genus. **Tertio assignat differentiam** inter actiones q̄
dantur pro rebus corporalibus. Et actiones que dantur p̄ re
bus incorporeis. r̄ illam differentia r̄ exceptionē ab ea pro
sequit postea vsq; ad. s. sed iste. Et vsq; ibi legimus hodie. **Di**
cit ergo bñ r̄ sumarie. s. iste q̄ actio cōfessoria que p̄ponitur p̄
personali seruitute vt pro vsu. r̄ vsu. **Itē q̄ proponit pro**
seruitute p̄diali r̄ rustica vel vrbana vt pro seruitute vie act⁹
itineris aque ductus altius nō tollēdi in rem ē. **Itē nega**
toria que proponit p̄ seruitute p̄sonali: vel p̄diali rustica vel
urbana similiter ē in rem: r̄ cōfessoria p̄ponitur affirmatiue: r̄
negatoria negatiue. **Ultimo dicit q̄ inter actōes** in rem: q̄
dantur pro reb⁹ corporalibus r̄ que dant pro reb⁹ incorpora
libus hec est differentia q̄ actōes que datur pro rebus corpo
ralibus: nunq̄ dantur possidenti ciuilitate r̄ naturaliter r̄ et de
tinēti tamen negatoria sic regulare est ergo q̄ possessor: nō sub
stinet partes actoris: licet fallat in quibusdā casibus vt. ex volu
mine. ff. plenius patet r̄ hoc dicit vsq; ad. s. sed iste: vel hucusq;
posuit de seruitutibus p̄sonalibus modo ponit de p̄dialib⁹ q̄
quedam sunt vrbane quedam sunt rustice modo de p̄dialibus:
q̄ sunt vrbane. Et ecōtra hucusq; de cōfessis que datur asseren
ti seruitutem sibi deberi. **Hic de negatoria:** q̄ datur ei q̄ negat
seruitutem deberi. **Itē eodem ordine procedit quo. s. quia**
primo ponit d̄ seruitutibus p̄sonalibus. **Secundo de p̄dialib⁹**
Et primo de rusticis. **Secundo de vrbans.** **Itē**
sequitur de p̄dialibus vrbans: **Quod genus:** r̄ hic ponit di
differentiam inter actōes in rem q̄ datur pro rebus incorpora
bus licet hucusq; assignauerit similitu. Sane. hic ponit quādā
exceptionem a primo. d. s. sed iste r̄ hinc incipit secunda diuis
Et propterea hic sit finis. **Ad euidētiam materie** que tracta
tur in presenti. s. vos possētis p̄mittere duo: vel tria verba q̄
habuistis bis diebus de vsu. r̄ de serui. Et ista tria verba de
clarant valde ea que dicuntur hic. **Tres sunt species seruitutum**
modo aduertatis bene. **Quedaz appellantur seruitutes** me
re p̄sonales. **Quedaz appellāt personales** sed non mere. Et
quedā appellantur mere reales bene credo q̄ recordemini r̄ si
non recordamini. **Aduertatis seruitutes mere p̄sonales appel**
lantur ille que p̄sistunt in persona alicuius q̄ aliquis est seru⁹
r̄ ista appellatur p̄prie personalis: q̄ in persona p̄sistit r̄ a per
sona ē inseparabilis de ista nihil tractatur hic: tñ tractabit ali
qd. j. in. s. p̄diales: r̄ erit subtile tractare d̄ hoc sed habetis tra
ctatum. s. de iure p̄sonali r̄. ff. de stat. bo. tamen ad presentē. s.
nil pertinet. **Quedam appellantur p̄sonales:** sed non mere:
r̄ ille reperiuntur solum quattuor. **Aliē oēs sunt reales:** vsus.
est vna. vsus est alia. **Habitatio tertia.** **Ministeriū;** seruorum
Quarta est regula. **Altra istas non reperitur alia:** vsus fructu
ctus est ius vñdi r̄. r̄ oīs redditus r̄ vtilitas d; p̄tinet ad vsu
fructuariū: vt. l. vsus. le. ff. de vsus. **Vsus nil aliud est:** q̄ habere
p̄moditatem p̄cipiēdi q̄ sibi expediebat: sed si sibi expediebat
h̄e. r̄. corbes vel. v. r̄ illos solum p̄cipit vt. l. plenuz. ff. de vsu.
r̄ habi. **Habere habitationē est habere liberam facultatē** inha
bitandī quācumq; partem domus. **Unde habuistis q̄ si testōr**
legat habitationem domus valde magne: cū dā pauperi. Ille
d; habere habitationē totius domus: l; tam angustus sit talis
legatariū vt possit esse contentus parte cenaculi: vt. l. diu. s.
l; tam angustus. ff. de vsu. r̄ ha. **Preterea seruorum** mini
steriū appellatur similiter seruitus p̄sonalis. **Quia si testator** le
gat mibi ministeriū in seruo suo: illud ministeriū appellatur

seruitus personalis dupliciter: q̄ debetur a persona cuius ministeriu; est legatū: et debetur p̄sone. Et dicitur iste seruitutes p̄sonales: q̄ p̄sone debent̄ et cum persona extinguit̄: imediate extincta p̄sona cui debetur seruitus p̄sonalis extinguit̄ seruit̄ vt. l. sicut. §. morte. ff. qui. mo. ser. amit. et. l. non solum. §. tale. ff. de libe. le. hoc verum in vsu. vsu et habitatione: tñ in ministerio non est istud l; moriatur ille cui debetur non extinguitur: vt. l. ii. ff. de vsu. leg. tamen nihilominus personalis appellat̄: q̄ debetur persone et cum persona extinguitur cui ministeriu; debetur. **C** Alie omnes seruitutes appellantur reales q̄ obētur a re. et debentur rei et ad quem transit res transeunt ip̄e seruitutes vt. l. via constitui. §. si fundus. et. l. cum fundo. ff. de fuit. ru. pre. cum pluribus alijs: ergo regul̄ omnes seruitutes sunt reales. Sed fallit in quattuor que hoc āno habuistis plene tractatum in. l. is qui binas. ff. de vsu. et in. l. in ter. et glo. in tit. generali. ff. de serui. **C** Q̄ modo restat videre cāum et expositōnem ter. et omnia que pertinent ad materiam huius. §. **P**ro seruitutibus realibus et personalibus sunt prodite q̄dam actōnes in rem. Si vna prodita est ei qui affirmat seruitutem sibi deberi. Alia ei qui negat seruitutem debitam esse. Illa q̄ daf̄ ei qui contendit seruitutem sibi deberi appellatur confessoria: et de illa vsq; ad ver. §. quoq; ista que datur ei qui negat seruitutem debitam esse appellatur negatoria: et de illa vsq; ad v. quod genus. Ibi assignatur differentia inter actōes q̄ daf̄ p̄ re b̄ corporalib; et actōes q̄ daf̄ p̄ reb; incorp̄oralib;. Quas amodo nō possētis errare in cāu etia; si velletis. Tamen vos debetis ponere non sicut quidam ponūt imo sicut ter. dicit. **C** Q̄ aduertatis bene habeo vsu. in quoda; predio rustico: vel vrba no p̄tinente ad monasterium sancti Pauli et cum ego volebā arare et colere et percipere fruct̄. Abbas et monachi impediebāt me quominus colerem et fructus perciperem. Volo agere p̄ eos actione confess. dubitatur vtrum sit in rem vel in personam. **C** Respondetur: q̄ ista actio sit in rem et non in personam. **C** Idem in confess. que proponitur pro seruitute p̄diali rustica. Habebam seruitutem vicinieris actus: vel aque ductus in p̄dio tuo tu impediebas me quominus irem: vel currum ducere vel aquā: ago confess. contra te volens defendere seruitutem debitā dubitatur vtrū ista actio sit in rem vel in p̄sonā. Et respōdetur q̄ est in rem et non in p̄sonā. **C** Idem probatur de confessoria que proponitur p̄ seruitute vrba. Habebam seruitutē in domo vicini q̄ possem imittere tigna i parietē vom; sue ip̄se impediebat me et. nō dicit nisi vnum verbū. s. q̄ actio confess. q̄ datur p̄ seruitute p̄sonali vel p̄diali: rustica: vel vrba est in rem et non in personam hoc vult dicere ter. bene vidi aliqui comentantes istum titulum qui nesciunt ponere cāum. Equē dicit prima gl. et male. i. datur actio in rem male dicit: q̄ ter. dicit. **C** Vnde ista glo. noua facta fuit per eum qui non vidbat ter. Equē et. hoc est dicere sicut qñ agitur pro re corporali est actio in rem: ita quando agitur pro re incorp̄orali. i. pro seruitute in rem actio est proposita confessoria que proponit̄ v̄bis affirmatiuis quantum ad istum cāum. Edibus. i. p̄dijis vrbanis idem in confess. que proponitur pro seruitute rustica: et hoc subicit vel per fundum et. hec enim est seruitus rustica vt. l. i. de serui. ru. pre. et insti. de serui. **C** Idem si proponitur confessoria pro seruitute p̄diali vrba: et hoc subicit eiusdem et. **C** Vnde de tribus sp̄ibus dicit hic. s. de confessoria que daf̄ pro seruitute personali. **C** Secundo de confess. que datur pro seruitute p̄diali et rustica. **C** Tertio de confess. que datur pro seruitute reali vrba. Eiusdem. s. q̄ sit actio in rem non in p̄sonam. De iure. i. confessoria que proponitur pro seruitute p̄. et vrba. **C** Agat proposita confessoria altius et. istud videtur exemplum ad negatoriam: dico mibi competere libertatē et alitandi domum meam: tu dicitis competere tibi seruitutem altius nō tollēdi. gl. voluerūt subtilizare: tñ nil valuit illud subtilizare Et dixerūt q̄ hic inferebat̄ quoddā exēplū de confessoria: iste ē extraneus intellectus: q̄ ter. non intelligeret seipsum dicendo nihil est aliud dicē nisi q̄ qñ tractat de confessoria: ponit exemplū de negatoria et contra: bene fuisse iustianus abarbariatus. **C** Quare ego volo q̄ dicatis q̄ sompniavit: et ideo dicatis: q̄ tractādo de confessoria ponit exēplum pueniens confessorie: et tractādo de negatoria pōit exēplum pueniens negatorie. **C** Q̄ quō oñdo vobis ponamus: q̄ tu hēbas domū tuā iuxta meā: debetis mibi seruitutē substinēdi tigna dom; mee: tigna domus mee substētabant̄ per pietē tuā et meū: p̄ies tu; est destructus: volo eum reficere et altius eleuare: tu prohibes ago contra te confessoria. **C** Illud est p̄prium exemplū. Suas: debet exponi. s.

seruitutem debētis prospiciēdi: istud est exemplū. **C** Idem ego habebam fenestras supra solum vicini: ipse volebat in ea edificare et per illud edificū auferebatur mibi prospectus. Ago contra eum confessoria. Ista confessoria q̄ proponit̄ p̄ seruitute prospectus defendendi appellatur in rem. **C** Proiciēdi vel imittēdi. Quid est imissum qd̄ proiectum et qd̄ protectum: dicit̄ in quadā. l. q̄ inter imissum et parte vna: et proiectū: et p̄tectū et alia hoc interest: q̄ proiectum et protectum est id qd̄ sic extēditur supra edificium alterius: q̄ in nulla parte eius requiescit. Immissa sunt illa que in eo requiescūt siue i parte sup̄ior: siue in alia parte parietis: vt. l. malū. §. inter. ff. de verbo. sign. et hoc vult hic dicere. **C** Contra quoq; hucusq; de confessoria que daf̄ p̄ seruitute defendenda: hic de negatoria que datur p̄ seruitute impediēda. Et eodem ordine tractat: quo primo de confessoria Verbi gratia ecce exemplum habebas proprietatem in predio rustico: vel vrba: quidā ponamus semp̄oni; ingrediebatur p̄dium meum: et arabat: et colebat et fructus percipiebat: asserens sibi vsu. deberi. Ego volo dicere p̄dium esse libere et cum non habere ius vtēdi fruendi. Ago contra eum negatoria. Ista actō est in rem: non in personam. **C** Item aliquis vtēbat̄ via itine re vel actu: vel ducebat aquā me inuito: dicens sibi seruitutem deberi ago contra eum negatoria dicens euz nō habere seruitutem vicinieris actus vel aque ductus: dubitabat̄ vtrum sit in rem: vel in personam. **C** Ecce magnū exemplū: duo verba dicē t̄mmodo: negatoria que datur pro seruitute personali: vel p̄diali: rustica: vel vrba impediēda est in rem nō in p̄sonam. **C** Contra quoq; q̄ supra ponit de confessoria: hic de negatoria. **C** Actiones. s. negatorie et sunt in rem vt infra dicitur. **C** Intendit proposita negatoria. **C** Vtendi. **C** Hic ponit exemplū de seruitute personali. **C** Vtendi. **C** Hic de seruitute p̄diali rustica. **C** Item altius tollēdi: Quomodo refert̄ istud exemplum ad negatoriam: dicit glo. q̄ in isto exemplo non d; repeti: non: quia tunc esset exemplū confessorie: non negatorie. **C** Vnde ego dixi vobis: q̄ si repetatur: non erit exemplū negatorie sed confessorie: puta volebam eleuare parietem tuum vt imitterē tigna dom; mee: vt per parietem tuum tigna domus mee sustentarentur tu turbas me ista est seruitus: vt. l. eum debere de serui. vrba. pre. et. l. si forte. §. etiam si serui. ven. et. l. sicuti. §. distant. ff. de ti. **C** Vel si volo eleuare parietem tuum te inuito: vt imittaz tigna domus mee: et tu prohibes debes agere negatoria: dicens nō competere mibi ius altius tollēdi. **C** Iste quoq; q. d. non solum actōes que proponunt̄ pro rebus corporalib; et confessoria que proponitur pro re incorp̄orali sunt in rem: sed et negatoria **C** Q̄ modo intelligas bene vt intelligas ter. ex quo vos non intellexistis ter. vos non intelligitis glo. Et istud est cōmune i omni titulo. **C** Q̄ genus et. habuistis similitudinem inf actōes in rem que proponuntur p̄ rebus corporalibus: et que pro rebus incorp̄oraliibus: q̄ sicut ille sunt in rem: ita et iste. Assignata similitudine assignat̄ d̄iam: et dicit q̄ inter eas est magna d̄ia: q̄ ille que proponuntur pro rebus incorp̄oraliibus proponuntur a possidentibus ille que proponuntur pro rebus corporalibus non proponuntur a possidentibus. Ecce exemplū possidebam quandam vineam ciuilit̄ et naturaliter et detinebam: eram in vinea quottidie et custodiebam eam. Abbas sancti Pauli mouebat controuersiam mibi: tñ non possidebat ciuilit̄ nec naturaliter nec detinebat. **C** Consideraui ergo bene ē iste dyabolus homo. Ego enim possideo ciuilit̄ et naturaliter et detineo: et ipse nullam possessionem habet et tñ molestat me: volo ergo agere p̄ eum rei ven. et probare dominium vinee ad me pertinere et negare ad ipsum pertinere non sum audiendus: q̄ l; actōes in rem que dantur pro rebus incorp̄oraliibus denf̄ possidentibus tamen actōes in rem que dantur pro rebus corporalibus non dantur possidentibus et hoc vult l̄a dicere: et ita subaudiat̄ et soluetis omnia contraria: et in hoc est magis veritas glosarum. Et aliqui inuenietis gl. bene dicere. Aliquī inuenietis gl. male dicere in. l. illa si de vi. ff. de iudi. possidet ciuilit̄ et naturalit̄ et stinet. **C** Sae mō ponit quadā exceptōes a primo superiori dicto: **C** Dicitur est supra in p̄ori. precedentī respōsio **C** Nam in his et. q̄ ille qui possidet non substinet partes actoris: hoc est verum regulariter: tamen est inuenire quēda; casū. **C** Imo duos vbi substinet partes actoris vt ex libris. ff. de late p̄: vbi continetur hoc vos possētis satis reuoluer̄ vno modo pōt poni exemplū in actione que daf̄ possidenti alio modo pōt exemplum in exceptione que proponit̄ a possidente. **C** Glo. ponit duo exempla et quodlibet forte est bonum. **C** Habeo tecū domum cōmune; sum in possessione sicut tu: volo agere tecū cōi diuidā

do possum et tñ sum in possessione domus civiliter et naturaliter et detineo. **C**irca casu, l. in duplicibus iudicijs vt est actio, fa. hñ. cōi. di. si. re. et interdictum vti pos. vt. j. in. §. quedā et l. actio num. §. mirt. ff. de act. et ob. et l. ij. de interdictis et j. de interdictis. §. iij. **C**ille enim qui possidet civiliter et naturaliter potest proponere actionē et sustinere partes actoris. **C**Apparebit. l. in. l. in tribus. ff. de iudicijs et l. inter coheredes. §. qui familiar. ff. fa. her. **C**Alio modo posset opponi sane et c. q. sustinere partes actoris nihil aliud est q̄ probare qd̄ intēdit: si dico me dñm habeo probare me dñm. Si dico rē cōmunem: habeo probare cōmunionem. **C**Si dico violentiam mihi illatam habeo probare vt. l. actor. C. de proba. et de non numerata pe. l. asseueratio et de edendo. l. qui accusare et in multis alijs. **C**Regulariter sic dictum est qd̄ ille qui possidet non sustinet partes actoris: tam fallit in casu: agebam cōtra te cōdict. de mutuo et petebam. c. tu opponis exceptiōem pacti de non petēdo rei iu. et ecce. doli: tu sustinere partes actoris. **C**Alio modo. l. qñ excipit: et excipiendo ponit: ita cōprehenduntur oīa de corpore iuris: dicebā pactuz factū dolum cōmissum sniam latam: habeo necesse probare: et p̄pterea dicitur in lege qd̄ agere et is videtur qui exceptiōe vti tur: qd̄ hñ necesse probare vt. l. i. ff. de ex. et l. in exceptiōibus. **S**z qñ excipit negatiue: tunc nō sustinet partes actoris: puta tu petebas. c. ex cā mutui negabam te numerasse vt. l. si ex cautione C. de non nu. pec. **C**De amodo posito cāu et exposita lra sicut oī: sequitur vt videamus oppositionem et q̄nes ad intellectuz materie. **A**lia multa possent dici tamen ista sunt de substantia **C**Hic dñ qd̄ actio cōfessoria est que datur pro defendenda seruitute personali vel prediali rustica vel vrbana. **C**Item negatoria que datur pro impedienda seruitute et c. **C**Modo breuif intellectu ter. procedo et oppono per istum modum. **E**t aduertatis. hic dñ qd̄ sicut datur vendicatio pro rebus corporalibus ita datur pro rebus incorporalibus. **Q**uod hoc non possit pcedere ita ostendo et est oppositio cōmunis ad totum. §. lege cauetur quod ea que possidentur vendicantur: et que non possidentur non vendicantur: sed incorporalia non possidentur: vt. l. iij in prin. ff. de acqui. pos. et l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuc. ergo non vendicantur: ergo confessoria et negatoria non videntur habere locum. **C**Ad istud debz ita responderi et breuiter: verz est qd̄ incorporalia non possidentur proprie: tamen quasi possidentur: et id̄ cauet in. l. qd̄ illa quasi possessio que consistit in rebus incorporalibus opatur illud quantum ad incorporalia qd̄ operat̄ vera possessio quantum ad corporalia et hoc patet quia sicut pro vera possessione rerum corporalium defendenda datur interdictum vti possidetis directum: ita pro defendenda quasi possessione incorporalium datur interdictum vtile. vt. l. quotiens. ff. de serui. et l. sicuti. §. aristo. de serui. vr. pre. et i pluribus alijs: n̄ hoc est: ergo eadem ratione actio in rem que daf̄ pro re incorporali datur contra eos qui quasi possident. **A**liud est quod videtur valde ob stare. §. qd̄ confessoria sit superuacua: qd̄ si agatur vt constituatur mihi seruitus. **P**ro constituēda seruitute habeo actiōem ex testō que durat. xxx. an. si constituta sit in testō si promissa est mihi per stipulationem: habeo actionem ex stipulatu que similiter durat. xxx. an. s̄ ista durat soluz. r. vel. xx. an. sic. r. vel. xx. an. amittitur seruitus: vt. l. sicut C. de seruitutibus. et l. corruptionem. C. de vsuf. ergo cum mīori tempore duret. sequitur qd̄ sit superuacua et inutilis. **C**Sed vos r̄sideatis quidam aliquando fuerunt in isto errore: tamen iste error est pessimus: dicunt ipsi tu nescis quid opponis: aut seruitus est debita sed non constituta: et tunc est verum qd̄ com petit actio ex testō vel ex stipulatu vel ex empto: sed si iam constituta est: tunc per constitutionem tollitur actio personalis: q̄ datur pro seruitute constituēda. **E**t ecce ar. quod mouebat eos qua ratione traditio corporalis rei debite tollit omnem obligationem qua tenebatur debitor: quia solutione eius quod debet tollitur omnis obligatio: vt. §. qui. mo. tol. ob. in prin. ti. **E**adez ratione si constituo seruitutem: per istam constitutionem tollitur omnis actio personalis que datur pro seruitute constituēda: et ideo sublata ea sequitur qd̄ vtilis sit ista confessoria: **S**ed quia falsum est qd̄ dñt in fundamēto. ar. id̄ nō pōt sequi recta cōclusio et ipi dicūt qd̄ sicut si debeo rē corporalem et istud est falsū qd̄ si debeo rē incorporalē. §. viā vel iter vel actū p̄stituo p eū modū per quem pōt constitui nō libero a psonali qd̄ i reb⁹ corporalibus est iuenire traditionē et am: et etiam deliberationē inducere: sed i reb⁹ incorporalibus non est et ita iuenietis in ter. et glo. l. corruptionē. C. de vsuf. **E**t id̄ r̄sio istorū doctorum nō valet vna musca. **D**icendum ē ergo et istud est planū qd̄

vtilius est hñe p̄fessoriam p̄ seruitute iā constituta q̄ hñe actionem: p̄sonalem ex qua fuitis primo d̄bebat: qd̄ facilius ē d̄fendere ius qd̄ hñe qd̄ cōsequi qd̄ nouo aliqd̄ cōstituaf: et id̄ fuit vtile cā dari. **C**Alterius op. iij. mō et ista opo. est valde ruminata: et in ista erat magna ps doct. et gl. et legistarū et canonistarum et hic dñ qd̄ ei qui possidet nō datur actio in rē: qd̄ istud sit falsum ostendunt ille. l. depono rē penes te retineo possessionem penes me. l. l. §. ff. de positi. et tamen possum agere contra d̄positarium rei ven. vt. l. of. ff. de rei ven. l. si ventri. §. in bonis. ff. de pri. cred. si cōmodo tibi rem: rei comodate possessionē et proprietatem retineo vt. l. rei comodate. ff. comodati: et possū agere nihilominus rei vē. **S**i cōcedo tibi rem rōne fructus ego retineo penes me civilem et naturalem trāfferro in tectamen possū agere rei ven. vt. l. si vsufuctus noie. ff. que ad. vsuf. caue: igitur iste male dicit. **Q**uidā valentes viri valde errauerūt: et enor miter dixerunt et dixerūt qd̄ q̄diu possideo nō possum proponere rei ven. tñ si propono rei vē. video: renūciare iudicio p̄fessorio et ita dixerunt quidam: vt. d. Bard. et d. Jo. et ideo renūciato comodo possessionis rei vē. pōt procedere: male dicatur tal̄ opi. dñ in. l. poteram agere cōtra te interdicto vti possidetis: qd̄ turbabas me in possessione cuiusdā predij qd̄ possidebas: volui agere vti possidetis sed proposui rei ven. lite pendens. volui agere vti possidetis bene possum. **I**ste ē casus. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqui. pos. subicitur ibi et ideo et c. plus in alia. l. cauetur qd̄ si cepi agere rei ven. ad fundū postea volo agere vnde visum audiendus: ergo proponēdo rei ven. nō video: renūciare p̄fessorio: vt. l. eum fundū. §. cuz qui fundū. ff. de vi et vi ar. qd̄ promptū est dicere qd̄ ista opinio est mala peior et pessima. **D**icendū est ergo qd̄ ille qd̄ possidet civiliter et naturaliter et detinet non potest agere rei ven. quia nō est inuenire personaz contra qd̄ agat nā eodem tpe nō potest esse possessio eadem penes duos insolidum vt. l. iij. §. ex contrario. ff. de acqui. pos. et l. duo. ff. de preca. cum infinitis alijs: contra scipsum nō pōt agere: iste est proprie intellectus istius. §. qd̄ ei qui possidet civiliter et naturaliter et detinet non datur rei ven. sed si possideat civiliter et alius naturaliter qd̄ prohibet qd̄ agat rei ven. rōne detentionis: et ita intelligantur. l. cōtrarie: ex hoc apparet qd̄ errāt illi dñi qui dñt rei ven. non concurrere cū interdicto vti possi. ita dicit glo. in. l. fideiō. ff. de iudi. **R**ei ven. et interdictum recuperande possunt bene cōcurrere qd̄ non sum mihi contrari⁹ qd̄ casus est in. l. cū fundus. **C**De modo procedo dicit glo. et cāo niste: tamen male dicit glo. et canoniste penes si agatur iudicio petitorio et vti possi. absit qd̄ possint p̄currere: qd̄ ille qui propōit rei vendi. dicit se non possidere: ille qui proponit interdictum vti possi. dicit se possidere vt. l. i. §. interdictum. ff. vti pos. ergo ē sibi contrarius: ergo repellendus. **I**sta rō videtur valde bona: tamen non valet aliquid aduertatis quo casu procedit op. glo. et canonistarum si possideo civiliter et naturaliter et detineo hoc bene fateor qd̄ nō est possibile concurrere rei ven. cum interdicto vti possi. qd̄ non est inuenire personam contra quam pponam rei ven. tamen possum proponere interdictum vti possi. contra eum qui me turbat: et isto modo procedit quod dicunt. tamen istud non considerauerunt ipsi si possideo civiliter tantū tu possides naturaliter tantum et detines q̄ non possum proponere rei ven. pro naturali possessione et pro detētatōe vt. l. naturaliter. §. nihil. **I**tem si tu detines cum rei ven. detur pro detētatōe vt. l. officium. ff. de rei ven. et nihilominus interdictū vti possi. pro civili et naturali turbata: ita videtur et ita dixerūt ibi corerent se in. l. clam possidere. §. qui ad nundinas: et idē probatur in. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acq. pos. idem comprobatur in glo. l. i. §. interdictū. et l. si duo i pri. ff. vti pos. **C**Ad modo premissis oppositiōibus et solutiōibus earum ad declarationem ter. includitur duo membra. **E**go quero primo istud est subtilius et in hoc deficit glo. et nō credo qd̄ fuerit vicium glosa totis sed sit scriptoris. **Q**uare confessoria et negatoria dicuntur in rem. **D**icuntur in rem vt dicit iste. §. sed q̄ dicantur nō dicit: et ideo glo. declarat dicuntur in rem qd̄ dantur pro iure qd̄ aliquis habz in re. **P**reterea sicut ex parte eius qui conuēit cōsideratur vera possessio in rei ven. sic in confessoria et negatoria cōsideratur vera vel quasi possessio: et ideo dicuntur in rem. **C**De modo oīz probare in probando glo. deficit rei vē. datur rōne domini directi vel vtilis. **I**n rem actio datur ei qui est dominus de iure civili vel de iure gen. vt. l. in rem. ff. de rei vē. **C**Confessoria datur ei qui est dñs: vt. l. i. ff. si serui. ven. **I**tem negatoria: vt. l. ii. predicta. **P**reterea vtilis in rem datur rōne vtilis dñi. **I**tem actio pub. datur rōne quasi dñi. **C**De i hoc

errauerunt glo. dicit qd rōne quasi dominij datur confessoria fructuario. Item creditor: in hoc dicunt pessime: creditores si habent dñum vel quasi sed ius in re: vt. l. ex sextante. §. latin⁹ ff. de exc. rei iud. fructuarius non hz dominium vel quasi sed ius. imo possibile est qd ille qui habz vsufructum formalem habeat dñum: qd res sua non pōt alicui seruire: vt. l. vsufrui. ff. si vsuff. pe. ergo qd glo. dicit qd confessoria rōne quasi dominij datur fructuario ⁊ creditori est inōueniens ⁊ impossibile de iure: ergo verum est ⁊ ita credendum est qd glo. intellexerunt qd rei ven. directa datur ei qui habz directum dominium vt. l. in rē. ff. de rei ven. sic confessoria ⁊ negatoria: vt. l. ii. ff. si seruitus ven. vtilis datur ei qui est emphyteota qui habet vtile dominium: vt. l. tutor. §. etiam. ff. de pignorat. actione. Item usufructuario: vt. l. pretor. ⁊. l. superficialio. ff. de rei vindicatione. Vtilis confessoria ⁊ negatoria datur ei q habz dominium vtile vt probatur in palleo. §. si ego. ff. de ope. no. nunc. ⁊. l. i. §. vltimo. ff. de superfici. ⁊. l. ei qui pignori. ij. respō. ff. de seruit.

Publiciana datur rōne quasi dominij vt ei qui emit a nō dño: quē credebatur dominum: vt in. §. alie. ⁊. l. i. ff. de pub. Publiciana pro seruitute datur ei cui cōstituta est seruitus ab eo quē credebatur dominum: vt. l. si ego. i. ⁊. ij. rñso. ff. de pub. Hypothecaria datur creditori ratione iuris qd hz in re. Item vtilis confessoria. Item fructuario datur vtilis sed non directa vt. l. i. §. itē iulianus. ff. de remis. pi. l. creditori. ff. de operis no. num. l. ei qui pignori. ff. de serui. ergo considerata psona actoris confessoria habet similitudinem cū rei ven. que pro re corporali proponit. Item cōsiderata psona rei: sicut in rei ven. requiritur vera possessio: sic hic vt. l. vti frui. §. i. ff. si vsufru. pe. vel quasi possessio: vt si dolo desinat possidere vel se offerat in iudicio vt. l. vlti. ff. si vsufru. pe. Idē in negatoria qd directa datur ei qui directo est dominus predij i quo aliquis cōtendit sibi seruitutē deberi vt. l. ij. ff. si serui. ven. vtilis datur ei qui habet vtile dominium. Item ex parte rei datur contra eum qui habet veraz vel quasi possessionem veram: vt si dico me dominum pleno iure tu es i possess. ⁊ dicit te fructuariū tu habes verā possessio. Item tu dicebas hē seruitutem vie itineris vel actus: non habes verā possessionem sed quastratione huius propono negatoria. Preterea dato qd non possideas sed quasi: si turbas me possum agere negatoria: qd confessoria ⁊ negatoria datur possidentib⁹: ⁊ econtra non possidentibus: vt. l. si forte. §. sciēdū. ff. si seruit. vē. l. vti frui. §. sicut. ff. si vsufru. pe.

Restat vltimo querere vñū verbū ⁊ ponā finem: quare appellatur confessoria vt hic glo. dicit sputauit de lana caprina: dicit qd placē. dicebat vñū ⁊ ipsa dicit aliud: tamen glo. dicit idē qd placē. qd confessoria appellatur que proponitur verbis negatiuis dico ne me habere seruitutē ⁊. ⁊ negatoria que pponitur verbis negatiuis dico te nō habere seruitutē. **D**icit glo. reprobat istā opi. p quēdā modum qui est satis probabilis: tamen nō p istum textū dico me habere seruitutē: alius non tollēd: ista confessoria pponitur verbis negatiuis: vt. l. si prius. ff. de operis no. nunc. ⁊. l. loci corpus. §. cōpetit. ff. si serui. ven. Si tu pponas negatoriā ppones eā verbis affirmatiuis: dico alius me posse tollere te inuito: igitur placē. non intellexit qd dixit: dominus placē. cōsiderauit effectū verborū sicut glo. quare appellatur confessoria: qd siue proponat verbis affirmatiuis siue negatiuis per eam defendo seruitutē mibi debitam: negatoria appellatur qd siue proponatur vobis affirmatiuis siue negatiuis per eam negat seruitutem dberi: vñ ab effectu assumit nomē: multa alia possent hic dici tñ ista sunt de substantia ⁊ que oꝝ tenere.

Sed iste. §. iste ponit secundam principalem diuisionē actōum: ⁊ dicit qd actionum qdam dicuntur ciuiles quedam pretorie: ciuiles dicuntur ille q enumerat sunt. §. ⁊ eis similes si q sunt: pretorie dicuntur quedam in rem quedam in personam. In rem appellatur pub. q datur ei qui emit rem a non dño bona fide ⁊ per traditionem vel alio tī. apto ad dominium transferendū: ⁊ ante vsucapionem completam desijt possidere: nam sicut verus dñs admittitur ad rem vendicandam per rei ven. ita iste bonēdēi possor per actōem publi. ⁊ nihil aliud intēdit. §. iste vsqz ad. §. rursus ex diuerso ⁊ sit tibi finis. **I**n precedenti. §. oñum posita fuit prima diuisionē generalis omnium actōum: ⁊ illa continet duo membra. s. qd quedam sunt in rem quedam in personam: ⁊ illa duo membra declarauit per exempla vsqz ad. §. istum. **M**odo iste ponit quandam secundam generalem diuisionē. ⁊ illa sicut continet duo membra. s. qd quedam actōes sunt ciuiles quedam sunt pretorie: ⁊ istam psequitur subdividēdo ⁊ exēpla ponēdo

vsqz ad. §. si equēs: tñ mō aduertatis quo ordine pcedit vsqz ad §. sequēs. qd primo pōit generalē diuisionē. s. qd quedā ciles sē pretorie. **S**ecundo ponit subdivisionē actionū pretiarū: qd qdam pretorie sunt reales: qdā personales. **T**ertio psequitur d realib⁹. **Q**uarto ⁊ vltimo d psonalibus: tñ tractando de psonalibus inserit quasdā reales ⁊ ecōtra. qd aut sit rō videbitur in psecutione tractatus. **S**ed ibi tam i rē. **T**ertia ibi vt ecce. **I**bi psequitur de pretijs in rē: ponēdo exempla: inserēdo tñ de quibusdā psonalib⁹ vt de reuocatorijs vsqz ad. §. in psonā. **I**bi ponit de psonalib⁹ nihilominus inserēdo d realibus quibusdā vt de pjudicialibus. **D**icit iā cāus iste est valde apus sigs aduertat. **I**n pma pte. §. cāus nō debz ponimisi sicut littera ia cet hoc modo. **Q**uedā actōes dicuntur ciuiles: qdam pretorie **I**sta est diuisionē generalissima ad oēs actōes q reperiantur. **E**t ista est pma diuisionē que ponit in arboꝝ. **E**t ppter ea ex vna pte ponunt pretorie ex alia ciuiles. **I**te pretorie subdividuntur in duas species: qd quedā sunt in rē quedā in psonā: i rē vt est videre i act. publi. vt vbi gratia. **E**cce modo cāus in terminis: **M**odo aduertatis. **D**onamus ego emi quādam vineā a quodā pone **M**ar. ⁊ quem credebatur esse dñm: i ueritate non erat dominus: ⁊ p traditionem recepi bona fide: ita qd vsucapiebā cam ti. pro emptore: aq̄ cōplerem vsucapionē desijt possidere: ⁊ possessio deuenit ad quēdam noīe. p. qui nō erat dñs. **Q**uero quē subueniatur mibi. **E**t rñdetur qd ego admittor ad vendicandū p publicianā: ⁊ pinde ac si ego vsucapissem: rei ven. nō hz locū: quare ordinauit pretor qd ego possem proponere publicianā: ⁊ pinde vendicarem rē p eam: sicut uendicarem p rei ven. **S**i vē essem dñs. **E**t ista vocat publiciana a publicio pretore: qd caz introduxit: ergo tria verba dicit tantūmodo ⁊ nihil aliud ⁊. **H**abuius mentionem: vt est rei ven. confessoria. **E**t negatoria de istis habuius mentionē de rei vend. in. §. oñum ibi aut cum eo ⁊. **D**e confessoria in. §. eqz. **D**e negatoria in. §. quoqz cōtra: ergo iste sunt ciuiles. **E**t si que sunt siles. **Q**uid vult dicere. **A**duertatis qd glo. valde male dixit hic in veritate dicit glo. qd voluit dicere qd quedā actiones descēdunt ex cōtractu: **Q**uedam ex quasi cōtractu. **Q**uedā ex delicto. **Q**uedam ex quasi delicto: quasi dicat oēs actiones pcedentes ex contractu vel quasi ex delicto vel quasi sunt ciuiles. **E**t propterea dicit si que sunt similes: tamen in veritate istud quilibet posset perpendere esse falsum: qd includeret ⁊ daret intelligi ista expositio: qd nulla pretoria sit ex dōctū vel qd dōctū l' qd ⁊ hoc esset manifeste falsum vt quilibz vestrum ppendit. **N**am actiones pretorie repiuntur descēdentes ex cōtractu vel quasi delicto vel quasi sicut ciuiles. **E**t ppter ea ista expositio est pessima. **E**x dōctū. **A**ctio d constituta pecunia est pretoria vt. §. de cōstituta: **E**t tamen est ex contractu. **E**t de quasi cōtractu. **A**ctio nego. gest. est pretoria: vt. l. iij. ff. de nego. gest. ⁊ tñ est ex quasi cōtractu. qd ille qui gerit negocia alterius sine mādato obligatur ex quasi cōtractu vt. v. de obli. que ex quasi ⁊. l. iij. §. si quis absens. ff. de act. ⁊ ob. **I**tem furti manifesti est pretoria vt. §. de perpe. ⁊ temp. act. circa prin. ti. ⁊ est ex delicto. **I**tem actio vi. bo. rap. descendit ex delicto: ⁊ tamen est pretoria vt. l. ij. ff. de vi. bo. rap. **I**tem actio in factū que descēdit ex edicto. nau. cau. sta. est ex quasi delicto: ⁊ tamen est pretoria. **I**tem actio que descēdit ex delicto aduersus nau. cau. sta. **I**tem actio que descēdit ex edicto de his q deie. vel esu. ergo si ita exponeretis vos: non possetis predicare maiorem errorem: qd lz qdam ex contractu vel quasi delicto vel quasi sunt ciuiles: tamen quedā reperiantur pretorie. **E**t ideo quomodo debet exponi. **M**odo aduertatis: ⁊ scitis meli⁹ qd glo. dicit. **D**icit aduertatis: modo cōprehēdo illud qd alia glo. intendit vos scitis qd ius aliud scriptū. **A**liud non scriptum. **D**e ius non scripto nihil ad nos. **I**uris scripti. sex sunt ptes. s. leges plebescite: senatusconsulta principum placita: **R**esponsa pudentum: ⁊ magistratum edicta vt. §. de iure na. §. constat ⁊. l. ius autem ciuile: habuistis hoc anno ⁊ de iusti. ⁊ iure. **P**artes q stituerunt ius ciuile ⁊ oīs actio que introducit p aliquē de illis partibus ciuilis appellatur. **S**exta. s. magistratum edicta cōstituit ius pretorium: ⁊ actio inducta p istam partem pretoria appellatur: quid ergo vult dicere tex. similes. i. a simili parte iuris scripti inducte. **H**oc est dicere rei vēd. quo iure ē inducta p ius ciuile p legem. **I**tem confessoria: ⁊ negatoria: ⁊ si qua reperitur similiter inducta p. l. vel aliaz partē que inducit ius ciuile: oēs appellabuntur ciuiles: sed dñe qd oēs ex cōtractu: vel quasi delicto vel quasi sunt ciuiles ista est tanta abusus: qd non possz esse maior. **E**t legitimis ⁊ ciuilibus: ista copulatiua ponitur p idē hoc est dicere oēs sunt ciuiles. **A**lie que inducuntur p ius

ptorium sunt pretorie et hoc sequitur immediate alie et. Alie hic est ver. tamen pro. s. allegat. Comparatas. i. pretor inuenit eas: nihil habemus amodo hic nisi duo verba ponendo casum: bñ ponuntur alia duo qd ciuiles appellantur: qz per aliq partem iuris ciuilibus indite sunt. Modo sequitur diuisio pretoriarum. Sicut inter ciuiles est inuenire quasdam in psonaz. Sic inter pretorias. **C**In rem. Exponit glo. et bene tantum. **C**In personam tñ vt de cōstituta. **P**auliana et fauiana que dant ad reuocandū ea que in fraudem alienata sunt. qz dicit glo. tñ qz quedam reperiuntur mirte que partim sapiunt naturam realiū ptim personalium tamē dicuntur oēs ciuiles vt est actō fa. ber. cis. q est mirta. Et de iure ciuili iuducta actio si. reg. cōi. di. pet. bere. **C**Quas. s. actiones pretorias. **C**At ecce. Modo incipit de pretorijs realibus. **C**Plerūqz publici. non datur cōtra dominum vt. l. vlti. et penul. ff. de pub. et habuistis in. l. illa mā datum distrahēdorum seruorum. ff. mā. Quasi non est veritatis expressiuum imo est diminutionis nota et p hoc tollit opi. illa qd. l. pmittit mentiri: qz permittit mihi rem vēdicare: quasi vsucepissim nō tñ vsucepi. **O** de hoc patebit statim post expositionem tex. **C**Possessor quōdam nunc petitor. **C**Idem? dum ego essem absens reipm. cā quidam emit rem meam a nō dño bona fide: et per traditionem recep. et vsucapionem cōpleui sum reuersus postulo in inte. re. ea impetrata intento rescisori am et perinde vendicabo rem ac si nō esz vsucapta de hoc tractabitur in. s. rursus. **C**Vel possessor proprie ponamus duz essem absens et. et ea vsucapta possessio peruenit ad me: ille agit contra me rei vē. ego dico recte ageres: nisi fuissim absens rei pu. cā. **U**nde peto restitui et te excludi. **C**Am. ecce modo ex plim d publi. **C**Ex iusta. Modo aduertatis et istud intelligit in duobus verbis ad hoc vt habeat locum publ. requiritur qz fiat traditio ex ea cā ex qua scā traditione a dño datur rei vē. directa: vnde amodo non habetis considerare nisi ex qua causa scā traditōe a dño datur rei ven. directa: vt ecce. Si vendo tibi et trado si sum dominus transfero dominium. Si nō suz dñs qz tibi pub. **C**Item si dono trado in dotem vel lego. vñ generale est qz ex qua cā scā traditione a dño transfertur dñiū ex eadem cā scā traditōe et qz publiciana dño transfertur vsu capiendi conditio et ex qua cā scā traditōe a dño non trāsfertur dñiū ex eadem cā scā traditione a non dño transferē vsucapiendi conditio et queritur pub. vt probatur in. l. quecum qz in prin. et. s. interdum. ff. de publi. **C**Iurta. i. ex qua causa scā traditione a non dño transfert dominium. **C**Quippe. pbat qz non habeat rei vēdicatōem. **C**Dominium suum vēdicet. i. rem rōne dominij ad se pertinentis qz dñiū nō pōt vēdicari qz quod habeo non possum vendicare. Sed vendico rez rōne dominij: et ideo succurritur mihi de iure pretorio: vt hic subicit. **C**Actō. Modo aduertatis vnum verbum qz glo. pōit et est notandum. **C**Aut pretor inducit actionem et actionis p prium nomen. **C**Aut inducit actōem: sed nomen designat. **C**Primo casu pretor inducit qz qui emit rem a non dño bona fide et per traditionem recepit si cadat a possessiōe qz possit ven. rem et inducit publi. et tunc non habz locum actio in factum. **C**Preterea iuducit quod ille cui res obligatur possit eā aduocare a quolibz possessore et inducit actōem quasi seruianā **C**Secūdo cāu hz locum actio i scā vt. l. et ita. s. i. nau. cau. sta. et. l. i. s. i. ff. si mu. ven. no. Sicut est de iure ciuili si iuducat actio et nomen non est curandum de con. ex. l. vt. ff. de con. ex. l. le. i. **C**vsucepisse. Satis nos curialiter exponemus et ita debetis intelligere si vultis intelligere recte. i. ex ea causa cepisse ex q vsucapio sequitur. **C**Vēdicat. Quomodo debz exponi. i. vendicat perinde ac si esz sua vere tñ non est sua sed quasi sua. Sic vendicaret quando esz sua per rei ven. ita quando est non sua per publ. ita qz ponit similitudinem in effectu non in ius agē di. **C**Modo posito casu et exposita lra ostendo primo qz qdaz actōes pretorie sunt mirte et ppter ea male dicit tex. et pei? gl. que tex. exponit. **C**Secundo qz alie actōes sufficiāt et ppter ea ista sit superuacua. **C**Tertio ostendam qz nō videatur pcedere qz aliquis vendicet dominium. **C**Quarto ostendam qz lex ista permittit et mentiri mendacia fieri que solent puniri pe. l. et non solet dari occasio mentiendi ista sunt puerilia. **C**Idem? stea queram quot sunt necessaria ad hoc vt publi. sibi vēdicet locum ex parte actoris. **C**Item quot sunt necessaria ex parte rei. **C**Item an publi. detur dñiū et est reperire reglas et casus. **C**Quinto in quibus regula fallit. **C**Sexto et hic exponerunt glo. vtrum publi. detur rōne vtilis dominij vel qua h dominij et an ille qui succumbit in rei ven. possit intentat pu

bli. et contra. **C**Et de istis tractatur p glo. et sumarie. **C**Hic dicit qz quedam actōes sunt in rem tantum. **C**Quedam in personam tantum intelligendo sicut intelligūt gl. et bene ego ostēdo qz quedam pretorie reperiuntur mirte dñ in lege here. pe. est mirta: vt. l. hēditatis. C. de pet. hereditatis. In alia lege cauetur qz bono. possess. heredita. petitiō. Item fideicom. heredita. pe. sunt pretorie ita cauetur. ff. de bonorū possess. heredi. pe. l. ii. et de fideicō. hē. pe. l. ii. Ergo etiam pretorie reperiunt mirte. **C**Ad istud nō posset rīdēri sustinendo glo. nisi dicatis isto mō ego nō video aliū modū certe per que posset sustineri gl. **C**Heredita. pet. ab origine est ciuilibus nō pretoria hoc ostēdo quilibet vñ sciret ostēdere si aduertatis. **C**Omnes actōes que sunt iuduce p aliquam partē iurisciuil: vt p. l. senatuscōsul. et. sunt ciuiles. Sed pet. here. est iuducta p senatuscōsul. vt. l. vlti. C. de peti. hē di. et. l. itē veniūt. s. cū anteq. ff. de peti. heredi. ergo est ciuilibus ab origine. Sed licet ex acci dēti pretor extēdat eā ad alios qz succēdūt de iure pto. hoc est a d bo. possessores: ista extēsiō nō dōz at tēdi sed nihilominus debet remanere in numero. ci. actionum et ideo debet dici mirta habito respectu ad ius ptoziū vnde vñ glo. falsū dicit vel dōz sustineri p istū modū. **C**Alteri? opponitur qz interdicta oia sunt i rem scripta: vt. l. i. s. vltio. ff. de inter. **C**Ego rīdēdo vere oia interdē sūt psonalia ita qz nō sūt in rē h aliquādo sunt in rem rōne possessiōis et ideo p istuz modum sustinet glo. **C**Alio mō oppo. qz public. sit supuacua: qz si res quā bo. si. possideo violēt rapiat datur mihi actio vi. bo. rap. vt. s. vi. bo. rap. s. penult. et. l. ii. s. in hac et. s. generaliter. ff. vi. bo. rap. Item si subripiat datur actio fur. vt. l. cū oēs. s. i. ff. de fur. et. s. de ob. et. delict. s. item si fūlo s. sed et bone si. et iō si alie actōes possunt habere locū: ergo ista nō potest hēc locum: ego rīdēdo alie sunt generales ista est spālis introducta spāliter in istū cāum quādo aliqz emit rem a non dño bo. si. et p traditionē recepit. Et ideo nō excludit p illas qz generi p spēm de rogat et nō ecōtra vt. l. in toto de reg. iur. s. et. l. vltio. s. felicissimi et. l. seruis vrbans. s. vltimo. ff. de l. iij. cū si. **C**Preterea possideo rē et vsucapio possibile ē qz pueniat ad aliqz sine vitio nō potuit locum habere actio vi. bo. rap. nec furti. et ideo equū fuit qz succurret mihi p publi. **C**Alterius op. ad id qd lra dicit qz rei vēd. ē introducta ad hoc vt vēdicē dñiū: istud vñ falsum qz dñiū est penes me: et ideo nō vēdicō dñiū qd habeo Sed si dñiū nō est penes me tūc nō admittor ad vēdicandū qz rei ven. daf dño vt. l. in rem. **C**Dicendum qz. Aut volo vēdicare dñiū: tūc nō possum: qz dñiū est res incorporalis et incorporales non possidentur vt. l. seruis. s. incorporales: ff. de acqren. rerū do. ergo nō vēdicant: vt de ali. iur. mu. cā. facta. C. l. vnicā: Sed vendico rem rōne dominij qd ē penes me. **C**Ad aliud qz dicit qz lex ista pmittit mentiri qz admittor ad vendicandū: quasi vsucepissim qd non vsucepi. l. dicit qz mē datia puniri debent vt. C. de mu. no. l. i. et. l. fal. et. l. qui nomine ff. de fal. **C**Pla. dicebat qz lex pmittit: sed nihil hoc est contra non ne. l. puniūt pūria: si leges pmitterent pūrare ergo non punirent pūria et certum est qz vbi pūriuz cōmittitur: hz locū actio criminalis extraordinaria de crimine stelonatus: vt. l. s. pūrio. ff. de cri. ste. et nō. solet in auf. facte. vt non solum. **C**Pla. dicebat qd pmittit lex: et ideo non debet puniri vt. l. vlti. ff. qui satis. cog. et. l. vlti. ff. ad munici. est verum vbi lex pmitteret. **S**z hic non permittit qz: quasi non est expōsiūz veritatis Sed nota est diminutionis. **C**Sequitur videre: quot sunt necessaria ad hoc vt publi. vēdicet sibi locum tamē primo posset aliqz querere. Sed istud reseruo vltimo istud est aliquātulū dubium et glo. variant circa illud et sunt contrarie. **C**Ad hoc vt publi. vendicet sibi locum. v. sunt necessaria. s. ti. Hoc est vnum. **S**o. si. hoc est fm. Traditio vel quasi hoc est tertium: qz fiat a nō dño hoc. iij. **S**o. res non sit vsucapta hoc. v. verbi gratia de quolz. **C**Titulus: oportet qz emerī vel ex cā dotis receperim vel alio ti. abili ad dominium trāfferendum vt hic in v. nāqz sicut et. l. i. ii. iij. et. v. et. l. quocūqz in prin. et. s. i. ff. de publi. **C**Bona fides qz credebam eū dñiū: vel habere auctoritatem a domino vt. l. i. ff. de pub. **C**Quo tempore requiritur bo. si. vtrum tēpo re contractus vel traditionis hoc anno habuistis valde bene distinguit: si tractamus de ti. emptionis et tunc requiritur bo. fides duobus temporibus: tempore traditionis et tpe cōtract? vt. l. i. ff. de vsuc. et. l. si existimans. ff. pro so. et. l. si is qui. s. penult. ff. de vsuc. **C**Qualiter probatur bo. si. non est questio qz bo. si. semp presumit nisi pbetur de mala ita iuenietis notatum in. l. pe. C. de lon. temp. p. vnde ad hoc est bonū ar. l. qd aut ff. de admi. tu. et. l. si cū. s. bec verba. ff. de fideicō. lib. et plures alie.

Traditio ut si rem corporalem trado: quasi traditio si trado rem incorporealem. Nam ita h3 locū publici. que daf in locum rei vend. pro quasi traditione sicut p vera vt. l. si traditio ē. r. l. si ego. s. i. ff. de pub. **C** Ad nō domino ex causa habili ad dñiuz transferendū: qz si a vero dño dñiuz trāsserat r haberet locū rei ven. directe: ergo non haberet locū publi. que datur i locū rei vend. directe. **C** Merum est qz vsucapio non sit cōpleta qz si vsucapio esset cōpleta si est res mobilis haberet rei vendi. dir. rectam. Si immobilis haberet rei ven. vtilen: r ideo non haberet locum publi. vt. l. i. ff. de publi. **C** Adodo sequitur videre cōtra que datur r datur cōtra quēlibet possessorez pter qz ptra dñm. Nam exceptio veri dominij exclud. publ. vt. l. pe. r vt. ff. d. pub. r. l. mandatum distrabēdorū seruorum. ff. mā. tamen ē inuenire qd fallit in. v. casibus in quibus pub. datur contra dñm. **C** Primum est ego non dñs vendidi tibi rem alienam bo. fide ementi verus dominus veniens ad mortē instituit me hīdem ita qz cepi habere dominij rei q post puenit ad me agis pub. debes obtinere qz tu habes cām a me r tencor tibi de euictione vt habuistis in tribus locis in. l. si a ticio d rei ven. r. l. si a ticio de excep. rei vend. r. l. apud celsum. s. si a ticio. ff. de doli. excep. **C** Preterea fallit in secūdo casu. **C** Donamus qz ego vendidi rem alienam r tradidi post venditionez verus dñs incepit agere cōtra te r succūbit qz non potuit probare dñiuz: lata sūta possessio puenit ad eum agis cōtra eum pub. debes succūbere iste est casus in. l. si quis rem de excep. rei iudi. **C** Item fallit in tertio casu tu possidebas bo. fi. quēdam seruuz alienū ille seru? dedit tibi dānum: qz icidit arbores meas egi contra te nora li r ddisti eū tibi p nora: postio postea rediuit ad dñm: ego d eum pub. debeo obtinere: qz si egissem cū domino nora li vt op portuisset qz emendaret dānum vel daret seruuz p nora. vt. l. si nora li. s. vt. r. l. generaliter. ff. d. nora. **C** Item fallit i quar to cāu domus mea minabatur ruinam aliquis vicinus petijt sibi caueri de damno infec. a bo. fi. possessore: r qz non cauebat missus est in possessionem ex secūdo decreto: possessio postea peruenit ad me: datur illi publi. d me: vt. l. damni infec. s. non solum. ff. de damno infec. **C** Preterea fallit in quinto māda ui pcur. meo qz venderet tibi rem meam post dctam venditio nem r ante traditionem phibui sibi ne tradat ipse processit vl tra r tradidit h3 non transferat dominium tamen compet. illi pub. contra me dominium: vt. l. si quis prohibuerit. ff. de pub. **C** Adodo restat videre vtrum pub. detur rōne dominij vtilis: vel quasi dominij: dicunt quidam r vt mibi qz in ista opi. sit Ros. r glo. i. l. cum postularem. s. damni. ff. de damno infec. r dicunt qz ille qui habz pub. habz vtile dominium: sicut enim dominium directum competit ex causa rei ven. sic vtilis ex causa pub. **C** In veritate non intelligūt quod dicitur. **C** Primo qz ille qui habet vtile dominium admittitur contra dñm vt. l. i. s. qz ait. ff. de superfi. habuistis in. l. i. ff. si ager vec. Ergo cum ille qui proponit pub. non admittitur d dominium. Scqz qz r. Respondeatis vos si potestis. **C** Preterea probatur h sic. Et ad istud respondetur ita male sicut ad illud ille qui pseri bit rem immobilem spacio. r. vel. r. an. habz vtile dominium r propterea h3 vtilem in rem: vt. l. si quis in prin. C. d. prescrip. r. r. vel. r. an. si inciperem vsucapere ēt haberem vtile domini um ante vsuca. completam: ergo vsuca. completa nihil iduceret r tamen inducit. **C** Preterea. l. dicit qz ante vsuca. completaz habz locum pub. cum ante non hēat vtile dominium: vt. l. si qz emptionis: r ideo vos habetis dicef qz tria sunt dominia quo riam vnum non est alterum. **C** Dominium directum vtile r quasi dominium propter directum datur directa rei ven. propter vtile vtilis: vt qz emphiticota superficiarius vel qui p scripsit spacio. r. vel. r. an. qui habz quasi dominium h3 pub. i hoc non erretis: h3 aliquando viderim multos errare. **C** Or qz liter debeat formari libellus in pub. valde bene dī hic in glo. tamen non seruatur. Sed seruatur ille modus qui est reproba tus. Ano modo sicut dicunt quidam r male. Ago d talez ad talem rem quam dico me vsucepisse: qz ter. dicit eam rem. r. c. **C** In veritate istud nihil valz qz nul simile iden: vt. l. qz nerua depo. lex ista dicit qz perinde d3 vendicare ac si vsucepisset: ergo nō. similitudinem ad petitionez illius qz vere vsucepisset. **C** Pre terea pub. daf aīqz vsucapio sit cōpleta si dico me vsucepisse: r propono publi. ergo sum tibi contrarius: ergo debeo repelli vt. l. unō. C. si fu? lib. ec iussus fuerit. **C** Preterea alij dicūt alr r peius r iō s probaf p eūdē modū: ago d talē qz dico eum possidere talē rē quā dico meā: cū pub. det ad similitudinem vti dñi. Alio mō formaf: r iste mod? pbat de p̄suetudine r

per declarationē extra de re iudi. c. abbate sane. ago d talez ad rē talē quā dico ad me ptinere iure dominij vel dñi. Iste mod? semp fuaf. Et tamē reprobat per glo. r recte. qz p hoc qz dico ad me ptinere iure dominij intēto rei vti. p hoc qd dico qz do minij ppono pub. Et iste due sunt diuerse r iō nō possūt sil pponi. l. nemo ex his. s. quōi. ff. de regu. iu. **C** Preterea r ad uertatis vñū ar. l. gl. nō ponat qz cōfundit mirabilē illū libel lum. Et hoc soluit quandā qōnē quā intēdebā facere: nō tñ fa ciam ne afficiam vos tedio. **C** Rei vend. r publi. sunt contra rie inspecta origine r equipollentes in effectu per publicitaz: dico me non dominum per rei vendi. dico me dominum. S3 inspecto sine p vtrāqz dico tibi debere restitui sicut est videt. **C** Et aduertatis bonam simile. **C** Querela inofficij testi: r querela falsi sunt contrarie cōsiderata origine. Sed equipollen tes sunt considerato effectu si dico testm inoff. videor allegare te stamentum valere de iure cōi sed contra debite pietatis officij factum r ideo peto rescindi r qz p rescissōem reducat res ad cām intestati. Sed in querela falsi: dico testm nullū ab origine: qz ista sunt paria esse falsum vel esse nullum vt. l. paulus. ff. de verbo. sig. Sed considerato effectu peto qz declaratur rem esse i causam intestati ergo cōsiderata origine sunt cōtrarie conside rato effectu sunt equipollentes: sicut ergo se habent querela falsi r querela inofficij sic rei vti. r pub. qz inspecta origine r. c. Sic ergo querela falsi r inoffi. nō possunt simul proponi pp cōtra rietatē in origine sic r. c. Et ad istā rōnem non possēt rñderi tñ ille libellus q metitur d rigore iuris non pcedit. Tamen qz ad uocati cōiter sciūt male formare libellos ideo cōiter ita formaf Et ideo glo. dicit r bene qz libellus debet ita formari. **C** Pro pono rē talem quā talis possidet me emisse a non domino bo. fi. r per traditionem accepisse: r ideo peto eaz tibi restitui r ad hoc propono pub. r. c. r certe procedit libellus fm formā iuris: cū oīa substantialia cōcurrant in petitione que in libello cōdu duntur: r ideo sequitur qz libellus sit bene formatus. **C** Vtrum autem ille q succūbit in rei ven. possit proponere publi. non est qd qz casus ē in. l. minor. s. si seruus. ff. de euic. **C** Adodo dīcaz vnum verbū dubiū dīxi qz oēs actiones sunt ci. que iducuntur p aliqua: de partibus. v. iuris scripti. Ille que p. vi. sunt p̄orie hoc verum sine omni oppo. **C** Sed dubitatur de actione i rez que datur: contra eū qui dolo desijt possidere. **C** Vtrum sic ciuilis vel pretoria dicit glo. videtur pmo qz sit pretoria: qz qui dolo desijt possidere cōuenitur vtili pretoria: vt. l. electio in pn. r. s. i. r. l. si plurium in prin. ff. de nor. ergo non vt dubitatio. **C** In contrariū videtur qz sit ciuilis. Ecce vnam rōnem quā glo. mouet: tamen non est vera: oīs actio d3 iudicari ciuilis: vel pretoria habito respectu ad personam actoris. Sed si actor est persona que admittitur d iur. ci. d3 iudicari ciuilis. Si pretorio pretoria r hoc probatur sic Bono. p̄l. hered. pe. item fideicō. hī. pe. est pretoria qz ille qui succedit per bo. possessionē est hīs de iure pretorio. Cum ergo ille qui h3 dominium de iure ciuili admittatur contra eum qui dolo desijt possidere sequitur r. c. **C** Preterea cum qz vtrum seruitus sit rustica vel vrbana d3 considerari predium cui datur: non a quo debetur. Si datur v2 bano: debet iudicari vrbana. Si rustico rustica vt. l. i. ff. de fuit. vrbana. pred. r ibi solet notari r. l. i. s. item sciēdum de aqua. plu. ar. Si hoc est qz illud sit dignius ergo r. c. Ita videtur posse su stineri opi. glo. **C** Tamen ptra istā gl. est valde ter. r glo. si ago contra eū qui succedit de iure pretorio p bo. pos. acti. mea. ē pre toria. **C** Item actionis qualitas variatur habito respectu ad p sonam cōuenti vt. l. in honorarijs. Secūdo respōdeo in ter. r i glo. ff. de act. r ob. **C** Preterea dicit alia glo. ista est recte cōtra ria qz ille q succedit de iure pretorio proponit actionē exempto r alias que sunt ciuilis. Et ideo videt similiter notari oppositū in. l. i. ff. d. bo. pos. hī. pe. **C** In veritate ego non video qz possit responderi comoderita qz sustineantur oēs glo. nisi dicatis sic r sustinentur oēs. Actio quelibet d3 iudicari ciuilis vel preto ria habito respectu ad primēuā originē. Si a primēua origine ē ciuilis debet iudicari ciuilis. Si pretoria p̄oria ar. l. tutor. ff. de fideiuf. Et sic d3 intelligi: glo. l. ij. de bo. pos. hēre. pe. Si con tingat qz extendatur ad aliquem casum ad quem non extende batur non amittit nomen ciuil: sed assumit nomen pretorie r appellatur pretoria r ciuilis: sic d3 intelligi gl. d. l. in honora rijs: ergo per extensionem non perdit nomen sed assumit aliō nomen: verbigratia habeo directam rei ven. de iure ciuili con tra te: tu dolo desinis possidere non tenetis de rigore iuris ci uilis rei ven. datur d eum qui possidet. **C** Tamen d equitate p tor voluit qz reputaretis quasi possidere quantum ad p̄iudici

cum tunc: et ideo assumit nomen pretoric: iste est casus et ibi si
militet aliquantulum in glo. in l. lectio. §. item si ex pluribus
et l. si plurimum in prin. ff. de nor. **De actio. como.** quidam di
cunt quod est pretoria quod pretor posuit edictum suum nihil est sic
et c. vt. l. in como. §. sicut. ff. como. actio est civilis non pretoria:
hoc intendunt glo. tamen aliqua ratione defectus: et ideo vide
te cas. Dy.

Rursus ex diuerso. §. iste dicit quod actio
rescissoria que datur
vsucapione rescissa intra annum utile est in rem et introducta
est de iure pretorio siue ab his vsucapit rem pntis siue ecotra.
§. iste est bene aduertendus: quod tractat de quadam materia
satis ignota. **Et** in qua glo. variauerunt oēs: tractat enim
de materia rescissorie actionis. **Causa** est aperta et hinc sit val
de facilis: et lra planissima. **Tamē** erit opus aduertere circa
materiam: quod aliquantulum materia est dubia. **Imo** satis: tñ
per. vi. vel. vii. qōnes expediam totam materiam: et dicā vnuz
argu. per aliud pita quod omnia intelligetis postea dare: vos bñ
scitis quod hoc anno fuit plene tractatum in. l. i. et in plurib⁹ alijs
ff. qui. ex ca. ma. quod sicut ille cuius res vsucapitur tempore absē
tie per presentem pōt postulare restōnem: et restōne postulata
pōt intentare rescissoriam. **Sic** ē: ppea non est dubitatio sicut
enim restō datur absenti p presentem sic ē. vt. l. i. et in plurib⁹
alijs. ff. qui. ex ca. ma. **Adhuc** plus aduertatis vnuz verbū
quod glo. loquuta est ex habundanti aliquantulum: quod glo. si opor
tebat istud ponere. **Aut** tractatur de restōne concedēda ab
senti p absentem. **Aut** econtra. **Primo** casu habz locuz
distinctio absentiarum ex qua cā fuerit absens ille qui potest
restitu vtrum ex cā necessaria tantum vel probabili tantum:
vel probabili et necessaria vel ex cā voluntaria: quod si ex cā neces
saria tantum vel probabili tantum vel necessaria et probabili
pōt petere resti. **Si** ex cā voluntaria denegatur restō: vt solet no
tari in. l. vi. ff. de in inte. rest. et in plibus paribus: et id non est
curandum ad pntis. **Secundo** cā non habz locum distinctio
quod ex quacunq; cā sit absens debet presenti concedi restō. vt. l.
item ait pretor in prin. et. §. i. et. l. se. ff. qui. ex ca. ma. **Cum** er
go. §. iste tractet de vtroq; cā o3 quod diuidatur in duas partes
vsq; ad. §. item si quis. **In** prima loquitur de restitutione p
cedenda presenti p absentem. **Secundo** econtra: secunda in
ver. quod genus. **Hoc** premissō p3 cāus in terminis. **Prō**
mus ergo cāum ita et erit facilis valde: et illud quod dicā i vno
intelligetis in alijs: quod dicam in re mobili et intelligetis i re
imobili. **Quidam** nomine Sempronius emit quendam li
brum meum a quodam non domino bo. si. et. per traditionem
recep. ita quod cepit vsucapere ti. pro emptore. **An** vsuc. comple
ta iuit vltra mare: vel pro negotijs rei pub. vel vt saluaret ani
mam vel alia de cā fuit captus a saracenis et compleuit vsuca
pionem. vsuca. completa redijt: volo agere p eum et recuperare
librum: dubitatur an possim et quo iure et vsq; ad quod tēpus
Ridetur quod ego possim petere restōnem in integrum. j. ānu3
vtilē et impetrata restōne intētare rescissoriam et recuperare
librum. **Secundo** dicit Sempronius erat absens reipu. cā
iuit vltra mare: eo existente vltra mare emi librum suum. Et
per traditionem recepi a quodam quem credebam dominum:
vsuc. completa redijt vult agere p me et recuperare librum: du
bitatur an audiat et quo iure: et infra quod tempus: et responde
tur eodem modo quod et. **Ex** diuerso quod. l. vsucapio non erat
completa cum tractaretur de pub. et tñ perinde vendicatur res
ac si vsucapta esset: hic ē res que est vsucapta habetur pro non
vsucapta: et perinde petitur ac si vsucapta non esset. **Ex** di
uerso. idest econtra ad casum precedentem. **Hostium** vel
ex quacunq; causa abesset sicut dixi ante positionem cāus: et p
pterea pbylaterie quas glo. ponit quantum ad istum cāum ni
hil operantur. **Et** in secundo casu locum habz illa distinctio
Hostium vel latronum quantum ad istum cāum quod nō re
fert quā tractaretur de restōne concedenda gra absentie. **Sed** quā
tractatur de alijs effectibus distinguitur quod captus a latrob⁹
pōt condere testif. vt. l. qui a latronibus. ff. de testa. captus ab
hostibus perdit ea que sunt iuris civilis: et factio testamenti ē de
iure civilis: et id et c. **Plus** dico obsides dati a pplo vlab hostib⁹
nō pnt pdes testif. vt. l. ci. q apō hostes et. l. lege cor. et. l. obsides
ff. de testamētis. **Tūc**. i. et. eo tpe quo abesse desijt. **Annū**
vtilē: hodie loco huius dat quadriennū pntinū: et ideo qm3
ad hoc iura. C. corrigūt iura instōnum vt. l. superuacua. C. de tem
poribus in integrū resti. **Sed** quantum ad aliud illud quod tracta
tur insti. de āno vtili nō corrigitur per iura. C. C. Rescissa per

restōnem quod primo postulatur restō et ea postulata et cōcessa re
scidit vsucapio et itentat rescissoria quod vt rescissoria quod pcedit ad
restōne quod vsucapione rescidit vñ non credatis quod rescissoria sit
magistrale nomen legis tñ non est pprium nomen actionis sed
cognomen: vt. l. nec non. §. ex pto. ff. qui. ex ca. ma. **Non** vsu
cepisse. i. pro nō vsucapiente haberi non dico quod lex pmittat mē
tū. **Ob** id quod habetur pro nō vsucapiente. **Posse**ssor huc
vsq; de restitutione cōcedenda presenti cōtra absentem: modo
sequitur econtra. **Latiori** vt. l. sed si per pretorē. §. aduersus
et. §. item inquit pretor vt. l. se. et. l. nec non. ff. ex qui. cau. iua.
Simili ne absentia noccat: quod absentia cuiusq; nō d3 alij no
cere vt in regula iuris. **De** premissō casu exposita littera ad
uertatis bene p ordinem vt intelligatis istaz materiā forte nū
quod intellexistis ita late nec intelligetis sicut modo in illa pte in
uenietis ita late notatur sicut ego dicam bene vidi ego multas
ciencias tamen non cōtinent veritatem. **Primo** ad decla
ratio ne ter. ponā quādam opi. satis facit postea formabo. vi.
vel. vii. qōnes et ille declarabūt materiā istaz totā et in illis ego
allegabo breuiter: tamen expediret stare multū quod glo. variant.
De aduertatis ter. iste videtur ponere quod ille quod peruenit i po
testatem hostium possit vsucapere rem alienaz quod dicit quod resti
tutio datur. **Sed** videtur quod nō possit vsucapere: et ideo non est
possibile quod restitutio detur quod restō nō datur nisi vsucapiente cō
pleta vt. l. nec vtilē. ff. q. ex ca. ma. **Si** vsucapio nō pcessit: ergo
superuacuo postulat restō. **Modo** aduertatis qualiter nō pōt
vsucapere quod lege cauetur quod ille qui ab alio possidetur non pōt
rem alienā possidere vt. l. homo liber. §. quicquid. ff. de acq. rez
do. et. l. cum hered. §. in his. ff. de acquir. possel. et ar. ad idem de
adulter. sic euenit cū multis similibus: sed ille qui capitur ab ho
stibus pducitur in potestatem et dñum hostium vt. §. de iure
pso. §. sui et. l. seruorum. ff. de statu. ho. ergo desinit possidere oīa
que possidebat: ergo nec vsucapit quod sine possessione vsucapio nō
procedit vt. l. iij. et. l. sine possessione. ff. de vsuc. ergo superuacuo
postulatur restitutio: quod cōsultur de iure cōi per directam rei
ven. **In** absente simpliciter non capto ab hostib⁹ oppositio sim
pliciter non procedit: quod ille pōt rem meā portare si ē mobilis.
Item relinquere domi si ē immobilis pōt retinere ciuitēz possel
sionē aīo vt. l. dā possidere. §. qui ad nūdinas. ff. de acquir. possel.
et. l. iij. §. nerua. e. ti. **Si** habet ciuilem ergo mediāte ciuili potest
vsucapere: quod ea mediante potest vsucapio inchoari continuari
et cōpleri vt. l. serui et filij. §. vlti. ff. de fur. et. l. i. §. per seruu3 qui
in fuga. ff. de acquir. possel. **Sed** in eo qui erat captus ab hostib⁹
quomodo procedere potest: hoc anno habuistis multoties i. ff.
nouo. **Si** ille qui possidebat ante vsuc. cōpletam captus fuit.
Aut possidebat p se vel p fiktum vel p seruū extra cām pe
culiarem et tunc interrūpitur vsucapio vt. l. si is qui in prin. ff.
de vsuca. **Aut** ex cā peculiari et tunc bene procedit: etiaz du
rante captiuitate patris vel domini vt. e. l. si is qui. §. i. et. l. intel
ligo. §. facte. ff. de cap. et post. re. **Hoc** verum qm3 ad fictio
nem non quantum ad veritatē quod ipse non possidet: nec potest
dici p alium possedisse. **Sed** ius fingit si redeat quod videatur om
ni tpe possedisse. si non redeat quod heres suus videat omni tēpōf
possedisse et vsucapionem cōtinuasse. **Modo** soluta oppositō
ne procedo ad questionē per ordinez. **Et** prima est valde fa
cilis. **Quo** iure postuletur restitutio. **Ego** non quero de
restitu. minorū quod certū est quod illa postulatur iudi. offi. vt. l. qō si
minor. §. ex hoc edicto. ff. de minor. **Tamen** ego quero de illa
restōne quā petunt absentes cōtra presentes et econtra et vnus
absens cōtra aliū quod non solum absens restituitur ptra presen
tem et ecotra sed etiam absens vn⁹ cōtra alium vt. ff. qui. ex ca.
ma. l. vlti. **Quidam** dixerunt de hoc inuenietis pte. in. l. ab
hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. q. ex ca. ma. quod postulat iure ac
tionis quod proponam ipso iure act. **Rescissoriam** que ipso iure
datur p. l. et ista opi. videtur probari in. l. ab hostibus. C. de cap.
tamen nihil est et fatua ē opinio quod lex dicit quod restōnes que dā
tur maioribus procedunt eo iure quo restitutiones que datur
minoribus vt. l. superuacua. C. de tempo. in integ. restu. **Sed**
restitutiones que cōceduntur minorib⁹ conceduntur p officiu3
iudi. vt. l. qō si minor. §. vlti. ff. de muno. **Secunda** questio erit
et in ista est altercatio valde longa in. l. quo tempore. C. de resti.
mi. et. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. qui. ex ca. ma. **An** cō
cedatur restitutio post modicum tempus. **In** hoc fuit opi. dic
quod sicut datur restitutio quā res vsucapit me absente ita et. j. mo
dicum tempus post dū cōpono sarcinulas. quero aduocatur quod
duco hospitium: quia illud modicum tempus debet pro absen
tia reputari vt. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. **Sed** an cō

cedatur restitutio post modicum tpe. **C**In hoc fuit magna altercatio antiquorum doctorum et adhuc hodie sunt multa ar. pro et contra. **C**Si nos sequimur opi. glo. Quatum ad hoc dicebat. d. d. et argumentabat valde bene quod restitutio denegatur tibi quod potest tibi negligentia imputari: ita cauet in. l. illa que continet cum. s. h. s. quod simpliciter negligentibus enim et. Sed iste negligit postulare restitutio nem cum posset postulare de iure communi. **C**Preterea probatur pro quodam arg. in veritate satis bonum: quod potest iudici pro eo. **C**Is qui de statu suo litigat postulare non potest restitutio nem propter usucapionem que currit contra eum: quod dum litigat pro libero habetur vt. l. ij. ff. de ex. ca. ma. Ergo ubi negligentia dependitur ibi restitutio denegatur. **C**Plus videtur casus domus alicuius militis minabatur ruinam peti mihi caueri et dam. in fec. et quod non cauebat missus sum in possessione et primo et ex secundo decreto vult postulare restitutio nem distinguere. **C**Aut est abns et potest restitui. **C**Aut non erat abns et tunc imputatur ei quod dependit in negligentia vt. l. ab hostibus. s. dani. ff. quibus ex. ca. ma. **C**Si restitutio denegatur militibus pro negligentia: ratione dani quod in presentia patitur. **C**Multo fortius quibuscumque alijs. **C**In contrarium pro opinione. d. Bul. contra. d. et hanc opi. approbant glo. vbiq. Quia cauetur in lege quod tempore. C. de resti. mili. **C**Aduertatis vos nescietis aduere nisi aduertatis bene scire: ego aduere in contrarium. **C**Dicitur ibi quod tempore militie possessum est de bonis alicuius recuperari potest per restitutionem: ita quod tempus absentie nocere non debet: ergo non sequitur quod sit usucapum. Cum ergo non sit usucapum ergo restitutio dari non debet. Ergo concludit glo. Ego tamen scirem aduere in contrarium: vultis vos quod aduere contra: glo. contra quam est aperte. l. illa contra glo. ibi dicitur quod quando res usucapitur me absente habeo petere restitutio nem infra annu vtilem a tempore absentie. Sed ubi usucapitur me presente non computatur ex tempore reuersionis sed usucapionis. Sed lex illa dicit quod annus computatur a tempore quo rediit ergo usucapio erat completa. Ergo nihil facit pro opinione glo. Nec est pro nec contra: tamen pro nullo modo est. Sed quomodo potest probari opi. glo. et ex hoc colligitur illud verbum domini Bul. subducitur omne tempus absentie primum sit medium vlti. vt. siue primo anno sit presens alijs absens. Siue primo absens et secundo presens et tertio absens: et hoc probatur per quandam legem quam habuistis hoc anno in. ff. veteri valde bene res mea empti fuit a non domino. **C**Primo anno usucapionis fui absens per sex menses. Secundo per. vi. Tertio per alios. vi. tres sunt absentie. **C**Quid restitutio debet concedi infra vtilem annum: et respondetur quod si omnia tempora absentie faciunt integrum annum debet concedi: aliter non: ex quo patet quod si fuerint plures absentie in principio et medio et fine et restitutio conceditur ad omnes quocumque tempore fuerim absens debet restitutio concedi: et ideo sequitur quod verum est quod Bul. dicit. Tollitur omne tempus absentie primum sit medium vltimum vt. l. nec non. s. si quis seruos. ff. ex qui. ca. ma. **C**Or ad ar. domini Mar. generaliter respondebitis in veritate si scietis respondere poteritis sustinere opi. glo. aliter non dico quod pena que imponitur propter delictum: non debet extendi ultra quod reperitur delictum: siue delictum sit circa tempus siue circa rem: non debet extendi ultra. Et ideo cauetur in. l. q. si heres rogatur de dimidia restituenda non capax non perdit aliam dimidiam: quod in illa non deliquit. **C**Si due res legate fuerint et legatarius furatur vnam non debet priuari in alia: quod delictum commissum in vna re non debet priuare aliam: vt. l. beredem et. l. rescriptum. ff. de his qui. vt indi. et. l. paulus ad treb. et. l. i. s. si res quo. le. **C**Et illud ius quod seruatur circa rem seruatur circa tempus: quod arguit de re ad tempus: vt. l. miles ita herede in. s. et omnia dirimus. ff. de te. mili. Si fui presens per vnum mensem in vno mense fui negligens in vno mense debet denegari restitutio restituatur solum ad. xi. menses si duobus mensibus et. et sic debet intelligi. l. ab hostibus. s. sed quod simpliciter. ff. ex quibus cau. maio. et. l. sequen. que cum eo continuatur: restitutio non debet negligentibus concedi pro eo tempore quo negligentes fuerunt: ita respondetur ad argumetum Martini. **C**Ad aliud de. s. si damni in feci decisio est In. s. illo fuerat quidam consumatus tpe presentie quia non cauit de damno in fec. missus sum in poss. Si postea sit absens quod ad rem si lederetur in contractu et postea incipit abesse non restitueretur. Si usucapio incobatur et hodie completur in fine trientis non leditur in vna die sed in omnibus quod singulis diebus completis resultat usucapio sic alias in. l. diuortio. s. non solum ff. so. ma. **C**Fructuum ratio debet haberi non solum tpe quo percipiuntur. Sed etiam quo curant. i. totius anni anni sicut hic in vsu

capone. **C**Ad idem est illud quod habuistis in. l. iij. s. scio. ff. de minor. Si iudicium inchoatum in minori etate protellatur in maiori datur restitutio quod non videtur lesus tempore maioris. Sed etiam tempore minoris etatis. Et istud est valde opinio. Mar. **C**Restat modo querere infra quatum tempus datur restitutio dicunt quidam simpliciter quod vsque ad quadriennium et si lesus est vna die et pro hoc inducunt. l. vlti. C. de temporibus in integ. resti. quod restitutio maioribus et minoribus conceditur vsque ad quadriennium et non distinguit quatum tempore fuissent absentes absurdum est quod si aliquis ledatur vna die et restituatur vsque ad quadriennium: et ideo vos habetis dicere quod. **C**Aut lesio contingit in toto quadriennio. **C**Aut in minori tempore. **C**Aut in maiori. Si leditur in mense. s. vnum mensem potest restitui. Si per. r. an. habeo quadriennium solum vel si per. r. vel. r. l. Quare cauetur in quadam. l. que valde facit ad hoc: debitor multorum liberauit quendam suum debitorem in fraude creditorum: infra quatum tempus datur creditoribus reuocatio: et ibi quod infra illud tempus actio in quo reperitur lesio vt. l. ait pre tor. s. si condicionalis. ff. que in frau. credi. Et ad idem est. l. de bitrix. s. si pro eo. ff. ad vell. quia restitutio datur vsque ad illud tempus quo tenebatur ille pro quo intercessit mulier. **C**Quid erit si restitutio concessa fuerit post illud tempus tenebit vel non: dicunt quidam quod sic quod videtur concessa contra ius litigatoris vt. l. preses. et. l. cum prolatis. ff. de re iudic. et. l. i. s. Item cum contra sacretas. ff. que sen. sine app. rescin. Et forte ista non est mala opi. Tamen non video quod possit sustineri tenendo opi. glo. lex dicit quod causa civilis non potest durare ultra triennium. **C**Quid si infra feratur ultra triennium: dicit glo. quod non debet vt. l. propan dum in prin. C. de iudic. Et ad confirmationem glo. facit quia lege cauetur quod causa excusatoris debet tractari et terminari infra quattuor menses si ultra terminetur non debet vt. l. scire o. s. s. cō sequens. ff. de excu. tu. Et per illud. s. potest confirmari opi. glo. **C**Quero ad quatum tempus datur restitutio si fui absens per annum datur restitutio ad annum si per. r. menses ad. r. menses. Si per mensem ad mensem. Si per. r. annos ad. r. ann. **C**Aduertatis et dico in hoc sunt opi. in quadam glo. vbi tractatur plene in. l. sed et si per pretozem. s. quoties. ff. qui. ex. ca. ma. **C**Remotis opi. que sunt somnia dico quod datur restitutio ad illud tempus quo lesus fuit si fuit absens per. r. annos restitutio fiet ad. r. ann. vt probatur in. d. s. quoties. **C**Preterea est casus quomodo quidam maior erat obligatus vsque ad. vi. menses minor suscepit obligationem nouandi animo: peti restitui: actio debet restitui contra veterem debitorem solum infra tempus illud quod supererat quam minor. oblig. suscepit vt. l. vlti. ff. de minor. **C**Ad idem. l. debitor. s. si pro eo ff. ad vell. **C**Modo restat querere infra quatum tempus rescissoria datur. In hoc fuerunt opi. **C**Alius est querere infra quatum tempus datur restitutio. **C**Aliud ad quod tempus. Et aliud. s. quod tempus actio rescissoria postuletur. **C**Quidam dixerunt quod olim. s. annum vtilem hodie. s. quadriennium per. s. istum. Et. l. in honorarijs in. d. s. cum rescissa. ff. de act. et ob. Et. l. vlt. C. de ex. ca. ma. **C**Vos habetis dicere sicut ego dixi in alijs duabus proximis quonibus quod rescissoria durat tanto tempore quatum fuit restitutum. Si restitutus fuit annus durat anno. Si duos menses duobus mensibus et hoc probatur quod fieri resti. p. l. et per iudicem sunt pia Sed quando conceditur p. l. durat solum eo tempore quo durasset prima obligatio vt. l. debitor. s. si pro eo. ff. ad vell. **C**Ergo et. **C**Modo restat videre quo tempore. Et ex quo tempore rescissoria datur. **C**Et aduertatis et in hoc est magna altercatio per glo. vtrum ex tempore resti. impetrate vel ex tempore reuersionis. **C**Quidam dixerunt quod tempore reuersionis vt. l. ab hostibus. C. de cap. infra annum admittitur ad vendicandum: post annum debet repelli a tempore reuersionis: et allegant. **C**Ece bonum ar. per quod ostenditur quod actio nondum nata non potest tolli vt. l. in rebus. s. oēs. C. de iure do. **C**Sed contra rescissoria potest prescribi statim a die reuersionis vt in presenti. s. et in preal. l. ab hostibus ergo et. **C**In contrarium videtur quod datur concessa restitutio et videtur ter. ibi v. Sed cum rescissa usucapione et. vt. l. in honorarijs in ver. sed cum rescissa. ff. de act. et obli. **C**Rescissio potest cedit per restitui. **C**Preterea probatur p. l. vlti. C. ex qui. ca. ma. nonne dicitur ibi in ter. que in integrum restitutis datur. Ad ar. cui non videtur posse respondeo nihil facit habere actionem et ius pueniendi ad actionem paria sunt sicut quando habeo actionem si sum negligens prescribit et sic quando habeo ius: et hoc patet quod lege cauetur quod actio pignoratitia competit demum solum debito vt. l. si rem. s. ois. ff. de pig. ac. Et tamen ius offerendi per quod puenitur ad act. pig. competit incontinenti et ideo tollitur per

gnore. xxx. an. a tempore quo res fuit obligata ex quo negligit offerre quo mediante puenitur ad pignoratitiam imputatur ei vt l. cum notissimi et ibi solet no. C. de prescrip. xxx. vel. xl. an.

CItem filio hereditato non datur petitio hereditatis nisi testamento resciso per querelam: nisi si negligit intentare querelam obest ei in peti. h. di. vt. l. scimus. §. vlti. C. de inof. te. sic hic si reuersus poteram restituere et restitue impetrata peruenit ad rescisoria ista negligetia preiudicat mihi et ac. quam eram consecuturus.

C Possit aliquis ulterius querere vtrum tempus petende restitue et exercendi rescisoria sunt distincta. Rideo non quod restitutio datur infra tempus. j. quod contingit lesio et actio rescisoria datur. j. tempus quo contingit lesio sequitur quod ideo fit tempus et c.

C An rescisoria possit perpetuari glo. ponit veritatem vt in. l. quod ius petende rest. non potest perpetuari. Ita inuenietis glo. in. l. superuacua. C. de te. in inte. re. non tamen reperitur quod sit prohibitum: vt ibi.

C Item quero an coipso quod restitue petitur et conceditur videatur lis contestata: aliter perpetua in rescisoria.

C Jo. fuit in quadam mirabili opi. dicebat ei quod coipso intelligitur perpetua et vt facere pro ipso quedam lex.

C Aduertatis si recordamini quidam cognatus meus fecit testam et instituit alium heredem et me preterijt. Si decessisset intestatus haberem bono. pos. vnde cognati infra annum petij testamentum pronunciarum falsum: quod dicebam falso fabricatum vt hoc ipso aperiam viam succedendi ab intestato et videor petij se et agnouisse bono. po. vnde de co. vt. l. cum quidam. ff. de bono. pos. sic hic si peto restitue peto ius quo mediante peruenitur ad rescisoria. ergo et c.

C Or vos non inuenietis in corpore iuris. ar. aliud quod possit ita facere pro eo. et tamen non facit aliquid similiter aduertatis vt sciatis respondere: quia ista opi. non est vera. Quantum ad istum casum si testam est falsum: ergo nullum vt. l. paulus de verbo. signi.

C Si hoc est: ergo eo tempore res erat in causa intestati: ita quod ius erat mihi delatum. Sed vbi peto restitue ius vendicandi rem meam non competit mihi ante restitue concessam: et ideo falsum est dicere quod hoc ipso et c.

C Preterea ostendo quadam necessitate eam esse falsam: quod l. dicit quod rescisoria datur denum resti. concessa: vt. l. vl. quibus ex cau. ma. et. l. in honorarijs in ver. sed cum rescisa. ff. de actio. et ob.

C Item alia lex dicit quod rescisoria tollitur anno: vt. l. in honorarijs hac. l. et. l. ab hostibus qui. ex cau. mai. Si hoc ergo falsa est opi. Jo. quod si habetur pro perpetua ergo non esset inuenire locum in perpetuum quod tolleretur anno. Imo pro contestata et perpetua durat. xl. an.

C Vtrum actio rescisoria sit in rem vel in personam vt in rem: quod §. iste ponit eam per actum in rem.

C Contra vt in personam vt. l. ab hostibus. C. quibus non ob. lon. tempo. prescrip. Ego respondeo nec potest simpliciter rudi. Aut actio prima est realis et tunc est realis vt si possidebas et vsucapisti. Si personalis: personalis. Tenebaris mihi condidi. d. mutuo cucurrit prescrip. et me tenebaris redibitoria l. ex epito Et tunc rescisoria si est personalis: quod rescisoria si est proprium nomen actionis: sed cognomen: sicut dicam de institoria tributoria et exercitoria et alijs. j.

C Vado restat optima quod. Et aduertatis bene in hoc noui doctores nituntur reprobare glo.

C An beneficium restitue possit opponi in modum excep. ante restitutionem concessam. Aliquis vsucepit rem meam dum eram absens et possessio puenit ad me: ille qui vsucepit agit contra me volo opponere beneficium restitue antequam restitutio concedatur. Quidam dicunt quod possum et videtur casus in. l. si is cuius. ff. qui. ex. ca. ma.

C Item vt ar. bonum quod querela potest opponi in modum exceptione vt l. pap. §. si filius. ff. de inofficio. testamento.

C In alia lege caueat filius preteritus qui habet bono. possessionem contra tabu. si habet bona paterna et conuenitur ab heredibus: opponit bono. possessionem contra tab. in modum exceptionis vt. l. si preteritus. ff. de bono. pos. contra ta.

C Ad istud dicatur quod beneficium et c. non potest et c. Antequam restitutio concedatur. Tamen dico et per istum modum sustinetur quelibet opi. quod ante restitue non potest excipere sicut non potest agere et iste est casus in. l. exceptione in fi. ff. de excep. nam sicut minor lesus non potest agere ante restitutionem: sic nec exceptio opponere.

C Preterea pbatur per aliam legem quam habuistis de in exemplo rescisoria et c. vt. l. nec no. ff. qui. ex. ca. ma. Sed certum est quod actio rescisoria non datur secundum veram opi. nisi concessa restitue. vt. l. in honorarijs.

C In ver. cum rescissa. ff. de actio. et obligatio. l. i. et vltima. C. quibus ex cau. ma. Tamen bene fateor quod in modum exceptionis possem postulare officium iudic. Et per hoc postulare restitue. Et ita procedit ar. de. l. pap. §. si filius. ff. de inoffi. te. Filius hereditatus possidet bona paterna: in modum exceptiois proponit beneficium querelae: dicens testa-

mentum esse factum contra debite pietatis officium: sic hic in modum exceptionis possit officium implorari et implorato officio possit opponi et c.

C Vtrum rescisoria habeat locum pro re mobili vsucapta vel immobili prescripta et vt quod non habeat locum pro re immobili quod vsucapione triennij tollitur dominium directum. Sed prescriptio non semper directum remanet penes me: vt. l. si quis emptoris de pre. xxx. vel. xl. an. Respondeo quod in prescriptio rei immobilis l. dominium directum remanet penes me. tamen est inutile: quod vtilis rei ven. datur contra dominium quoddam: et ideo tunc est opus subueniri quando res est prescripta sicut quando est vsucapta.

C Si queratur vtrum rescisoria sit directa vel vtilis in veritate vos nesciretis respondere cum omnibus glo. que sunt vsq; Venetias quod sit vtilis videt in l. vlti. C. qui. ex. ca. ma. vbi dicitur exceptio et c. Idem in. l. in honorarijs in ver. sed cum rescisa. ff. de act. et ob.

C Preterea per vsucapionem perdidit directum dominium pretor restituendo non potest restituere directum dominium.

C Vos habetis dicere quod aliquando reperitur esse vtilis: aliquando directa. Et per hoc soluo quadam quonem dubiam valde.

C Aut tractamus de vsuca. aut de prescrip. x. vel. xx. an.

C Primo casu est vtilis sic in. l. in honorarijs. et. l. p. C. ex qui. ca. ma. quod loquantur in vsucapione: et quod est hoc ostendo vobis: quod per vsucapionem queritur dominium de iure civili: quod vsucapio est de iure civili inducta. Pretor non potest tollere illud quod est de iure civili sic in. l. i. et. ii. ff. de bono. pos. Et hoc potest probari per illud quod de in. l. quod pretor non potest facere heredem sic nec potest facere quod desinat esse heres: vt. s. de bono. pos. §. quos autem. Et. l. et si sine. §. sed quod pompo. ff. de minori. Secundo casu actio rescisoria est directa: quod per prescriptionem. x. vel. xx. an. quod dominium vtile non directum. Tertio casu est directa: vultis vos quod ego ostendam vobis de necessitate si prescriptio currit contra actionem personalem ista prescriptio inducit exceptionem et actio per personalem prescriptio. x. vel. xx. an. facit queri vtile dominium: directum remanet penes me si sum lesus ratione absentie. Ista lesio non operatur quod restituatur vtilis quod habeo directam. Sed quod amoueat obstatulum quo amoto datur mihi directa rescisoria. Et hoc appet per quoddam simile. Si testator instituit me heredem. Et rogat me de hereditate restituenda alij. Et restituo actionem directe remanet penes me et vtilis transferunt in hereditum. Idem rogat illum quod restituat alij transferunt vtili directe remanet penes me sed quod erit: instituit me et rogat quod re. h. tibi et rogat te quod restitu. mihi post. x. ano. adiui et restitui tibi transferunt in te vtilis et rident quod non sufficiunt directe que remanserunt penes me. Sed debes restituere sic vt exceptio quod obstat mee directe admoueat: ita et hic si directa remaneat penes me non est opus quod cedat mihi vtilis. Sed quod admoueat obstatulum ita pbatur in. l. si heres institutus in pn. ff. ad trebel.

C Queritur ulterius nunquid de beneficio restitue non concessit possit opponi perpetuo vel. j. tps tmi. j. quod potest peti restitue. Quilibet vestrum erederet quod perpetuo: quod quod annua sunt ad agendum sunt perpetua ad excipiendum vt. l. l. C. de excep.

C In veritate prima facie vt quod valde bene dicat. Ego credo salua veritate: quod non possit habere locum nec in modum actionis nec in modum exceptionis per lapsum anni vel post tempus illud. j. quod restitue pcedi dicit. Et hoc ostendo beneficium querelae opp. in modum excep. vt. l. pap. §. si filius. ff. de ioff. test.

C Et eo iure dicit opponi in modum exceptionis quo opponeretur si ageret querela. Ad ideo est illud quod dicebat exceptio rescisoria dicit pcedi vsq; ad annum: vel minus ergo et c.

C Ad legem l. illa loquitur in iure iam nato l. sit. j. annum et c.

C Sed ego pro pro no quonem in iure quod non datum natum erat. Ego dico sic.

C Aut ego excipio de beneficio restitue antequam restitue sit concessa.

C Aut postea aliquis vsucepit rem meam me absente: reuersus occupauit possessionem steti per annum quod non petij restitue. elapso anno ille qui vsucepit cepit agere contra me. Ego dico volo opponere beneficium restitue non sum audiendus. Ita loquitur. l. nec no. §. exceptio. ff. q. ex. ca. ma. l. exceptiones in fi. ff. de exceptio. Sed vbi restitue esset concessa l. h. eam ius agendi annuum. Tamen h. eam ius excipiendi perpetuo.

C Aliquis vsucepit rem meam petij restitue: occupauit possessionem postea steti h. per. x. annos volo opponere exceptio nem bene possum.

C Alterius quod an petitio restitue et actio rescisoria possunt proponi in eodem libello. Prima facie vt quod sic quod restitutio erat paratoria rei vt. Quia ergo ratione actio ad erib. et rei ven. possunt simul proponi in eodem libello vt. l. vlti. C. ad erib. sic et c.

C Preterea qua ratione querela inofficiosa est paratoria per. h. sic et c. Et cum ille possint comprehendi in eodem libello vt notari solet in. l. q. de inofficio. ff. de ioffi. test.

C Ad istud

vt valde ptra q: si aliq: icludat gemam meaz in anulo r volo agere ad eriben. r rei ven. no possu. Primo debeo age ad eribe. Et ea eribita rei ve. conuictio eni opatur q no possint siml pponi vt. l. gemma. ff. ad eribe. **C** Preterea plus r istud est peius q superi. Ad istud nesciretis vos rridere vbi due petitiones sic se hnt q snia absolutoria lata in pma pit exceptio rei iudi. in secuda no procedit cum prima vt. l. fundum r. l. fundi. ff. de excep. Sed petitio restitutionis r rescissoria sic se habet Ergo r. **C** Ego dico q possunt proponi in codez libello. Tamen successiue peto restitui p officium iudi. Et coeessa restitutione r vsucapione rescissa propono rescissoriaz ad re vendicadam. Et ideo in. l. illa gema si diceretis peto gemam exhiberi r ea eribita peto eam p rei vend. bene procederet libellus idcz in querda r petitione heredi. dico testi in officio sum: r ideo peto rescindi. Et rescisso propono pe. here. Ad legem fundu r. l. fundi. Respondeo nihil faciut si aduertatis subtiliter veru est q non possunt simul tractari r sic contraria: sed an tractentur ordine successiuo vna post alia istud non est prohibituz aliqua lege. **C** De ultimo vt non relinquamus aliquid vtrum restituo concedatur ad rem vel ad actionem tota die clamaui q ad mittor ad recuperandam rem pinde ac si vsucapta non esset. **C** Ego volo allegare pro r contra. Sed dicere qd est verum. In minore simpliciter. **C** Aliquando minor restituit ad rem si vendidit rem r tradidit na restituit ad rez qua habebat r hoc patet restitutio nihil aliud est q reponi in pristinum statum. **C** Ergo si habebat rem restituitur ad rem. Si ad actionem ad actione. Sic hic si tempore absentie habebam rem penes me restitutor ad rem. Si actione quia tepore absentie possidebat ab alio restitutor ad actionem. **C** Ita probatur in l. sine herede. s. interpositio. ff. de administratioe tutor. Et habuistis plene distinctum in lege qui proprio. s. Itc queritur. ff. de procuratoribus. **C** A modo non restat dicere plura q tempus non patit fm q notatur in. l. i. in prin. ff. de exercitoria. Ibi tempus locus q non patitur r. Et q dixi omnia substantialia que sunt necessaria ad intellectum materie. **Dy.**

Item si quis in fraudem.

Si debitor alienat res in fraudem creditorum creditores possunt agere Pauliana r reuocare perinde rem ab eo in que alienata est ac si alienata non esset sed in bonis debitoris mansisset. **C** Item si colonus conducit fundu vel inquilinus domu p rebus inuectis r illatis que tacite sunt obligate hz locu actio seruiana. **C** Item pro rebus que obligantur creditori a debitore hz locu actio quasi seruiana q similiter potest appellari hypothecaria: actio enim quasi seruiana vendicat sibi locu pro rebus credito r ex conuentione obligatis siue tradita sit res creditori siue no. Sed quando traditur res mobilis tuc appellat proprie pign. **C** An si tradit. Si e res mobilis vt immobil. siue tradat siue si tradatur appellatur hypothecaria. **C** Tertio enumerat quasdam psonales actiones rei persecutorias que sunt pretorie vt e actio de constituta: hec est prima: de peculio: hec est secuda. Actio. que ex ius. ius. descendit. Actio de constituta vendicat sibi locu quof aliquis constituit se soluturus pro se vel alio. Actio de peculio q datur contra patrem ex contractu filij vel contra dominum ex contractu serui. Actio que ex ius. ius. descendit est qn actor de latione facta iuravit sibi debi. nam ex illo iuramento dat actio In qua non qd vtrum sit debitum vel non. Sed an sit iuraturz **C** Postea enumerat quasdam penales actioes que sunt quattuor: quarum prima e actio in factum de albo corrupto. Secuda que datur p filium vel libertum qui vocauit patrem vel patronum in ius sine venia. Tertia e ex edicto. Sic qs cum qui i ius vocatur vt crimatur. quarta ex edicto de eo per quez scm erit. Et hoc dicit vsq ad. s. pceduales: vsq ibi: si poterit totum legi legetur. Si non: vsq ibi: glo. sint multe: materia tamen facilima. **C** Ego bene recitabo vobis quicquid dicunt glo. Et ad hoc plus si voletis. **C** De aduertatis q: quilibz. s. materiam p se distinctam habz. Et ideo oportebit q caus ponatur p se distincte r recitetur materia in quolibz. **C** In isto. s. ite si qs. tractatur de actioibus reuocatoriis. In. s. seruiana tractat de hypothecaria r effectu eius. In. s. in personam tractatur d tribus actionibus. s. de actione de constituta de actione de peculio. Et de ea que descendit ex iure iur. verum q nimis succinte dixerat ideo reassumit de qualibz scpatim de actione de constituta. In. s. de constituta de actione de peculio in. s. de peculio de actio. que ex iure iur. descendit. In. s. actiones. s. iste qui tractat de actio. reuocatoria: que creditori datur que hz casuz val

de facilem r erit talis. **C** Habebam debitorem qui tenebatur mihi in centum libris imperialium alienauit oia bona sua in fraudem creditorum ne possem consequi mihi debitum: facta alienatione probauit mihi debitum r missus sum auctoritate iudicis in bona debitoris: tunc tempore quo missus sum i possessionem bonorum bona sua valent decem libras imperialium volo agere contra emptores aliorum bonorum dubitatur vtruz possim r quo ius. r rridetur q possim. Nam aga reuocatoria. Et perinde reuocabo rez ac si semp stetit in bonis debitoris r nuq alienata fuissent. **C** Si quis debitor rem sua. Dicit gl. corporalem r quare dicit q: subicit tradiderit q: traditio ppe refertur ad corporalia q: incorporalia non recipiunt veram traditionem vt. l. seruus. s. incorporales. ff. de acqui. rez domi. **C** Tamen qm ad istu tractatum non refert sicut dicit glo. r bene siue alienet rem corporale siue incorporalem. Siue mobilem siue immobilem hz locu reuocatoria vt. l. i. in fi. r. l. i. r. iij. vsq ad. l. act. in factum. ff. que in frau. cre. **C** Unde si aliquis vel let exponere largo modo: tradiderit. i. in aliquem trasterit: exponetis similiter. i. rem corporalem vel incorporalem mobilem vel immobilem. Nam illud q operatur vera traditio quo ad corporalia operatur quasi traditio qm ad incorporalia vt. l. i. s. vlti. ff. de serui. rust. pre. r. l. iij. s. dare. ff. de vsuf. **C** Unde quocu q modo exponatis siue sicut exposui siue sicut glo. exponit no potestis errare. Tamen ista expositio est generalior. **C** Rescisa i. sublato effectu traditionis. i. traditione habita pro non facta. **C** Detere p act. Paulianam vel in factu que idem sunt vt stati dicat. **C** Non esse. i. pro no tradita haberi sic. s. in. s. Alie res. Nam res vsucapta habet pro non vsucapta: r in hoc hz similitudinem cu precedentibus. **C** Ob id q habetur res pro non tradita. s. iste hz p se distinctam materiam a sequentibus r p pterea dicam per se r distinguam materia istu. s. Et materia eius potest satis dare expediri p questioes que sunt faciles valde. Et. s. iste tractat de act. reuocatoria que datur creditori ad reuocandum rem alienatam. In fraude ut habeatur pinde ac si mansisset in bonis debitoris. **C** Et ideo quero primo quot sut actiones reuocatorie dico q sunt tres vna est Pauliana vel i factu que est idem. iij. est fauiana. iij. e cauisiana. **C** Prima datur res corporales r incorporales mobiles r immobiles r ad oia q repiuntur alienata in fraudez creditor: de hac tractat. s. iste r. l. i. r. iij. vsq ad. l. qui autem in prin. r. l. ait pretor. s. pro hanc. ff. que in frau. cre. **C** Secunda non datur creditoribus sed patrono ad reuocandum alienata per libertum in fraudem patroni vt. l. prima. ff. si quis in fraud. patro. r dici solet in lege videamus. s. in fauiana. ff. de vsuris. **C** Tertia cui datur. **C** Quidam dixerunt q creditori sicut pauliana. **C** Quidam q psona sicut fauiana tamen fm opi. codez r coiter approba: dico q dat coif vtriq: creditori ad reuocandu alienata p obi tor. **C** Pono ad reuocandu alienata p libru vt pbat. l. i. fauiana ff. si qd i fra. pa. ita def. h r. l. q si i die. s. ius. ff. de pet. hf. i multis alijs ptibz oes iste puenit i hoc q: dant ad reuocandu alienata siue sint corporalia siue incorporalia siue mobilia siue imobilia **C** Sequit videre q: ad hoc vt fiat reuocatio opz q iterueniat fraus. dubitat cu? fra? pbari d3 vtru sufficiat pbari fraudez alienatis vel eius i que facta est alienatio vel vtriusq. **C** Ita qd hz locu coiter ad oes reuocatorias. Et ad solutione Istius qdis glo. distinguit r valde bn **C** Aut alienatio fuit facta p debitor: vel libertum in vltia voluntate. **C** Aut inter viuos. **C** Si inter viuos. **C** Aut alienauit vniuersa bona. **C** Aut singulariter: si vniuersa bona non est opus probari fraudez q: l. presumit vt. l. oes. s. luti. ff. que in frau. credi. Si res singulariter hodie alienat domu eras fundum. **C** Hoc casu distinguit. **C** Aut alienatio facta fuit titulo non lucratiuo. **C** Aut titulo lucratiuo: si lucratiuo q: donauit sufficit probare fraude solum in personam alienantis: ex parte rei in que facta est alienatio no requiritur q: probetur fraus ex quo nihil abest ei pp alienationem vt. l. ait pretor. s. hec actio r. l. qui autem. s. simili q: modo r. s. Item si necessarius. ff. que in frau. credi. Si ti. no lucratiuo vt ex pmutatione optione vel ex ca votis que est ti. n lucratiuus opz q: probetur fraus in personam alienantis r in psona eius in quem facta est alienatio aliter reuocatio non procedit vt. l. i. in prin. r. l. ait pretor in prin. ff. que in frau. credi. l. ignoti. C. de his que in frau. credi. Et de illa alienatione inter viuos loquitur. l. patronus. ff. de proba. **C** Si alienatio fuit facta in vltima voluntate. **C** Aut testator alienauit legando. **C** Aut libertates relinquendo: si legando non opz qd probetur fraus q: relicta a debitore non valent nisi cum creditoribz fice

rit integre solutum: vt. l. si vnuerse. C. de legi. r. l. vlti. §. si vero
creditor. C. de iur. delib. r. l. si debitor. ff. de do. cau. non nu.
r. ff. quando in frau. cre. l. primo gradu. Si libertates relinque
do. C. Aut directas aut fideicommissarias: si directas o3 q3 in
terueniant duo. s. fraus r. euentus. s. q3 creditores res ipas r. q3
debitor habuit animum fraudandi: als non impediuntur.
C. Si fideicom. sufficit euentus: vt. l. papi. ff. quando in fra. cre
di. r. l. i. r. l. vlti. C. de his quibus ma. nō possunt. C. modo ha
bens distinctōem perfectam. C. modo pcedo ad tertium. Et
quero tertio loco r. aduertatis istud est proprie d substantia tex.
istius. §. vtrum actōes reuocatorie pauliana vel in factuz sint
real vel personal. C. De aduertatis bene forte in hoc aliquis d
ciperet vos q3 sint reales aut personales poss3 vos d3cipere. Cō
stat q3 in. §. alie posuit subdiuisionem actōum pretoriaz. Qd
quedam sunt in rem quedam in psonaz: postea incepit enume
rare reales vsq3 ad. §. in psonam ibi incipit enumerare psona
les vsq3 ad. §. p3iudiciales: cum ergo enumeraret cas inf reales:
sequitur q3 sint reales. C. Preterea publiciana r. rescisoria q
datur restōne concessa est in rem: ergo r. ista rōne effectus conti
nuationis verborum: q3 ista verba. Item r. habent magnam
virtutem q3 inducūt repetitionem proprietatis precedentium
verborum. C. Et hoc est q3 cauetur in. l. si legatur mibi aliquid
simpl: cum istis verbis vsq3 ad. r. an. postea legatur mibi sim
pliciter cum istis verbis. Item lego hoc ap3ius: ista verba iducūt
repetitionem dici adiecte precedenti legato: vt. l. in repetendis
ff. d leg. iij. cum ergo hic ponatur ista verba. Itē v3 q3 proprie
tas precedentium actōum videat repetita: r. sequenter q3 ista
sit realis. Tamen vos habetis dicere q3 reuocatoria de q3 tracta
tur hic est personalis r. non in rem: r. vñ colligitur hoc. glo. po
nit duo argumenta. Et vtrūq3 est satis bonuz. C. Primo q3
lege cauetur q3 si agā condic. indebi. vel sine cā veniūt fruct3 po
stea continuādo dicit in fauiana quoq3 veniūt fructus: sed con
stat condicōem indebi. r. sine cā nō esse personales: ergo r. r.
ita continuatio facit hic contra. Et ideo reputo q3 aliud ar. sit
longe melius. Constat q3 actio fa. est personalis: vt. l. i. §. h actō
ff. si quid in frau. pa. Sed pau. est eiusdem nature r. condicōis
ergo r. C. Nunc quero vterius si est personalis quare non po
nitur in. er personales in. §. in personam. Sed inter reales. Re
spondeo q3 in aliquo sapit naturam premissarum realiū. Itaz
sicut in publi. asseritur rem esse vsucaptam que nō ē vsucapta
r. in rescisoria aliquid non esse quod est: vt rem nō ē vsucaptā
que ē vsucapta: sic in pauliana asserit aliqd eē qd nō est: q3 res
alienata habetur pro nō aliēata r. reuocat perinde ac si semp i
bonis debitoris mansisset. Nam cauetur in. l. q3 debitor quan
tumcūq3 vendat in fraudem transfert dominum: vt. l. si scies
ff. de contraben. empt. tamen h3 pro nor. translata. C. De vte
rius quero si habet similitudinem euz premissis. C. Quero ter
tiam qōnem in hoc: q3 appellatur magis personalis q3 resciso
ria que datur ad reuocandū rem vsucaptam. Respondeo in ac
tione reali peto qd meum est vt. §. in. §. d3m: in acti. rescisoria
peto qd fuit meum habita vsucap. pro non cōpleta: in hypothe
caria peto rem ratione iur3 quod habeo in re: sed in Pauliana
peto res que nunquam fuerunt in dominio meo r. rem que
nunquaz fuit mibi obligata: r. licet habeam personam obliga
tam non sequitur q3 habeam obligata bona: q3 obligatio bonozū
non sequitur regulariter ad obligationez p3one nisi sit spātis ca
sus vt quando mutuo in refectionem vel quando creditor ē pu
pillus r. vt. l. similis. ff. de admī. l. vlti. C. de iure rei pu. lib. ri.
vnde creditores petunt sibi restitui qd nūquam fuit eoz: r. ideo
Pauliana habet proprie naturam psonalis vt in. §. sic ita q3.
C. Restat vterius querere quāto tpe tollat vel duret qd ideoz
est: r. spondeo de eo qd puenit ad eū in que facta est alienatio du
rat ppetuo: d3 eo qd non peruenit durat anno vt. l. ait pretor. §.
penul. r. l. qui aut. §. annus. ff. que in fraud. creditor. Vnde na
scat hic querit v3 ex cōtractu vel quasi delicto vel quasi. Glo.
dicunt r. credo q3 satis bene si interueniat dolus ex parte acci
pientis datur non proprie nascitur: sed datur ex maleficio: quā
do non. Si habet titulum lucratium dat ex quasi contractu p
quādā similitudinem pacti facti a creditore cū debitor: sed tūc
esset ex cōtractu. Ego credere sicut dicitur. §. in prin. ti. q3 istud
dicitur ibi in glo. r. tamen non recitauit q3 sicut interdictum q3
vt aut clam quādo datur cōtra eum qui non fecit opus sed fa
ctum possidet est ex variis figuris causarum sic r. ista. C. Que
ro vterius an ille qui fraudem participauit accipiēdo a debi
tore in fraudem creditor3 offerendo creditori qd sibi debetur re
pellat eū qua rōne secundus creditor repellit primū vt. C. si an

et. cre. r. r. ff. de vstra. pi. r. l. quintus. ff. de eue. sic hic tamen. l.
dicit aduertatis q3 casus est tamen ille casus loquitur forte ni
mis obscure r. propterea glo. non ponit bene dare. C. Aut cre
ditor vel alius in quem scā est alienatio offert debitum credito
ri atēq3 actio reuocatoria proponatur in iudicio: r. tunc exclu
dit eum r. etiam eum qui ex persona fraudati admitteretur.
C. Aut postq3 actio reuocatoria pposita est in iudicio: r. tunc
non: vt. l. ait p: etor. §. illud. ff. que in frau. cre. C. modo restat vi
dere vltimo vnum verbum: an aliqua actio competat creditori
contra eum qui alienauit omnia bona sua: r. vt in. l. r. ideo nō
repeto qōnem q3 est cāus. C. Aut res appent: r. tunc nō datur
C. Aut non appent q3 erāt res mobiles r. vendidit eas merca
toribus qui veniunt vltra mare qui portauerunt scām: r. tūc
in penā meā teneor actōe in scām. s. ad penā meā ad hoc vt i car
cerē detrudar bene erit pena: vt. l. v. §. v. ff. que in frau. credit.
C. Item seruiana modo aduertatis quid dicit iste. §. h. iste ha
bet duas partes principales. C. Primo dicit vtruz seruiana
vel quasi sint pretorie vel ciuiles: Secūdo quādo quelib3 istaruz
vendicat sibi locum: secunda ibi seruiana at r. c. Vnde cāus est
puerilis r. facilis valde. C. Ecce ego dicā summā positōnis ca
sus: si loco alicui domum meā omnia inuecta r. illata sunt taci
te obligata pro pensione r. deterioratione domus siue sint siue
cta vel illata siue me sciente siue ignorāte: vt. l. i. r. l. eo iur. ff. in
qui. cau. pig. ta. p3itur. r. l. item q3 conuentōes. ff. de pactis.
C. Item si locauit colono predium rusticuz omnia inuecta r. il
lata me domino sciente sunt tacite obligata p pensione. C. Itē
p dāno quod contingit in predio. Sed ea que sunt illata vel in
uecta domino ignorāte non sunt tacite obligata: vt. l. certi iur.
C. loca. C. Qua re magis sunt obligata que sunt inuecta vel il
lata in domum domino ignorāte q3 ea que in fundum. Rā d
est q3 sancta rusticitas omnia palā hab3: r. ideo imputatur do
mino si non vidit. Sed illi qui conducunt domos habent alibi
aliqua secreta: r. pro istis h3 locuz actio seruiana r. quasi serui
na que hypothecaria vocatur h3 locum quando obligo credito
ri meo rem tradendo eam vel non tradendo hoc dicitur in isto
§. non aliud. C. Cāus ergo ponemus hoc modo. C. Primo
formatur questio r. est talis vtrum actio seruiana r. quasi serui
na sint pretorie vel ciuiles: dicit ergo q3 sunt introducte a p3o3
ideo sunt pretorie nō ciuiles: secūdo dicit q3 quelibet istarū v3
dicit sibi locum r. respondet q3 seruiana vendicat sibi locum p
rebus coloni r. inquilini que sunt tacite obligata pro pensione:
quasi seruiana vendicat sibi locum pro rebus creditori a d3ito
re obligatis. C. Tertio dubitat an inter pignus r. hypothecaz
sit aliqua differentia: respondetur q3 quantum ad actionem hi
pothecariam nulla est differentia: quia sicut datur actio hy
pothecaria pro hypotheca: r. ita r. pro pignore. Vnde
quantum ad formam obligationis est v3ia quia si obligo rez
mobilē r. trado: appellat pignus. Si obligo rem immobilez siue
trado siue nō v3 mobilem r. nō trado tūc appellatur p3otheca:
ita debetis ponere cāum vt pueniat litte: ponet cāum qui nōn
pueniat l3e est somniare. C. Capiūt. i. sunt p3orie: definitum
est ergo p3mū mēbrum. Nō sequitur determinatio scōi. C. Colo
nus q3 dicit p3dium rusticū iste est proprie colonus. Inq3lin3
est qui conducit p3dium vrbānū vñ ista gl. errant hic: vbi cūq3
dicit hoc dicit q3 colonus in villa inq3linus in ciuitate. Inq3li
bile est q3 i v3be sit p3dium rusticū r. i rure sit p3dium vrbānū: gl.
debit dicere colon3 in fundo: inq3lin3 in domo: r. istud pro
bat. l. quā glo. allegat. l. pignoris. ff. de acq. pos. q3tum ad actio
nē glo. nō dicit bene dare. C. Quantū ad actionem pignus r.
p3otheca nullo mō differūt: q3 actio que datur pro hypotheca
appellat hypothecaria r. actio q3 pro pignore similt. Sed quan
tū ad res q3 obligant bene differunt: q3 si obligat res immobilez:
siue tradat siue nō appellat p3otheca si res mobilis r. tradat
appellat pignus si nō tradat appellat hypotheca. C. Marime
dicit glo. r. bene q3 habundat q3i dicat si eēt immobilis non esset
pignus sed hypotheca: pignus enim a pugno dicitur quia res
que pignori dant manu tradunt vt. l. plebs. §. pignus. ff. d3 v.
si. C. modo sequitur hic tange3 breuif vñā opi. r. aduertatis ista
d3 p3mitti r. tam ponitur vltimo loco. C. In gl. ij. formabo tres
vel q3tuor qōnes glo. bene tangit oēs tū vñā tangit male r. ta
mē est qd q3 occurrit quotidie r. si verū eēt qd dicit ista gl. q3i in
perpetuū nō obtineret aliq3 in hypothecaria sicut hic d3 r. sol
uitur valde male i glo. Vbi dicit q3 inter pignus r. hypothecā
q3tum ad actionē nō est aliqua differentia: q3 istud sit manife
ste falsuz lege cauet q3 si res obligata est penes creditore. Inq3
prescribitur contra eum. Si penes debitorem Nunquam pre

scribitur minori tempore spatio .xl. an. vlt. qm penes scda creditorem
vt. l. cu nonissim. C. d. pscip. xxx. vel. xl. an. C. Si penes ob. si.
possessorē cū ti. tunc spatio. x. annoꝝ inter pntes .xx. inf absē
tes vt. l. i. C. si aduersus cre. in ti. de pscip. Si sine ti. spatio.
xxx. an. C. Ergo est aliqua ofia glo. dicit et nō fuit causa dicit
q nō glo. dicit male tex. dicit meli⁹ qm ad actōne nulla est
differentia eadē est actio que dat p pignore et que datur p by
potheca. Tamen diuersificat p accidēs q Aliqñ nō ē pscripti
bilis. C. Aliquādo pscip. spatio. x. an. C. Aliquādo. xx. an.
C. Aliquādo. xxx. an. C. Aliquando. xl. an. vt dictum est.
Tamen istud nō facit q mutetur substantia hypothecarie.
C. S. q diuersificetur qualitas: et ideo ista opi. ē quedā triffa.
C. Nunc pcedo q̄r appellatur seruiana et q̄r quasi seruiana: vī
cunt gl. et bene q̄ seruiana appellatur a seruādo: omne ius nō
strum aut consistit in acquirendo. C. Aut in retinēdo. C. Aut
in diminuēdo vt. l. vlti. ff. de leg. et patet. s. in prin. C. Ista serui
na et quasi seruiana introducta est ḡra iuris nostri conseruādi
si mutuo tibi pecuniā possum cōseruare ius meū p hoc obligāf
mibi res tue per quā obligationē suz secur⁹. C. Quero vlteri⁹
cauctur in. l. qd si colonus inducat res in prediū rusticum dñs
pōt agere sal. interdicto tractat de sal. inter. ff. C. Que ergo est
differentia inter seruianam et saluanum interdictum: differē
tia est magna q̄ ille qui proponit seruianam hz pbare rez suis
se in bonis debitoris tempore obliga. vt. l. et que nondum. s. q̄
dicitur et. l. si superatus in prin. ff. de pignore. Sed ille qui pro
ponit saluanum interdictū non habet hoc pbare sed sufficit
q̄ probet q̄ possidebantur a colono et q̄ iduxit eas in fundum
vt. l. i. de sal. inter. Ergo multuz differunt. C. Restat videre qd
hz pbare ille qui agit hypothecaria vtrum habeat pbare: q̄
ad dominum ptineat res tempore oblig. vt. l. et que nōdum: vel
q̄ possideat bona si. vel q̄ possidebas cum ti. et bona. si. C. Ad
uertatis glo. variant: glo. q̄ est hic dicit q̄ habeo necesse probaf
rem fuisse domini tēpore oblig. als succūbā vt. l. et que nōdum
s. q̄ dicitur et. l. si supatus in prin. ff. de pignori. ll. ille. non dī
cunt q̄ creditor habeat necesse pbare q̄ fuerint in dominio.
Immo q̄ fuerunt in bonis: ista non sunt equipollentia q̄ esse
in bonis valde latius sonat q̄ esse in dominio. Nam quādo ha
beo bonam fidem cum ti. dico: habere in bonis vt. l. bonorum
s. in bonis. ff. de verbo. signi. C. Ergo non ē idem pbare esse ī
dominio et esse in bonis: q̄ esse in dominio sonat strictius et iō
credo salua veritate q̄ ista glo. dicat male. Et quedam glo. dicit
aliter q̄ sufficit q̄ probet possessionē cum ti. In. l. rem alienaz
ff. de pignora. actio. In alia glo. dicit q̄ sufficit si probet debitorē
possidisse bona fide in. l. cum res. C. si ali. res pignori data sit.
Iste dyabol⁹ vel ista glo. dicit q̄ hz pbare ē fuisse ī dñio debi
toris. C. In alia dicitur q̄ titulum. C. In alia quod possideat
bona fide. C. Ego credo q̄ possit dici ita et ita obseruat cōiter si
militer dico q̄ ista glo. male dicit. nam non astringitur credi
tor pbare rē fuisse in dominio debitoris ista ē iniquitas ma
gna. Et ideo remanet questio An. glo. sit vera. Nunqd gl. l. cuz
res vel glo. l. rem alienaz. In hoc remanet qd̄ argumenta sunt
multa pro et contra. C. Ego nolo vos tenere: procedamus.
C. Aut res obligata tenet a debitore. C. Aut ab alio. C. Pri
mo casu sufficit pbare q̄ possidebat rem tempore oblig. debi
tor non potest qd̄nem referre: et sic intelligitur glo. d. l. cum res.
C. Secūdo casu d̄z pbare q̄ possidebat creditor bona fide et
cū ti. pbare bonam fidem est facile: q̄ presumitur nisi pbetur
de mala. Tamen pbare de ti. est difficile q̄ consistit in facto et
pbationib⁹ facti. Nam creditor debet esse eiusdem cōditionis
cuius et debitor q̄ sibi obligauit. l. si superatus. s. si. ff. de pigno.
Sed debitor hz solum pbare de ti. et bona fide: vt. s. in. s. alie
et ita intelligitur glo. de. l. rem alienaz: ita q̄ alie continent veri
tatem ista non potuit dicere petus. C. Ultimo restat querere
quot sunt actōes pretorie in rem dicit ista glo et bene q̄ sunt. r.
si que alie reperiuntur sunt ciuiles. s. publ. vt. s. in. s. alie. Resci
soria: vt. s. in. s. rursus. Item seruiana et quasi seruiana: vt. l. s.
item seruiana: verum est vtilis in rem que dat emphiteote sup
ficiario et similibus: et de illa loquit si ager vec. ff. et. l. superficiali
rio: et. l. pretor. ff. de rei ven. C. Item est p̄iudicialis in rem in
qua queritur vtrum aliquis sit libertus vel ingenuus d̄ q̄ tra
ctatur in. s. p̄iudiciales. Item de partu agn. in qua queritur
vtrum aliquis sit filius vel non de qua in. d. s. p̄iudicial. Itē
vtilis in rem que datur metum passio: vt. l. metum. s. volēti. ff.
quod vi. C. Item bo. possessio h̄ di. pet. que datur ei q̄ succedit
de iure pretorio per bo. possessionem de qua tractatur in ti. de
bo. pos. h̄ ere. pe. ff. C. Item est fideicom. h̄ eredi. pct. que datur ei

qui succedit ex trebel. sen. con. de qua tractatur in se. ti. et. Dy.
In personam. s. iste primo enumerat actio
nes personales rei persecuto
rias. C. Primo enim ponit de actōe de consti. pec. que ē itro
ducta de iure pretorio. C. Secundo ponit de actione de pecu
lio. C. Tertio de actione in factum que ex iureiuran. descen
dit. In qua non queritur an pecunia sit debita vel non:
sed an sit iuratum. C. Alterius ponit de quattuor penalibus
actionibus que sunt pretorie. Et primo de actione in factuz q̄
datur cōtra cum qui corūp. album pretoris in. Laureis.
C. Secundo de actione in factū que datur contra filium eman
cipatum vel contra liberum qui patrem vel patronum vocat
in ius sine venia que similiter datur in. l. aureis. C. Tertio de
actione in factum que datur ex edicto. Ne quis cum qui in ius
voc. vt. crimat. Item de quadā alia que datur ex edicto de co p
que factum erit et vna continet penam ex parte actoris et rei.
Alia ex parte rei cōuenti tm̄. et nihil aliud dicit vsq; ad. s. p̄i
udiciales. C. Continuatio istius. s. ad p̄cedentes euidentissime
p̄z: dictum est. s. in. s. sed iste q̄ qdā actiones sunt ciuiles qdāz
p̄orie: subsequenter imediate ponit quadam subdivisiōne. In
qua continetur q̄ pretoriarū qdā sunt reales qdā persona
les: de realibus. s. d̄ public. rescisoria seruiana et quasi seruiana
tractatum ē hucusq; modo sequit̄ videre aliud membrum sub
diuisionis. s. de actionibus p̄sonalib⁹ pretorijs et de isto tractat
vsq; ad. s. p̄iudiciales. Verum q̄ actionum p̄sonalium p̄
toriarum. Quedam sunt rei persecutorie. Quedam p̄sonales:
ideo primo ponit de persecutorijs vsq; ad. s. penales. C. Secū
do ponit de quattuor penalibus vsq; ad. s. p̄iudiciales.
C. Modus procedendi in isto. s. vsq; ad. s. penaf p̄z euidenter.
C. Primo ponit de actio. de constituta pecu. de actione de pe
culio de actione in factum que ex iur. iuran. descen. C. Secūdo
per eūdem ordinem reassumit de qualibet et ostendit quādo ha
beat locum actio de constituta et actio de peculio et actio que ex
iur. iur. descen. C. Casus amodo euidenter patet per se de h̄
ita ponitur vsq; ad. s. de pecul. sicut littera iacet. C. Ex quo tra
ctatum est de actionibus pretorijs que sunt f̄reales sequitur de
pretorijs que sunt personales personal est vna actio de p̄stitu
ta pecūia: licet enim olim haberet locū actio recepticia et de p̄sti
tuta pecūia: t̄m̄ qd̄ vtilitatis erat ī recepticia trāslata ē ī actio
nem de cōstituta ita q̄ sola actio de cōstituta hodie locū habet.
C. Item actio de peculio q̄ datur p̄ p̄em vel dominum ex cō
tractu filij vel serui est introducta de iure pretorio. C. Item in
sc̄m̄ actio que ex iureiur. descēdit est introducta d̄ iure pretorio
hoc dicit vsq; ad. s. de pecunia. C. Aut quoz. Quare dicit quo
q; q̄ dicitio quoq; implicat: quasi dicat non solum actiones p̄
torie sunt reales. Sed alique sunt personales: vt. j. subijciunt.
C. De pecunia. Istud non expono: q̄ exponetur. j. in ter. in
s. de pecunia. C. Recepticia. Due erant olim actiones que
ex constitutione procedebant: scilicet actio de constituta et ac
tio recepticia et differēbāt quia actio d̄ p̄stituta vendicat sibi lo
cū qñ aliquis p̄stituebat se soluturū pro se vel pro alio illud qd̄
cōsistebat in pondere numero vel mēsurā: recepticia qñ illd̄ q̄
non consistebat ī his. C. Hodie sublata ē recepticia et illud qd̄
p̄prium erat actiois recepticie transfusum est in actionē d̄ cō
stituta. C. Unde actio de cōstituta vendicat sibi locū qñ aliq̄s
cōstituit se soluturum aliqd̄ siue p̄sistat in pōdere numero vel
mēsurā siue non: cū appellatione pecunie p̄tinent oēs res que
possunt in pecuniā p̄uerti vt. l. pecunie et. l. rei de. s. si. Ergo se
quit̄ q̄ actio de p̄stituta vendicat sibi locuz p̄ oī re extimabili.
C. Nostra q̄ est in. l. ij. C. de p̄sti. pecu. C. Cū auctoritate. Qua
si dicat nō debet vlteri⁹ aliqd̄ aut tatis habere C. Et ex q̄ sub
audiatis repetēdo aliqd̄ de supiori l̄fa. C. Itē p̄posuit p̄tor: ac
tionē et. Itā ista copulatiua: et opaf q̄ p̄cedentiū p̄prietas itel
ligatur repetita: virtus enim copulatiua hec est q̄ p̄prietatem
p̄cedentium copulatoꝝ attribuit sequētibus vt. l. sepe. s. gayo.
ff. de fun. instruc. et instru. leg. C. Plures. de qbus dicit in. s.
penaf. C. De pecunia. hucusq; l̄ra planissima. Nō reassumit
quodlibet p̄missorū p̄ ordinem. Et p̄mo quando hz locū actio
de p̄stituta. C. Secūdo qñ actio de pecu. Tertio qñ actio q̄ ex
iuramento descendit. Secūda ibi actione. Tertio ibi itē si quis
Et ideo aduertatis breuif qd̄z istoz et expositionē tex. Postea
videbitis oēs gl. simul qd̄ intēdunt vsq; ad. s. penales. C. Dona
mus sempromius erat debitor cuiusdā mercatoris in centū ex
cā mutui ille mercator: quotidie siue continue inquietabat s. m
promium debitorem et volebat eum ad solutionem cōpellere et
p̄pterea sempromius rogauit me q̄ deberem intercedere p̄ eo
b ii)

apud illum mercatorem: ego intercessi pro eo hoc modo qz con
stitui me solviturum vsqz ad balendas Aug. dubitatur vtruz
sim obligatus et ex qua actione: et respondetur qz sum obligat?
et si interuenit stipulatio tunc teneor actione ex stipulatu et cuz
effectu. Si non: tunc sum obligatus actione de constituta que in
troducitur de iure pretorio. **C**Omni^o: exponunt glo. et bene
s. apertis. **C**Obligari pro se vel pro alijs qz quidam sunt qz nō
sunt obligati nec pro se nec pro alijs vt furiosi prodigi et infan
tes. Et in istis non potest habere locū actio de constituta. Quidā
sunt apti obligari p se non tamen pro alijs vt est mulier quia
subuenitur ei p auxilium vell. Et in istis casibus nō potest ha
bere locum actio de constituta vt. l. i. §. i. ff. de consti. pecu. **D**ebi
tum siue ciuilit^r et naturalit^r siue naturalit^r tñ vt. l. i. §. debi
tum, §. vlti. et l. se. ff. de consti. pecu. **T**enetur quando certum
erat in stipulatione deductū tenetur certi cōdi. ex stipu. quando
incertum tenet^r actione ex stipu. vt. s. de verbo. obliga. in prin.
et l. si quis certum. ff. si certum pe. et l. vbi autem non apparet. §.
q id qd. ff. de verbo. obli. **A**ctiones: modo sequitur imēdiate
Actiones et. **D**ictum est. s. in vñ. Item pctor qz pctor induxit
actionem de pecul. ex contractu filij vel serui contra patrem vel
dñm: modo sequitur qñ actio de pecul. possit habere locū. **I**ste
casus est planissimus a quodam filio constituto in pte patris
stipulatus sum mihi dari. c. ex causa depositi vel como. qz in
mutuo non procedit: possum agere cōtra filium actione ex con
tractu volo agere cōtra patrem et petere qz pōdemnetur ad solu
tionem illoz. c. dubitatur an sum audiendus. Et respondetur
qz de rigore iuris ciuilis non suz audiendus: qz ius ciuile dispo
luit qz vnus non obligaretur ex cōtractu alicuius. Sed ius pre
torium ordinauit qz si filius habeat peculium pater debeat con
dēnari ex contractu cū filio celebrato vsqz ad quātitatē pecu
lij qz peculium est quasi patrimonium filij idem in seruo.
Cōparuit. i. induxit. **N**on tenet. s. parentes et domini de
rigore iuris ciuilis. Nam filius nō dz teneri p patre nec cōtra
vt. c. ne filius pro patre. Item nec dñs p persona serui qz fu?
pro nullo habetur vt. l. qz atinet. ff. de regu. iur. et l. qui testō. §.
seruus. ff. de testa. Cū ergo seruus habeatur p nullo p inde ē ac
si cōueniret ex contractu cum nemine celebrato. **P**eculioten?
i. vsqz ad quātitatē peculij. **I**tem si quis iste. §. intendit de
actione in factū que ex iur. iur. descendit: et est notabilis et iste ca
sus dz ita poni i terminis ego agebam cōtra quēdā feneratorē
petendo ab eo. c. que dicebaz qz a me extorserat p vsurariā pra
uitatē. Et ideo feci cum citari corā vicario boni. **E**piscopi: ille
vsurarius negabat recepisse ex causa vsuraruz in processu cau
se qz probaui forte p vnum testē: demulit mihi iuramētum et iu
raui prestito iuramento et lata snia cōdemnatoria contra vsu
rariū secundum formam iuramēti. **A**lgo actione in factū cōtra
vsurariū et peto sniam mandari exequitōi et cōpelli enz ad so
lutionē illoz. c. vsurarius dicit: ego sum patus probaf qz tu es
piurus et qz illa quātitas non erat tibi debita. Respondetur qz
nō ē audiendus qz siue iurauerit ver: siue falsuz: ex quo iuraui eo
deferēte snia dz executōi mādari. **A**duersario alias p nō iu
rāte bñ vt. l. nō erit. §. vlti. cum. l. seq. ff. de iureiuran. **A**ctiones
acōmodat. s. pctor. **A**ctionem in factū vel aliā vt. j. dicā. **Q**ue
ritur: qz iuramētuz bz effectū snie. l. i. et ij. ff. de iur. iur. s. snia dz
executioni mādari: et nō qz an sit debitū vel nō. Sed an fuerit
lata sententia: vt. l. si pctor in prin. ff. de iud. **O**z mō pmissio
casu et sumaria expōitione lfe vt pprendamus oīa qz dicitur
p glo. circa materiam istā restat opponere. v. vel. vi. modis. Et
formare. v. vel. vi. qōnes et ex his patebit intellectus omnīū qz
dicunt i glo. hic et alibi de materia ista. **A**duertatis p ordi
nē primo opponit ad tex. sicut lra iacet: bic dñ qz recepticia erat
suis actioni de constituta: vñ qz non qz actio de constituta hēbat
locū qñ constituēbat aliquis se solviturū qd p̄sistebat in pōdere
numero vl mēsurā: actio recepticia qñ illud qd p̄sistebat i alijs
rebus et id vñ ob. l. ij. c. de p̄sti. pe. **A**d istud p̄r̄n̄sio per ea
qz dixi verum est qz erāt similes q̄tum ad psonas p̄stituentes.
Nam qz p̄stituēdo poterat obligari de actione de constituta et ēt
recepti. **E**t econtra qz nō et. hoc considerato requir̄ iste tex.
Sed quātum ad res que in oblonem deducebāt erāt similes:
qz actio recepticia habebat locum et. Et isto considerato loq̄
l. ii. c. de consti. pec. **H**odie vero sicut p̄z hic et in. d. l. ii. qz quid
erat vtile in actōe recepticia trāsfusum est in actōem de consti.
pe. et actio recepticia per cōstōnem imperialē est sublata. **I**tez
op. de. l. i. §. i. ff. de consti. pec. **E**go r̄ideo **A**ut illi qz cōstitu
unt se solvituros erant apti als obligari. **A**ut non: primo cāu
pōt habere locum p̄ eos actio de constituta. **S**ecundo casu

si non erant apti als obligari pro se vel pro alijs non pōt hfe
locum actio de constituta: et ideo exponēbaz omnibus et. ap̄s
obligari pro se vel pro alijs. **O**pponi pōt tertio qz pro oī d
bito nō hēat locum actio de constituta: vt. l. quod si maritus. §.
i. ff. de consti. pe. **E**go respondeo. **A**ut illud quod constituē
erat debitum ciuilit^r et naturalit^r: aut naturalit^r tatum. aut ciu. l. r
tñ. **P**rimo cāu vendicat sibi locum de constituta per quaz
constituens ad solōnem compellit. **S**ecundo cāu vendicat
sibi locum siue sit debitum de iure ciuili siue de iure pretorio.
vt. l. i. §. vi. ff. de consti. pe. **T**ertio casu ita qz per errorem so
lutum possit repeti non pōt habere locum actō de constituta cū
effectu. **T**amen ego crederem in hoc dicendo cum aliqua disti
ctōe: l. glo. dicant ali. **S**i constituo me ciuilit^r debitum solutu
rum. **A**ut credo debitum ciuilit^r et naturalit^r et non possum ad
solōnem compelli per actōez de constituta: et sic loquitur. l. con
traria. **S**ed vbi ego sciebam esse debitum ciuilit^r tantum. **A**liē
est dicendum qz glo. dicant. **A**ut ille cui constituo me solutu
sciebat silt^r debium ciuilit^r. **A**ut credebat debitum ciuilit^r et na
turalit^r. **S**i credebat debium ciuilit^r et naturalit^r: et ego sciebam d
bitum ciuilit^r tñ: compello ad solutōem: vt. l. i. §. vlti. ff. d p̄sti.
pe. et soluenti scienter repetitō nō dat: vt. l. campanus. ff. de op.
li. et notari solet in. l. iij. §. i. ff. de consti. pec. et l. ii. §. circa. ff. d do
li excep. **S**ed vbi ego sciebam debitum ciuilit^r tñ et ipse puenit
me: ex ista cōstōne non sum obligatus cum effectu: qz ille cui
constituo me solviturum est in pari cā: ergo dz esse deterioris p
dictōis: qz in pari cā semper dz esse durior cā actoris qz eius qz
cōuenitur: vt. l. seruum. §. sequitur. ff. de verbo. ob. et l. apud celsum
§. marcellus. ff. de doli excep. cum infinitis similibus. **P**ro
cedo vltimus et vñ qz ex nudo pacto non nascat actio: vt. l. iur.
gen. §. sed cum nulla idem marcellus: et §. idem responsum: et
§. qñimo. ff. de pac. **E**rgo nō vñ qz ex tali nudo pacto sim obli
gatus ita qz conuēiri possim. **A**d istud est p̄n̄pta respōsio
sicut glo. dicit vbiqz regult^r ex nudo pacto non nascitur actio:
vt in p̄rio et l. legem. c. de pactis conuentis. **I**sta regula fallit i
casibus: fallit in donatōe: l. olim donans non obligaretur ex
nudo pacto hodie oblig. vt. l. si qs argen. §. si autem. c. de do.
fallit in promissione dotis: vt. l. ad exactionem. c. d do. p̄mis.
et de rei vt. ac. circa prin. ti. **I**tem quando alijs pollicetur rei
pu. propter honorem decretum vel decernendum: vt. l. i. et l. pa
ctum. ff. de poli. **F**allit in nautico fenore si mutuo pecuniaz
vltra mare portandam meo periculo: vt. l. periculi. ff. de nauti.
fe. et rō est qz cum sit periculo feneratoris in recompensationem
periculi pōt pacisci vsuras nudo pacto. **F**allit in accessioni
bus frumenti vini et olei: vt. l. frumenti. c. d vsur. **F**allit qñ
vsura promittit civitati: l. als non debeat citra vinculū stip.
vt. l. quis. c. de vsur. et l. ticus. ff. de pre. ver. tamen civitati d
betur ex nudo pacto vt. l. et. ff. de vsuf. **A**lterius op. hic dñ
qz qñ stiplo interuenit promissor est obligatus de iure ciuili.
Ego ostendo qz stiplo bz vinculum iur. gen. qz nulla ē stipula
tio in qua non interuenit consensus qui parit oblonem natu
ralez: vt. l. i. in si. ff. de pactis. **I**n alia lege cauet^r qz oblo natura
lis dñ obligatio iur. gen. vt. l. cum amplius. §. is natura debet
ff. de reg. iur. **E**go respondeo oblo que est inducta p solēni
tatem verborum est inducta de iure ciuili: et sic loquit^r. §. iste. tñ
vinculū naturalis. s. consensus est de iur. gen. **A**lteri^o op.
ad. §. actōes ibi dñ qz peculium serui et filij est velut p̄monij
serui et filij: et lege cauetur qz seruus nō potest habere patrimo
nium vt. l. nec bona et l. nec pater famil. ff. de verbo. signi. **I**tez
filius non potest habere patrimonium vt. l. vlti. c. de inoffi. te
sta. **A**d istud respondef illa verba que ponūtur in tex. notāt
impropriētatē: quasi dicat non est p̄rium patrimonium.
Sed habetur velut propriū patrimonium: in eo qz notat simili
tudinem ostendit non esse patrimonium qz sicut alias vicebaz
similitudo est inter diuersa. **N**am sicut obligatōes contracte ab
hominibus sui ius contrahūtur p̄templatione totius patrimo
nij vt. l. fideiō. §. tractatum. ff. de iudicijs. **S**ic obli. contracte a
filio vel seruo cōtemplatione totius peculij cōtrahūtur vt. ff. de
pecul. l. hic qz. §. potest. **A**lterius vñ qz pater non tenet d pe
culio ex cōtractu cu filio celebrato: qz si filius recepit pecuniam
mutuo ipse nullo modo tenetur: vt. l. vlti. alias penult. secūduz
dy. c. ad macedo. si vouit rez alicui ecclesie vel ciuitati non ob
ligatur: vt. l. si quis rem. §. voto. ff. de pollic. vos habetis respon
dere. **E**t aduertatis. **P**rimo loquimur de filio. **C**o
stea loquimur de seruo. **E**t aduertatis p ordinem. **A**ut
filius contrahit. **A**ut quasi contrahit. **A**ut deliquit.
Aut quasi deliquit. **Q**uattuor sunt casus. **P**rimo ca

su. **C**Aut accipiendo mutuum et tenet pater etiam de peculio
vt p. cal. l. vlti. **C**Aut contrahit extra causam mutui et tunc.
CAut vouendo. **C**Aut extra causa; voti. Si vouendo si quis
de uocat personam et assumendo habitum religionis bene te-
netur: vt. l. vlti. **C** de episcopis et deri. et in aucte. de san. epis. §.
nulla vero licentia. **C** Si uocat rem aliam non personam non ob-
ligatur: et sic loquitur. l. si q. ff. de voto. **C** Si contrahat extra
causam mutui et voti: vos habetis dicere q. regulariter ex quocunq.
contractu a se celebrato tenetur in solidum vt. l. filius. ff. de act. et
obli. et l. si quis cum filio. ff. de pecul. et l. i. §. si apud filium. ff. de depo.
et in multis alijs. **C** Tamen licet filius obligetur in solidum: in
quatum tenet pater. **C** Respondeo aliquando tenetur de peculio
C Aliquando in solidum. **C** Aliquando tributaria. **C** Aliqua-
do de in rem verso. **C** Aliquando q. iussu eo. Verbi gratia
vno verbo dicam vobis oia non dicerem vobis istas ciancias
nisi q. glo. dicit. Quando filius contrahit ignorate patre. Pater
tenetur vsq. ad quantitatatem peculij et ita loquitur. §. actiones et l.
si quis reum. §. idez iul. ff. de lib. **C** Si contrahat voluntate pa-
tris. **C** Aut erat prepositus stationi vel merci et tenetur istito-
ria: vt per totum ti. de institor. **C** Aut gubernat nauem. Et
tenet pater exercitoria in solidum: vt per totum ti. de exer. Aut
iubet cum quocunq. actum celebrare: et tunc p. v. celebrare: et
ideo p. tenet in solidum et de iussu: vt. l. in prin. §. §. i. et ii. ff.
quod iussu. Aut non p. bit vt ipse. §. sed als. Et tunc siquidem
conuertit in rem patris: pater tenetur de in rem verso vsq. ad
quantitatatem que versa est: vt. l. i. ff. de in rem verso. **C** Si nihil
est conuersum in utilitatem p. is. Si quidem negocietur in mer-
ce peculiari Aut patre iubente Aut ignorante aut p. dicente.
Aut sciente et non p. dicente expresse nec consentiente. Si iubet
et volente tenet in solidum. Si ignorante vsq. ad quantitatatem
peculij. Si sciente et non p. dicente nec consentiente tenetur pa-
ter tributaria. In qua conditio p. is est eadem q. aliorum credi-
torum. In actione de peculio p. deducit sibi debitum. In actio-
ne tributaria nihil deducit. Sed concurrat cum alijs: et sic loquitur
ti. de tribu. **C** Secundo casu q. filius quasi p. bit vt q. gessit ne-
gocia alterius sine mandato. Item q. administrat tutelam ali-
cuius pupilli tenetur p. vsq. ad quantitatatem: vt. l. si filius. ff. de
neg. ge. et ff. de tutel. l. filius. Quando deliquit vel quasi idez e-
st in tertio membro quod in secundo tenet p. quatenus peculium
locupletatum est et non ultra: vt. l. iij. §. ex furtiua. ff. de pecul.
Hoc verum ante suam. Sed si filius conuenit ex delicto vel
quasi actione in factum datur actio in factum p. p. am vsq. ad quanti-
tatem peculij: vt. l. iij. §. idem scribit. ff. de peculio. et l. q. ait. et l.
condemnatus. ff. de nota. **C** Vidimus de filio: de seruo planum
est si seruus p. bat obligatur dñs vsq. ad quantitatatem peculij
et si p. bat dñs p. dicente: vt. l. si quis seruum. §. etiam. et l. quot.
ff. de pecul. **C** Si dñs volente. Aliquando obligat exerci. Ali-
quando institoria et distinguendo sicut in filio. **C** Si delingit
vel quasi non datur actio in dñm etiam quatenus peculium est
locupletatum: sed proponit noxam p. dñm hoc est illum cui da-
num emendari vel dari seruum pro noxa. **C** Nam actiones
noxales dantur ex delicto vel quasi non de peculio. **C** Ex d. icto
filij nunq. datur noxalis l. olim daret: vt. §. de nox. §. vl. **C** Mo-
do procedo ulterius et aduertatis bene: hic de q. ex quo iuratum
est deferente reo vel iudice non q. an sit debitum vel non. sed
an sit iuratum: v. q. de periurio sit inquirendum: q. si iuratum
legatum mihi esse relictum et prolato testis appet non relictum
legatum non debetur: vt. l. vl. **C** de iurciur. Item si iuratum mi-
hi ab aliquo deberi et condemnatus postea reperit instrum-
ta retractat iuramentum vt. l. admonedi. ff. de iurciur. Rñdeo regit
iuramentum non retractat p. terti periurij: vt. l. iurciur. **C** de re. credi.
Et hoc fallit q. legatum debetur als petitur ex testamento: quia
iussu. speciem transactionis continet vt. l. iij. ff. de iur. in. S; tra-
factio non valet facta sup. hic que p. dent ex testis nisi cognitis
et inspectis verbis testamenti: vt. l. de bis. ff. de transac. **C** Itcz
fallit quando apparet p. productionem instrumentorum debi-
tum non esse vt. l. admonedi. **C** Ostendo vlt. q. iuramentum
generaliter debeat retractari: q. vbi lex penam iponit facienti
illud videt p. effectum prohibere cui penam iponit vt. l. iij. **C** de
sum. tri. Sed in lege cauetur q. periur. potest accusari. et puni-
ri: quasi committat crimen stellationis. In alia. l. cauetur q. p. t.
puniri. l. iul. maiestatis vt. no. in. l. i. **C** ad. l. iul. ma. l. de periurio
ff. de cri. stel. et in auct. serenitas vt non solum circa prin. Respo-
deo regulariter iuramentum non retractatur p. terti periurij. Fal-
lit in casibus. in. l. vlti. **C** de iur. in. cum periurium non debeat esse
multum q. lex perimit periurium. **C** Aliquando potest accu-

sari. l. iul. maie. q. commisit periurium in preiudicium imperatoris.
C Aliquando de crimine stel. vt regulariter in crimine stel. non
reperitur pena iposita: et ideo relinquitur imponenda iudicis arbi-
trio vt. l. i. §. expilatores. ff. de effra. **C** Alterius restat querere
duas vel tres q. nes. **C** Primo an actio de pecul. insti. trib.
et sint propria nomina actionum: vel cognomina: siue adiectioes
pretorie hic possent dici multa: tamen hec est veritas: et ita tene-
tur p. glo. q. non sunt ppria nomina: sed adiectiones vel cogno-
mina pprijs nominibus adiecta: contrahit enim cum seruo emen-
do dicam ago exempto de pecul. vel contrahit de mutuo vel act.
ma. vt no. manifeste in. l. iij. §. cui congruit. ff. de pecul. **C** Alte-
rius possit aliquis querere. Quot sunt species iur. in. **C** Nos sci-
tis q. aliud est de veritate. Aliud de credulitate. Hoc anno ha-
buitis. sunt tria. Voluntarium. Necessarium. Et iudiciale.
C Voluntarium q. defertur a parte parti extra iudicium: q.
ex voluntate suscipitur et refertur: et de isto non tractatur hic.
C Necessarium e. q. defertur a iudice: et istud non potest recu-
sari: nisi ex magna ca. **C** Iudiciale est q. defertur a pte pti
iudice approbante: et istud olim non poterat recusari. **C** Hodie pte
vt. l. manifeste. ff. de iur. in. et l. generaliter. §. sin autem. **C** de re.
cre. **C** Modo restat querere illud q. est necessarium: et in nulla
parte inuenietis ita bene sicut hic in gl. que actio datur ex iura-
mento. Si tu dicas datur actio in factum: male dicis: q. datur
actio ex eo contractu vt. l. si duo. §. si quis iura. et §. marcel. ff. de
iur. iur. **C** Si dicis q. datur actio ex contractu male dicis quia
inuenio dari vtilem in rem vt. l. na. et postea. §. vlti. ff. de iur. in.
C Si dicas dari vtilem in rem male dicis: q. inuenio dari ac-
tionem in factum vt. l. actori. **C** de re. credi. Et ideo glo. dicit et val-
de bene hic melius distinguendo q. in aliqua alia parte iuris.
C Aut iuramentum defertur actori. Aut reo. **C** Primo ca-
su. Aut agebat psonali. Aut reali. **C** Si personali datur vtilis
ex eo contractu q. allegat interuenisse: l. in veritate non interuenit
vt agebam pro socio dicebam te mihi teneri ad. c. iuravi te mi-
hi debere ex iuramento sed cum ca. datur vt ilis pro socio. Itcz
iuravi me emisse l. non emeriz: datur vtilis ex empto. Itcz in
comodato et deposito: ergo quando iuratur cum causa isto ap-
pellatur conforme. i. cum ca. datur vtilis ex ca: que interuenisse
allegatur: vt. l. si duo p. §. si quis iurauerit. et §. idem dicem.
et §. marcel. ff. de iur. in. **C** Si iuratur sine causa vt peto a te. c.
dicis te non teneri defertur mihi iuramentum et iuro datur actio
in factum ex iuramento prestito iso: miter. i. sine ca. vt. l. actori. **C**
de re. credi. **C** Secundo casu si agebat reali et delato mihi iura-
mento iuro rem ad me p. tinere. Aut tradita est mihi p. eum a
quo fuit delatum. Aut non. **C** Si tradita. Aut ille erat dominus
Aut non. Si erat dñs habeo vtilem in rem. Si non erat dñs
habeo pub. si est tradita: bene possit dici: q. in factum et vtilis in
rem p. curerent hoc casu si ille erat dñs: alias habeo pub. vt. l. na.
postea. §. vlti. et l. sed et si possessori. §. i. ff. de iur. in. Si deferatur
reo. Aut in personali. Aut in reali. **C** Si in personali parit
etc. non act. **C** Si in reali. Aut iuravit rem non esse petitoris.
Et h. solum etc. non act. contra aliquem. **C** Si iuravit suaz ee
habet act. contra eum qui d. etulit si peruenit ad eum possessio. p.
alios non: q. res inter alios acta alijs preiudicare non debet vt
l. sed et si possessori in prin. ff. de iur. in. Sed si deferatur iurame-
tum et postea feratur sententia: dubitatur vtrum actio in factum
nascatur ex iuramento: vel ex sententia. **C** Pla. dicebat q. ex sen-
tentia nostri doc. dicunt q. ex iuramento. **C** Primo ex sententia
lata. Secundo ex iuramento hoc ostendit sic. Si mutuo alicui pecu-
niam ex illa numeratione nascit actio. certi condi. ex mutuo:
Si stipulor mihi reddi: nascitur ex stip. ergo non est questio. Ad
n. est mirum: q. nascant due actiones ex diuersis factis arg. ad
hoc. l. si stipulatus fuerit. §. cum pecuniam et l. cum. n. ff. de nouat.
Et no. solet in. l. certi condi. §. quoniam. ff. si cer. pe. Si aliquis di-
cat q. vterq. actione petitur. Idez quid ad hoc bene interest. n.
habere plures actiones ad idem: vt. l. si quis reum et l. iij. §. i. ff.
et libe. leg. **C** In contrarium est inuenire q. due actiones copetunt
eiusdem rei nomine: vt. l. heres a debi. ff. de fideiuss. de act. emp.
l. non est nouum tñ ex actione facta tollit vtraq. p. vna: vt. l. si sti-
cium. §. si. ff. de noua. et l. qbus. ff. de verbo. oblig.

Penales. Ante positionem casus ego dicam vnus
verbum ad euidentiam et coprehendaz
quasi ter. et glo. dictum est. §. de pretorijis psonalibus. que sunt
rei persecutorie. **C** Modo sequitur de psonalibus. Et ideo habe-
tis premittere q. penaliuz actionum tres reperuntur species.
C Quedam actiones dicuntur esse penales inspecta persona
actoris et rei. **C** Quedam inspecta persona rei tantum. **C** Et

quedam inspecta persona actoris tantum. **C**Primo quado actor petit qd sibi no abest et reo non adest verbi gratia ego co. fur. ad libz et habui libz. Ergo act. furti ad penam dupli ista appellatur de pena. ij. vt qd deicisti me d possione violenter. et tñ ad tenibil puenit: ago intercedo vñ vi. istud dñ penale hito respectu ad te q pueniris ad illud quod tibi no adest: tamē dñ psecutorium hito respectu ad actorē qz peto rē meā et res quas pdidi tpe dictionis vt. l. i. l. pn. ff. de vi et vi. ar. **C**Tertio. vt si do tibi. c. vt accuses scyromium calūmose d boicidior: iste scyromius pp cuius calūnia; data ē illa pecunia potest agē ptra te. et petere illa. c. act. in factuz q dscendit ex edcō d cal. vt. l. genera liter. ff. de calū. **S**iste fin vñam et rectam opi. loquit d. iij. act. penalibus quarū tres sunt penales ex pte acto. et rei. q̄ta ē penalis ex pte rei psecutoria ex pte actoris. Actio q̄ datur cōtra eum q corūpit albū pretore de qua primo tractatū ē mere penalis. Item act. q̄ datur ptra eum q vocauit p̄cm: vel p̄sonuz in ius sine venia: et de ista tractat. ij. Item act. q̄ daf ex edicto nequis eum qui in ius vo. vi. eri. ē mere penalis ex pte rei. **S**z act. que datur ex edcō d eo per quē sc̄m est: est penalis ex pte rei psecutoria ex pte actoris. **D**e. iij. sp̄c de his q̄ sūt penales ex pte actio. rei psecutorie. **E**x pte rei nihil tractatur hic. **S**ed tractatur. ff. d. al. **C**Donamus p̄as boni. i. muro palatii fecerat fieri quādam d̄albatōnē in qua fecerat fieri edictum i quo p̄tinebatur q̄ quicūqz iuēit d nocte p̄iatur in tñ. vel q̄ talis p̄peat r̄isurus de iure. **Q**uidam irauit et corūpit illud edictū: dubitatur in quantum teneatur: et vtrum illa act. sit penalis. **R**espōdetur q̄ tenet act. in sc̄m que est vere penalis. **S**ecūdo dicit filius emancipatus volebat agere supra p̄cm qui tenebatur ei i c. si postulauit veniam debebat ire coram pretore et dicere dñe pretor: supplico vobis q̄ permittatis me agere d̄ patrem meū qui tenetur mihi in. c. **S**uit filius et magne p̄sumptionis: qz non postulauit veniam: dubitatur in quantum teneatur. et vtruz illa act. sit penalis: et respondetur q̄ tenetur in. l. aur. idem in li ber. **T**ertio ponit de. iij. et. iij. feci quendam citari vt compare ret: dum veniret quidam detinuit eum: ago d̄ detinentem tene tur in. l. aur. **C**Item agebam d̄ aliquem dedit fideiussores iu. sisti. **C**Donamus dum veniret ad iud. vt sisteret in iu. qdam detinuit eum iste tenetur act. in fac. **E**x albo ista est penal ex vtraqz parte et daf in. l. aur. vt. l. si quis id quod. ff. de iur. om. iu. in auf. de litig. **S**. omnem: et. l. i. ff. de alio scri. **P**arentes debemus accipere in infinitum quantum ad hūc cāuz cum tractemus de fauore: vt. l. quoqz. **S**. pretor. et. **S**. parentes et in. l. sed si ac. l. **S**. liber. ff. de in ius vo. **C**Aduertatis. l. cauetur q̄ appllo parentum extenditur vsqz ad tritauū superiores ap pellantur maiores non parentes: tamen quandoqz tractat de fauore appllone parentum continent oēs vsqz i infinitū. **Q**uōd si hodie viueret Adam continetur appllone parentum: et non possz vocari in ius si veniam nō impetrassz. i. non postulasset nec impetrasset: debuit. n. dicere dñe pretor et. **I**tem in eū duo r̄piuntur edicta: ne qs cum et. et de eo per quē. et. de quo loq tur. **S**. iste. **Q**uerit glo. ista duo differunt qz ti. ille ne quis eū et. habz locum qñ aliquis erimitur post vocationem in ius: et ante satisfda. p̄stitam ti. ille de eo per quē et. post vocationem et satisfda. et hoc p̄batur ex ordi. n. **C**Primo ponit ti. de ius voc. postea si quis in ius vo. non ierit. **C**Tertio in ius voc. vt eant. **Q**uarto imēdiate ne qs cum qui in ius vo. vi eri. **C**Postea subicit ti. qui confirmat iud. qui satisf. co. **P**ostea si ex nox. cā aga. de illo nihil ad nos postea de eo per quem sc̄z **C**Præterea differunt in alio qz ti. ne qs cum et. requirit vido ē tiam in alio sufficit dolus: vt. l. iij. **S**. criperere et. l. iij. ff. ne qs euz qui in ius vo. et. l. i. ff. de eo per quem factum est. **P**reterea dif ferunt in. iij. qz act. ex edicto ne qs cum et. est penalis ex parte vtriusqz. **S**ed act. ex edicto de eo per quem fa. ē penalis ex par te rei p̄secutoria ex parte actoris: qz si p̄s impediant quo minus quis ad iudicium veniat si vnus soluat non liberant alij vt. l. pe. **S**. hoc iud. ff. ne quis cum qui in ius vo. vi eri. **S**ed ex edicto de eo per quem fa. est. **S**i vnus soluat omnes liberan tur: vt. l. i. **S**. si plures. ff. de eo per quem fa. est. **D**e qua ergo act. loquitur iste ver. remotis alijs opi. que sunt truffe quantuz ad hoc loquitur vtraqz: l. vna sit p̄alis hincinde alia ex parte rei tñ. **I**nnumerabiles qz euz difficultate enumerantur: p̄p̄terea in ardore actio: l. fuerit difficile enumerare bene enumeratur ita qz non reperitū plures in corpore iur. **I**nuenitur act. ex edicto. nau. cau. sta. ex edicto de his qui deic. vel effu. et alie plu res penales. **C**Præmissa expositione ter. et expositione casus q̄ ram duo vel tria verba. hic aduertatis bene et faciā finem.

Quero que est d̄ia inter act. p̄torias p̄ales et nō p̄ales qz. s. tractauit de nō p̄alibz vsqz ad. **S**. p̄ca. postea d̄ p̄alibus: que sit differentia aduertatis: quia glo. non dicit plene. **A**ct. penales sunt ānales rei p̄secutorie sunt perpetue: vt. l. i. bo nozarijs. ff. de act. et obli. et. j. de perpe. et temp. act. in prin. **I**tem penales sunt odiose et restringēde p̄secutorie non odiose: et ideo ampliandē: vt. l. hoc. n. **S**. quid ergo. ff. de susp̄c. tuto. et. l. si p̄ses et. l. interpretatione. ff. de penis. **C**Præterea in penalibz vno soluente non liberantur alij sed in rei p̄se. sic vt. l. ad eo. ff. d̄ iurisd. om. iud. et ad. l. acquit. **I**tem mela. **S**. si plures. ff. ad. l. ac qz. et. l. i. c. de cōdi. fur. si quis vellet calūmari glo. imēdiate de strucret eam in hoc puncto ego inuenio qz in penalibus vno soluente alij liberantur. **A**ctio ex edicto de eo p̄ quem. f. c. ē p̄ca lis: qz nō datur cōtra heredē delinquentis nisi quatenus ad euz pueniat: et tamen cauetur in. l. qd si vnus de criminētibz soluat alij liberant vt. l. i. **S**. si plures. ff. de eo p̄ quem. f. c. **E**go r̄ideo. aut est penal ex parte acto. et rei. **E**t vno soluente nō liberatur alij vt. l. sed si personā. **S**. vlti. ff. ne quis cum qui in ius voc. vi. et sic loquitur gl. **A**ut ē penalis ex parte rei p̄secutoria ex parte acto. et tūc vno soluente liberatur alij et sic loquitur cōtrarium. **C**Item vt q̄ male dicat qz ego iuenio in his que sūt penales ex parte vtriusqz qz dantur ad id qd actori non abest et reo non adest: et tamen vno soluente liberantur alij. act. in factū de his qui deic. vel eff. est penal ex parte vtriusqz: qz daf ad id qd actori si abest et ita nō adest: et tñ vno soluente liberatur alij vt. l. qd et. l. per cep. ff. de his qui deic. vel effu. l. i. **S**. vlti. et. l. i. a. **S**. vlti. et. l. seq. ff. nau. cau. sta. **E**go respon. aut penal ex parte vtriusqz descēdit ex vō delicto: et tūc vno soluente non liberatur alij: et sic loquitur glo. in. l. adeo. ff. de iur. om. iu. et. l. itez mela. **S**. sed si plures ad. l. acqz. **A**ut descēdit ex quasi delicto: et tūc in quasi delic. **S**i act. sit mere p̄call. vnus soluēdo liberat alios: iste est casus in. l. l. **S**. si. et. l. ita. **S**. si. ff. nau. cau. sta. **C**Amodo ergo ita subaudia tis. **V**no soluente et. quado est actio penal ex parte actoris. et rei vel descēdit ex vero delicto. **M**ā si ex quasi delicto: vno soluente liberatur alij. **E**t inter delicta: quasi delicta sit differētia quātū ad hoc iuenietis duas glo. quas habuistis in. l. ex maleficijs. **S**. is quoqz ex cuius. ff. de actio. et oblig. et nau. cau. sta. l. vlti. **S**. ser uoz ita subaudiat et est vera glo. ita qz nullus p̄t ea; calūnia ri. **C**Aduertatis vltius quero et ista qd est truffa: oria liber tus fecit vocari patronum: vel filius fecit vocari patrem nō ve nit vel obtulit libellum nō fecit vocari. **M**ā quid teneatur ad pe nā et. et casus i. l. quāuis et. l. libertus. ff. de in ius vo. **C**Itez an hec pena debeat iponi in personis eozū q alias p̄hibentur vocari puta pontificem dñ sacra colit. et preconē: dum equo pu blico vebitur et. quidam dñt qz sic. **G**lo. dicit et bene qz non qz pena. l. auf. est inducta cōtra eos qui enumerantur i edicto p̄ro. **I**n edicto p̄ro. enumerantur parentes liberi et parentes eozū. **C**Alie persone non inueniuntur enumerate l. als inueniat in edicto: qz non debent vocari: sed habeat locū ordinaria pena arbitrio iud. iponēda: qz vbi lex mādāt delictū puniri: et penaz nō iponit relinquē arbitrio iudi. iponēda vt. l. i. **S**. ex pilatores ff. de effrac. **C**An hodie istud qz in libertis dñ sit correctum: qa libertus habetur loco igenui. vt in auf. vt liberti decetero. **C**Verum ē qz habet loco igenui q̄tum ad alia sed q̄tum ad p̄sonas patronozum iura remanēt salua. **C**Vltius si filius cōueniatur an p̄f debeat iurare de calūnia. **C**Itez an habeat locū in causa criminali. **I**n causa criminali nō potest hoc habe re locū: qz si pater vel patronus delinquant contra filium vel li bertum: non possunt eos accusare: sed debent agere act. in fac. vt. l. h̄i tamen. **S**. lib. ff. de accu. et ideo sup̄uacū est querere: an procedat in cā criminali. **S**ed in cā civili an procedat vñ qz nō vt. l. q in potestate. **C**. de in ius voc. et. l. his nulla. ff. de iur. r̄ideo. **A**ut filius est in potestate aut emancipatus. **S**i in potestate si p̄t agere d̄ patrem cum venia vel sine: vt p̄calle. l. est tamen i uentre qz regula fallit in castrēsi peculio vel quasi: que i illis ha betur tanq̄ p̄fa. **E**t ideo potest p̄fem conuenire postulata ve niar: vt. l. si quis vxori. **S**. an pater. ff. de fur. et. l. ii. et. l. iij. ff. ad ma te. et. l. adoptium. **S**. i. ff. de in ius vo. **I**tem in alio quando p̄f instituitur et rogatur de restituere hereditatem filio si desinat esse in potestate: si probetur qz dilapidabat bona in hereditate existētia compellitur eam restituere: vt. l. i. ff. ad tre. **I**tem quan do p̄f non h̄z vsufructum aduenticioz: qz constituitur cura tor bonis: vt in auf. vt li. m. i. et auie circa prin. **S**ilius quando est emancipatus: bene p̄t agere civilr: sed h̄z necesse veniā po stulare: al̄ punitur pena. l. auf. **Q**uis debebat de calū. iuraf si filius agat: si p̄f agat tanq̄ legitimus administrator: et in

rare pater de cal. vt. l. ii. §. qd̄ obseruari. C. de iu. iu. ca. r. l. i. C. d̄ dolo. Si filius agat p̄ patrem si est maior ipse filius si minor dat ei curator. Si p̄ aliu si p̄ non h̄z vsufructum p̄stituitur curator: si p̄ beat vsufr. p̄ cōpellit p̄sentire: r̄ si non consentiat admittit vsuf. vt. l. cum non solum. §. i. C. d̄ bo. q̄z li.

Preiudiciales. §. iste ponit tres act. q̄ preiudiciales appellantur: quarum vna appll̄r de libertate r̄ seruitute. Alia de libertinitate r̄ ingenuitate. Tertia vero appll̄r preiudicialis d̄ partu agno. Et quero primo vtrum iste sint reales vel p̄sonales. Secūdo vtrū sint pretorie vel ciuiles: dicit ergo q̄ act. preiudiciales sunt i rē non in personam. Item q̄ act. de libertate r̄ seruitute est actō ciuilis actio de libertinitate: r̄ ingenuitate r̄ actō partu agno. sunt pretorie non ciuiles. Alterius d̄ quod per act. p̄sonales petitur aliquid dari vel fieri p̄ act. reales vendicatur res tamē p̄ furem datur rei ven. r̄ nihilominus datur con. fur. r̄ hoc ē inductum in odium furum pp̄ multos effectus qui ex cō. fur. procedunt. Item act. omnes personales appellantur conditiones lz̄ improprie. Act. reales appellantur vendicationes: r̄ b̄ dicit vsq̄ ad. §. sequens. Iste. §. tractat quandam materiaz̄ satis subtilem r̄ videt̄ in isto. §. glo. sibi inuicem esse contrarie. Act. p̄iudiciales d̄ quibus tractat iste. §. ff. tres: vna appll̄r p̄iudicialis d̄ libertate r̄ seruitute. i. q̄n̄ aliq̄s petit p̄nunciari fu? vt̄ eō q̄n̄ ip̄e petit se p̄nunciari libez. Alia appellat̄ d̄ ingenuitate r̄ libertinitate. i. quando aliquis petitur pronunciar̄i libertus: vel econtra ip̄e petit se pronunciar̄i ingenuum. Tertia appellatur de partu ag. i. q̄n̄ aliquis petit se pronunciar̄i filium alicui? vel econtra denegante se esse filium p̄r̄ petit pronunciar̄i filiu? suum. Nam siue proponat̄ ex parte eius qui prouocat̄ de statu libertini. ingenui. vel nō filiationis: siue ab eo q̄ p̄p̄dit p̄nunciari libertum suū: vel filium semp̄ appellat̄ preiudicialis. Et de istis tractat. §. iste dupliciter. Nam primo querit vtrū sint reales: vel personales. Secūdo querit: an sint ciuiles: vel pretorie: r̄ ideo casus ē ita planus q̄ nō posset esse planior. Casus ergo n̄ d̄z aliter poni: q̄ littera iacet. §. iste format duas. q̄ circa act. preiudiciales. Prima est vtrū act. preiudiciales in quib? queritur de libertate r̄ seruitute sint reales: vel p̄sonales. Et ad istam. q̄ r̄ndetur q̄ sunt reales: non p̄sonales. Secūdo format aliam. q̄ an sint pretorie: vel ciuiles: Ad istam. q̄ r̄sp̄dent q̄ sunt due pretorie. s. illa in qua querit̄ de libertini. r̄ inge. r̄ in qua q̄ritur d̄ partu ag. Alia in qua q̄r̄ de libertate: r̄ seruitute ē ciuile: hoc intendit. §. iste si aliter intelligatis nō intelligitis: quid dicat ter. Aduertatis quo ad ordinē proced. circa. §. iste. C. In. §. alie tractatum ē de act. pre. Et primo de pretor. in rem. Secundo de pretor. in personam. §. iste tractat de ci. r̄ pretor. cōiter: r̄ id̄ separatim ponitur a p̄ce. s. tractauit solum de pretor. persona libus r̄ realibus: hic tractat mixtim de pre. r̄ ciu. r̄ ideo ponit separatim a p̄ce. Dicit ergo duo bf̄: q̄ act. preiudiciales sunt i rem. Secundo q̄ sunt pretorie. Tertio ē ciuile. h. d. Secundo modo videte exp̄onem ter. C. Preiudiciales. Que sunt ille imediate subiciet̄ quales modo enumerat̄ imediate preiudiciales: lib. vel seruis: r̄ ideo habetis in qualibet istarum dicere: si ue proponatur ex parte eius qui vendicat sibi ius in personaz̄ alterius siue ex parte eius qui vendicat sibi ius in personā suā p̄iudicial̄ dicitur verbi gratia. de libertate r̄ seruitute aliquis erat in possessione libertatis omnia agebat tanquam libere. C. Det̄o eum reuocari de libertate in seruitutem. Actio q̄ p̄pono est preiudicialis. Item econtra possidebam ticiū tanq̄ seruum fugebatur operis eius tanq̄ operis suis ip̄e p̄ponit act. d̄ me petens se pronunciar̄i liberum. Illa actio appll̄r preiudicialis. Item in secunda ticiū erat in quasi pos. ingenuit. vtebatur honoribus r̄ alijs que d̄feruntur ingenuis hoībuz: petebam eum pronunciar̄i libertum meum r̄ q̄ exhiberent reuerentiam debitam q̄ exhibent liberi patronis: ista appellat̄ preiudicialis. Et eō si possideo ticiū tanq̄ liberum meū: r̄ suz in quasi pos. libertinitatis actō q̄ ip̄e p̄ponit appll̄r preiudicialis vel de partu. Ista s̄l̄r p̄cedit dupl̄. Aliquis dicebat se filiū Sempronij. Ego dicebam eum esse filium meū. Et p̄pterea petebam eum p̄nunciari filium meum: r̄ per p̄sequens q̄ mihi prestaret que liberi solent prestare parentibus vt̄ alimēta r̄ debitā reuerentiā. Si p̄pono act. d̄ eum. Ista actio appellatur preiudicialis de partu agn. Et eō si eram in quasi pos. p̄rie potestatis in persona tici. tractabam eum vt̄ filium illa que acq̄rebat: acq̄rebat mihi: petit se p̄nunciari non esse filium meū: vel per alium modum. p̄cedit ei in quasi pos. filiationis. Et si tractabam eum vt̄ filium: petit se p̄nunciari. Ista appll̄r preiudicialis: r̄ de illa loquitur hic: r̄ s̄l̄r. l. iij. §. q̄z plaut. ff. d̄ libe. ag.

C. Dodo determinata est prima questio. Sequitur secunda. An iste preiudiciales de quibus dictum est dicantur pretorie vel ciuiles: r̄ dicit q̄ due vocant̄ pretorie. s. de ingenui. r̄ liberti. r̄ de partu agn. Alia est ciuile. s. de libertate r̄ seruitute. Fere q̄re ser. dixerunt quidam: tñ non v̄t̄ mihi bona opi. q̄ hoc nō est notare differentiam actionum sed factorum. Quare dicit prima opi. r̄ dicit valde male: q̄ in alijs act. alia est persona actō. alia persona r̄: alia persona iudi. r̄ alia est res de qua agit. Item de libertinitate r̄ ingenui. vñ. iij. est inuenire in alijs. Sed hic si propono act. preiudicialem de libertate: r̄ seruitute ē eadem p̄sona actō. r̄ res de qua agitur aliquando eadem. Et aliquādo eadem p̄sona rei r̄ res de qua agitur. Item de libert. r̄ inge. r̄ de alia sic non cōuenit cum alijs act. Sed quid ad r̄bum cū istud non notat differentiam inter sp̄s actionum. S̄z accidentiam factorum q̄ in istis cōtingit q̄ eadem sit perso. actō. r̄ res que petitur aliquādo rei. In alijs autem est inuenire ista distincta vnde ista opi. nihil facit. Alia opi. potest aliquid facere. Cauetur in. l. q̄ act. p. l. cōfirmate videntur esse p. l. inducte. Nam ille qui cōfirmat inductum v̄t̄ de nouo inducere: vt̄ l. lege obuenerit. ff. de verbo. signi. quid facit hic ad propositum respondeo vobis act. d̄ partu ag. est inducta de iur̄ pretor. originali. Sed quidam se. cō. qui appellatur plaut. r̄ est ius ciuile q̄ se. con. sunt ius ciuile illam act. inductā de iur̄ pretor. cōfirmat vt̄. l. iij. §. i. ff. de lib. agno. Et ideo videt̄ illa actio posse dici ciuile rōne cōfirmationis. Legitimam. i. de iur̄. ci. q̄tum ad originem sui. Alia reperitur de iur̄ pretor. tamen p̄ ius ciuile cōfirmata r̄ ideo magis accidit iur̄ pretor. q̄ ciuili. Tenetur. s. p̄iudiciales de libert. r̄ inge. r̄ de partu agno. sunt pretorie non ciuiles. C. Amodo ergo valde ē superuacuum querere vtrum p̄iudiciales de quibus tractatur hic sunt due vel tres. Quidam dicunt tñ due. s. in qua queritur d̄ partu agnoscēdo r̄ in qua queritur de libertinitate: r̄ ingenuitate. Si bene aperuissent bene oculos non posuissent istam opi. ter. dicit q̄ vna est preiudicialis d̄ libertinitate: r̄ seruitute r̄ c. postea dicit cetera r̄ c. dicit plurimuliter ergo requiruntur duo numero: q̄ pluralis elocutio nō est contenta minori numero: q̄ duoz̄ vt̄. l. inter illā. §. ita data ff. de verbo. sig. r̄. l. libertas. §. post annos. ff. de manu. testa. Et propterea fatuum est dicere q̄ sint due tñ. Nam cū dicat cetera r̄ vnam posuit ciuilem postea duas pretorias: saltem requiritur q̄ sint tres. Quia amodo si bene attendatis circa materiaz̄ §. vos itelligetis forte eā: r̄ si vos nō attendatis videbit̄ vobis bene difficilis: r̄ sine dubio est subtilis. C. Opi. hic sunt faciles tamē q̄ones sunt subtiles: r̄ bene aduertēde. C. Primo opponeret aliquis: videtur q̄ preiudiciales debeant poni inter pretorias reales q̄ preiudiciales sunt in rem ergo debuit eas ponere inter pretorias reales de quibus tractauit. §. alie vsq̄ ad. §. i personam: cum ergo posuit eas separatim: nō videtur recte ordinasse. Sed incōuenienter. Ad istud r̄sp̄detur q̄ ideo reseruaui tractare post pretorias reales r̄ personales: q̄ quedā reales sunt ciuiles tantum: quedā pretorie tñ: preiudiciales distincte tractauit vt̄ ostenderet q̄ quedam sunt ciuiles: r̄ ideo ordinate processit. a. §. oīum tractauit de ciuilibus tantum: vsq̄ ad. §. alie. cōsequēter tractauit de pretorijs tñ. s. d̄ pub. resciso. seruiana quasi seruiana: de cōstituta de peculio: r̄ de penalibus in. §. penales. Postea q̄ quedam reperuntur preiudiciales. quarū quedam sunt pretorie: quedam sunt ciuiles: r̄ ideo de eis quaz̄ quedam p̄tinent ad ius pretorium quedā ad ius ciuile tractauit vltimo loco r̄. j. in. §. sic itaq̄ r̄. §. plane r̄. §. appellat̄ tractat s̄l̄r mixti de act. p̄sonalibus r̄ in rē. C. Siquit̄ opponere. iij. loco q̄ v̄t̄ q̄ preiudiciales nō possint habere locū: vel saltim iud. of. nō possit habere locum: q̄ vbi actio ordinaria locum h̄z iud. of. non pōt habere locum: vt̄. l. in cause in prin. ff. d̄ mino. r̄ de ed. l. quidam: r̄ de dam. infec. in. l. qui bona. §. de illo: r̄. l. damni. §. emptō. ff. de dam. infec. l. si in prouinciali. §. si i loco ff. de op. no. nun. r̄ in multis similibus. Sed vbi filius me? mouet cōtrouersiam de seipso: q̄ contendit se non esse filium meū possum agere iur̄. offi. r̄ petere q̄ p̄nunciet̄ filius meus r̄ exhibeat mihi debitam reuerentiam: vt̄. l. i. §. per banc. ff. de rei v̄. r̄. l. iij. r̄ iul. ff. de lib. ho. erbi. Ergo illud officium excludit hāc act. vel q̄ verius v̄t̄ ista actio excludit officium iud. ergo iud. of. non videtur habere locum. Ad istud est facile respondere: aliquando iur̄. offi. imploratur contra ius cōmune. Aliquando secūdum ius cōmune. C. Primo casu vt̄ si minor petat restitui d̄ cōtractum: vel contra aliquid in quo reperitur lesus ius cōe est q̄ pacta seruētur: r̄ ideo iur̄. offi. non potest habere locum

vbi actio de iure cōmuni est prodita. **C**Secūdo casu vbi non est ꝛc. sed sequitur naturam iuris cōmuni: si filius dicat se nō esse filium meū non esse in potestate mea possum proponere iudicis officium ꝛ petere eū pronūciari filium meū ꝛ q̄ exhibeat mihi reuerentiam. Item possum agere p̄iudiciali in rem q̄ appellatur de partu: vt hic ꝛ palle. l. i. ꝛ ibi solet aliquid notari. ff. de rei vendi. **C**Quia vltimus modo restat querere vt itelligatis prima questio que format est valde debilis. Quare p̄iudiciales dicant actōes in rem: nam p̄ponunt a p̄sona p̄ p̄sonam dico te seruum meum: q̄ dico te vinculo seruitutis astrictum. Item dico te libertum meum ergo ꝛ appellari in p̄sonam. Plus si dico te filium meum dico te potestati mee subiectum ꝛ astrictum prestare mihi alimenta ꝛ debitam reuerentiā quā debent p̄stare liberi parentibus: ergo sunt actōes in p̄sonam. **C**Ad istud ē responsio prompta ꝛ facilima. In rem dicuntur q̄ natura realium est q̄ per eas venduntur res: hic p̄ p̄iudiciales vendico rem. i. p̄sonam que ē loco rei quantū ad hoc vendico te in libertū meum ꝛ in seruū meum tanq̄ bouē: vendico te in filium meum negantem te esse filium: per quālibz istarꝛ rez vendicant. **C**Item eō si vendicas te in libertatem ꝛ ingēuitatem vel in non filiatōem asserens te non esse filium. **C**Item si agebam de libertinitate ꝛ ingēuitate: ꝛ tu resistebas: dicebasq̄ me libertum: vendico ius ingēuitatis. Item si dico me filium vendico ius filiatōis: ꝛ ideo in rez appellantur ex quacūq̄ parte consistant. **C**Modo aduertatis ad quandaꝛ q̄ stionem que ē aliquantulum dubitabilis circa hoc: ꝛ nunq̄ in uenietis eam formatam nec hic nec alibi: tamē est facilis vtrū p̄iudiciales duntur illis qui sunt in quasi possessione rei d̄ q̄ litigatur. verbis q̄ possideo aliquem tanq̄ seruum meum: volo p̄ponere p̄iudicialem: ꝛ petere q̄ p̄nūcietur seruus meus: q̄ timebam ne recalcitraret ꝛ prouocaret ad libertatem. **C**Item eō ip̄e erat in quasi possessione libertatis: ꝛ cōfidens de iur suo vult p̄nūciari liber ꝛ agere p̄iudiciali. **C**Item si sum in q̄ si possessione iuris p̄so. vel eō: ip̄e in quasi possessione ingēuitatis: ꝛ idem in alia de partu agnoscendo. **C**Prima facie videtur q̄ non datur possidentibus: q̄ actōes in rem non dantur ei qui est in possessione vel quasi. Sed p̄ eum vt. s. in. s. ꝛ quoq̄ ꝛ. l. i. s. interdictum. ff. vt possi. ergo ꝛ. **C**Mibi v̄ salua semper veritate ꝛ meliori sn̄a q̄ datur etiam possidenti vel quasi. **C**Primo per vnum ar. generale cui non potest bene respōderi. Secundo per aliud speciale q̄ cāus: ꝛ ideo pet̄ p̄t respōderi. **C**Primo q̄ act. que datur p̄ re incorporali daf̄ existētibz in quasi possessione iur. de quo agitur hoc est d̄ia inter act. rea. que dantur pro re cor. q̄ que pro cor. dantur non possidentibus t̄m. vt. s. in. s. ꝛ quoq̄ ꝛ. l. i. s. interdictum. ff. vt possi. Sed ille que datur pro incor. dantur etiam possidentibus ius de quo litigatur: vt. l. vti frui. s. sicut. ff. si v̄ suff. pe. l. ꝛ si forte. s. sciendum. ff. si serui. ven. Sed iste principales de quibus h̄ tractatur p̄ponuntur pro iuribus incor. i. p̄ iure d̄n̄ij quod ī p̄sona serui me habere contendo pro iure patronatus quod in p̄sonam liberti me habere contendo pro iure filiationis q̄ ī p̄sona filij me habere cōtendo. Et contra a seruo pro iure libertatis: a liberto pro iure ingēuitatis: a filio pro iure in quo se nō esse filium cōtēdit. Et cum ista iura sint incorporea sequitur qui ꝛ. **C**Preterea videt̄ casus si quis b̄n̄ p̄sideret. cauef̄ in. l. q̄ ille q̄ nascitur ex marito ꝛ vxore matrimonio cōstante est in quasi possessione filiatōis vt. l. filium. ff. d̄ bis q̄ sunt sui: vel alie. iur. in alia. l. cauef̄ q̄ talis p̄t proponere p̄iudicialem de partu agno. vt. l. siue contra pronūciat. s. i. ff. de lib. agno. Et propterea nō videt̄ mihi aliqua q̄ dubitatio potest esse: t̄m videtur mihi q̄ ista sit veritas. **C**Modo quero. it̄. ꝛ aduertatis iā determinauī istud legēdo ter. **C**Tamen vt melius itelligatis adhuc dico: vtrum p̄iudicialis de libertate: ꝛ seruitute habeat locū: demū si dico aliquē seruū vel ip̄e se liberum: ꝛ sic in alijs. **C**Jam ego r̄ndidi semp̄ habet locū de libertate ꝛ seruitute: t̄m peto pronūciari seruum vel eōtra tu petis te pronūciari liberum vt. l. lib. s. ff. de libe. cā. si inge. esse d̄. l. i. s. i. ꝛ. l. si. cū si. **C**Item si peto te pronūciari libertum meū vel tu econtra petis te pronūciari ingēnuū h̄z locum p̄iudicialis de libertinitate ꝛ ingēuitate: vt p̄eal. l. si. si ingen. esse d̄. ꝛ probaf̄ in. l. si duo pa. circa prin. de iur. iu. Item si ago contra te petēs te pronūciari filium meum: vel tu econtra petis te pronūciari non filium appellatur p̄iudicialis de partu agn. vnde p̄iudiciales appellatur ex quacūq̄ parte proponuntur. **C**Restat querere in loco. ꝛ ista. q̄ est aliquantulum dubitabilis. quare dicatur p̄ iudiciales: ista est bene dubitabilis. **C**Quidam dicebāt: q̄ ī modū

excep. opposite p̄iudicant alijs ꝛ ab agēdo repellūt si agas cōtra me pe. bere. ꝛ ego ī modū exc. propono te seruū: vt testator ē fuisse seruum ista excep. repellit te ab agēdo vt. l. i. ꝛ. ij. de ordi. cog. **C**Alij dicebant q̄ sn̄a in eis lata p̄iudicat omnibus. **C**Jam si pronūciatur aliquē esse ingēnuum: p̄iudicat oībus vt linge. de sta. bo. **C**Tamen istam reputo quādam diuersionē: q̄ si pronūciatur in querela inoff. te. **C**Ista sn̄a p̄iudicat omnibus. vt. l. pap. s. si ex ca. ff. de inoff. te. ergo q̄rela deberet appellari p̄iudiciali. Item si pronūciatur sup̄ etate: sn̄a p̄iudicat oībus: vt. l. de etate. ff. min. ꝛ ibi solet notari si pronūciat aliquē esse dericū: vel decurionē: vel in aliqua cōditione esse: sn̄a p̄iudicat oībus vt. l. quotiēscūq̄. ff. de decu. lib. ꝛ. Ergo quolibz istarum deberet appellari p̄iudicialis: que opi. cōtinet veritates ꝛ ē opi. d. Jo. ꝛ v̄ ī effectu idē dicere q̄ prima opi. t̄m nō ē veruz q̄ dicat. Item p̄iudiciales appellatur. **C**Aduertatis qualiter limitat: q̄ p̄iudicat oībus. q̄ que non possent tractari: si verū esset q̄ in p̄iudiciali decucit vcr. ḡa. **C**Peto te ī seruum agēdo p̄iudiciali de libertate ꝛ seruitute: p̄cedente iudicio tu vis me accusare posito: q̄ esses verus seruo tu non posses me accusare q̄ serui prohibentur accusare d̄nos. **C**Argo cōtra te p̄iudiciali d̄ partu agn. de libertinitate: ꝛ ingēnuū. si cōstaret te esse libertuz tu non esses: tu non posses me accusare: nisi p̄sequaris t̄nā vel tuorum iniuriam vt. l. bi t̄m. s. liberi. ff. de accu. **C**Argo contra te p̄iudiciali de partu agn. tu dicis ego volo agere contra te rei ven. ad fundum: si primum essz verum non posses: vt. l. lis nulla. ff. de iud. vel ago ꝛ te p̄iudiciali de libertate ꝛ seruitute: tu dicis ego p̄uenio te. bere. pe. non potes si verum essz quod ī p̄iudiciali deuenit vt. l. ii. C. d̄ or. cog. ergo ꝛ. ꝛ ista est rectissima opi. Jo. t̄m illis. q̄ que possent p̄cedere si verum essz quod in p̄iudiciali d̄ucit si p̄iudicat: bene scitis q̄ seruus reguli si p̄t agere ꝛ dominum: vel accusare dominum. **C**Fallit in casibz in crimine false monete: anōe fraudate: bene p̄t ꝛ in alijs cāibz in. l. vis certis ex cāis. ff. de iur. **C**Donamus etiam ago de libertate ꝛ seruitute contra te pen. iud. vis me accusare de crimine anōne fraudate: vel false monete bene potes: q̄ si verum esset quod in prima deducitur: nihilominus posses me accusare: dicuntur ergo p̄iudiciales ꝛc. **C**Et intelligatis q̄ p̄iudicant siue p̄ponantur in modum ex. siue in modum act. **C**Argo ꝛ te p̄iudiciali dicens te esse seruum: vis agere rei ven. **C**Item cōtra agis rei ven. p̄pono q̄ sis seruus vel agis hf. pe. ita excludunt alios propositos in modum ex. sicut in modum act. vt. l. i. ii. ꝛ. iij. C. de or. co. **C**Restat querere vltimus. v. loco. vel. vi. an iste dicantur p̄iudiciales: etiam si nulla alia questio tractetur: ago ꝛ te p̄iudiciali: q̄ dico te esse seruum meum: tu non agis alio quo iud. non petis aliqd̄ cui possit p̄iudicari per istam glo. dicuntur ꝛ recte q̄ semper appellantur p̄iudiciales: ꝛ non d̄ facio semper p̄iudicant: q̄ semper sunt apte p̄iudicare ꝛ act. debent iudicari aptitudine non actu īspecto sicut als d̄ actō. l. acq̄. est penalis: q̄ p̄t esse q̄ competit habito respectu ad anū retro: vel ad. rrr. dies vel non. **C**Jam p̄t esse q̄ res non valuit plus in anno retro vel ad. rrr. diebus primis: ꝛ tamen est p̄ca lis: vt. s. ad. l. acq̄. s. his aut̄ verbis. **C**Plus aqua quotidiana appellatur q̄ quotidie apta est duci: ꝛ si non quotidie ducatur vt. l. i. s. duo genera sunt aquaruz. ff. d̄ aqua quoti. ꝛ esti. **C**Quero vltimus an p̄iudicialis possit p̄poni coram diuersis iud. verbigratia dico te seruum meum coram vno iudice: alius dicit te seruum suum coram alio iud. p̄cedit̄ ne coram alijs iudi. l̄ de necessitate oporteat q̄ p̄ponatur coram eodem iud. **C**Ad istam. q̄ r̄ndet ter. ꝛ ideo nō est p̄iudicialis q̄: aut dico te seruum insolidum: ꝛ ago insolidum coram diuersis iudi. **C**Aut dico te seruum pro parte. **C**Ad. p̄ alta tūc ꝛ q̄ tractetur coram eodem iudice. **C**Ne forte vnus pronūciat pro parte liberum: ꝛ alio p̄ parte seruum. **C**Jam impossibile est quem esse pro parte liberum ꝛ p̄ parte seruum. **C**Et ideo vt cūctetur ista perplexitas: ꝛ ea p̄ietas ꝛ q̄ cā tractet̄ coram eodem iudice: ꝛ iste est casus ī l. cog. s. si plures. ff. de li. cā. **C**Alterius quero si pater p̄t v̄ dicare filium adiecta cā de iure gritum de qua in. l. i. s. plane. ff. de rei ven. potest agere p̄iudiciali de ptu agn. ꝛ in quo differunt iste due. **C**Iste due differunt in tribus q̄ act. que proponit̄ p̄ eum qui detinet filium adiecta cā de iure romano est civil̄ ista p̄iudicialis de partu agn. est pretoria: ꝛ ideo differunt in origine. **C**Preterea differunt in effectu: q̄ in p̄iudiciali d̄ partu ag. inquiritur principāl̄: an sit filius vel non. Sed ī illa an sit in potestate. **C**Jam posito q̄ essz filius si nō essz in ptate nō haberet locum. Sed p̄iudici. de partu ag. haberet locum si essz filius: dato q̄ non essz in ptate. **C**Preterea differunt in quodā

tertio qz rei ven. que datur adiec. cā. r. c. proponitur q̄ quendaꝝ
tertium qui filium meum inuitum detinet. Sed ista pponit q̄
filii q̄ sui ipsi p̄trouersā fac: r̄ iō differūt i origie r̄ effectū. Qz
vltius possz queri octauo. An repiant plures p̄iudiciales q̄
iste q̄ enūerant hic sine dubio iste magis p̄iudicat alijs : tñ gl.
repiabatur olim alia. f. pe. hē. q̄ p̄iudicabat alijs q̄dibus vt. l. si
quis liber. r. l. diu. f. v. ff. d. pe. hē. r. l. si post litem. ff. d. ex. Ho
die nō p̄iudicat alijs vt. l. filius. C. de pe. hē. Et iō hodie non
possz p̄iudicialis appellari remanēt ergo solū tres hodie. n. p̄di
dit illud ius. **C**Ego credo qz p̄iudiciales p̄nt dici oēs q̄ p̄iudi
cant alijs q̄dibus: tñ iste magis appellat p̄iudiciales: qz ma
gis p̄iudicant: sed bene reperiunt alie q̄ p̄nt dici p̄iudiciales. Si
ago rei vē. ad fundū: r̄ pendēte iudicio ago p̄fessoria dicēs mi
hi fuitutem dēri ad eū p̄ aliū fundū: ista scōa p̄iudicat p̄me qz
si p̄tigit q̄ i p̄ma absolutaris snia absolutoria peret ex. rei iu. in
petitione vie. **C**Mā si ago ad fundum : r̄ peto dimidiā ptē fū
di: r̄ pendente iudicio volo agere cōi. di. r̄ petere aliaz ptē: non
possum qz snia absolutoria lata i p̄ma peret ex. rei iu. in scōa
CItem si ago rei vē. q̄ te ad fundū pendente iu. volo agere ad
fructus nō possum: qz snia absolutoria lata i p̄ma pit ex. cep. i
petitione fructuū. Et generalit̄ ista est regula generalis ad oēs
p̄iudiciales q̄nes. Quotiens p̄ma petitio sic se hz ad scōa qz
snia absolutoria lata i p̄ma pit ex. rei iu. i scōa p̄ma ē p̄iudicia
lis ad aliaz vt. l. fundum r. l. fūdi r. l. sed si aut. f. ante. ff. de exc.
CQuerit̄ vtrū iste actiones repiantur d̄irecte r̄ p̄rie vel d̄ir
recte solū quō glo. est tñ cōtradicit sibi ipsi postea si ago q̄ te act.
p̄iudiciali actio quā ppono ē d̄irecta: si tu eō agas ē p̄ria: dñt
qdā qz sicut mādatori daf d̄irecta mādatorio p̄ria deponētī
d̄irecta depositario cōtraria ita r̄ hic trussa ē. Nō est inuenire
quare dicat magis d̄irecta i p̄sona vnus: q̄ i p̄sona alterius
oēs sunt pis p̄dōis qz potest puocare: r̄ iō sicut i socijs actio
que datur vtriqz ē d̄irecta: qz pis sūt p̄tatis due sunt actiōes
ex c̄pto: r̄ ex vēditō: r̄ ex locato r̄ p̄ducto: r̄ vnū nom̄ nō accedit
alteri r̄ iō viraqz ē d̄irecta: r̄ ita h̄icita solz nō. l. l. p̄sensu. ff. d.
ac. r. o. ita dicit glo. r̄ bene nisi qz vitupauit se i fine. **C**Sequit̄
qualiter dēat forari libellos: r̄ q̄nqz errāt aduocati si hō intelli
geret satis eēt facile formare libellos. Sz qz aliqñ nō intelligūt
bñ iudices: iō forant male. Et multe cāe pduntur: illa est cā qre
multotiēs illi qui hñt ius pdunt. **C**Qualiter foratur libellus i
p̄iudiciali d̄ libertate r̄ fuitute p̄: p̄pōit talis talem esse suum
suum: r̄ iō petit euz p̄nuntiarī fuitū: r̄ ei eriberi fuitia q̄ fuit de
bēt dñis eribere. **C**Contra aut est i quasi possiōne fuitutis
CAut libertatis: qz aliter foratur libellus qñ est in qñ possiō
ne libertatis: Si ē i quasi possiōne fuitutis sic p̄pōit tal. Coram
vobis dñe iudex qz indebite r̄ iniuste tractat a tali: r̄ iō petit se
p̄nuntiarī liberz: r̄ erimi d̄ qñ possiōne fuitutis: Si est in qñ pos
sessione libertatis sic pponit talis coraz vobis dñe iudex se eē
i qñ possessione libertatis: tñ dīc se iquietatū a tali: r̄ iō petit se
p̄nuntiarī liberz: r̄ ipom silentiū ne deceter o igetet me. **C**Ide
in p̄iudiciali d̄ libertinitate: r̄ ingenuitate. **C**Propono tales
esse libertū meū r̄ iō peto eū puuntiarī libertū meū: r̄ qz mihi
eribeat d̄bitam reuertentiā: r̄ p̄fet ea que solēt p̄fare liberti pa
tronis. **C**Si libertus petat se ingenuum si est in qñ possessione
libertinitatis: pponet qz d̄tinetur a tali indebite: r̄ iō petit r̄c.
Si est in quasi possessione ingenuitatis p̄pōit r̄c. **C**In p̄iudici
ali de p̄u agnoscendo: si p̄f vult vēdicat filii: pponit talis qd
m. ē filius suus. **C**Matus de legitimo m̄fimonio nato cū berta:
r̄ iō petit eū p̄nuntiarī filii suū: r̄ vt eribeat ei ea q̄ solēt liberi
parētibz eribere. Et cōtra pponit talis se eē filii sc̄pronij: r̄
iō petit se p̄nuntiarī filii: r̄ vt p̄cipiat alimēta r̄c. q̄ filij solent a
parētibz percipere. **C**Queritur vnde iudicū quo ius dēant pe
ti ascriptiij cēstiti r̄ coloni. Et i quo isti pueniant r̄ differāt in
uenietis tractatū p̄le i gl. rubric. C. de agri. r̄ cē. lib. xi. **C**Qui
dam d̄irect̄ qz p̄ iu. of. ista opi. reprobat̄ p̄ glo. r̄ in v̄tate est re
probato satis deb̄: r̄ inutilis dicit qz iu. of. non pōt h̄re locū: qz
nō extendit̄ ad futuras p̄fationes vt. l. i. ff. d. vsuris si ego peto
aliquē p̄nuntiarī ascriptiij cēstitum vel colo. pp̄ futuras p̄fatio
nes: ergo r̄c. r̄ ita male dicūt qz nō poterat dicere peius postea
cōtradicit sibi ipsi. **C**Alij dixerūt r̄ ista opi. v̄f approbari i gl.
qz ego peto vtili p̄iudiciali d̄irecta: r̄ cōtra vtili p̄iudicia
li cōtraria. **C**Aduertatis vos non intelligetis cā nisi aduer
tatis r̄ videtur to a falsa: tamen non ē si peto te pronūciari co
lonum r̄c. **C**Agō vtili qz d̄irecta nō hz locū nisi pro vere ser
uis iste non est vere seruus. vt. l. quēadmo. C. de agri. r̄ cen. tam̄
qz q̄tū ad dñm h̄f loco serui vt. l. quēadmo. C. de agri. r̄ cē. r. l.
i. C. in qui. ca. col. cen. lib. xi. Et iō vtilis proponi potest d̄irecte

ta ad differentiam cōtrarie nō vtilis: qz tunc glo. esset sibi p̄tra
ria: r̄ ideo dicitis d̄irecta respectu cōtrarie: nō respectu vtilis
vos habetis. j. in. f. vlti. ille sunt diuisiones que ponūtur in p̄n.
arboris actionū. quedā vtilis. quedā d̄irecte. quedā cōtrarie
hic appellat cōtrariam respectu cōtrarie. Non respectu vtilis
Et cōtra ipse potest agere vtili cōtraria respectu d̄irecte.
CAlimo loco format̄ quedam questio aliquis d̄z mihi. r. an
nua: qz ipse vel maiores sui p̄miserunt cū causa: vel ex tēpore:
cuius non extat memoria: vel probo p̄stationem. r. an. r̄ alle
go stipulationē iteruenisse: r̄ ideo d̄z condēnari vt. l. cum de in
rem verso. ff. de vsu. quo iure petā: dicit glo. r̄ videt̄ dicere ma
le peius r̄ pessime: qz iud. off. **C**Nonne. s. dixit cōtrarium qz
iu. off. non debet extendi ad futuras p̄stationes di. ad. i. vnde
errauit hic que d̄erisio est ista si fuerūt promissa quomodo agā
iu. off. debeo agere via ordinaria vel agere ex stipulatione p̄fū
pta qñ potest hec habere locum quādo allego solum consuetudi
nem vt peto par capponum qz tu r̄ maiores tui p̄stitistis hic
potest habere locū. Sed qñō nōne est sibi cōtraria. **C**Nonne
s. dixit qz extenditur ad futuras p̄stationes. Non potest r̄nde
ri nisi qz errauit. **C**Aut natum est ius de presenti propter fu
turas p̄stationes. **C**Aut nisi non: dico te obligatum ad. r.
ex empto teneberis ad vsuras: si volo qz condēneris ad fortem
possum si ad vsuras non possum r̄ ita loquitur. l. illa d̄ vsuris.
Sed vbi ius est de presenti natum potest forte iu. off. de presen
ti competere qz fiat cōdemnatio d̄ futuro: cauet̄ in. l. fecistis op̄
quo mediante aqua pluuia p̄t mihi nocere tamen non nocet: r̄
tamen possz agere vt caueas de dāno futuro: vt. l. i. f. hec actō
ff. de aque. plu. ar. **C**Agō confessoria qz inquietas me dicens
te habere seruitutem quā nego te habere qz ius habeo de p̄sen
ti cōdemneris ne inquietes in posterū vt. l. barum: r. l. egi. ff. si
serui. vend. r̄ p̄z p̄ multos casus: stipulor a te mihi dari. r. vsqz
ad. r. an. obligatio nata est de presenti vt. l. cedere diez de verb.
signi. r. s. de verb. ob. f. i diem: r. l. cētēsimis. ff. de verbo. ob. ita
pōt procedere opi. glo. **C**Amodo si vos aduertatis vos habe
tis plenissime materiā de p̄iudicialibus si vultis qz repetam
possum tñ omnia sunt in glo. exceptis tribus vel quattuor.

Sic itaqz f. iste loquitur cōter de act. p̄sonali
bus r̄ realibus r̄ ostendit que sit pro
pria materia actionum p̄sonalium r̄ realium r̄ in quibz diffe
rant personales a realibus r̄ i effectu nihil aliud dicit vsqz ad
f. sequens. **C**Casus p̄z hoc modo i terminis: ponamus qz ali
quis possidebat fundū cuius dñium ad me p̄tinebat volo ager̄
contra eum rei vē. r̄ fundū recuperare r̄ formo libellū hoc mo
do. **C**Et aduertatis vt qñ eritis aduocati sciatis formare libel
lum. **C**Agō contra talem quē dico possidere talem fundū quē
dico ad me pertinere iure dñij r̄ ideo peto eū condēnari ad fū
dum mihi dandū dubitatur an ista petitio sit recte concepta r̄
r̄ndetur qz nullo modo est recte cōcepta qz dare est accipientis
facere r̄ in eo qz sum dominus non possum vltius fieri dñis:
r̄ ideo video: mihi cōtrarius tñ est inuenire qz actio p̄sonal̄
p̄ponitur p̄re p̄pria. **C**Et aduertatis istum cāum non itel
ligit glo: qz multas ciantias ponat circa hoc. **C**Ponamus aliqz
surripuit seruum meū possum agere cōtra eum rei ven. quia
per furtum non perdidit dominium nihilominus omīssa rei
ven. volo agere cōdict. fur. r̄ respōdetur qz odio futurz iductū ē
qz teneatur p̄fibus actōibus rei vē. r̄ qd. fur. q̄ ē per quā aliqz
p̄pellitur ad resti. rei. **C**Alterius dicit qd̄ inter actiones in rē
r̄ in personam: v̄ria est in hoc: qz actōes i rē appellat̄ vēdica
tionē: actōes in personam appellantur cōditiones qz condi
cere est denunciare alicui qz debitum soluat: denunciations
hebant olim anteq̄ aliquis pueniretur hodie sunt sublate: r̄ ni
hilominus actōnes p̄sonales cōditiones appellantur. **C**f. s.
iste continuatur ad. f. primum istius ti. hoc modo dictum est ē
in primo. f. istius ti. qz actionum quedā sunt in rem quedā in
p̄sonam. Sic ergo modo ex quo vidimus que actiones sunt in
rem que in personā: videamus qualiter discernantur: ideo vi
deamus de effectu: qualiter r̄ ad quid pponant̄ p̄sonalis r̄ rea
lis. Casus ergo p̄z ita in terminis vt. s. si aliter formaret̄ forte
minus bene formaretur. **C**Discretis. i. separatis r̄ diuersis i
f. oīum. **C**Si apparet. Quidam habent in littera si apparet:
r̄ tūc ista verba sunt superuacua alij hñt si apparet: r̄ tūc sif
sunt superuacua. Et quidā non habent ista v̄ba sicut ego r̄ tūc
ista l̄fa stat bene si habeatis si apparet tūc dicitis qz erat quedā
verborum solēntas cū qua proponebatur actio p̄sonalis sub
conditione tali r̄ hodie inest cōdictio tacita r̄ natura petitionis
sic se hz qz reus d̄z absolui si actor non probat qd̄ in petitione

continetur vt. l. qui accusare. C. de eden. l. res alienas. C. de rei ven. l. acto. C. de probat. j. d. interdictis. §. comodum. Ista adiectio nihil operat si exprimat qz lege cauet qz expressio eoz qz tacite insunt nihil operant vt. l. si in diem. §. seruo. ff. de condi. t. demod. l. cu hcc verba de le. i. cum si. C. Preterea videte illd qd solet hic dici ego audiui aliqui istud exponi mirabiliter p quosdam Doc. tamen tm facit quatum ista coluna: ego nolo dicere illa exponere: qz verisio e i veritate non dica. C. Dari. l. illud i telligitur dari cuius dñum in accipientem transfertur: vt b: r. l. si ita. §. i. ff. de pben. emp. l. vbi autem non appet. §. hcc stiplo de ver. ob. fieri primo dñio perseverante. Nam si habeo dñi um alicuius rei vedo tibi t trado desino esse dominus: si eme rem a te quererem dñum de nouo et si tertio emerem: t iteru venderem: t ideo regula dz intelligi primo dñio perseverante C. Plane modo aduertatis qz ista exceptio intellr valde male exceptioes ad hoc vt recte procedant debent esse de regula. glo. dixit multa verba t valde male tm dixit valde magistratr ad hoc exceptioes t. si formarem regulam de homine t ponerem exceptioem de asina: exceptioes estz valde inepta: si regula formaf circa actioes t exceptioes debent formari circa actioes. Si circa reales vel personales excep. dz esse fm casus qui i regula ponu tur: ita tractabatur plene in. l. i. de reg. iur. t in aut. d. no ali. §. vt aut. lex. Quomodo formatur hcc excep. in veritate opi. glo. est qz formetur mirabili modo: dictum est qz actio personalis non proponitur pro re propria. fallit in condic. furtina. Im propria est exceptio: dictum est quod non possum agere ac tione personali p re propria rone pprietatis lz concedaf rone possessionis ad hoc vt sit recta exceptio opz qz sit exceptio rone pprietatis t no actio psonalis pponaf rone pprietatis lz pceda tur rone possessionis: tm est inuenire caum in quo possum pro ponere actione psonalem d re mea rone pprietatis: si tu furri pias libz meu regulare est qz no possum pdicere rem mea nisi a fure: contra te possu pponere pdiccionem fur. rone pprietatis rei mee qua contractas. C. Quo magis. in quo versaf odiu. Odi um vsatur in eo qd dicit lra vt teneat pluribus actionibus na d in. l. qd habere plures actiones pro re peteda puilegium est vt. l. cu filius. §. varijs de le. ii. Ergo contra ex pte eius q pueni tur pluribus act. odiu vsatur: si ex vna pte vsatur fauor ex pte opposita versaf odiu: alia ratione versaf odiu: t ista est optima opi qua glo. supplet qz pdi. fur. infamat apud bonos t prauos lz no irrogz infamam iuris: vt. l. l. honori t. l. parens. ff. d. ob sequijs. C. Item in tertio qz pdi. fur. no liberaf qs rei interitu vt. l. vlt. ff. de pdi. fur. sed in rei ve. sic vt. l. ite si verberatu. §. vlt. ff. de rei ven. ergo triplex versatur odiu. C. Hac actioe. l. psona li. Si. l. qz: exponit glo. si pstatet de furto tunc ista pdiccion si te neref causatiue: tunc si constat de furto glo. exponit pprie Sed si dubitabaf de furto t agebaf pdic. fur. Tuc ponit pdiccionali ter. i. si apparebit de furto. C. Appel amuso: modo sequitur vide re qualiter appellent actiones in rem t in personam vt sic disse rant quantum ad nomia in re q pponunt p rebus corporalibz vt est drecta rei ven. t vtalis seruiana t qsi seruiana t et que pponunt pro rebus incorporalibus. Na sicut res corpales ve dicaf ita t incorpales vt p3 in rubrica: t in. l. ij. ff. si serui. ven. t. s. in. §. eqz. C. Condicere sequit vnde sumpsit istud nome. C. Pusca latina vel greca qd ad re olim si intendebaz aliquem couenire vt aliqd daret vel faceret: psuetudo erat qd ei facerem denuntiari qz daret vel faceret: t hodie fit de qdam vrbantate vt. l. qda hyberus. ff. de serui. vrb. pdi. C. Quo tpe fiebat ista de nuntiatio no est multu curadu: tm glo. dicit t credo qz veru di cut qz iure veteri pmo adhibebaf magistratus a qbus postula bant actioes t anteq aliqs pueniref denuntiabaf ei qd satis faceret: si n satisfaciebat actio formabaf a magistratu t forma baf libell: hodie iste ipetratioes sut sublata t psequenter denu tiationes vt. C. de form. l. petra. t. j. de interdic. §. como. t. l. vlti. C. de interdictis. Abusue. i. iproprietunc appellaf signifi care pprie: qm nome psignificat rem qua psignificare intedit qm noia sunt couenientia rebus. C. Defensores appellant qz dse dnt vt. s. de dona. §. est t aliud. l. defensores. C. de defen. ciui. l. ij. §. eractis. ff. de mino. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pe. S3 pdiccion no significat pprie actione psonale: t ideo si actio psonalis ap pellaf condiccion Impropria est significatio t abusua. C. D: si vos intellexistis ter. sicut ego dico: t expositione ter. sicut ego exposui: iste glo. nihil qsi faciut ad ppositu satis certauerut de lana caprina t finaliter no posuerut veritate. Tm nihilominz narrabo vobis qz glo. intendit t oia dica formando. v. vel. vi. qones: hic d: qz actiones psonales no possunt pponi p re pro

pria: qz vestru statim cogitabit contrariu: actio como. e psona lis: t tm pponit p me pro re ppria. Similiter actio depositi co tra depositariu. Et interdictu vi vi contra cu qui me violenter expoliavit ergo t. C. Ego respondeo aut actio proponitur pro re propria danda petitori. C. Aut pro re propria restituenda. C. Primo casu inepta esset petitio peto talem fundum quem possides que dico ad me pnuere iure domini mibi dari qz da re est accipientis facere: t qz meum est non potest vterius fieri meu: t ita loquitur hic. C. Secudo casu habent locum contraria si ago contra te actioe como. Nam peto qz des mibi rez: sed qz re stituas detentatione que est penes te. C. Idez in deposito qz rei como. t. vnde pro re mea mibi dada actio non proponitur: t sic. §. iste pro re mea restituenda: t sic probatur p. l. nemo. ff. d. v. obli. C. Illa. l. distinguit solutione oium contrariorum si stipu loz rem meam mibi dari stiplo inutilis est: qz quod meum est non potest vterius fieri meum. Si stipuloz rem meam mibi restitui bene valet in re ppria petitoris: vt. l. nemo. ff. d. verbo. obli. C. Alterius op. ad rone quam lra ponit: d: in lra: nec enim res que est actoris pot vterius magis eius fieri. Et ad istud opponit glo. t est oppositio puerilis. Tamen si no aduer tatis est multum subtilis: qz eadem res pot mibi deberi ex plu ribus casis vt empto t ex ca legati: vt. l. t an eadem. §. actiones ff. de excep. rei iur. ergo ex pluribus casis pot fieri mea: ergo qd meum e no potest vterius fieri meum. C. Prepositio e vera tamen assumptio t conclusio est falsissima. Istud est bene vey qz eadem res pot mibi deberi ex pluribus casis hodie ex causa emptionis cras ex causa legati tertia die ex causa dotis: sed si contingat qz dñum transferatur in me ex vna causa non pot transferri ex alia primo dominio perseverante vi potest que ri dominium ex pluribus causis non successiuis. Sed in idez tempus traditionis concurrentibus vt si res est mibi debita t ex ca venditiois in me dominium translatur est: qz diu perseue rat primum dominium non pot mibi queri vterius: qz ex pli bus casis successiuis non pot queri: vt. l. iij. §. ex pluribus. ff. de acqui. pos. tm ex pluribus casis concurrentibus in idem tradito nis tempus bene pot: vt si debeatur mibi res ex ca emptionis dotis t legati: traditur mibi eo animo vt ex omnibus transfe ratur dominium bene transfertur. C. D: vterius opponitur t ecce oppositio quam glo. reputat valde subtilem quod actio p ponatur pro re mea propria: qz si res fuit mea i preterito t ho die presumitur mea: qz dominium sine scd meo non pot a me discedere: qz olim dominus t hodie presumitur dñs: vt. l. siue possidetis t dñum sine scd. t. vt in regula iuris. Si fui domi nus t peto rem per actionem personalem: ergo petitio p actio nem personalem: cadit in re propria: t trussa est si ego olim fui dominus hodie presumor. Sed si propono actioem personalez pro re aliqua t peto rem: sequitur pp hoc qz in preterito fui do minus qz modo sum dominus actore non probante reus ab soluitur. Si agat reali t probat vtiliter petit. Si non absoluif reus. Si agat personali t pbat vtiliter petit. Si deficiat i pba tione inutiliter petit: vt pcall. l. de eden. t de rei ven. C. Dicit glo. t ad istud respondet t dicit sic qz dz fieri relatio ad gen? ac tions no ad spem: b loqur aliquatulu subtilr t tm dicit nihil: si fiet relatio ad spem: ter. n. diceret vey si n posses pete re mibi ali quo iure assignari male dicit si n possu peterere mea mibi da ri. Fallit in codi. fur. in qz peto re mibi dari t e vtil petitio s3 s3 istd videt recta petitio t tm e ita inepta qz n possz ee ineptior: si stipuloz a fure rem mea a fure mibi dari stipulatio est inutilis propter ronez que est hic qz res mea non pot vteri? fieri mea. Sed si stipuloz rem mea mibi restitui vel quicquid euz dare oz ex ca fur. stipulatio est vtilis vt. l. scire debem. ff. de verbo. ob. ergo non debet dicere qz per pdict. fur. pctam rem mibi dari: sed dz dicere sicut dixi. C. Vnde oia verba glo. sunt supuacua pro re mea mibi danda nulla actio mibi datur: nec d furc nec ptra alium qz essem mibi contrarius t ita loqur ter. C. Item alie p sonales proponuntur p re restituenda rone possessionis: rone proprietatis non: fallit in codic. fur. non qz p condi. fur. pctaf res dari sed rone proprietatis peto rem p condic. fur. C. Alte rius t hic dicit glo. valde male: si aliquis surripiat re mea aga contra cum alia codic. qz pdict. fur. glo. dicit qz nemo codic. re suam preterqz a fure. t. nulla alia codic. nisi codic. fur. daf contra furem. Lex. non dicit hoc qz non datur alia. Sed dicit qz nemo t. Lex. non distinguit spes codic. tunc: vnde debet largo modo intelligi qz nemo codic. rem suam pterqz a fure: tamen contra furem datur codic. sine causa vel ex iniusta ca vel contra cum qui res amouit vt. l. ob es t. l. rtrum. ff. amo.

Item contra furem datur cōdic. inde. vt. l. si vendidero. §. si ticius. ff. de fur. et de cōdic. fur. probatur in l. qm̄. Sed cōdic. fur. proponitur rōne proprietatis ad petitorē p̄tinetis et i hoc est sp̄ale in ea cōtra furem. **S**i tu opponas: nōne cōdictio triti. datur cōtra quēlibet male fidei possessōrē vt. l. i. et. ij. in fi. ff. de triti. Ad nōne cōdic. inde. datur contra bo. fidei possessōrē vt. l. indebiti. §. Sed si nūmi. ff. de p̄di. inde. Ad oēs istas oppositiones Respondet glo. et dicit qualiter ego possum pponere cōdictio. inde. tri. cōtra quēlibet rōne possessionis. Sed q̄ ego possum pponere contra aliquē actionē psonalem rōne p̄prietatis hoc non est inuenire nisi in cōdic. fur.

Sequens. §. iste ponit quādam tertiā actionū diuisionem generalem ad omnes actiones et ista est de illis quas Jo. p̄sequitur in arboze sua. **Q**uod quedam sunt actiones persecutorie rei. **Q**uedam pene. **Q**uedam rei et pene: et ideo istam diuisionem p̄sequitur do. Jo. in arboze: q̄ hec est vna de principalibus partibus istius tituli. et omnes alias diuisiones excepta vltima et quare non p̄sequitur vltimam: mirabiles rōnes assignantur et tamen ratio assignatur in vno verbo et in dimidio vnius verbi. **C**asus iste qui continet vnam de principalibus diuisionibus actōz: vbi ponit sicut ista iacet. **Q**ueda actōes sunt persecutorie rei quedam pene et quedam mixte in quibus petitur res et pena. **V**erbigratia de qualibz per ordinem Rei persecutoria quando peto quod mihi abest et tibi adest: verbigratia habes librum meum: ego rei ven. contra te. omnes actiones in rez dicuntur cō persecutorie rei. **I**tem si mutuam tibi pecuniam et ago contra te cōdictōne de mutuo appellat persecutoria rei. **I**tem si stipulor a te centū: q̄ peto illud de quo p̄stando iter me et te conuenit. **I**tem si depono vel como librum meum: iste sunt persecutorie rei: tamen fallit in actione depositi in quattuor casibus in quibus continet penam si depono penes te rem meā tempore tumultus vel naufragij vel incendiij vel ruine in quibus si sciliaris depositū teneris i duplū. **A**lteri dicit q̄ ex maleficiis quedā actiones reperiuntur mixte quedā mere penales. **M**ere penales sunt vt si subripuisti mihi librum meū ago cōtra te actione furti manifesti: vel nō manifesti ad duplū vel quadruplū hoc totū est pena et nihilominus possum agere p̄ dōne fur. ad rem. **Q**uedā reperiuntur mixte vt ecce rapuisti mihi librum violentē teneris mihi vi. bo. rap. ad quadruplū. j. annū: triplū est pena: simplū rei p̄secuto. **I**tem si puenio te actōe. l. aquil. q̄ occidisti suū meū qui tpe quo eū occidisti nō valebat nisi. r. et prius valebat centū dēnariis q̄ti plurimi fuit in anno retro. **I**tem si puentus. l. agl. negas te dedisse dānū pbo te dedisse dēnariis ad duplū. **I**tem si qdam instituit me heredē et legauit p̄dicatozibus aliqd p̄ ecclesia ornāda: vel edificanda p̄dicatores iterpellant me: si soluo legatū passus sū me vocari corā iudice: teneor ad duplū: hoc dicit vsqz ad. §. qdam et c. **S**equens. q. d. p̄ma diuisionis actionū fuit q̄ qdam sunt ciuiles q̄dā p̄orie sequit̄ tertia. **S**ere oēs. Sere dicit p̄ illud q̄ immediate subicit i. ver. plane p̄ actionē depositi q̄e penalis in. iij. cāibus. **I**tem si p̄ heredis q̄ ex dolo defuncti h̄s teneat ad simplū: vt. l. i. §. i. ff. de po. Et cā q̄ in his q̄ttuor cāibus daf i duplū est vt. l. i. §. merito. ff. de ti. **M**ixta q̄ peti res et pena manifesti q̄ deprehenditur cū re furtiua anteq̄ pueniat ad locū destinatū. l. vbi p̄posita ut manere illa die cū re: aks si nullo mō deprehendatur vel nō ante fur. nō manife. appll. vt. l. furtoz. cum. l. se. vsqz ad. l. ci. q. ff. de fur. **P**etēs p̄ rei v̄. furez et heredē eius: natura p̄dictō. fur. daf contra heredē et si nihil ad eū puenit vt. §. de obli. q̄ ex dōlic. na. §. si. et. l. si p̄ fur. §. cōdictio. ff. de p̄d. fur. **I**n iuria. i. culpa nā p̄ quocūqz dāno dato dolo aut lata culpa leui: v̄ leuissima. l. agl. locū hz vt. l. i. l. ag. etiā leuissima culpa venit. ff. ad. l. aquil. **I**nficiatē. **M**ā si puentus negat se ddisse dānū et actor: pbat eū ddisse crescit p̄ inficiationē et daf in duplū vt. l. p̄tra negātez. C. ad. l. agl. et. l. inde nerati. §. hec actio. ff. ad. l. agl. **P**reterea dato q̄ nō negat nihilominus est aliqd inuenire q̄ est penale q̄. l. agl. hz tria capita. **I**n primo capite cauetur q̄ si aliquis occidit hōiem vel pecudē teneat q̄ti plurimi valuit i āno retro si in quo plus valuit de quo cauē l. l. ij. ff. ad. l. agl. **I**n secōdo capite qd p̄tineat semel audiui q̄ri a quodā q̄ mō ē doctō et ipse tacuit. **S**ecūdam caput ē sublatū et non est in vsu. **I**n tertio capite cauetur q̄ qui dedit dānum teneatur q̄ti plurimi valuit in. rrr. diebus vt. l. si seruus seruū. §. hoc tertio capite. ff. ad. l. aquil. traditā. §. ad. l. acq. **M**ixta continens p̄secutiōez rei et pene. **F**idei cōmissi. vniuersalis vel singularis q̄ appellatiōe fidei cō. cōtinetur vtrūqz vt. l. ij. ff. ad tre. **E**t p̄opterea qd

glo. est truffatoria. **Q**uid de fidei cō. vniuersali: appellatiōe fidei cō. cōtinetur vniuersale et singulare vt dicta. l. i. et. l. vlti. C. de fidei cō. here. per totum. **D**istulerint. Non solum interpellati sed vocati coram iudice: et ista est alia questio glo. et hoc vlt dicef ista notabiliter. **I**git oēs cōditiones in quibus peti res et pena possunt dici mixte: vt cōdictio ex. l. si quis in tantam. C. vnde vi. et cōdictio ex. l. si cōstituerit. C. si. regū. **E**t ad hoc facit q̄ cauetur in. l. ad ea ad que creditur rō. l. nec. l. vt. l. milites circa prin. ff. de re. milit. l. adigere. §. quāuis. ff. de iur. va. et de fonte. l. i. §. hoc interdictum. **S**ed ista ratio habet locū in qualibz cōditione in qua petitur res et pena: ergo et c. **Q**uedā ergo actiones sunt p̄secutorie rei in quibus peto qd mihi abest: et reo non adest. **Q**uedam p̄secutorie pene in quibus peto qd mihi non abest et reo non adest. **Q**uedam mixte in quibus peto qd reo adest et mihi abest: et aliquid q̄ mihi non est: et reo nō adest. **M**odo restat formare aliquas oppositiones que hz sint faciles sunt tamen notabiles et habent aliquam vtilitatem. **E**t p̄mo oppo. q̄ ista diuisionis sit insufficiens: q̄ ad hoc vt diuisionis actionum que generaliter traditur sit sufficiens: oq̄ membra cōueniant actioni. **S**ed ego inuenio q̄ quedam sunt actiones in quibus nec p̄sequor rem nec p̄eam nec vtrūqz: volebas hēdificare in loco sacro: ago interdicto ne qd in loco sacro: hic non peto aliquid quod mihi applicetur nec rem nec penam: similif si agitur interdicto neqd in loco publico. **A**d istud respōdetur valde bene etiam ista interdicta continent p̄secutionem rei: et ideo comprehenduntur sub ista diuisione. **N**am si agam interdicto p̄hibitorio neqd in loco sacro p̄sequor ius diuinū. **S**i interdicto nequid in loco publico p̄sequor ius propriū et ideo ista et si qua alia actio reperitur ad alterum istorūz reduci p̄t. **D**o. vltius ostendo q̄ ter. dicat male: ter. dicit q̄ actiones in rem sunt omnes p̄secutorie rei: ostenditur q̄ sit aperte falsum: quia omnis actio in qua iuratur in litem: vt. l. in actionibus est penalis appellatur. vt. l. penultima. ff. negs eum qui in ius voc. **S**ed in qualibet actione in re iuratur in litem vt. l. in actionibus. ff. de in litem ius. ergo ista nō procedit. **Q**uidam dixerunt et in veritate prima facie videntur valde bene dicere: tamen cōsiderata veritate dicunt male: actio realis est penalis ex accidenti quando non restituit res crescit p̄ea et contumacia: et debet cōsiderari illud qd est de natura rei: nō qd ex accidenti: **I**sta opi. reprobat q̄ actio depositi a principio nō est penalis. **S**ed ex accidenti et tamen appellatur penalif similiter actio. l. aquil. contra negantez et t̄ appellat penalis. **E**t ideo glo. dicunt et bene q̄ iuramentum in litē deferatur i actionē i rem non contingit p̄ naturam actionis sed iudicis offi. **A**lterius v̄ q̄ actio como. depositi ex empto et ex v̄ditiōe sint penales: q̄ si emo a te librum et non tradis possum agere ad interesse qd continet illud qd tibi non adest et mihi abest q̄ aliquando excedit duplū cōis estimationis vt. l. i. et. l. iul. ff. de act. empti. glo. respondet valde bene. **P**enalis sumitur i iure nostro multis modis. **Q**uo modo q̄ peto qd mihi non abest et tibi non adest: et iste sunt proprie et mere penales. **A**lio modo q̄ mihi abest et reo nō adest habito respectu ad me d̄ p̄secutoria: habito respectu ad reum d̄ penalif: et in ista significatiōe actio ex empto potest dici penalis. **A**lio modo d̄ penalif ex parte actoris p̄secutoria ex parte rei: quādo peto qd mihi nō abest: et reo adest: vt actio in factū ex edicto de calūniatoribz quādo peto pecuniam alicui ab alio datā p̄ calū. vt. l. et generaliter. §. et illud. ff. de calū. **A**lio modo videt̄ ob stare hic dicitur q̄ fur. manifestus punitur in quadruplū: fur. non manifestus punitur in duplū: lege cauē q̄ illa que clā fiūt grauius debet puniri vt. l. vlti. ff. de ritu nup. l. non existimo. ff. de admi. tu. hic dicit e contra. **D**o. solvere istud est valde difficile: et ea que sunt illicita. i. nullo casu vel iure p̄missa nec estimari possunt aliquo iure p̄missa: grauius puniuntur palam q̄ clam vt est furtum qd est oī iure prohibitu. **S**ed ea que possunt estimari aliquo iure p̄missa: et aliquo prohibita vt q̄ pupill. contrabat cum tutore si fiat clam. lex p̄sumit q̄ fiat mala fide si palam. l. et p̄sumit q̄ per erroz: et bona fide et ideo et c. et ita loquuntur contraria. **D**o. vltius posset aliquis opponere q̄ aliquis teneatur ex mora in legato relicto ecclesie solum ad fructus et vsuras vt. l. i. ff. de vsur. et fruc. lega. C. et. l. apud iul. §. ipsius et. §. fruc. ff. de legatis primo. **E**go respondēo: aut aliquis fuit in mora solum quia interpellatus non soluit et tūc tenetur solum ad fructus: et vsuras: sicut tenetur pro legato relicto alicui puato. **S**ed si fuit passus se vocari corā iudice p̄ legato relicto ecclesie teneat in duplū. **P**osset aliquis vltius

dicitur q̄ actio datur p̄ raptorē cōtra furem manifestū &c. **C** S
 vrum p̄tra raptorē datur actio furti manifesti ad quadruplū.
Quidā dixerunt q̄ tenet solum actione vi. bo. rap. & hoc v̄
 dicere. l. illa si quis ex domo. ff. de fur. **A**lij dixerunt & istud
 p̄bat gl. valde male tri. veritas est ista q̄ ille q̄ rapuit violenter
 tenet actione fur. ma. ad quadruplū: q̄ raptor est plus q̄ mani
 festus fur. vt. l. si vendidero. §. cū raptor. ff. de fur. **A**d. l. sigs
 ex domo ibi nō intravit domū violenter manifeste. Sed intra
 uit domum in qua nullus erat. **A**lie q̄dncs formant & iste
 sunt de nibilo. An si heres solū se patiat interpellari teneatur
 ad penam pro legato relicto ecclesie ter. dicit q̄ non. An illa pe
 na hēat locum in relicto vniuersali planum est q̄ sic. **A**lia
 questio est q̄ si relictum erat in redemptionē captiuorum an ha
 beat locum pena videtur q̄ sic q̄ relictum est in fauorem nihil
 est ista pena est odiosa: & pene sunt restringēde vt. l. interpretatio
 ne. l. si p̄ces. ff. de penis. **Q**uid si legatum erat relictum
 ciuitati Romę: vel rei pub. an h̄z locuz pena: videt q̄ sic: q̄ res
 pub. & ecclesia paribus passibus ambulant vt. l. vlti. C. de sacro
 san. ec. Sed nō habet locū p̄pter rationēz predictam. **A**lia
 questio formatur an habeat locū ista pena in legato relicto deo
 vel sacerdoti alicuius ecclesie videtur q̄ non q̄ oportet q̄ sit re
 lictum loco: tamen nihil est: q̄ si aliquid relinquatur deo: videt
 relictuz ecclesie: si relinquatur sancto Martino si est aliqua eccle
 sia in ciuitate que sic vocetur: videtur ei relictum. Si non ē sed
 in territorio: videtur ei relictum. Si non est in territorio videt
 relictum maiori ecclesie. Si sunt alique eiusdem nominis vide
 tur relictum pauperiori vt in au. de ec. ti. §. si quis in nomine.
Preterea relictum capellano: vel sacerdoti: videtur relictuz
 ecclesie vt. l. annua. §. ticia. ff. de annuis legatis.

Quedam actiones

§. Iste adiciit tertiu
 membrum ad p̄nam
 diuisionem que posita fuit in prin. istius ti. dictū fuit ibi q̄ om
 nium actionum q̄dam sunt in rem quedā in personā. **H**ec q̄
 quedam repiuntur que sapiunt naturam realiū & personaliu
 & iste appellantur mixte: ideo de eis intēdit. §. iste. **M**ixte ap
 pellantur fami. herc. cōi diui. fi. regū. & in istis si res potest cōi
 diuidi: & equaliter pro diuiso assignari procedet diuisio & assi
 gnatio equaliter p̄ diuiso: si non: tunc habet vni assignare rez:
 vel maiorem partem rei & eum alteri cōdemnare in certa pecu
 nie quātitate: & hoc dicit vsq; ad §. oēs. & ibi incipit lōs hodiern
 na. **§.** iste quasi nullam difficultatez h̄z & propterea potest fa
 cilius expediri q̄ de materia eius satis tractatum est ad plenū
 §. in. §. oium & si vos vultis proprie intelligere. §. istuz oportet
 q̄ reducatis ad memoriā ea que dicta sunt in. §. oium q̄ na
 tura realiū actionum p̄prie est q̄ p̄ eas petimus illud q̄ ad
 nos p̄tinet iure dñij vel quasi. **M**am p̄sonalium est q̄ p̄ eas
 petimus q̄ ad alium p̄tinet: sed ē inuenire q̄ quedam sapiūt
 naturam realiū q̄ p̄ ea petimus q̄ ad nos p̄tinet iure dñij.
Item naturam p̄sonalium q̄ p̄ eas petimus q̄ ad alios p̄
 tinet & in nos petimus transferri & de isto tertio membro itē
 dit tractare. §. iste. **D**icit ergo q̄ casus non d̄z aliter poni nī
 si sicut littera iacet: actio fami. her. que proponitur inter cohēre
 des pro hereditate diuidenda est mixta: quia partiz sapit natu
 ram realiū partim naturam p̄sonaliū. **I**tem actio cōi diui.
 que proponitur pro re cōi ex quacūq; cā diuidenda est mixta:
 q̄ in aliquo &c. **I**tem actio fi. regū. in qua agitur p̄ finibus
 rusticorum prediorum distinguēdis: est mixta q̄ in aliquo &c.
Postea dicitur vltimo loco ago cōtra consortem meū actō
 ne cōi diui. & peto diuidi rem cōem dubitatur an iudex debeat
 diuidere equaliter ita q̄ vni adiudicet vnam dimidiam: alteri
 alteram dimidiam vel mihi adiudicare totam rez vel maiore
 partem: & rident quando res de cuius diuisione tractatur rece
 pit comodam diuisionem: iudex h̄z diuidere equaliter vni di
 midiam alteri alteram dimidiam assignando quādo res erat
 equaliter cōis: siquidem non erat equaliter cōmunis siquidem
 nullam vel non comodam diuisionem recipiat. **I**udex h̄z to
 tam rem vni adiudicare partem maiorem & eum condemnaf
 in estimatōe partiz: si res vero que recipiebat diuisionēz como
 dam non poterat equaliter diuidi: tūc h̄z vni adiudicare p̄e
 maiorem & eum alteri in estimatōe partiz condemnare: ita
 q̄ non remanet alter in damno. **A**ctio mixta sumitur in iure
 nostro tribus modis. Aliquandoq; datur pro re & p̄ea ad rē
 & ad penam & in ista significatōe sumitur in precedenti. §.
 Aliquando d̄f mixta: qua vterq; litigatorum est actor & reus
 & in ista significatōe actio fami. herc. cōi diui. fini. regū. &
 interdicitum vti possi. possunt appellari mixte. **I**n tertia si

gnificatione sumitur. i. que sapit naturam realiū & persona
 lium: & in ista significatōe sumitur in presenti. §. nam est iue
 nire q̄ quedam partim sapiunt naturam realiū partim per
 sonalium: vt que enumerantur in presenti. §. **F**amil. herc. cōi.
 familia h̄c appellatur hereditas q̄ familia nihil aliud est q̄
 substantia: vt. l. pronunciatō. §. fami. ff. de vrbe. signi. substā
 tia. i. hereditas. **D**icit. i. diuidendē vnde actio fami. her. i. her
 ditatis diuidendē. **C**ōe ex quacūq; cā sine ex cā societatis
 ex contentōe d̄te: siue ex cā societatis. **M**am semper h̄z locū
 actō cōi diui. **M**am h̄z actō pro socio habeat locum solum p̄ re
 bus cōibus ex cā societatis: tamen actō cōi diui. h̄z locum p̄
 rebus cōibus ex quacūq; cā: vt. l. vt sit pro socio cum. l. se. & l.
 q̄bus casibus. ff. p̄ socio. & l. i. cōi diui. & hoc vult dicere. **A**li
 diuidat. **E**cce ad quid d̄at. **A**gros. i. p̄dia rustica: si fines rusti
 corum dicuntur esse turbati actō fi. regū. vendicat sibi locum
 vt distinguantur & diuidantur: vt. l. iij. §. p̄e. & l. ii. ff. fi. regū.
Pro p̄dijs vrbanis. i. p̄e finibus p̄diōz vrbanez ista actio
 non vendicat sibi locū. **S**ca si interueniat p̄diū vrbani in fini
 bus h̄c actio potest habere locum vt. l. ij. fi. regū. **I**n q̄bus:
 hucūq; enumerant mirtas. **M**odo ponit qualiter in eis iudex
 habeat procedere. **A**diudicare. **Q**uando res recipit como
 dā diuisionem in partes. **S**ed si nō recipiat comodā diuisionē
 vel nullam q̄ ista sunt paria habet vni adiudicare totā rem &
 eū in certa quātitate pecunie cōdemnare vt. §. de offi. iud. §. sed si co
 mode. **S**i vero recipiat diuisionē in partes ineq̄ales tūc h̄z
 diuidere equaliter: si non potest diuidi in partes eq̄ales tūc h̄z
 adiudicare vni maiorem partem alteri minorem: & cui adiudi
 cat maiorem partē cōdemnare in estimatōe partiz q̄ iudex
 d̄z assumere illud q̄ credit litigatoribus expedire vt. l. iudicem
 ff. cōi diui. & l. meuius. §. arbiter. ff. fami. herc. **P**regrauaf
 i. si plus valet pars vni adiudicata q̄ alteri vel propter magni
 tudinem vel propter estimatōem: vel p̄ccositatē non refert.
In rebus ergo. que recipiunt comodā diuisionem iā dixi q̄ iu
 dex d̄z adiudicare vni vnam portionem: alteri alteram vt. l. nō
 amplius. §. cu; bonorum. ff. de lega. i. **I**n rebus que non re
 cipiunt comodam diuisionem. **I**udex h̄z adiudicare rem vni: &
 alteri cōdemnare eū in estimatōe partiz. **S**ed si non possunt
 equaliter diuidi tunc iudex h̄z adiudicare vnam partem maio
 re vni & alteri minorem: & illum cuius portio p̄grauaf in estia
 tione partiz cōdemnare: & ita loquitur. §. iste. **R**estat modo
 videre duo vel tria vel quattuor dubitabilia. **E**t primuz deter
 minat hic bene in glo. **A**lia non determinatur bene hic. **Q**ua
 re actio fami. herc. cōmuni diui. fi. regū. appellantur mixte &
 istud dixi. §. in. §. i. & istud intendit glo. dicere hic. **E**t aduer
 tatis q̄ veritate ponit. **N**atura p̄sonaliū est: q̄ peto mihi dari
 q̄ est alienum: natura realiū est q̄ petam mihi restitui q̄ est
 meū vt p̄z. §. in. §. sic itaq; & §. i. **D** i quo habet actio fami.
 herc. naturam realiū: & in quo naturam p̄sonalis: quādo peto
 rem communem diuidi peto diuidi istam domum adiudicaf
 mihi pars que est citra colūnam: alteri vero pars que est vltra
 colūnam: partem habeo ius meo: & in hoc sapit natura; real
 partem habeo ex persona consortis mei: & in hoc sapit natura
 p̄sonalium & q̄ vere sapiant naturam p̄sonalis probatur
 sic q̄ lege cautur q̄ si portio mihi adiudicata euincatur mihi
 habeo regressum contra consortem per actionem p̄scrip. §.
 quando non est actum q̄ de euictōe teneatur: vt. l. heredes. §. iu
 dex. ff. fa. her. & l. si fratres. C. cōia vtri. iudi. ergo video: habet
 cām a consorte meo. **M**am ago de euictione sicut ac si emissem
 ab eo & euinceretur mihi. **I**dem est in actione cōmuni diui
 dum. diuiditur res partem habeo iure meo: partē ex persona
 sortis mei. **I**dem in actione fi. regū. si assignatur mihi ali
 quid quod non est meum per eum qui distinguit prediorum
 confines. **P**reterea actio fami. her. sapit naturam p̄sona
 lium quantum ad alia: q̄ in fami. herc. iudicio veniūt fructus
 & consorte perceperit: vt. l. item habeo. ff. fa. herc. **I**dem i actō
 ne cōi diui. & in actione fi. regū. petendo fructus & interestē pe
 to quod est alienum: & in hoc sapiunt naturam p̄sonalium.
Quedam alia quarta reperitur que appellatur mixta. s. peti
 tio herc. **Q**ua rōne petitio herc. dicitur petitio mixta: non
 credatis q̄ per eam consequatur illud quod est meum & quod
 est alienum. **S**ed q̄ in aliquo sapiunt naturam realiū: & ali
 quo sapit naturam p̄sonalium. **N**aturam p̄sonaliū sapiunt
 q̄ d̄f competere ex quasi d̄ctum: nam heres aduendo hereditatē
 consequitur herc. pe. & videtur quasi d̄berere. §. de ob. ex quasi
 d̄ctu. §. heres & ff. d̄ act. & ob. l. ex maleficijs. §. heres & oēs actō
 nes que ex quasi d̄ctu descendunt appellantur p̄sonales. vt

§. in. §. ofum. **P**reterea hz originem quam solent habere reales. qz heres. p. nascitur ex iure quod defunctus habebat in rebus hereditariis. Si defunctus erat dominus datur rōe dominii: si hēbat possessionem et atur rōne possessionis: vnde habent originem quam solent habere personales: qz nascitur ex q si p. cū. Item quam solent habere reales: qz heres ad cūdo omnia iura incipit habere que competeabant defuncto si crāt transitoria: si defunctus habebat directam rei ven. et heres hz directam. Si vtilem vtilem: si publicianam publicianam: vt. l. omnium. C. de test. l. cum hereditas in prin. ff. de acqui. p. s. l. cum qui. §. hēc actō. ff. de publi. **P**reterea dē similiter sapere naturam realium et personalium ratione effectus. **I**n ista peti. heredi. vos sciretis male respondere: nec glo. ponit nec inuenientis notatum in aliq pariter dūc effectus dē sapere naturā pso nalis sicut defunctus poterat agere p debitorum q erat sibi obligatus ad illud idem pōt heres agere: peti. heres. vt. l. nec vllam §. itē si a debitore. l. sed vtrum. l. nō tantum. l. itē vidēduz ff. de pe. heres. **P**reterea sapit naturam realium et dat p cum q possidet rem hereditariā pro herede vel pro possessore vt. l. regulariter. l. sequētibus. ff. de pet. heres. sed ista est natura realium actionum vt. l. qui seruum. §. iniuriarum. ff. de inter. act.

Modo sequitur videre quasdam derisiones et vere sunt derisiones et tamen glo. male determinat hic alibi determinat bñ: dicit glo. quid de actione norali: actio noralis datur p delicto serui: pro delicto liberi hominis nō datur actio noralis vt. j. d. nora. §. vlti. est in rem vel in psonam: videtur psonalis qz dat ex delicto vt. §. i. videt realis qz datur cōtra cū qui possidet qz nora cap. sequitur vt. j. de nor. qz sic. **Q**uid de actione de tigno iniuncto vñ personal qz datur ex delicto eius qui mala si de iniungit. **C**ontra videt real qz datur contra cū q possidet tignū vt. l. i. ad si. ff. de tigno iniuncto. **I**tem qd de actioe in fac. que datur cōtra cum qui possidet opus vi vel clam factū tamen non fecit videtur personalis vt. l. cōpe. §. in sūma. ff. qz vi aut clam. **C**ontra videtur in rem qz datur p possessore. **Q**uid de actione qz me. cā vñ in psonā qz cōmittat psonaz. **C**ontra videtur in rem qz datur contra oēm possessorem. **Q**uid de actione in factum que datur contra cum qui possidet factum in loco publico. **I**tem dubitat de actione ad exi. gl. rident ad oēs istas qōnes qz oēs dicuntur esse in psonam nō in rez: sic est in actione ad exi. ergo et in omnibus que habent similitudinem cum actione ad exi. vt. l. iij. §. est autem. ff. ad exi. **N**os habetis dicere qz sunt in personam tamen sunt in re scripte vt no. in. d. l. iij. §. est autem. ff. ad exhiben.

Omnes autem actiones. modo se quif alia principalis diuisio que p̄tinet q̄tuor mēbra. **C**o aduertatis qz vos itelligetis: sicut. a. b. **C**o aduertatis ordo ē in omnibz **C**o primo ponendo casum. **C**o secundo exponendo litteraz. **C**o tertio formādo quedam contraria. **C**o quarto formādo quedā dubia que formātur p glo. et nihil aliter intendunt. **T**er. et glo. in presenti. §. qz littera est satis facilis et vbi habebit aliqz difficultatem poterit declarari exponendo ter. **C**o casus d3 ponit sicut littera iacet et istud est generale vbiqz ponitur diffinitio diuisio vel regula qz casus non d3 poni nisi sic littera iacet. **Q**uando non ponitur diffinitio diuisio vel regula. **C**o casus d3 poni in terminis et debetis ire ad Imperatores qñ estis in C. ad iuriscō. quādo estis in. ff. **C**o casus iste debet poni sine imperatore graue esset modo ire in alamaniam. §. iste ponit quāda generalē actionum diuisiōne que continet quattuor membra et est facilis. **Q**uedam actiones dantur ad simplum. **Q**uedam ad duplum. **Q**uedam ad triplum. **Q**uedaz ad quadruplū et vltra quadruplum non est inuenire qz aliqua actio cōpetat. **C**o istud recipiet iam multas ipugnationes verbi gratia in simplum dantur regulariter oēs actiones dscēdentes ex cōtractu: vt actio ex stipulatu: stipulor a te. c. peto sola. c. et in actione ex empto. **I**n duplum datur: vt actio furti non manifesti actio. l. acqul. contra negantem. **C**o actio depo sici in quattuor casibus quādo deponitur gratia tumultus in cōdij naufragij et ruine. **C**o actio serui corrupti si seruū meū corrupisti suadendo qz deberet mihi furari et recedere cū rebus meis: vel discurre p tabernas: atqz alia loca vilia terris nō solum ad duplum deteriorationis: sed etiam rerum siue perueniunt ad te siue nō. **P**reterea si legatum relictum erat alicui venerabili loco et heres passus fuit se vocari ad iudicium: vel ne gavit relictum tenetur ad duplum. **C**o ad triplum datur cōditio ex. l. habebam quedam debitorum qz tenebatur mihi in rei

veritate ad. r. solum. **E**go considerati habebam euz odio si ego p. tam solum. r. ap. se habebit modicos sumptus facere circa ad uocatos nuncios et procuratores: et vt veraretur circa sūptus peti ab eo. c. si apparet me petisse causa verandi euz: te. cor ad triplum totus dāt qd passus est ratione verationis condit. et. l. que oritur ex constitutione que fulgebat in. C. tamē rescata est. **I**tem in quadruplum datur actio fur. ma. **C**o actio ex edicto de calū. Actio qz me. cā. **E**t actio vi. bo. rap. tamen qdam repiuntur dari in duplum vel quadruplum originaliter. **Q**uedā ex acciti pp p̄ticiā ei qz ouēit. Actio fur. si ma. a pn. dat ad duplū. **I**f actio vi bo. rap. ad q̄dru. **I**f actio fur. ma. qdam sunt penales ex accidenti pp contumaciā rei vt act. l. acq. qz per ea in peto simplum tñsi contingat inficiari datur actio in duplum. **I**tem actio que datur pro legato relicto venerabili loco datur ad simplum: sed si heres patiat se vocari ad iudicium vel neget relictum datur actio ad duplum. **I**tem actio qz me. cā datur ad simplum originaliter vñsi aliquis cōpulit me per metum vendere rem et tradere. **S**i p̄dennatus restituat re non tenetur ad penam. **S**ed si non restituat per secundam sententiam condēnatur ad quadruplum pp suam contumaciā. **C**o ratu: vt. l. i. §. persuadē. r. l. se. ff. d. seruo corrup. **C**o sportularum: sportule appellantur salariuz quod dabatur exco ribus litium sportula erat quoddam vas sicut habent isti religiosi. **R**eus: ergo sportule soluuntur a reo non ab actore: et ita colligitur hic et cras queretur a vobis et nescietis responde re: tamen si appet cum perperam fuisse citatum recuperat ab actore: vt. l. cum quem. ff. de iudi. **F**ulget. i. fulgebat in. C. **I**ustiani anteq̄ resoluereur codex: tamen hodie nō est in. C. quez habemus et per hoc appet qz liber instōnum fuit factus p̄ p̄mam compilatōem. C. et ante secundam. **C**o conditicia: conditicia erat quedam. l. que appellabatur conditicia et habebat plures conditōes sub se et plura capitula: et inter alia erat istud capitulu: sicut in ciuitate ista dē. l. sacrata. **C**o de qua ea: vt si do tibi pecuniam vt accuses vel non accuses aliquem per calūniā vt. l. i. r. l. generaliter. r. l. si quis ab alio. ff. de calum. **C**o Negocium. i. calumniosam accusationem moueret. **I**tem ex. l. **E**cce modo illa de qua dixi inter alia capitula p̄tinetur hoc qz exco rutores canes palatij debēt accipere p qualibz ambasiata vnū grossum: ip si accipiebant quattuor tenētur ad restōnem q̄dru pli. **S**ed furti habuistis qz quedam actōes datur in simplū et. et habuistis exempla de omnibus modo nō p̄osequit vlt rius exempla. **S**ed ponit que dicatur penalis originaliter et que ex accidenti. **P**enales originalit dicūtur qñ aliqs tene tur ad penam hoc ipso qz deliquit dato qz sit paratus purgare culpam: nihilominus tenetur ad penam dupli: surripio tibi librum teneor ad penam dupli si sum fur non manifestus. **S**i manifestus teneor ad penam quadrupli: restituam re. **I**dez in actione serui cor. et in actione vi bo. rap. cuium simplum est persecutio triplum est pena: et nemo tali penitentia desinit cē nocens vt. l. qui ea mente. ff. de furt. r. l. pe. ff. vi. bo. rap. **I**taz penales ab origine dicūtur in quibus aliquis tenetur ab origine ad penam nō est obligatus incontinenti qz nō oritur ad penā actio. **S**ed ex accidenti si compello te p metū vendere librum et tradere: actio qz me. cā oritur incontinenti si restituat rem non eodemnat ad quadruplū idem in actioe ex testamento que dat pro legato venerabili loco relicto. **I**dem in actione. l. acq. et hoc vult dicere ter. **C**o omnimodo. i. immediate cū nascunt dantur ad duplum ita qz non est locus purgationi pene non vult dicere siue neget. siue non dato qz non neget nihilominus conuenitur ad penam rem in qua cōmissa erat violētia. **C**o ter. sunt valde notabiles et boni si quis bene intelligat eos p̄missa positione casus et lfe expositione si vultis plus adhuc sum paratus repeterere. **P**rimo ponit diuisiōnem. **C**o secūdo exēpla. **C**o tertio notat differentiaz inter actiones penales ab origine et penales ex accidenti. **S**ecunda ibi. **I**n simplū mō. iij. ibi **S**ed furti. **M**odo restat opponere multis modis. **A**duertatis. **S**i quis aduertat oppōnes sunt facillime. **S**i non aduertat intricabunt eum. **C**o hic dicitur qz nulla actio extēditur vltra quadruplum qz istud sit falsum probatur. **C**o cautur in lege qz si aliquis occidat seruū meū et seruus erat heres institutus ab aliquo: et anteq̄ adiret hereditatem mortuus fuit. **S**i seru? valebat. r. et hereditas valebat mille: qz ego cōsequar non soluz. r. sed estimacionem totius hereditatis que valebat mille: ergo datur actio ad centuplū non solū ad quadruplū vt. l. inde ncrati? in prin. ff. ad. l. acq. r. §. ad. l. acq. §. illud. **C**o ad istud est val de facile rīderet: qz si occidatur seruus institutus non soluz sen

tio dānum de morte serui. Sed etiam de hereditate et ideo si ve-
nit estimatio hereditatis ego non consequor nisi simplum. Et
ego non videoz petere vltra quadruplum. Sed simplum solum.
Et p eundem modum p3 rñtio habebam quādam nauē i qua
habebam merces que valebāt mille marchas. C Quidā ribal-
d' abstulit gubernaculum: vel clauē et merces pierunt tenē ad
dānum oīum: vt. l. quo incedū. §. scnatus. ff. de incen. rui. nauif.
Pariter rēspōsio ibi rōne clauis de nauē remote q̄ valebat vnū
grossum partoz dānum mercū q̄ valebāt forte mille marchas
vnde peto soluz simplū. Si opponat vterius si vēdo alicui pe-
cus morbosus et trado: contagione eius cetera scā sunt morbo-
sa vel mortua: tencor ad omne dānum: vt. l. iul. circa prin. ff. de
act. emp. C Item si vendo alicui tignum viciosum et occasiōe
igni viciosi tota domus periretencor ad omne tannum: vt
dicta. l. iul. Responsio est p̄mpta: ego non peto nisi dānum
q̄ mihi est datum occasiōe pecoris morbofi vel tigni viciosi.
C Preterea opponitur per alium modū dē in. l. iste fuit ma-
gnus excessus: ego fui coram Imperator et dixi dñe Impera-
tor: ego volo manutenere quendam seruum meuz in p̄sētia
vestra. Dixit Imperator placet mihi postea apparet q̄ ille ser-
uus est alienus debeo condemnari ad tria familia mācipia dā-
da fisco. Et ad alia duo dan da domino serue vt in. l. vlti. C. de
bis qui. a non dño ma. C Actio nō datur vni vltra q̄druplū
Sed ibi fisco datur triplum dño duplum. C Ad aliud d act.
scñ de cal. do tibi pecuniam ne accu ses aliquem per calum.
Mibi datur actio in factum ad quadruplum et illi similiter. cr
go datur ad octuplum vt. l. et generaliter et. l. si quis ab alio. ff.
de calum. Sed non datur ista vltra quadruplum eidem sed di-
uersis. Alia truffa opponitur. Si manumitto seruum et ipse ē
ingratus et offendit me: possum eum reuocare in seruitutem:
vt. l. ii. C. de li. et eorum li. cum infinitis: sed estimatio libertatis
est infinita. Sed ibi penam imponitur per modum accusatiōis
et per eundem modū solutio ad aliam. l. que assignatur p̄ priā.
Si iudici datur aliquid pro administratione v3 condemnari
ad quadruplum: et perdit omnia bona. C Item punitur via
extraordinaria et perdit dignitatem vt in auf. vt iud. sine quo
quo sup. §. sic igitur in si. §. C Si opponatur de eo qui surripu-
it seruum fiscolem: q3 cum reddere et teneatur in. rii. lib. argē-
ti: vt. l. pe. C. de seruis fugi. et ibi non fit relatio ad rē: sed. §. iste
habz locum in pena facta relatiōe ad rem. C Alterius opp. et
ista est optima oppositio et non soluitur male hic dē q̄ nlla pe-
na extendit vltra quadruplum. Stipulor a te librum scribi: et
si non scribis stipulor a te. c. nomine pene. Si non scribas om-
nia debentur: vt. §. de inutilibus sti. §. alteri. et. l. stipulor ista. §.
alteri. ff. de ver. ob. Non consideratur quanta sit pena: sed quan-
tacumq; sit peti pōt. C Ad istud respondetur q̄ pena legalis nō
pōt excedere quadruplum. sed conuēntionalis sic. ista so. non v3
vnam festucam: q3 etiam pena conuēntionalis non pōt excedē
quadruplum. C Et plus non pōt peti: si stipulor. r. dari et si nō
dederis stipulor. r. non possum petere penam: nisi q̄tenus ē
infra modum legitimū vsurarum quia p̄sumitur adiecta
in fraudem vsurarum: vt. l. iul. §. idem pomp. ff. de actio. emp.
et. l. cum allegas. C. de vsuris. C Plus quia non potest ex-
cedere duplum: nec modum legitimarum vsurarum. C Ad
istud debet responderi et sustineamus omnes glos. et omnes
ita retinēt oēs p̄iuncē in nulla. Glo. ponit ita. C Aut tracta-
mus de pena legali. C Aut dē pena ouēntionali. C Primo ca-
su nō est inuenire q̄ excedat Quadruplum et ita loquit. §. iste.
C Secō casu ita distinguitur in glo. que est. C. de sentē. q̄ pro
eo q̄ interest. Aut pena adiecti dātōi. C Aut scō. distinguatis
aliter et erit generalior distinctio. C Aut pena adiecti p verba
multiplicatiua. C Aut p verba simplicia ista verba ponunt ibi
Si p verba multiplicatiua: duplū triplū q̄drupluz quīduplum
sc̄tuplū. Hoc cāu. Nulla pena ouēntionalis potest excedere qua-
druplū ar. hūmifmōi. §. et. l. si dūm in prin. ff. de euict. Si p vba
simplicia vt stipulor. r. sub noīe pene subdistinguitur. C Aut
pena adiecti factōi. C Aut dātōi. Si scō p̄mittis scribere libz
et si nō scribis p̄mittis. c. noīe pene quātacumq; sit pena debet
vt. §. de inutilibus sti. §. alteri et. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de
v. ob. Si adiecti dātōi. C Aut dātōi quātitatis. C Aut
sc̄i: si spēt stipulor dari bouē: certū hominē: cerasinū: et si nō
dederis stipulor a te. c. nomine pene quātacumq; sit pena peti.
pōt vt. l. iul. ff. de act. emp. et. l. sciendū. ff. de euic. Si adiecti da-
tioni quātitatis. Si pena excedat legitimū modum vsure: qua-
tenus excedat modū legi timū vsuraz: v3 ifraudē adiecta: et iō
potest pe. Sed q̄tenus ē. §. legitimū modū vsuraz: pōt peti vt. l.

ful. §. ibidem pap. ff. de act. ep̄t. et. l. cū allegas. C. de vsur. vñ cū
bodie iure auctēticoz nullo mō debeant vsure nisi in nautico
senore et in alijs duobus cāibus. C Segtur hic q̄ bodie pena
adiecta quantitati non possit peti ita inuenietis in glo. in. d. §.
ibidem. C Alterius opponitur q3 hic dicitur q̄ libellus con-
uēntionalis v3 dari conuēnto in. §. triplū. l. vñ velle q̄ non: vt
li. §. edere. ff. de eden. Ego respondeo iure veteri in cā crimiā-
li de necessitate dabatur libellus: vt. l. libellorum. ff. de accu. In
ciuili non nisi in quibusdam personis dignitate p̄ditis: vt. l.
quof. C. de digni. li. rñ. Hodie etiam in causa ciuili regularit
v3 dari libellus: vt in auf. offeratur: et in auf. de exbi. et intro.
re. §. scimus. Fallit in casibus quos ibi inuenietis enumeratos
in glo. D.

Actionum autem quedam. §. iste

notabilis: et tractat quādā bonā materiā: nisi h3 difficultatē: p̄-
terea. §. iste pōt qntā generalē actōuz diuisionē: q3 si vos recoz-
damini. C Prima diuisio fuit in. §. oīum. Q3 quedam actōes
sunt in rem. Quedam in personam. C Secunda diuisio fuit i
§. sed iste. Q3 quedam sunt ciuiles. Quedam p̄toric. C Ter-
tia fuit in. §. sequens. Q3 quedam sunt persecutorie rei. Que-
dam pene. Et quedam mirtē. C Quarta fuit in. §. oēs q̄ qdā
dantur in simplum. Quedam in duplum. Quedam in triplū.
Quedam in quadruplum. Et vltra quadruplum nulla credi-
tur. C Modo sequitur. C Quinta generalis diuisio. C In q̄
cauetur. Q3 quedam actiones sunt bo. fi. Quedā stricti iuris.
C Item q3 regulariter omnes sunt stricti iuris. ideo. §. iste
enumerat hic actiones que sunt bo. fi. Et intelliguntur omnes
que non sunt hic enumerate esse stricti iuris: Et ideo bo. fi. enu-
merat. ergo. §. iste ponit. xvij. act. que sunt bo. fi. et oēs alias que
non reperiuntur hic enumerate intelligatis esse stricti iur. tam
de quibusdam sicut ego dicam exposito casu et exposita littera
etiam hodie dubitat. C Casus ergo v3 ponit sicut littera iacet.
C Quedam sunt actiones bo. fi. C Quedam stricti iuris.
C Ista diuisio est generalissima pertinens ad oēs actōes stri-
cti iuris. Regulariter omnes bo. fi. sunt. xvij. que enumerātur
hic. Et est actio fami. herc. C Actio cōmuniū. C Actio p̄
ignorantia. C Actio depositi. C Actio como. C Actio man.
C Actio pro socio. C Ex empto. C Ex vedito. C Locato. cō-
ducto. C Rego. gest. C Item actio tutele. C Actio p̄scri. v3.
que pro estimatiōe proponitur. C Item que ex permutatiōe
datur. C Item h3. pe. h3 olim dubitaretur vtrum esset bo. fi. v3
stricti iuris. Hodie iudicanda est bo. fi. C Ite3 actio ex stipula-
tu que datur pro dote: iure veteri erat vna actio rei v3o. et ista
erat bo. fi. Alia erat ex stipulatu que datur pro dote: et ista erat
stricti iur. hodie sublata est actio rei v3. et in eius locuz surroga-
ta est actio ex stipulatu: tamen cū illa esset bo. fi. Sequitur q̄
ista sit bo. fi. C Preterea h3 actio ex stipulatu aliud p̄uilegiū
h3 actio ex stipulatu non habeat p̄uilegium tacite hypothecę:
tamen in ista mulier h3 p̄uilegiū vt p̄feratur alijs credito-
ribus prioribus tempore et hoc est introductum in eius p̄uile-
gium: et hoc dicit vsq; ad. §. in bone fidei. Per hoc q3 hic enu-
merantur actiones bo. fi. oēs alie intelliguntur stricti iuris: ga-
contrariorum eadem est disciplina vt. l. i. ff. de his qui sunt sui
vel ali. iuris et. l. q̄ accu. de accu. C Preterea p3 per arg. a suffi-
cienti partium enumeratione q3 quotiens partes inueniuntur
sufficienter enumerat: illud q̄ non inuenit enumeratū: i alia
sic deputatur vt. l. filius a parte. ff. de libe. et post hū. et. l. parte. ff.
de his qui sunt sui vel alieni iur. C Preterea posito vno con-
trariorum alterum intelligitur exclusum esse et remotum a na-
tura eius q̄ ponitur vt. l. hec verba. ff. de verbo. signi. et. l. sed si
pupillus. §. si institoria. ff. de instito. et in auf. de man. p̄n. §. iii.
C Si ergo enumerantur hic actiones bo. fi. oēs alie intelligen-
tur exclude et remote a natura earum ergo et. Videntur in qua
venit q̄ tradatur res et si non tradatur interesse p̄stetur vt. l. i. et
et. l. ex empto. ff. de act. emp. C Empto vt q̄ pretiū soluat et vsu-
re a die more vt. l. iul. §. ex vendito. ff. de act. emp. C Locato in
qua venit q̄ p̄stetur merces a colono et si contingat p̄diade-
teriorari q̄ r̄sariatur dānum. C Conductor vt p̄stentur oīa
que p̄stari debēt: que numerantur in. l. sed addes. ff. loc.
C Rego. gest. Directa q̄ datur ei cuius negocia geruntur et p̄-
ria que datur gestor vt. l. si quis absens. ff. de nego. gest. et. l. ex
maleficijs. §. si quis absentis. ff. de actio. et. obli. C Depositi dī-
recta et contraria. C Pro socio ista reperitur semp̄ directa.
C Commodati directa et contraria directa datur ei qui obli-
gat soluto debitor: contraria ei q̄ ipendit aliquid in rez vt. l. si rē

alienam. §. omnis. l. tutor. §. cōtrarie. ff. de pig. act. C. Famil. herc. Actio datur pro heredi. diuidenda et nunq̄ inuenit̄ p̄tia licet aliqui reperiat̄ utilis. Cōdi di. Ista datur pro diuidēda re cōdi et quacūq; cā sit cōdi et de ista fuit plene tractatū in §. q̄dā et ista semp̄ est directarita q̄ non reperit̄ cōtraria: directa datur pro re corporalī utilis pro re incorporali ut. L. itez. Quis. §. si de vsuf. ff. cōdi diui. Pro estimato. i. pro re estimata data ut vendatur ver. gratia trado librum stationario ut vēdat estimatum. xxx. et conuenit inter me et eum q̄ redderet mihi libruz ut estimationem: habet locū actio p̄. §. Et hoc casu oē periculum p̄inet ad accipientem: quasi hec estimatio operari videatur. Sz si ita dicam trado tibi libruz eo pacto q̄ tu vendas. xxx. et si qd̄ ultra vendatur sit tuum: hoc casu siquidem ego rogauit̄ periculum pertinet ad me. Si tu rogauisti pertinet ad te: in dubio videtur cōtractus vtriusq; gratia celebratus: et ideo tenetur d̄ dolo lata culpa et leui: de leuissima non tenetur ut. l. si gratuitum §. i. ff. de pre. ver. et. l. ff. de ext. act. Et semp̄ qualitercūq; datur h̄z locū actio pre. ver. estimatoria. C. Ex permutatione: conuenit inter me et te de p̄mutando librum meum cum tuo anteq̄ ego tradam meum vel tu tuum ego non possum agere nec tu. Sed si ego trado ego possum te compellere ad alterum: ut vel tradas vel interesse prestares: et est in electione mea quod istorum consequar: ut lege prima. ff. de rerum permutatione. et l. rebus. C. de re. permu. ergo reguli actio pre. ver. est stricti iur. non bōefi. Falli. in duobus casibus q̄ proponitur p̄ estimatione. C. Item q̄ datur ex permutatione in omnibus alijs ē stricti iuris. C. Nostra. vt. l. vlti. in fi. C. de pe. herc. q̄ ibi tractatur hoc. Dy.

Suerat. C. modo seq̄ ur. xvii. et vlti. actio ex stipulatione que datur p̄ dote. C. Et aduertat̄ actio ex stipulatione reperit̄ vera et presump̄ta: que datur viro et vxori et de vtraq; loquit̄ur hic. Si mulier dat dotem et stipulatur eam sibi reddi. p̄cedit actio ex stipulatione expressa. C. Item si marit̄ stipulatur dotem sibi dari et de vtraq; loquit̄ur hic q̄ est bo. fi. actio que datur mulieri p̄ maritum. Et eoz est bo. fi. verbiḡsa si mulier dat dotem et non stipulatur sibi reddi lex presump̄it q̄ fuerit stipulata ita q̄ est presump̄tio iuris et de iure ita q̄ non admittit̄ probatio in p̄iudicium: ista presump̄tio proprie appellatur fictio. C. Item e contra si conuenerit inter maritum et vxorem de danda certa quantitate pro dote lex fingit maritum stipulatum sibi dari: ut hec omnia patent in. l. i. circa prin. et. §. et vt pleni. C. verei vx. ac. et hoc vult hic l. a diceret tamen ibi dicit dari: q̄ plura verba proponunt̄ marito p̄ vxorem et vxori p̄ maritum in eractione. i. quādo proponit̄ pro dote a marito p̄ vxorem vel eoz. C. Preterea h̄z aliud priuilegium actio ex stipulatione p̄ dote quod non solum est bo. fi. Sed habz āneram tacitam ypothecam qua mediāte mulier preferat̄ alijs creditoribus ātiori tempore. C. Et potest dici actioni ex stipulatione pro dote et etiam mulieri. Quare fuit istud dōm: q̄ quidam magne auctoritatis dicunt q̄ actio de dote non est priuilegiata sed mulier: imo priuilegium quod datur pro exigenda dote datur mulieri non actioni de dote et hoc ipsi probabant: q̄ vbi priuilegiuz datur rōne cause non extinguit̄ extincta persona. sed trāsit ad quēcumq; successorem ut. l. in omnibus et. l. priuilegia. ff. de reg. iur. Sed priuilegium q̄ datur pro actione de dote extinguit̄ mortua muliere: q̄ si decedat relicto h̄f de extraneo extinguit̄: h̄z rāscat ad filium: ut. l. vnica. C. de priuile. do. C. Preterea et istud est argumentū frivolum: istud est ar. quod principalit̄ inducebat ille doctor oīa priuilegia sunt introducta ḡsa boiū actōes non debent esse priuilegiatē. C. Or sine dubio magne auctoritatis sunt: tamen ego credo q̄ vtraq; opi. sit vera. Ego dico q̄ actio de dote est priuilegiata: et q̄ dico q̄ actio d̄ dote sit priuilegiata: q̄ ter. dicit q̄ priuilegium coheret actioni de dote: scire debes et. vt. l. vnica. C. de priuile. do. tamen h̄z p̄cedatur actioni: conceditur fauore mulieris: vt probatur in. l. vi. C. qui po. in pi. ha. et ideo ea decedente relicto herede extraneo extinguit̄ priuilegium. Sed q̄si reliquit̄ h̄f dē suum ut filium: actio de dote est priuilegiata: vt. l. vi. q̄ po. in pi. ha. et id exponatis ei. i. actio vel mulieri. C. Or quam expositōem credo ego veraz: credo vtraq; veram quātū ad istū ter. Sed als ego credo illam veriorē. s. actio. Nā sicut actio que datur mulieri p̄ dote recuperanda h̄z ānerum priuilegium: vt. l. i. §. et vt plenus. C. d̄ rei vro. act. cum ergo et. C. Dicimus. s. actio de dote. Sed ter. iste vs̄ se refert ad actionem que competit mulieri pro dote recuperanda ad actōem que datur viro non respondet. C. de rei vro. actōe. Et ideo exponatis hic ei. s. actio de dote vel mulieri.

Alij. s. creditoribus tacitam ypothecam habentibus: p̄o ribus tempore. De dote sua. Sed si peteret donationem p̄pter nuptias non haberet priuilegium q̄ d̄ in. l. ideo subuenimus mulieri concedendo ei tacitam ypothecam et preferendo eam alijs creditoribus: q̄ quādo mulier petit dotem certat d̄ dāno vitando. Sed q̄si mulier petit donationem p̄pter nuptias certat de lucro captādo: vt. l. assiduis circa fi. C. qui po. in pi. ha. Et id̄ dicunt̄ hic verba ter. Cum ipsa et. quasi dicat alijs si extinguit̄ur de do. p̄pter nup. C. Inducimus: vt preferat̄ alijs creditoribus: et per istum ter. soluuntur due questiones. Una est talis. C. Donamus q̄ quidam extraneus dedit dotem p̄ muliere: et stipulatus fuit vel pactus eam sibi reddi: actio datur sibi t̄m non mulieri nec h̄f dibus mulieris: vt. l. vnica. §. accedit C. de rei vro. act. Solutio matri. et adueniente casu restituende dotis: agit iste p̄ maritum vel h̄f d̄es mariti repetit̄ dotem: et aduerso concurrūt alijs creditoribus qui habebant tacitam ypothecam vel cyrographarij priores tempore. Est questio nunquid iste habeat tacitam ypothecam et preferatur alijs tacitam ypothecam habentibus et cyrographarijs hic determinatur p̄ p̄rie et videtur q̄ priuilegium habeat locum etiam q̄si extraneus dedit dotem vel promisit nomine sui principalis persone vel alie pro principalibus personis dotem constituent illa q̄ d̄m de tacita ypotheca vendicat sibi locum: tamen ego credo arg. huius ter. q̄ non habeat tacitam ypothecam: q̄ ter. dicit cū ipa et. Secus ergo si extinguit̄ur extraneus Quis solius. Ergo p̄ q̄ persona extranei priuilegium non vendicat sibi locum. C. Alia q̄si ē filis que ad idē tēdit. C. modo aduertatis q̄dam extraneus dedit dotem p̄ muliere et stipulatus fuit eā sibi reddi: dubitat̄ an actio que datur extraneo p̄ dote recuperanda sit priuilegiata de priuilegio personalit̄: videtur q̄ non ex quo non est priuilegiata priuilegio realit̄: q̄ priuilegia que dantur p̄ dote recuperanda conceduntur fauore mulieris et ideo non d̄z extendi ad personam extranei. C. modo sequitur videre tres vel quattuor vel. v. vel. vi. q̄d̄nes p̄ ordinē et ad declarationem eoz q̄ solent tractari circa materiam huius. §. C. aduertatis q̄d̄es sunt notabiles et facillime actiones que hic enumerantur d̄m bo. fi. lex videtur velle q̄ omnes actiones sunt bone fidei: q̄ in oībus contractibus bo. fi. et stricti iuris requiritur bōa fides ut l. bonam fidem. C. de act. et ob. C. Plus si in contractu bo. fi. i. terueniat mala fi. i. dolus. Si quidem dolus dedit eam cōtractui contractus ipso iure non valet: sed si incidit in contractum tenet contractus sed agitur actione ex eo contractu ne decipiatur: vt. l. null. §. si venditor et. §. per cōtrariuz. ff. de act. emp. et. l. legat̄er circa prin. ff. de dolo. Sed in contractibus stricti iuris si qd̄ dedit eam contractui valet contractus sed agitur d̄ dolo: si agit extinguit̄ur de dolo et ideo videtur ob. l. si quis cū aliter. ff. de ver. obli. et. l. dolus. C. d̄ inutili stipu. cū multis alijs. C. Ad istō est breuis responsio similiter verū est q̄ in oībus requisit̄ bo. fi. tamen magis late requiritur in actioibus bo. fi. q̄ in act. bo. fi. magis late p̄ officium iur. q̄ in alijs. Nam in cōtractib̄ stricti iur. vsure non veniunt etiā si interueniat mora nisi sint i stipulationem deducte: vt. l. i. C. de cōdi. inde. l. iij. C. de vsur. et. l. luti. ff. de prescrip. Tamen in actioni. bo. fi. veniunt vsure a tempore more citra vinculum stip. vt. l. q̄ tandem. ff. de neg. gest. l. luti. ff. de positi. l. mora. §. in bōe fidei. ff. de vsuris. C. Preterea pl̄ si peto p̄ actionem p̄sonalem rem. Aut peto qd̄ fuit meū et tunc veniunt fructus a die more. C. Aut qd̄ non fuit meum et tunc veniunt a tempore lit. contest. in actionibus bone fidei. Sed in actionibus stricti iuris veniunt demum lit. contesta. vt. l. videamus. §. si actionem. ff. de vsuris vbi stipulor aliquid dari non venit interesse ex natura cōtractus vt. l. vbi autem non apparet. §. vlti. ff. de verbo. obli. h̄z ex officio estimetur. Sed in actioibus bo. fi. possum agere ad interesse ex natura contractus vt. l. i. ff. de actio. emp̄. C. Item in contractibus stricti iur. venit illud qd̄ est per verborum significationem expressum et qd̄ non est p̄ verborum significationem expressum estimatur omissam vt. l. quicquid. ff. de verbo. obli. Sz i contractibus bo. fi. veniunt oīa que equū est vni alteri prestare etiam si nō apparet qd̄ actum est q̄ veniat vt. §. de ob. et consen. in fi. ti. et. l. consen. ff. de actio. et obli. et ideo iste appellantur bo. fi. C. Or secūdo possz aliquis dubitare an actio si. regui. sit bo. fi. et videtur q̄ sic cūz sit de natura act. fami. her. et cōmuni di. vt. §. §. queda; q̄ ergo rōne ille sunt bo. fi. vt hic eadem ratione et ista. C. Ad istud respondēdo sicut respondetur et bene q̄ est stricti iur. q̄ non enumeratur hic: et ideo a sufficienti partium enumeratione intelligitur esse exclusa et in alijs deputata: q̄ actio fami. herc. et cōl.

di. reputantur bo. fi. q. in eis ego peto mihi adiudicari illud qd est meum et alienum. Sed in act. fi. regum. adiudicatur aliquando illud quod est alienum: vt. l. ii. in fi. ff. fi. regu. **C** Dubiatur tertio: hic dicitur qd actio pre. ver. est bo. fi. in duobus casibus quando pro estimato proponitur et qd datur ex permutatione. Quero in quibus casibus sit stricti iuris est inuenire qd act. pre. ver. habet locum in multis casibus extra istos: et istis est stricti iur. Actio pre. ver. habet locum in tribus generibus negotiorum. Item pro rei estimatione: vt. l. i. ff. de pre. ver. et l. i. de esti. act. h. locum in permutatione vt h. h. locum in omnibus pactis incontinenti appositis. Nam pacta incontinenti apposita habent talem naturam qd nouam pariunt act. pre. ver. et veterem informant: vt. l. iur. gen. s. quimo et s. iur. gen. ff. de pactis. **C** Preterea h. locum in rebus inominatis. Credo qd recordamini dictus inominati sunt quatuor. s. do tibi vt des: do vt facias. Facio vt des facio vt facias: vt. l. naturalis. ff. de pre. ver. **H**ec actio pre. ver. h. locum in dicto do vt des do vt facias. Facio vt facias. Sed in quarto. s. facio vt des iste glo. simplr sentiunt qd habet locum actio de dolo male dicunt: vos inueniatis qd in isto aliqui h. locum actio pre. ver. vt. l. si solent. ff. de pre. ver. et ideo debuit gl. dicere sicut inuenit in aliqua glo. Et in illis tribus simplr h. locum actio pre. ver. **C** In quarta aliquando h. locum actio p. ver. aliquando de dolo: et ideo ista glo. errauit qd non distinxit si ex factis meo tibi aliqui d. adest h. locum ac. pre. ver. Sed si nihil adest h. locum actio de dolo: verbigsa conuenit in me et te vt liberarem te et tu dares mihi. r. Si ego adimplui et tu non h. locum ac. pre. ver. hic aut peruenit ad te liberatio. Sed si conuenit in me et te qd deberem manumittere seruus et tu dares mihi. r. et manumisi ad te nihil peruenit: ad eum peruenit libertas. **H**oc cau. h. locum actio de dolo si dolo feceris: vt. l. cu. pro. nas. C. de dolo: et ita v. intelligi. l. naturalis. s. qd si faciam. ff. de pre. ver. **C** Preterea h. locum actio pre. ver. vbicunq; certum est dictum esse celebratum. Sed ignoratur de nomine dictus: qd plura sunt negocia que inter homines agunt qd vocabula que dictus distinguunt: vt. l. i. ii. et iii. ff. de pre. ver. Et nihilominus h. locum actio in factum que cum ea percurrit. **C** Sed vbi dubitatur vtrum sit dictum vel non: non est certum dictum celebratum. Sed equitas suadet actionem dari: non habet locum actio pre. ver. Sed actio in factum: et in hoc multi errant: et ita debet intelligi. l. quof. de pre. ver. **C** Modo sequitur videre an actio in factum que cooccurrit cum actione p. ver. sit bo. fi. certum est qd vbi habet locum actio pre. ver. h. locum actio in factum que cu. ea cooccurrit vt l. i. ff. de pre. ver. **C** Quero ergo nunquid actio in factum que proponitur pro estimatione vel permutatione sit bo. fi. eo casu quo p. v. e. bo. fi. **C** Or hic est loc. lo. de disputato. Sed v. h. dicit qd calor est nimis magnus si ego sciuissem d. isto calor si legisset ista ti. Et videretur dicendum qd esset bo. fi. et istud ar. faceret imedia te quilibet vestrum qd vbicunq; actio surrogat i locum alterius assumit conditiones illius actiois in cuius locum surrogatur vt. l. i. s. si quis sub codi. et s. bellissime vt l. no. ca. et l. si eum. s. vlti. ff. de verbo. signi. et l. si eum. s. vlti. ff. si quis caut. Sed bec datur i locum actionis p. ver. et illam constat esse bo. fi. et illis duobus casibus ergo et. Ego respondeo simpliciter et breuiter qd est stricti iuris etiam in illis duobus casibus ecce arg. qd glo. facit et e. factis bonum. **C** Or notetis bene et qualiter possit probari determinatione glo. erit opus videre qd glo. non probat qd in oem casum sit stricti iuris: constat qd certi conditio habet locum vbicunq; petitur certum siue ex contractu stricti iuris siue bo. fi. et tunc nunquid est bo. fi. sic ista. **C** Preterea non iudicabit bo. fi. qd associet actio. p. ver. que e. bo. fi. Et hoc ostenditur ecce modum probandi opi. glo. **C** Ego inuenio qd si aliquis debitor hereditarius qui tenebatur ex contractu stricti iur. contendat se heredem esse tenetur pet. here. et tamen petitio h. non variat naturam suam: qd semper remanet bo. fi. hoc p. si recordamini quid prodesset: cautur in l. qd in omnibus bo. fi. iudicijs potest peti qd cautio interponatur de soluendo debito adueniente die vt. l. in omnibus. ff. de iudi. In alia lege cautetur qd in contractibus stricti iuris talis cautio non procedit vt. l. dedi circa prin. ff. de condit. ob. cam. Ecce vnde procedo ad probandum procedo aliquatulus a remotis vt melius intelligatis. Si debitor hereditarius qui tenebatur ex contractu stricti iuris contendat se heredem compellitur ad cautionem prestandam de soluendo debito adueniente die vt. l. qd si in diem circa prin. ff. de pet. here. **C** Ergo h. ista actio in factum associet actio. p. ver. non propterea assumit naturam actionis bo. fi. **C** Quero vltimus de quadam actione de qua glo. non querit hic sed alibi. s. de actione ex testamento quilibet vestrum responderet qd esset

bo. fi. p. mi. l. l. qd sicut actio bo. fi. parit vsuras a die morte. Sic actio ex testamento vt. l. qui insoludus. s. etiam et l. ncia scya. s. vsuras. ff. de leg. ii. **C** Preterea in actionibus bo. fi. ille qui tenetur ad rem: soluendo deteriorem factam non liberatur ab actione prima vt. l. tertia circa principiu. ff. comoda. et l. prima s. si res depositi. **C** In actione ex testamento similiter vt. l. buiusmodi. s. edes. ff. de leg. i. et l. meui. s. in fundo legato. ff. de leg. ii. p. qd p. qd est bo. fi. **C** Ego credo qd sit stricti iuris. Tamen aliqui similia h. cu. actione bone fi. In aliquo sapit naturam actionum bo. fi. Et hoc ostendo p. quadam. l. qua vos h. uistis hoc anno. In act. in re et ad ex. et omnibus bo. fi. iudicijs iurat in lite vt. l. in act. ff. de in lit. iur. **C** Modo sequitur in e. ti. als si ex testamento vel ex stipulatione agatur in litem non iuratur vt. l. all. ff. de iura. ergo et. Illa argumenta sunt magis in contrarium qd nil simile idem vt dixi alias dubitari posset de actioe p. tutela qd datur contra eum qui credebatur esse tutor et non erat et videtur bone fi. qd parit vsuras a die morte: vt. l. i. s. hoc iudicio. ff. de eo qd p. tu. non gessit. **C** Tamen credo qd sit stricti iuris quia hic non enumeratur qd pariat vsuras et propter similitudinem quam habet cu. actionibus bo. fi. **C** Dubitatur vltius tunc istud dixi in tex. s. p. traria mandati como. dpo. pigno. nego. gest. De directa non est dubium: sed de p. traria. Tamen ad ista omnia respondet glo. et credo qd bene respondeant qd sunt bo. fi. **C** Ecce argumentum obiectum credo qd sit verum qd actio sit bo. fi. istud est fauere. Fauor v. extendi vt. l. cu. quidam. ff. de lib. et posthu. **C** Alterius quo duo dubia circa actionem de dote iam ego expediui. Quero et istud soluit in glo. et male soluit non tamen p. argumenta que faciunt ad propositum dicunt glo. qd actio de dote incipit habere locum matrimonio soluto Sed in cau. quando maritus incipit male vti substantia sua h. locum matrimonio constante vt. l. si ad huc. C. de iur. do. **C** Ista sua opinionem aliter probant Ecce modus argumentandi et in veritate non valet duas muscas: p. scriptio. xxx. an. qd currit contra actionem de dote incipit habere locum demum cu. matrimonium est dissolutum vel maritus incipit ad inopiam vergere vt. l. i. rebus. s. omnes. C. de iure do. et. Si hoc est ergo tunc tamen incipit nasci: si ante esset nata ante potuisset p. scribi. **C** Istud est argumentum efficax qd inducat: tamen non valet duas festucas. **C** Ad hoc vt actio p. scribat reguntur duo. s. qd sit nata et qd possit intentari. Si est nata et non potest intentari non currit p. scriptio qd p. scriptioes sunt inducte contra negligentes: et iuris sui p. p. res. Iste qui h. actionem: et non potest eam intentare: non videtur negligens vt. l. i. in fi. C. de anna. ex. Si. s. ille dicit qd non p. scribit actio de dote illa est ratio quia non potest intentari matrimonio constante marito non vergente ad inopiam. Illud argu. nihil valet tamen in veritate quidam lex videtur facere pro glo. p. ma. facte tamen nihil facit. Socer recepit dote a nuru veniens ad mortem et adhuc constante matrimonio inter filium et nurum legatum nurui dotez valuit legatum vel non. **C** Distinguitur. Aut legauit ius dotis. **C** Aut quantitate que erat de bita. **C** Primo cau. legatum e. nullum. **C** Secundo est aliqd et non vt alia ratio nisi qd actio de dote non d. p. p. tebat vt. l. i. in pn. ff. de do. p. leg. tamen dico qd p. ter. ille nihil facit: non dico qd legatum non valet qd illa sit ratio que p. firmaret glo. Sed qd videtur legasse credi tori debitori actionem qua sibi tenebat. Si lego rem tuam tibi legatum non valet vt. l. meuius. s. duoz. ff. de leg. ii. et l. p. prias: vnde ista est ratio: quia legauit debitor creditori actionem qua erat obligatus: ista ratio non illa fuisset valde verisoria: vnde dico suu. finendo opinionem glo. qd actio de dote non nascitur regulariter nisi matrimonio dissoluto et hoc p. quoddam ar. cui non posset aliquis respondere vt credo natura obligationum: ita se h. qd vbi cur. qd obligationes contrahuntur pure incontinenti nascitur obligatio et actio vt. l. in omnibus. ff. de regu. iur. vbi in diem certam incontinenti nascitur obligatio: Sed non actio: nisi adueniente die vt. l. cum qui chalcidis. s. quof. ff. de vbo. obliga. l. vbi aut sub p. dictione. **C** Aut conditio se h. adesse tamen et nascitur obligatio incontinenti vt. l. impossibilis et l. in illa stipulatione. ff. de verbo. ob. et l. si pupillus. s. si sub codi. ff. de nouat. Sed vbi conditio tacita vel expressa in obligatione adiecta h. se pariter ad esse et ad non esse: similiter verum est qd nulla actio nascitur condictione p. dente vt. l. cedere diem. ff. de verbo. signi. l. legata sub p. dic. et l. qui. h. s. vlti. ff. de codi. et demon. Sed si mulier dat dorem conditio repetende dotis que est: quid dicitis vos quilibet v. m. sciret qd tacita conditio videtur inesse qd si mulieris culpa matrimonio dissoluitur denegatur ei dotis repetitio. Si culpa mariti datur ei repetitio: vt. l. osensu. C. de repu. et l. lucius. ff. sol. ma. **C** Omni ergo conditio que inest ob. l. m. se habeat ad esse et ad non esse: qd potest esse qd iure permittente repetetur: et qd non: ergo

7c. Qui dicit aliud nescit qd dicat ista opi. glo. est verissima.
C. Alia qd est mulier habebat tacitam hypothecam qua media
te preferat alijs creditoribus: querit glo. quib? multe opi. fuerit
Meritas est quam glo. tradit. C. Aduertatis vt sciatis causaz
dubitationis: quidam dixerunt qd preferatur tacita hypothe
ca his qui habebat expressam hypothecam. Si aliquis obligat
mibi oia bona sua: et cras datur infimonium qd mulier pre
fertur mibi: et hoc probant si non credatis qd moueant fatue
constat qd ille qui mutuat in refectionem nauis pferitur haben
ti expressam hypothecam: vt. l. interdum. ff. qui po. in pig. ba. Sz
in alia lege cauet qd mulier preferat his qui mutauerunt i refe
ctionem nauis: vt in aut. de equa. do. s. his psequens: ergo 7c. et
iuxta regulam si vinco vincentem te 7c. vt. l. de accessionibus
ff. de diuersis et temp. prescrip. C. Tamen nostri doc. dicunt et
ista est veritas prout ego credo qd mulier preferat omnibus qui
post eam dixerunt siue tacitam siue expressam hypothecam hnti
bus: C. Preterea preferat omnibus anterioribus habentibus
tacitam hypothecam priuilegio legis eis concessam. Illis vero qui
non habent expressam non qd illi habent priuilegium ex pui
sione sua: et hoc pbatur: vt in. l. qd si mulier dat dotem volun?
tam preferat alijs creditoribus prioris teporis priuilegio val
latis: priuilegium est vallata priuata lex: vñ loquitur de illis qui
habent priuilegium a lege illi qui habent ex pactione non hnt
a lege sed ex iur. coi. ita pbatur in. l. assiduis. C. qui po. in pig.
ba. ibi l3 prioris temporis priuilegio vallati fuerint. C. Alia
questio est an si procurator mulieris agat actioe dote habeat
priuilegium: non est questio: qd procurator actoris quantum ad
oia representat personam domini: et procurator rei pter qd in
onere satisfaciendi. vt. l. sed et he. s. defendere. ff. de procu. et. l. mi
nor. s. quoniam. e. ti. et. l. si cum procur. ff. de re iudi. et. l. alia. ff.
so. ma. ergo 7c. C. Alia qd est si pferat dotem et pferat an
actio de dote sit priuilegiata vsqz non: qd hoc habz locum qd
mulier agit: tamen glo. determinat qd et agente pfe est priuile
giata. Et hoc ego probo sic sicut glo. probat et bene. Pater q
erigit dotem tenet eam reseruare nisi clades superuenerit: vt in
aut. sed quis. C. d. rei vro. actio. vnde agit ad commodum mulie
ris non ad suum: et ideo eo agente est priuilegiata sicut agente
muliere. 7y.

In bonafidei iudicijs. Dicitur est i
prece. s. qd que
dam act. sunt bonafidei. Quedam stricti iuris: et ideo diuisione
illa premissa. s. iste quandam ponit diuisionem que olim erat inf
actioes bone fi. ex parte vna: et actiones stricti iuris ex pte alia
C. Hodie vero per presentem. s. soluitur illa diuisionem: et quantum
ad illud in quo olim differabant hodie equipollent ponendo ge
neralem regulam quod in quolibz genere actiois bo. fi. et stricti
iuris compensatio locum habz: et ponendo exceptioem in actione
depo. C. s. iste non continet aliqz difficultatem. Et ideo aduer
tatis ne erretis in positione caus: dicit ergo in bo. fi. 7c. vnde in
vno verbo posset dici olim diuisionem erat in hoc inter actioes bo. fi.
et stricti iur. qd in actione bo. fi. poterat opponi compensatio: et
compensatioe opposita ipso iure vsqz ad concurrentes quantita
tes tollebantur actioes: In actioibus stricti iuris no. Sed habe
bat locum exceptio doli et ea opposita consequebatur reus vt
tantominus condemnaretur quantum debebatur sibi. Hodie
vero quantum ad beneficiu compensatiois opposite et quantum ad
effectum sublata est diuisionem inter act. bo. fi. et stricti iur. et vsqz ad
concurrentes quantitates tollunt actioes ipso iure. Ista ratio
fallit in actioe depo. et nihil aliud dicit. s. iste. verbigfa. Ecce
modo caum in terminis. C. Donamus ego vendideram ali
cui quandam domum p precio. c. librarum: et emptor qd eme
rat fuit in mora et sic tit per annum vel biennium qd no soluit p
cium: ago p eum et peto precium. C. Preterea peto condena
ri in eo quod interest mea moram no esse commissam. C. Con
tra ipse allegat me debitorem suum ex ca mutui in. x. lib. et id
me vult repellere ex ca compensatiois vsqz ad concurrentem qua
ntitatem: dubitatio est an ego sum audiendus: et dicit qd bene suz
audiendus: qd equum est interesse prestari rone more ditoris.
C. Secundo dubitatur an compensatio per reum opposita sit ad
mittenda: et respondetur qd olim et hodie idem est per omnia i
act. bo. fi. qd si actor aliqd petebat poterat opponi compensatio
et compensatioe opposita actioes tollebantur ipso iure. Sed in con
tractibus stricti iuris erat aliud: qd si ego agebam p te cond. ex
mutuo. Et eram debitor tuus ex actu stricti iuris voleba co
pensatioem opponere no habebat locum compensatio iure veteri:
tñ tu poteras opponere excep. doli et opponendo excep. psequere

baris qd tantominus pdenareris quantum erat tibi debitum.
C. Hodie vero iure nouo per Justinianuz inducto sicut habz
locum compensatio in actioibus bo. fi. sic in actioibus stricti iu
ris. Fallit i actioe de positi: et ro est ne pretertu compensatiois
opposite restio rez depositarum impediatur hoc intendit. s. iste.
C. Iudicijs. i. actioibus. C. Restitui: largo mo expdatis hoc e
siue i dando siue in restituendo: nam verbum reddedi et restitu
endi licet habeat per se reddendi significationem tamen recipit
significationem in dando et in restituendo et in prestando
vt. l. verbum reddendi. ff. de verbo. si. et. l. cum quida vxori. ff. de
lega. ij. C. Nam equum est actori in contractib? bo. fi. a die mo
re prestari vsuras et illius interesse similiter vt. l. mora. s. in bo.
fidei. ff. de vsuf. et. l. in initio. C. de pactis inter emptor. et ven.
C. Preterea tenetur debitor ad interesse a die more et illius i
teresse similiter habetur ratio p iudice vt. s. de obli. ex cōsen. s.
vlti. et. l. consensu. ff. de actio. et oblig. et. l. iul. s. ex vendito. ff. de
act. emp. C. Tamen aduertatis sicut iudicis officium d3 ee equu
quatum ad partem actoris vt prestaret ei a reo qd est equu: e p
stantita et ex parte rei qd si aliquid est debitum reo illo deducto
condemnat eum. C. Opoteat: sicut ego reo. P. Nostra. C. de op. e.
l. vlti. C. Iure dicit glo. hic cum hinc inde debetur qritas forte
voluit hoc dicere ter. et forte non. C. Ego credo qd voluit dices
aliud scilicet qd dicitur in. l. vlt. C. de cōpen. iure 7c. i. cum hinc
inde est liquidum debitum et potest addi illud qd dicit glo. et hic
inde debetur qritas tamen illud est extra ter. qd necessariu est:
tamen ter. dicit hoc. Sed si non est debitum liquiduz ex vtraqz
parte non fit cōpensatio vt. l. vlti. C. de cōpen. l. auferit. s. qui cō
pensatione. ff. de iure fil. subieit glo. et debetur hinc inde quanti
tas. Nam spci ad speciem vel speciei ad quantitatem non fit cō
pensatio vt. l. si creditor. s. i. ff. de peculio. l. si puenit circa pn.
ff. de pigno. act. l. si non forte. s. sic. ff. de cōdic. inde. C. Diuina
cōpensationes opposite ab homine ipso iure qd cōpensatio tol
lit oem obligationem ciuilem et naturalem: qd operatur illud qd
solutio. Sed solutione ei? qd debetur omnis tollitur obligatio:
ita qd nulle reliquie remanent vt. s. qui. mo. tolli. ob. in prin. sic
et hic. Alias: alie dicunt esse mirtte: vt actio. coi. diui. fami. herc.
coi. diui. et peti. herc. de quibus tractatum est. s. in. s. quedam.
C. Preterea iudicis offi. et extraordinarie persecutiones fidei
commissariorum de quibus tractat in. l. pecunie verbus. s. ac
tionis et. s. scilz. ff. de verbo. signi. C. Preterea actiones priorie
in illis cōpensatio locum habz. Nam si tu habebas domu ruino
sam que minabatur ruina domui mee: et ego petā qd tu caueas
mibi de dāno infec. Non cauisti: et postea missus sum i possio
nem domus ex primo et ex secūdo decreto et psecutus sum do
minu domus tue: si tu velis qd caueā tibi de dāno infec. no au
diris qd in eo debes puniri in quo deliquisti: deliquisti in eo qd
non cauisti ergo 7c. vt. l. qui bona. s. si qd qd sibi no cauebat. ff.
de dā. infec. et ita d3 intelligi. l. si ambo in ver. in stipulatioib?
ff. de cōpensatio. Excepta. Modo ponit exceptio. a regula gene
rali. Imperium propter ratione que sequitur. C. Modo restat
premissa positione casus et expositione tertus intelligere breui
ter illa que glo. intendunt circa materiam huius. s. et ideo pot
opponi breuiter ad intellectum materie. vi. vel. vii. modis et tres
qones breuiter formare: tunc intelligetis totam materiam. s.
C. Postea sequit materia que est aliquatulum subtilior de ac
tionibus arbitrarijs: tamen ista est facilima et ppterea expediat
eam p illum moduz quem premissi satis breuiter qd breuius po
tero: hic dicitur qd siue agatur actione bonafidei siue actioe stri
eti iuris: siue actione in rem siue in personaz hodie cōpensatio
locum habet: et ipso iure actiones minuuntur qd istud circa actio
nem in rem manifeste sit falsu. Quilibet vestrum potest mani
feste perpendere. Certum. n. est qd actio in rem proponitur pro
spete petitoris rei que ab aliquo possidetur vt. l. in rem et. l. si in
rem. ff. de rei ven. si agam contra te rei vendi. ad librum vel ad
vincam vel ad aliaz rem tertus iste videtur dicere: qd possis op
ponere cōpensationem vsqz ad cōcurrentem quantitatem vt si
erā debitor tuus in. l. et vinea quā possidebas valebat. c. qd pos
sum petere solam dimidia et istud est manifeste falsum: quia d
specie ad quantitatem non fit cōpensatio: et ideo videtur obstat. l.
si non fortem. s. si centum. ff. de cōdic. inde. et. l. si conuenerit cir
ca prin. ff. de pigno. actio. l. si non forte et. l. qd dicitur. ff. de im
p. et. l. si creditor. s. i. ff. de pecul. et plures alie. C. Patet rñsio
aut eo tempore quo proponitur actio in rem cōdemnatio fit ad
rem: et in ipsam rem fit executio. C. Aut cōdemnatio fit ad esti
mationem: vel cōdemnatio fit ad rez executio fit in estimatioe.
C. Primo casu actor petit qd executio fiat in rem: et hoc potest

si reus h; facultatem rei restituende vt. l. q. restituere de rei ve.
Hoc casu non vendicat sibi locum cōpensatio: quia de spē ad
quātitatem vel contra non admittitur cōpensatio vt in. l. con
traria. **C**Secundo casu vt q; deisti possidere dolo vel culpa
condēnatus es ad estimationem rei: vel ecce alium casum: cras
condēnatus rem habebas rem petebam q; condemnaris ad
estimationem vel q; propter cōtumaciam deferatur tibi iura
mentum in litem: hoc casu cōpensatio locum h; q; considerato
effectu quantitatis hincinde dētur et ita loquitur. §. iste dum lo
quitur de actione in rem. r. l. vlti. C. de cōpen. r. oēs qui dicunt
q; in actione in rem fit cōpensatio. **C**Alterius oppo. q; quādo
quātitas hincinde debetur cōpensatio locum non habet vt. l. si
creditor. §. i. ff. de pecul. **C**Respondet breuiter intelligatis.
CAliquando quantitas debetur vt specics. **C**Aliquando vt
quātitas. **C**Primo casu vt depono penes te: vel comodo tibi
sacculum pecunie vel lego tibi pecunia; que est in archa: vel ar
gentum qd est in scrinio. Illud ius quod seruatur in speciebus
seruatur in quātitatibus que debentur vt spē: vt. l. plane. §. s;
hoc ita r. l. cum: res. §. i. ff. de leg. i. r. l. in rōne. §. incerte ad. l. fal.
cum multis similibus: qua ergo rōne de spē ad spēm vel ad quā
titatem non h; locum cōpensatio vt probatum est et eadem ra
tōe r. l. sic loquitur. l. cōtraria. **C**Or vltius potest oppōi q;
circa actōes stricti iuris poterat dici q; non sit aliquid inoua
tuz iure veteri: q; si aliq; tenebat actōe stricti iuris poterat op
ponere doli ecce. r. ea opposita repellat actōem vsq; ad con
currentes quantitates iure nouo pōt compensatio opponi: er
go Iustinianus per. §. istum r. per pōstitu. s. l. vlti. C. d. cōpē. nī
hil nouum induxit. **C**Respondet effectu considerato nullam
nouitatem induxit. Sed i forma perueniēdi ad aliqd nouum
induxit q; cauet in regulam iuris. Nihil iter est vtrum ipō iu
re q; nullam actōem habeat: vel per excep. repellatur vt in re
gula iuris nihil iter est. **C**Cum ergo in actōe bōchidei ipō iur
repelleretur. In actōe aut stricti iuris per exceptōem doli con
siderato effectu nulla est vria. Et ideo in effectu nihil noui in
durit. Sed in modo pūiendi nō est qd q; compensatio plus ope
ratur q; exceptio doli. Nam compensatio operat illud quod so
lutio. **C**Solo to. lit. oēm oblonem civilem r. naturalem ipō iure
iure. vt. s. qui. mo. tollat oblo in prin. Sed exceptio doli nō tol
lit oēm oblonem civilem r. naturalem ipō iure: sed parit exce
ptōem que excludit actōem a iure age ndi r. ēt in effectu nī vid
tur opari idem: q; quedam sunt ad que vt vtilius nullo mō te
neri q; teneri aliquo oblonis vinculo: vt in regulis iuris mar
cellus diffinit: als martin? desinit: ibi no. plura per que appet
plus interessē ipō iure liberari q; ope ecce. **C**Or vltius op.
r. respondet q; in actōe depositi nihil sit spē: q; si depono li
brum penes te: tu es debitor meus ad spēm certam r. lege ca
uet q; de specie ad quantitatem non fit compensatio: vt pall. l.
si conuenit in prin. ff. de pig. act. l. si non sortem. §. sicut de p
dic. indebi. r. l. si creditor. §. i. ff. d. peculio. **C**Ego respondeo q;
ad hoc vt sit spē in actōe depositi o; dicere q; aliquando dpo
nī spē aliq; quantitas vt quantitas. **C**Primo cāu non est
aliqd spē in actōe depositi: q; regula est q; vbi hincinde debe
tur spē vel ex altera pte tū non hab; locū cōpensatio. **C**Se
cūdo cāu idem q; regulare est q; idem iuris seruatur in ea qd i
spē. **C**Tertio casu depono penes te. r. libras imperialium ad
numerum tu posses illam pecuniam consumare: r. aliam red
dere vt. l. lucius r. l. die spon. ff. de posi. hoc cāu est spē: q; als
de iure cōmuni compensatio locum non hab; **C**Or vltius op.
oppo. r. osiditur q; idem sit in actōe como. qd in actione de posi
ti: q; si comodo tibi rem aliquam r. agam como. compensatō nī
pōt habere locum: q; pretertu debiti restō comoda: i minime
rōnabiliter recusatur: vt. l. vl. C. como. dixerunt quidam q; spe
ciale in actōe como. sicut in act. de positi. **C**Postri doc. dicunt q;
non est spē in actōe como. r. l. illa o; intelligi quando como
data erat spē vel quantitas vt spē: r. ideo iure cōmuni proce
dit q; compensatio locum non hab; **C**Sexto r. vltimo possit
aliquis opponere per istum modum: rō quare non h; locū; cō
pensatio in actōe depositi est ne pretertu compensatō is restō
rē; depositarum impediā: ista rō pōt habere locum vbiq; q;
agat pro re restituenda siue agat actione depo. siue como. siue
mandati. **C**Ergo qua rōne nō hab; locum compensatio in
actione depositi eadem rōne nec in actōe como. nec mandati:
lege cauetur q; ad oēm cāum o; extendi lex ad quem extendit
rō. l. r. si lex est stricta r. plata. l. o; extendi ad oēs casus ad quos
extendit rō: vt. l. adigere. §. quis. ff. de iure pa. r. eō. Si lex ē la
ta r. rō stricta o; restringi. l. ad cāus ad quos restringit rō: vt

Ladigere. §. quis: de iure pa. r. eō si lex est lata: r. rō stricta dber
restringi lex ad casus ad quos restringitur rō r. vltra non pōt
prolatio verbo; extendi q; rō: vt. l. hec actio. ff. de calum. r. l. cū
pat. §. vltimissimis de leg. ii. r. l. nomen. §. vl. ff. de le. iij. cū fini
tis alijs: ergo r. c. **C**Ad istud respondet ita sicut gl. dicit r. val
de mirabilr rīdet. **C**Responsio ē satis bona ius cōe ē q; dpositi:
rī? teneat solum de dolo r. lata culpa: vt probatur in. l. q; ner
ua. ff. de posi. r. l. contractus de regulis iuris. Sed denegare re
stitutionem rei est dolum committere. Si habeo rem tuam
r. non restituo video: i dolo vt. l. si procurator. §. dolum r. l. do
lus in fi. ff. mandati: si ergo spēlter introductum est in fauore;
eius q; non teneatur r. licet denegando restitutionem videat
in dolo: est tamen alit: d spēlter inductū contra euz q; non pos
sit opponere cōpensationem r. iuxta regulam q; qui i vno.
CPræmissis opinonibus quero tria dubia. **C**Primum ē
nūquid cōpensatio fiat ipō iure p. l. vel sit necesse q; opponatur
ab homine: r. ista questio est reuoluta p mille glo. q; cōpensatio
fiat ipō iure vt p istum tex. dum dicit ipō iure r. c. **C**Prætea
q; lex op. cōpensatione; q; lege cauetur q; si debeo tibi. c. tu mi
hi. l. vsq; ad cōcurrentes quātitates vsure non currunt nec aliq;
accessiones vt. l. cū aliter r. l. s. ff. de cōpen. r. l. si cōstat. C. de cō
pen. **C**Prætea si tu ledis me p negligentiam in. c. ego te l. c.
ipō iure sine facto hominis rōne delicti fit cōpensatio vt. l. si am
bo. ff. de cōpen. r. l. si duo. ff. de dolo r. l. apud cellsum. §. marcel
lus. ff. de doli excep. cum si. ergo compensaciones sunt ipō iu
re sine facto hominis. **C**Or glo. nostre dicunt q; cōpensatione
non fit ipō iure. Sed est opus q; interueniat hominis factum:
tamen intelligatis sicut ego dicam: r. hoc probatur in trib; rō
nibus r. ego adiciam quartam: dicitur in lege q; si fideiussor cō
ueniatur est in electōe ipō ius vtruz opponat cōpensationē de
eo qd sibi debetur: vel de eo qd debetur reo principali vt. l. si qd
a fideiussore petatur. ff. de cōpen. ergo. lex non inducit cōpensa
tionem ipō iure: q; tunc non esset in potestate sua. **C**Prætea
si ego sum debitor tuus in. c. ex causa mutui r. tu agas con
tra me. **C**Contra tu es debitor meus in. r. ex causa como. vel
ex alia cā: est in electione mea ex qua causa velim cōpensationē
opponere vt. l. qd labeo. ff. de cōpen. **C**Prætea p; aliud q;
si cōpensatio fieret ipō iure: r. ipō iure tollerentur actiones hie
inde ita q; nulla super esset: q; cōpensatio operatur illud q; solu
tio: ergo si aliquis ageret q; possit per compensationem excludi
non admitteretur ad agēdum ipō iure. r. tamen lex dicit q; ma
le agere videtur vt. l. verum. ff. de cōpen. ergo h; actionem l; nō
intendat eam iure debito. Nam ille dicitur male agere: qui h;
ius agēdi: tamen nimis mature agit: vel obstat exceptio vt. l. i.
ad fi. ff. quando di. vsuf. leg. ce. **C**Prætea probatur p quādā
quartam ratione; quā. l. ponit r. in veritate tex. ille facit multū
pro opinione glo. **C**Et si peto a te. c. ex vna cā coram potestate
Boni. r. tu contra similiter: r. vtruz; erat liquidum: tū q; po
testas erat magis amicus meus q; tuus volebat q; primo b; et
actione; contra te. **C**Primo condēnauit te postea distulit per
quatuor menses r. postea me condēnauit potest appellari. Si
cōpensatio fieret ipō iure non possit appellari r. frustratoria ēēt
appellatio tamen o; appellari. **C**Prætea lex non facit acto
rem ipō iure excludi: r. ideo est opus appellatione vt. l. i. in fi. ff.
que sen. sine ap. rescin r. ideo cōcludendum est amodo p opinio
ne glo. q; r. c. **C**Ad. l. que in contrarium aducitur. **C**Respondet
regulariter in beneficio cōpensationis requiritur hominis scī
fallit quando ex vtraq; parte versatur delictū r. odium delictio
rum sic. l. alk. r. l. cum par. ff. de regu. iur. **C**Item odio vsuray
ne currat ipō iure ita q; p inde habeatur ac si nihil deberetur
vt. l. cū a iter r. l. se. ff. de cōdi. inde. r. l. si constat. C. de compen.
CRestat secūdo querere ponamus hincinde debet genus de
beo tibi bouem certum: caprā certam hominem certū: r. tu cō
tra: similiter h; locum cōpensatio: dicitur qdam rudis prima
facie cōpensatio locum non h; de spē ad spēm nihil est: quādo
debetur hincinde aliquid in genere ita q; idem sit genus sed si
tu deberes bouem: ego bouem in genere non haberet locū cōpē
satio. Sed q; debet in code; genere tunc habet locum compen
satio: q; genera hincinde debita sunt paris estimationis quia
in quolibet deberet mediocre. l. legato generaliter relicto. ff. d. le.
i. sicut habet locum in quātitatibus: q; sunt paris estimatiōis
ita debuit dicere gl. sic r. c. **C**Prætea apparet p. l. q; generis
ad genus fit compensa: vt. l. i. §. item si cū me. ff. si pars bef. pe.
l. deducta circa prin. ff. ad tre. l. qui non militabat circa prin. ff.
de here. insti. verum est q; gl. allegat quādam. l. que nihil fac
l. vnum ex familia. §. si duos. r. §. sed si vno. ff. de le. ii. q; cōpen

ratio de hinc inde debiti contributio quoniam uterque est obligatus. Illa autem ratio, si ille qui conuenit est obligatus tunc opponitur compensatio: exponunt gl. ibi est quedam retentio ope exceptionis et compensatio non est proprie cum ergo de ibi que ratio ceteros eadem tacitam compensationem inducit compensationem. I. retentio: et ideo legem illam nunquam allegatis: quod nihil facit: hanc glo. allegant ubique tractat hoc. **C**irca ponamus ista est tertia questio. **E**t una parte debitum est liquidum et alia non. **I**ta ego dixi exponendo tex. quod ad hoc ut habeat locum compensatio oporteret debitum sit liquidum vel quod de proximo possit liquidari. **S**ed infra quantum tempus non inuenit terminatum nisi in fisco: sed illud inuenit locum habere in alijs quod si potest liquidari. **I**tem dies mensis a tempore compensationis opposite computandos hanc locum compensationem: vt. laus. ff. qui compensationem. ff. de iure si. **M**odo habetis omnia que dicuntur circa materiam istius. **S**.

Preterea quasdam. **S**. iste intendit tractare de actibus

arbitrarijs de quibus si quis bene aduertat tractat tripliciter: et ideo tres habet principales partes. **P**rimo enim tractat quare dicantur arbitrarie. **S**ecundo utrum arbitrarie sint reales vel personales. **T**ertio qualiter officium iudicis debeat versari in actionibus arbitrarijs: et nihil aliud dicit. **S**. iste. **D**icit ergo quod arbitrarie appellantur quod ex arbitrio iudicis pendet quantum condemnare. **S**i rem de qua principaliter agit non prestat. **S**ecundo dicit quod quedam sunt personales. **Q**uedam in rem. **N**am in rem est actio publiciana: actio seruiana et quasi seruiana: que hypothecaria appellatur. **I**n personam est actio quod me causa: actio de dolo et actio que proponitur pro eo quod certo loco dari permissum est et actio ad exhibendum. **I**n tertia parte dicit quod officium iudicis et in actio arbitrarie versari oportet secundum naturam actionis in iudicio proponitur: nam si actio proponatur ad restitutionem rei et res non restituatur condemnatur in quantum in lite iurauerit actor. **I**tem si actio proponatur ad exhibitionem alicuius rei et res non exhibeatur condemnatur quanti interest rem esse exhibitam: dumtaxat in quolibet casu iudex ferat sententiam certam prout possibile erit: et hoc dicit usque ad. ff. si quis agens. **S**. iste tractat de actionibus arbitrarijs: in quibus arbitrio et voluntate iudicis estimatur in quantum reus debeat condemnari: tunc aduertatis natura proprie actionum arbitrariarum est quod in eis due ferantur sententie una est quod prestat res que petebatur actio iuris. **S**ecunda est quod condempnetur in interesse secundum formam iuramenti in litem actori delati premissa taxatione verbi gratia. **A**go contra te rei ven. ad aliquam rem probavi osium rei ad me pertinere iudex condemnauit te ad restitutionem rei post condemnationem tu es contumax et non restituis. **I**udex hanc deseruit mihi iuramentum in litem et secundum formam mandati iuramenti condemnare conuenit: ista secunda sententia appellatur arbitrarie: quod ex arbitrio iudicis pendet vt. l. qui restituere. ff. de rei ven. **I**dem in omnibus alijs. **Q**uare ponamus aliquis compulsi me per metum vendere vel donare et tradere librum ago contra eum actione quod me tus causa et peto mihi restituere librum probavi metum mihi adhibitum et traditum librum per metum: condemnaris ad restitutionem libri sed quod non restituis in pena contumacie oporteret condemnare in quadruplum vt probatur in. l. si cui excep. ff. satis et. ff. hoc autem. ff. quod me causa. **I**dem si aliquis inducit me per dolum ad aliquam rem tradendam: etiam ago actione de dolo. **S**i condemnatus non restituit: vel interesse non prestat deseruit actori iuramentum in litem vt. l. arbitrio circa prin. et. ff. de dolo: natura ergo proprie actionum arbitrariarum est quod in eis due ferantur sententie et utraque est diffinitiva. **P**rima est de prestatendo eo quod venit ex natura actionis. **S**ecunda eo quod sententie non pareatur verum est quod aliquando est inuenire quod in arbitris fertur tunc una sententia sic iam in prosecutione declarabitur. **O**portet sicut ego dixi. **S**. iste tractat tripliciter de actionibus arbitrarijs et propterea oportet principaliter diuidi in tres partes. **I**n prima parte tractat quas dicantur arbitrarie actioes que sunt actioes arbitrarie: et hoc tractat usque ad ver. sed iste. **I**n secunda utrum arbitrarie sint in rem vel in personam usque ad ver. i. bis. **I**n tertia tractat quale debeat esse iudicis officium in actionibus arbitrarijs: siue quale debeat versari: et hoc usque ad. ff. curare. **I**lle. ff. est communis et generalis ad omnes actiones arbitrarie et non arbitrarie et propterea non refertur ad istum. ff. simplr. **Q**uas ergo ponit iuxta istum: ponit iuxta ipsum vt ostendat quod in istis largo modo versetur iudicis officium. **N**ihilominus sicut in alijs iudicibus hanc ferre sententiam certam put erit possibile secundum naturam actionis.

proposita. **C**asus per hoc modo: ponamus ago per tunc rei ven. ad librum: et peto mihi restituere librum quem dico ad me pertinere iure domini: condemnatur ad restitutionem libri: condemnatus non restituit: dubitatur utrum ista actio sit arbitrarie et quod appellatur arbitrarie. **E**t videtur quod est arbitrarie: et ideo appellatur quod ex arbitrio iudicis pendet in quantum debeat condemnare eum qui non parat sententiam. **I**dem in actio ad exhibendum. et in actione noxali. **S**ecundo dicit utrum arbitrarie sint reales vel personales: et videtur quod quedam sunt reales quedam personales: reales dicuntur publiciana que est in rem et nihilominus arbitrarie actio seruiana et quasi seruiana que hypothecaria appellatur. **I**n personam arbitrarie sunt actio de eo quod me causa. **A**ctio de dolo. **A**ctio ad exhibendum. **A**ctio que proponitur pro eo quod certo loco dari permissum est. **T**ertio dicit ego egi per te actione ad exhibendum ad librum quem tenebas absconsus condemnatus non exhibuit: iudex hanc estimare quanti mea litera non fuisse exhibitum et in illud interesse rei contumaciter condemnare hoc intendit. **S**. iste. **A**bitrarie appellantur quod ex arbitrio iudicis pendet. **Q**uedam dicuntur reales. **Q**uedam personales. **Q**ualiter officium versetur in eis cum ex eius arbitrio pendeat ista tria intendit. **S**. iste. **A**ppellatur. q. d. diximus quod quedam actioes sunt. **Q**uedam stricti iuris. **I**n inf. act. stricti iuris est inuenire quod quedam sunt arbitrarie et quedam non: ideo de arbitrarie est opus tractare. **R**es restituat. sic dixi in casu cuius erat quantum rei ven. vel publi. non refert. **E**xhibeat: cum agit actio ad exhibendum ad rem mobilem vt. l. i. act. de lit. iur. **S**oluat non referatis ad omnes actioes: sed ad eas que proponuntur pro solutione rei promissa certo loco dari vt si promittis certo loco dare vt romes si soluas romes: boni. ista actio appellatur arbitrarie: quod habet ratio mei actoris et considerat utilitas rei quod conuenit vt. l. ij. ff. hoc autem act. ff. de eo quod certo loco. **S**i promitto soluere. et non adiecto loco actio non esset arbitrarie. **I**dem in actio ex testamento vt si testator instituit me heredem et dannaui me. et dare alicui romes si puenior alibi actio est arbitrarie vt. l. si heres. ff. de eo quod certo loco. **I**dem in certi conditi. de mutuo. **S**i mutuo pecuniam certo loco reddenda certi predictio de mutuo appellatur arbitrarie vt. l. si heres. ff. de eo quod certo loco: et ideo oportet quod restringatur ad illud quod dicitur l. a. **S**oluat siue erat ex stipulatu debiti siue ex testamento siue ex causa mutui: vt exponatis: siue erat certo loco promissus siue legatus: siue mutuo datum vt certo loco solueretur: vt deis. ll. **S**erui. **Q**uidam seruus meus dederat dannaui vicino quod incidere arbores vel occiderat bouem vicini: vicinus cepit agere a glia: poterat liberari dando seruum pro noxa: si non dedit iudex habet me condemnare ad estimationem dannaui: hoc verum si me ignorate dedit dannaui: sed si me iubente vel sciante vel dannaui prohibere nolente non habet locum noxalis vt. l. ij. et l. in delictis circa pn. ff. de nox. **S**ed iste modo sequitur determinationem. ij. questionis utrum arbitrarie sint reales vel personales. **E**t videtur quod quedam reales: quedam personales inueniuntur. **I**ste. ff. arbitrarie. **L**a in rem et. i. quedam reales quedam personales inueniuntur. **N**am non est inuenire actio arbitrarie: que sit mixta nisi actio. ff. regun. fm. opi. quorundam ita quod oportet quod diuisim intelligatur: et hoc voluit dicere glo. diuisim accipere. **P**ubli. bene scitis quando habet locum quando aliquis et. **C**oloni quando colonus condurit predium illa que sunt inducta domino sciante pro pensione et deterioratione sunt tacite obligata et pro his prodita est actio seruiana et quasi seruiana: ista proponitur pro his rebus de qua habuimus plene. ff. in. ff. **I**tem seruiana. **Q**uasi seruiana. **I**sta proponitur pro rebus a debitore obligatis: siue tradatur siue non et de ista tractat in. d. ff. **I**tem seruiana. **C**onuenit vt. l. si cum excep. ff. satis. ff. quod me causa. **N**am hanc sit in personam est in re scripta et appellatur arbitrarie. **A**ut quod dolo: vt. l. arbitrio in prin. et. ff. de dolo. **C**erto loco: vt si promissum est aliquid certo loco dari vel legatum vel mutuo datum vt certo loco solueretur vt. l. i. ff. hoc autem et. l. si heres. ff. de eo quod certo loco. **A**d exhibendum. **H**ec est personalis in rem scripta vt. l. i. ff. est autem ff. eo. ti. et. ff. ad exhibendum. **P**endet: quod si condemnatus non pareat sententie iudex hanc eum condemnare secundum formam iuramenti in lite delati vt. l. in act. ff. de in lit. iur. **I**n his sequitur modo videre tertium qualiter officium in his versetur. **I**n his arbitrarijs ita quod ad omnes referatis. **E**t ad personales et ad reales. **S**imilibus: iste ff. que enumerata fuerunt in glo. l. in. ff. **I**tem seruiana: in omnibus istis iuratur in litem taxatione a iudice premissa vt. l. in actio. ff. de in lit. iur. **E**t ideo sunt arbitrarie: non sit arbitrium necessarium: nam in omnibus boni. ff. iuratur in litem vt. l. in act. et tunc non sunt arbitrarie: et ideo non est necessarium arguere si quis diceret iuratur in litem et due feruntur sententie ergo sunt arbitrarie.

Sic naturam, i. secundum naturam act. arbitrarie que pro-
nitur ad rem ita exponunt glo. & bene curare. **D**onamus
cui ab aliquo scholarum librum p. r. & pretium solui in ipse si tra-
didit ago contra scholarum eundem venditorem actio. ex empto
& peto cum eodem ad interesse quanti interest mea librum
meum non esse traditum secundum formam acti. dubitatur utrum
debeat eodem in interesse. **A**d in certa quantitate: & respon-
detur quod iudex hunc eum eodem in certa quantitate: nam iudex
hunc inquirere quantum sit interesse & tunc in certa quantitate eodem
nare quantumque sit. **A**liquando est inuenire quod non est possi-
bile certam ferri sententiam. **A**liquando res est certa vel quod
titas quam petit actor. **A**liquando incerta sed certificari potest.
Aliquando incerta & certificari non potest propter naturam actio-
nis propositae. **P**rimo casu verbi gratia peto a te. c. lib. in
periculum certi conditione de mutuo: iudex hunc dicere eodem
debitorem in. c. lib. vel in quantitate que in libello petita est: vbi
sive in summa vel in libello vel in actis continetur res certa: summa
dicitur certa: unde quot. in verbis sententiae fit relatio ad certam
quantitatem que continetur incertam scripturam. **I**llud certum quod
continetur incerta scriptura videtur contineri in sententia.
Donamus. **A**gebat contra Jo. actione ex testamento &
petebat eum eodem in quantitate que erat relicta in testamento sem-
pronij: dicit iudex eodem te ad quantitatem que relicta est in
testamento sempromij: quod in testamento sempromij continetur quantitas certa vbi
illud certum quod continetur in testamento contineri in summa. **I**tem si iudex vi-
deat eodem te ad quantitatem que in libello petita est vbi in summa conti-
nenti certum & hoc probatur per mille. l. l. au. p. r. s. v. ff. de re iu.
l. vbi autem non ap. s. s. q. vinum & s. illud. ff. de v. ob. **P**robatur
et valde bene in quadam. l. in s. h. d. si potest fieri in condicillis & si
fiat est inutilis. **D**onamus testator fecit testam. & dixit illi heres
dem instituo cuius nomen in condicillis meis exprime: facit codi-
cillos & dicit volo quod titus sit heres. **S**i institutio videtur fieri in co-
dicillis non valet ut. l. q. p. man. & l. i. s. vlti. ff. de iur. codi. t. m.
d. l. q. illud nomen dicitur exprime in testamento: & id vbi in s. in te-
stamento facta ut. l. in s. tal. ff. d. p. d. in s. i. & ad id est ar. l. alle toto non
dum distributo. ff. de h. i. n. s. t. & plures alie. **E**rgo si fit rela-
tio ad libellum vel ad aliam scripturam in qua certum continetur hunc in summa
continetur incertum valz: quod vbi continetur illud certum quod in scriptura
continetur. **Q**uod non fit relatio in summa ad aliquod certum. & tunc
Aut actio proponitur ad aliquod certum: & tunc non est quod non
vbi. **A**ut ad incertum & tunc **A**ut illud poterat certificari.
Aut non. **S**i poterat certificari petebat te eodem ad interesse:
quod librum non tradebas istud potest certificari quod hunc in incertum interesse
potest certificari per probationes actoris & iudex non potest eodem ad
ad interesse. **I**mmo dicitur inquirere certam quantitatem & in illa dicitur
hunc eodem: ut. l. vna. C. de sen. que p. co: sed vbi non potest cer-
tificari: quod natura actiois ita se habet quod non possit petere certum:
ut stipulor a te Stichum aut Paphilum: sicut petitio est incerta ita
& summa: unde debeo dicere peto a te Stichum aut Paphilum que
promisisti. **I**tem iudex hunc dicit eodem te ad Stichum vel ad Pa-
philum quem promisisti adeo quod in executione non potest auferre
electionem reo. **Q**ualis ergo hunc iudex procedere: iudex habet
estimare quantum valz illud ius & in illud reum condemnare:
ut. l. cum qui certaz. s. cum pure. ff. de ver. ob. & ibi inuenietis
plene determinatum: & hoc voluit hic dicere verba tex. curare
& c. **P**ossibile. h. d. propter naturam stipulationis alternative. **D**e
tunc quod petebatur pecunia. **R**ei quod petebat spes. **D**e in-
certa: interesse est incertum quantum ad principium petitionis:
hunc in processu case certum constituat. **M**odo premissa positioe
eius & sic expositione: restat formae tres oppositiones & quere-
re tres quodnes: & ex his patebit materia ista. **O** aduertatis
breuiter ad tres oppositiones & ad tres questiones: & iste decla-
rant breuiter naturam actionum arbitrariaz de quibus tractat
s. iste. **P**rimo op. & vbi quod iste non possint arbitrarie dici quod
ex of. iu. pendeant: quod si ago contra te act. arbitraria actione ad eri.
& peto quod exhibeas librum: tu es personaliter obligatus ad eri.
librum. **S**i hoc est quod potest dici quod iudex ex officio suo hunc estima-
re. **N**am quod imploret iudic. offi. sicut dicebam alia die: ille quod
uenit non est obligatus. **S**ed quod equum est prestari quod peto: non
locum hunc iudic. off. **S**ed quando ago contra te act. ad exhiben. vbi
act. quod me. causa vel de dolo tu es personaliter obligatus: ergo di-
cet quod pendeat ex offi. iu. est dicitur quod reus non sit obligatus. **I**n
istis constat reum esse obligatum: sed illud quod pendet ex arbi-
trio iudic. non est in obligatione: ut probat in. l. deducta in prin.
ff. ad treb. l. qui per collusionem. s. vlti. ff. de act. emp. l. quintus
mutius. ff. de annu. l. e. **S**i hoc est: ergo dicunt pendere ex arbi-

trio iudic. quod ille qui conuenit non est personaliter obligatus ad id
quod petit. **S**ed quando ago contra te act. ad eri. tu es personaliter
obligatus ad eri. ut. l. iij. s. est autem. ff. ad eri. **S**imiliter in
act. quod me. causa & de dolo tu es personaliter obligatus ad restitu-
tionem: ergo & c. **A**d istud vos habetis respondet quod est opus
quod recordemini que dixi in tex. que arbitrarie sunt & que perso-
nales quedam reales. **I**n reali de plano proceditur quia ex of-
ficio iudic. pendet quod in act. deuenit. **S**i ago rei ven. ad restitu-
tionem libri tunc es personaliter obligatus: ut. s. in. s. omnia
In act. realibus simpliciter potest esse verum quod tex. dicit:
quia illud quod petitur non est in obligatione. **S**ed in act. per-
sonalibus. **A**ut non consideramus id ad quod principaliter agi-
tur. **A**ut quod ratione contumacie rei prestatur. **P**rimo ca-
su illud non pendet ex arbitrio iudic. sed est in obligatione. **E**rgo
act. ad eri. quod exhibeas: ad istud es personaliter obligatus. **I**tem
in act. quod meus causa est. **I**stud non pendet ex arbitrio: immo
iur. act. petitur. **I**dem in act. de dolo. **S**ecundo casu illud
pendet ex arbitrio iudic. & ideo illo considerato iste dicitur arbi-
traria: ago act. ad eri. & peto quod exhibeas quod est in obligatione:
condemnatus es ut exhibeas non exhibes: istud interesse ad quod
eodem ratione contumacie non est in obligatione. **I**mmo
pendet ex arbitrio iudic. **O** modo ulterius procedo & op-
pono secundo modo & ostendo quod non sit speciale in eo quod
mittitur certo loco prestando: ut pro eo dicatur competet actio
arbitraria: quia lege cautetur si legatur aliquid alicui certo loco
prestandum vel datur aliquid mutuum certo loco reddendum
competit actio arbitraria: ut. l. iij. s. hec autem. ff. de ce. quod certo
loco. l. si l. s. eo. ti. **Q**ualiter dicimus: nos dicimus sicut ego
dixi exponendo tex. **A**ctio est arbitraria non solum pro eo quod
promittitur certo loco prestandum. **S**ed etiam pro eo quod le-
gatur ut certo loco prestetur vel mutuo datur ut certo loco re-
stituatur. **A**liud est quod videtur ob stare quod iste arbitrarie non
videntur differre ab act. bo. fi. quod in arbitrarie iudex habz esti-
mare ex bono & equo quid prestari conueniat: ut patet hic in fi.
s. **I**dem est in act. bo. fi. ut. s. s. in bo. fi. **E**rgo inter act. bo. fi. &
arbitrarias non videtur differentia esse: quia idem seruatur
in eis per omnia. **A**d istud respondetur & bene dicit glo. ego
respondeo & dico quod triplex est iudic. officium: vnum est quod
imploretur in locum deficientis act. per quod petitur restitui-
tio: ut. l. q. si minor. s. vltimo. ff. de minori. **P**er quod petuntur
salaria aduocatorum medicorum & aliorum ut. l. i. ff. de var. & extraord.
co. **A**liud est quod liberet act. bo. fi. verbi gratia si teneris mihi
ad. r. actioe ex credito. **I**sti actioni inheret officium iudic. ratione cui-
us teneris prestare vsuras a die morte ut. l. mora. s. in bo. fi. ff.
de vsur. **I**ste vsure veniunt act. iure & prestantur ex quadam neces-
sitate quod iudex necesse hunc eodem ad istas vsuras & hoc probat
sic quod illud quod operatur in act. stricti iur. stipulatio operatur iudic.
offi. in act. bo. fi. ut. l. q. tantidem. ff. de nego. gest. l. luitius. ff. de
po. sed stipulatio in contractibus stricti iuris. operatur quod vsure
veniunt act. iure ergo & c. **S**ed est inuenire quoddam tertium quod
inheret act. arbitrarie de quibus tractat hic ago act. ad eri. in
obligatione est quod exhibeas: quod eodem ad interesse non ve-
nit act. iur. **S**ed ex mero iudic. arbitrio. **E**rgo certi codi. ex sti. iu.
ad pecuniam quam promisisti certo loco soluere quod condemnaris
ad. r. vbi iur. act. s. quod eodem ad interesse vbi in. of. t. i. istud
iu. of. quod inheret act. arbitrarie: & illud quod inheret act. bo. fi. conue-
niunt in hoc quod sic illud extinguatur extincta actione ut. l. iij. C.
de po. sic & istud per solutionem debiti ut. l. centum capue de eo quod
certo loco. **S**equitur videre an sint plures actio. arbitrarie quod
ille que hic enumeratur. **N**on est questio si consideremus na-
turam arbitrariaz actionum: que est quod ille dicatur arbitrarie
quod in qualibet feruntur due sententie vna super re. **A**lia quod non
statuatur interesse quod non sunt plures nisi que hic enumerantur &
subaudite ut hic reales act. in factum et edi. nau. cau. sta. non est
arbitraria quod in ea non fertur nisi vna summa ut. l. i. ff. nau. ca. sta.
Idem in act. ex edicto de publicanis quod in illa non fertur nisi
vna sententia. l. ad duplum ut. l. i. & l. ex hoc edicto. ff. de pu.
Similiter si consideramus act. de dote in ea non feruntur due
sententie. **P**reterea in act. redibitoria que datur i euz qui non resti-
tuit precium & precij accessiones illa datur iduplum & isto respectu
dicebant quidam quod erat arbitraria: tamen quod non inuenitur hic enu-
merata glo. dicit quod non est act. arbitraria ut. l. redibitoria. ff. de
edi. edicto. **S**i ergo consideremus veram naturam arbitra-
riarum quod in eis due feruntur sententie non est inuenire plures quod
hic. **S**ed si appellamus arbitrarie illas in quibus datur sa-
cultas restituende rei & si non restituatur fiat eodem ad pe-

nam: tunc ac: in factum ex edicto nau. cau. sta. & alie poterunt
arbitrari dicitur. **C** Restat videre qd sit modus cōdemnandi in
act. arbitrarijs. **C** Modus est cōdemnare ad illud qd petitur p
more: si illud non prestet cōdemnare ad interesse fm formaz iu
ramenti in litem delati vt in rei ven. & act. ad exbi. Idē in act.
q me. cā: iudex hz pōdemnare ad rē & ex contumacia ad quadru
plum vt. l. si cum ecce. §. satis. ff. q me. ca. **C** Idem in act. d' do
lo q: si res non restituatur iudex hz pōdemnare in interesse scōna
formam iuramenti in litem delati vt. l. arbitrio in prin. & §. i.
ff. de dolo. Et est etiam inuenire quasdam arbitrarias vt in ca
que proponitur pro eo q certo loco dari promissus est vel lega
tum certo loco prestandum vel mutuo datum certo loco reddē
dum: in istis fertur vna sola snia: si promisi tibi solvere. c. in ci
uitate Mutine agis in ciuitate Bon. non hz iudex necesse fere
duas sententias: sed hz querere quanti interest mea in ciuitate
Mutine fuisse solutum. **C** Idem in actio. ex testō & certi cōdic.
de mutuo & istud non reperitur cōiter in oibus arbitrarijs: sed
in istis solum. Tertio solet alio modo formari cōdemnatio vt
officium non versetur circa quātitatem cōdemnationis: sed in
qualitate vt in act. norali: verbi gratia seruus meus dedit dam
num: non habet iudex estimare quātitatem cōdemnationis sed
qualitatem dāni vtrum deliquerit me ignorante vel me sciēte
& prohibere volente vel iubente. Si ignorante hz me noraliter
cōdemnare: si sciēte in solidū vt. l. ij. & l. in delictis in prin. & §.
si detracta. ff. de noxa. **C** Ergo tres sunt modi cōdemnandi
vnus in interesse si res non prestetur. **C** Alius in ea que ponit
tur pro eo q certo loco prestandum. **C** Tertius in actō. norali
vbi iudex existimet qualitatem cōdemnationis & non quāti
tatem. **Dy.**

Si quis agens. §. iste cum duobus. §. vsqz
ad. §. Sunt preterea. Intē
dit principaliter tractare & determinare de tribus. **C** Primo
enim tractat & determinat quando aliquis petit plusq sibi de
beat qualiter contra euz provideat reo. **C** Secundo qualiter
si actor petit minus q sibi debeat subueniat actori. **C** Ter
tio si actor errando petit vnam rem pro alia vel propōat vnaz
actionem pro alia qualiter sibi erranti provideatur. **C** Prima
durat vsqz ad. §. si minus. **C** Secunda vsqz ad. §. si quis aliud
C Tertia vsqz ad. §. sunt preterea: & ideo vsqz ibi o3 q legam?
hodie & die lune o3 q compleat totus titulus & tractatus. **O**
aduerstatis. **C** Primo in prima positione cāus quid intēdit
vsqz ad. §. sunt preterea. Si actor in libello plus petat q sibi d
beat iure veteri cadebat a tota cā: nisi in duobus casibus. s.
quando deceptus erat: q minor erat sui facilitate vel propter
iuuentutem suam. **C** Secundo quando errabat in scō in quo
quilibet etiam sciens erraret. **C** Plus autem petitur quattu
or modis. s. re loco tempore & cā ante tempus completum. Re
vt si debentur alicui. r. & petit. rr. Tempore vt si debet alicui
post annum: & petit quasi debitum pure ante tempus comple
tum vel debet sub conditione: & petit quasi debitum pure.
C Loco quando dbebat certo loco solui & actor petit in alio lo
co: debebat solui in ciuitate Bon. & actor in ciuitate Mediola
ni vel alio loco in quo reus domiciliū nō hz. **C** Causa plus
videoz petere quando debitum erat alternativē & vnam rē pe
to qst simpliciter debitā. Nā videoz reo auferre electōez que pce
dit ei legis potestate. **C** Preterea si stipulatus eram hominē
in genere: & peto hominem certum. Aufero reo electionem.
C Preterea si stipulatus vinum in genere peto vinum cam
panec: vel purpuram in genere: & peto sirianam etiam si dete
riorem rem peto videoz plus petere q in magnis forte expedie
bat reo solvere rem magis pteciosam: oia hec ex iure veteri ho
die iure nouo per cōstōnem zenonis a Justiniano approba
tam. Si peto plus tempore duplicantur iducie & cōdemnoz ad
omne dānum quod reus patitur propter petitionem ante ips
factam. Si peto plus altero de tribus modis alijs cōdemnoz i
triplum totius dāni quod reus patitur ratione iniuste petiti
onis. **C** Item si actor petit. r. cui deberentur. rr. Non videretur
alteram partem remittere. Vel si petat partem cum deberetur
totum: & ideo poterit alteram partem petere. **C** Itē si peto bo
nem cum deberetur mihi homo. Nōssum emendare libelluz.
C Si propono act. ex testamento. cum deberez propones act.
ex stipulatu possum corrigere libelluz: & hoc dicit vsqz ad. §.
sunt preterea. **C** Ergo iste. §. determinat de tribus. Et primo
r. & circa primum procedit hoc ordine: q primo pōit regulaz
secundo ponit duas except. a regula: tertio declarat verba que
ponūtur in regula: quarto cobartat regulam. **C** Prima vsqz

ibi. Nisi minor: vbi ponuntur due exceptio. a regula vsqz ibi.
Idus autem vbi ponitur regule declaratio vsqz ad ver. Sed
hoc quidem. **J**oi incipit quarta & vltima pars in qua ponitur
regule coartatio vsqz ad. §. si minus. **C** Or si velletis non intel
ligere: non possētis. Causa ergo d3 poni in terminis vsqz ad. §.
si minus. **C** Donamus ego habebam aliquēz debitorem qui
tenebatur solum mihi ad. r. Formavi libellum meuz: & petij ab
eo. r. ex causa mutui est questio quā penam debebam pati quia
peto plusq mihi debeat: & respōdetur q iure veteri cadebat
a causa mea propter iniusticiam plus petēdi debebat: ptere to
tam cām hodie est aliud: q habeo necesse restituere reo tripluz
dāni qd passus est rōne eius qd plus petebam. **M**odo habetis
regulam & coartationem regule. **M**odo sequitur excep. a regu
la: illa siue ista fallebat in duobus casibus in minore qui sui fa
cilitate petebat plus: q poterat cā cognita restituere in integ. & re
sti. cōcessa seruabatur illesus. **C** Preterea fallebat in alio ca
su in quocūqz maiore petente plusq sibi debeat p errorem ver
bi gratia. **C** Quidam paterfa. legauit. c. in testamento mihi: in
codicillis ademit. L. peto. c. ignorans. L. adēpta in codicillis non
debeo pati penā. **C** Preterea ponamus legata erant mihi. c.
ignorabam legata debere defalchari nesciebat: q testator exces
sisset dodrantem in legando: non debeo perdere causam.
C **M**odo sequitur declaratio: continetur in regula q pte petē
do aliquis cadit a causa. **C** **M**odo declarat qualiter videatur
plus petere. Et respondet q plus petitur altero d3 quattuor mo
dis. s. re: loco: tempore: & causa: verbi gratia dicitur actor plus
petere. Si stipulatus sum. r. & peto. rr. stipulatus sum dimidiā
istius domus & peto totā domum. **C** Tempore stipulatus suz
r. dari a ticio in chalendis ianuarij & peto quasi esset puf stipu
latus: qua ratione qui tardius soluit videt minus solvere: cadē
ratione qui ante petit videtur plus petere. **C** Loco stipulatus
sum q daret Rome: peto in ciuitate Bon. in qua domiciliuz
habes: videoz petere plus: q tua intrerat poti⁹ solvere Rome
ibi magis erat copia vini vel frumentū: vel pecunie sub vsuris
& non debeo simpliciter petere in ciuitate Bon. Sed debeo dice
re peto. r. que promisisti in ciuit. Ro. & vt soluas in ciuit. Bon.
vel Ro. in qua promisisti. **C** Cā videoz plus petere stipulatus suz
a te stichum aut pāphylum: peto stichum tñ: videoz plus petef
cā: q natura stipulationis alternativē est vt sit in electione pro
missoris vtrum solvere velit: petēdo vnum precise aufero sibi p
electionem comodum qd erat habiturus. **C** Preterea stipula
tus sum a te hominem in genere peto pampylum. Aufero ti
bi electionem. **C** Stipuloz vinum peto vinum cāpanum.
C Stipuloz purpuram: peto sirianam purpuraz: videoz plus
petere cā. Quia aufero tibi electionē quā habebas de natura p
tractus alternativē concepti. **C** Preterea dato q peto viliorē
quā habebas de natura contractus. **J**peto pāphylum q v3 for
te. r. sol. imperialium: nihilominus videoz pte petere Cā: q for
te facilius est tibi solvere pteciosum. **C** Sequitur coartatio re
gule: verum est q perdebam cām olim. Sed hodie p Imperato
rem zenonem & p Justinianum auctorem istius. §. duplicantē
iducie. Si habebas dilationem anni habes dilationem biēniij.
C Preterea restituatur reo oē dānum qd passus est ppter pe
titionem ante tempus. Sed si actor petat plus: re loco vel causa
d3 cōdemnari ad triplum omnis dāni qd passus est reus rō
ne iniuste petitionis. Causa cognita. Quia restitutiones in in
teg. cōceduntur euz cause cognitione: q si aliquis allegat se mi
nozem: non sequitur q sit lesus: imo requiritur vtrūqz & q pro
bet se minorē & lesum: & alterum non sufficit vt. l. nā postea. §.
si minor. ff. de iur. iu. & l. omnes. ff. de in integ. resti. & l. q si mi
nor. ff. de iur. §. non semper. ff. de mino. & l. nō omnia. e. ri. Cū
infinis si. **C** Iuuentute. i. sui facilitate vel etiam aduersarij
dolo multo magis vt. l. i. ff. de mino. **C** In hac causa: quando
plus petebat quam deberet. **C** Quisqz idest quilibet maior &
quātuncūqz ostantie. **C** Labi. i. errare. **C** **J**o q legata dodrā
tem excedebāt & qstuncūqz testō: legat ultra dodrantem bono
rum. i. ultra nouē vncias q: q3 hfditas diuidit in. r. ij. vncias
tunc est locus defalcationis legatorū vt. l. i. primo & l. ij. rñso.
& l. verbis legati. ff. ad. l. fal. & l. §. ad. l. fal. in pn. ti. **C** Plus aut
p. §. allegat: tñ dēret esse versic. vsqz ad. §. si minus hucusqz re
gla & exceptio regle dcm c. s. i regla q si actor petebat plus q
sibi dēbatur cadebat a tota cā dubitaret aliqz quando diceret
plus petere vt p hoc appeat an dēat perdere cām. **C** Loco. ro
me pure. i. nō hita mētiōe loci. **C** **J**uit. i. hiturus erat. **C** Ad
himit. i. adhibere intendit nō tamē potest adhibere. **C** Alio
quo alio poterit petere stiploz a quodā boni. qui domiciliuz hz i

cum, hosi, vari mutine i quo loco possit petere dicit quidam q
vbiq; actori placuerit potest petere: hoc pbat p.l. si due. s.
sed et circa. ff. de psti. pec. l. i. ff. de eo q certo loco. et de iudi. l. cu.
Tamen glo. dicunt et bene q possunt petere in loco in quo do
micilium habet et in quo promissum est in alijs non: vt. l. heres
absens. s. vl. ff. de iu. et quod dicit in. l. illis debz intelligi cu; de
terminatōe aliarum. ll. q; vbiq; l. indeterminate et idistice
loquitur et alie loquuntur distincte reducenda est ad distictōez
et determinatōem aliarum. ll. vt. l. quesitum. ff. de te. et nosari solet
in. l. de pretio. ff. de pu. l. ergo dicatur q in quolibz loco potest
peti: intelligenda est vbi reus domicilium habet vel vbi ē pmissū
Arbitraf. i. vaf actori act. arbi. non est proprium nomen sic
dicebam haberi non scdo si dices est si stipulor aliquid vari in
certo loco act. ex stipulatu est arbitraria vel si legatur mibi cer
to loco prestandum vel datur mutuum certo loco reddendum
actio ex testō et certi conditio de mutuo sunt arbi. **C**ura
act. i. act. quam proponit non facta mentione loci in quo erat
facienda solutio. **C**huic autem. Sequitur de quario mō plus
petendi. **C**Tam cam: notat hic vtilitatem quaz habitur⁹ erat
reus stipulationis alternativae concepte. Nam hec est natura sti
pulationis alternativae: vt. l. ij. s. qui stichum. ff. de eo q cer. lo
co. et l. plerūq; s. vlti. ff. de iur. do. **C**Eripit. i. auferre vult.
CProditā est actio. Exponit glo. et bene. s. isto modo formā
da et in iudicio proponenda et immediate declarat quō respōdet
vos in. l. quedam cauetur q i debito alternativo est creditoris
non debitoris electio: et ideo vñ ob. l. lucio. ff. de le. ii. l. plane. s.
vl. ff. de le. i. Et multa alia verba solent dici: quidam dixerunt
aliud in legatis, aliud in stipulationibus. Ista responsio non
vz aliquid: q; in legatis. l. dicit aliquando quod est electio here
dis: vt. l. si ita relictum. s. vl. de le. ii. Unde ista est veritas in sti
pulationibus alternativae conceptis est similis electio pmissō
ris non stipulatoris: et ita loquit. l. plerūq; s. vl. ff. de iur. do. l.
ij. s. qui stichum. ff. de eo q cer. loco. Sed vt in legatis distin
guunt aliter. Aut verba dirigunt ad legatariū. Aut ad he
redem. Aut non appet ad quem dirigant sed simpliciter prola
ta fuerunt. **C**Primo cāu dixit testator volo q legatari⁹ ha
beat vel vendicat sibi. c. lib. vel digestum meum: per ista verba
vñ testator dare electōem legatario: et ita loquit. l. plane. s. vlti.
ff. de le. i. **C**Secundo casu dixit testator volo q heres det. c. vñ
ff. meum dar. meo amico: vñ testōr per ista verba dare electō
nem heredi: et iste est casus in. l. si ita relictum. s. vlti. ff. de leg.
ii. **C**Tertio cāu q; dicit testator lego sempiterno. c. vel. ff. In du
bio semper est electio legatarij in legatis alternativae relictis: et
iste est casus in palle. l. lucio. ff. de le. ii. **C**Preterea possz ali
quis opponere q in debito in genere ē electio creditoris nō d
bitoris: et id vñ ob stare q; cauet in. l. q si testator legat alicui
hominem in genere: et dubitat cuius sit electio vtrum heredis
vel legatarij: legator immediate respondet et dicit q in electōe
eius est in cuius electōe quam actionem proponat. **C**Modo
procedo ad argu. sed in electione legatarij est quas act. pponat
ergo. et. vt. l. si seruus legatus. s. cum homo. ff. de le. i. et. s. d. le.
s. si generalit. **C**Q; vos habetis dicere eodem modo quo. s. i
stipulationibus conceptis in genere simplicif est electō pmissō
ris: nisi appareat actum q sit electio stipulatoris. Sed in lega
tis distinguit aliter. **C**Aut alique res in eodem genere repe
riunt in pmonio legatarij: aut non. **C**Primo cāu legat ho
nem in genere reperit habere boues vel hominem et reperitur
habere boues vel equum: et reperit habere equos: hoc cāu sim
plē est electio legatarij non heredis: et ita loquit. l. si seruus le
gatus. s. cum hoc. ff. de le. i. et. l. ii. ff. de op. le. et. s. de le. s. si gene
ralit cum infinitis casibus. **C**Secundo casu simplē veruz est
q; est electio hōdis non legatarij: vt. l. ij. ff. de vi. tri. et oleo leg.
dūtamen heres det mediocrem rem in eo genere in quo testōr
legauit: si vellet dare vilissimam non audiretur ita inuenietis
in. l. legato generalit relicto. ff. de le. i. **C**Sed hoc quidem. **C**Mo
do sequit regule cohartatio. **C**Constitō quam non habemus.
Sed mentionem eius q; debent inducie duplicari: et nihilomi
nus actor vñ pdenmar i reo ad interesse vt. s. de excep. s. tempo
rales. **C**Si minus tractatur est. s. in. s. precedenti qualif sub
ueniatur reo p actorem plus petentem. **C**Merum q; contin
git aliquando est. s. q actor petit minus q; sibi debeatur: ideo
qualiter ei subueniatur intendit hic tractare. **C**Intentione. i.
libello ab actore cōcepto. **C**Complerus subaudiatis ita dicit
glo. et bene. **C**Per errorem: vel ex certa scientia bene dicit qua
dam glo. quedam verba mirabilia que vera sunt quantum ad
istum. s. non sunt vera als sine periculo: q; non vñ propter ea

remittere alie in quantitate vel aliam partem reū non credis
tis q; dicat de periculo quod debeat condemnari propterea re
in aliquo: q; illud est verisimile: et hoc declarat ista sequens. **C**In
eodem iudicio. i. quādoq; ante finem sine noua ptestōne
nihil est: et ideo vñ exponi in eodem iudicio. i. in eadem iudicij
forma: non tamen in eadem instantia: a debetis exponere si
vultis intelligere: et hoc declarabo vobis statiz: q; in hoc dispu
tarunt gl. vñ bigra petij. l. cum possem petere. c. volo petere alia
l. poterō: mō non erit eadez instantia q; regit noua libelli obla
tio noua litis et. et noua sententia. **C**Modo ad declaratōez quo
rūda; q; dicunt p glo. sunt satis vtilia certe dicit: mō est aliquid
hic. i. oia que dicunt glo. et aliquid vltra q; quidam ter. est valde
contra opi. glo. nisi ita tenaciter teneatur opi. Jo. nam videret
male diceret: q; diceret contra casuz: tamen ego tenebo opi. Jo.
Et respondebo ad illum ter. q; melius poterō q; totum q; dicit
tur in glo. et in ter. diuiditur in tres qōnes prima est. Si peto a
te. l. scies te debet. c. an video: remittere alia. l. ter. iste dicit et be
ne q; nō: quomodo respondetis ad quāda; l. que non facit vnā
musca: cuius p errorem et. de regu. iur. Dicendum tñ habet
similitudinem q; tū vnā musca: vbi scio aliquid me non debe
re soluo lex fingit me velle donare: et ideo denegatur mibi repe
titio: et ita loquitur regula iuris. Sed in casu isto non ē aliqua
solutio: vel traditio: sed sola abstinentia petende partis debiti.
Quare rōne illius abstinentie video: remittere partez aliam.
CPreterea diceret aliquis vbi non interueniret traditio: sed
verba videtur esse donatio: tu pmutis sciens te ei non debere
ex cā donationis es obligatus vt. l. cāpanus. ff. de operis libe.
ita solet no. in. l. ij. s. circa. ff. de doli ex. **C**Quero substinebiur
glo. substineere est facile vbi trado sciens me non debere loquitur
regula iuris: vbi promitto sciens me non debere loquitur
l. cāpanus: q; video: ex causa donat. obligatus. Et ratio est q; q;
promissio et solutio sūt paria vt. l. si patronus. s. i. ff. de do. et. l.
vlt. c. ad. l. fal. Qua ergo rōne soluendo ex certa scia sciens me
non debere video: donare: eadem vel simili et promittendo ex
certa scientia video: ex causa donationis promittere: Sed in ca
su istius. s. non interuenit solutio: nec traditio: nec aliquid q; i
ducat traditionem: et ideo non est donatio. **C**Alterius quero
habeo debitorem: qui tenet mibi in. c. peto ab eo. l. possum pete
re alia. l. sed an possum in eadem instantia sine nouo libello: no
nis dilationibus: noua litis contest. vel sit opus offerre et.
CQuidam fuerunt in quadam opi. q; possum in eodē iudicio
i. in eadem instantia: non incobādo instantiam nouaz et iudex
potest et debet cōdemnare: et hoc videtur. s. iste satis dicere.
CPreterea probatur p quasda; ll. que videtur facere: tamen
non faciunt q; valde bene respōdetur ad eas p glo. **C**Ad pri
mū respondetur q; hic appellatur idem iudicium in eadez iudi
cij forma. Ad aliū. s. dicit rōne idempnitatis personaz: quia
ibi eadem est psona acto. eadem rei: et eadem iudicis. Et ppter
ea appellatur idem iudicij. i. eadem iudicij forma. Ad aliū. s.
dicit quidam. s. Algo noxali pro delicto serui: et dico eum deli
quisse sed domino ignorante: et propterea vñ cōdemnari cum
noxore deditio: possum mutare libellum: et dicere eum deliquisse
domino sciente vt. l. in delictis. s. si de trac. ff. de nox. et ideo ap
paret q; licet mutare libellum quādoq; ante sententiam.
CPreterea mouetur p quoddā aliud argu. q; ex quo notum
erat iudici in cōscientia poterit in. c. cōdemnare q; iudex vñ ex
cōscientia iudicare: vt. l. si in rptione. s. ad off. ff. h. regun. Sed
in. s. si detracta non mutatur causa nec actio sed agendi quali
tas. Ad. s. officium ibi notum erat iudici tanq; iudicij: alias si
potest ex cōscientia iudicare vt no. in. l. illicitas. s. veritas. ff. d
offi. pre. et patet in. l. seruus. ff. de bo. poss. **C**Quare non possū
petere in eadem instantia. Allegat Jo. q; non potest videri in
iudicium et. Sed contingit q; peto aliam partem lit. contest. er
go et. Ista allegat Jo. quomodo vñ intelligi. i. q; cepit esse debi
tum post lit. contesta. et tunc non potest videri et. Sed hoc erat
debitum ante lit. contesta. **C**Preterea dicit Jo. iure veteri si
erat licitum mutare libellum vsq; ad sententiam: sed solū vsq;
ad lit. contesta. et hoc vult dicere lex illa edita actio. c. de edē. ita
actio et. i. vsq; ad lit. contesta. **C**Preterea iure nouo nō soluz
non lz lit. contest. sed nec etiam post libellū oblatum vt in auf.
de liti. s. oēm et in auf. qui semel. c. quomodo et quādo iu. ergo
non est verum q; dicit. et. et alij q; possū mutari actio post libel
lum oblatum cōtra opi. d. Jo. tamen eius opi. teneatis. Obicit
et vos cōsiderabitis: si scietis respondere: et si non: nō curo mul
tum. Dicitur in quadā. l. quā habuimus: iam pauci dies sunt:
habebam quēdā debitorem: qui tenebatur mibi ad sex. c. que p

banē deberi et cū crederē eū teneri solū ad centū cōpromissū
 in quēdam arbitrum eōdem amicum: et stipulatus suz. c. noie pe
 ne si nō pareat laudo: libello oblato lit. pte. et pbato q̄ tenebat
 i ser. c. b3 iudex solū p̄dēnat l. c. v. i ser. cētis q̄ pbāt dēri dē i. l.
 q̄ i oia ser. c. Ista sunt mala noua. C. Adhuc p̄tius si cōdēno
 i sola. c. snia nō valet: q̄ nō dūit de pte iudicare et de pte nō. vt
 lapd. ecl. s. itē q̄rif. ff. de de. ex. per q̄ apz: q̄ iudex h3 iudicare
 nō solum de eo q̄ est debitū tēpore petitionis: sed etiā de eo q̄
 in p̄cessu dēri apparet. Non video q̄ possent oēs greci r̄dēre:
 nisi isto mō in. l. illa fuit p̄promissū generaliter de omni eo q̄
 appareret debitū: h3 tēpore petitionis crederē sola. c. dēri. Et iō
 vigore p̄promissū poterit iudex de ser. c. p̄dēnare. C. Nec oia i
 iudicijs singularibus. C. Quid in iudicijs vniuersalibus bene
 potest: si hodie nō possidet post lit. et incipis possidere s̄bes cō
 dēnari in eodē iudicio: et i eadem instātia cāe: q̄ petitio v̄lis h3
 se p̄ter ad res q̄ incipiunt possideri per reū vsq; ad sniam vt. l.
 iiii. et. l. si quo tpe et. l. itē videndum. s. si quis cū peteret. ff. d. pe.
 hf. et ita loquitur. l. ampliorē. s. vlti. C. de app. et. l. vlti. C. Si
 quis aliud intēdit: errādo circa rem vel circa actionē vt. p3 per
 exempla. Intellegatis quedā verba: q̄ tractant hictū est valde
 longū: si quis vell3 tractare: q̄ op3 hic tractare d̄ materia cumu
 latiois. Alias tractari valde late. C. Propono p̄mo v̄nā act.
 volo proponere aliā in alio libello: bñ possū glo. ponit: sed vtrū
 in eodē libello: volo p̄ponere i eodem libello act. ex alia cā dicit
 glo. et bene: et ita dicit in. l. edita. C. Aut scōa petitio sic se h3 ad
 p̄nam q̄ snia lata in p̄ma p̄t etc. rei iudi. in scōa: et tūc nō pos
 sum cumulare verbi gratia colon? dedit dāntz in p̄dio locato
 tenetur interdico q̄ vi aut clā et act. ex locato et actioe. laquit.
 Si p̄pono actōnem ex locato. Postea volo p̄ponere act. laq̄.
 nō sum audiendus: q̄ snia lata in p̄ma p̄t etc. rei iudi. i scōa
 et rō est: q̄ oēs descendunt ex eadē cā: et iō nō admittit cumu
 latio. i. alterius actiois p̄positio ad eādem rem: vt. l. duobus
 s. colonus. ff. de iur. in. Sed quādo snia lata in p̄ma non parit
 etc. rei iudi. in scōa. Postea librum act. ex testō. Postea q̄ nō
 p̄fido p̄bare librum mihi legatū propono act. ex stipulatu. Ista pe
 titio p̄cedit non enim sic se h3 scōa ad p̄mā q̄ snia et. et ita loq
 tur. s. iste. C. Tamē q̄ritur a gl. nunq̄ debeāt noue dilātōnes
 assignari quādo fit cumulatio. Et r̄ndet et bene q̄ aut p̄ p̄nam
 dilātōnem poterā esse certus: et tūc dilatio nō d3 dari vltius
 verbi gratia: ago p̄ te act. vi. bo. rap. p̄ rapina quā fecēas: volo
 cumulare: et agere act. furti: nō sum pro alia dilat. audiendus q̄
 p̄cedit ex eadē cā satis potui esse instructus p̄ p̄mā dilātōnem
 sed si nō habeat eandem cām vt peto bouem ex testamento po
 stea peto ex stipulatu: tūc datur noua dilatio. Formas hic alia
 q̄ circa idē: an de nouo sit iurādum i actioe cumulata: possibi
 le est q̄ scōa calūniaris: p̄mo nō: et iō secūdo est iurādū d̄ calū.
 vt pbāt in. l. qui bona. s. si qs stipulatus. ff. de vā. l. fec. C. Dy.

Sunt preterea s. iste ponit quandam. vi.
 actionum diuisionem: et il
 la diuisio est q̄ quedam act. sunt persecutorie solidi et quedam
 non: et istam diuisionem prosequitur vsq; in finem ti. ponēdo
 viii. vel. x. exempla et nihil aliud intēdit. s. iste. Nam si conue
 niatur p̄t ex p̄ctu filij act. de pecul. contra p̄fem proposita ali
 quando facit condemnari ad integrum debitum: quando pecu
 lij quantitas erit sufficiens ad integrum debitum soluendum
 Aliquando non peculij quantitas non erat sufficiens ad inte
 grum debitum soluendum. C. Idem est in act. de peculio que
 proponit p̄ dōm ex p̄ctu serui sui. C. Item si mulier agat con
 tra maritum act. de dote: si quidem maritus est diues et soluē
 do: consequit mulier integram dotem: si est pauper et non sol
 uendo p̄dēnat eatenus quatenus facultates patiunt deduc
 to ne egeat. C. Item si maritus aliquid impendat in rem do
 talem necessario ista impensa dimiuit rem dotalem ipso iur
 et iō concedit marito retentio quousq; sibi soluat. C. Preterea
 si filius emancipatus agat p̄ patrem p̄dēnat in quantum fa
 cere p̄t: si p̄t facere solidum p̄dēnat in solidum. C. Idēz si
 libertus agat p̄ p̄fem. C. Preterea si socius agat p̄ socium
 si p̄t facere solidum condēnatur in solidum: si non condēnet i
 quantum facere potest. C. Preterea si donatarius agat con
 tra donatorem d3 condēnari in quantum facere p̄t: sed si ē di
 ues et soluendo condēnatur in totum quod ex cā donatiōis p̄
 misit. C. Preterea si creditori opponat agentī compensatio
 vsq; ad concurrentem quantitatem d3 dimiui condēnatio
 C. Vltimo dicit q̄ qui cessit bonis timore p̄teritus ne de
 truderetur in carcerem h3 p̄uilegium: q̄ post cessionem bo
 norum puenit et condēnatur eatenus quatenus facere p̄t:

et hoc dicit vsq; in finem ti. C. Sicut p3 ex ordine tituli: vos ha
 buistis. s. v. principales actionū diuisiones. C. Prima fuit
 q̄ quedam sunt reales: quedam personales in s. s. omnium.
 C. Secunda fuit q̄ quedam sunt civiles: quedam pretorie i. s.
 sed iste. C. Tertia fuit q̄ quedam sunt persecutorie rei: quedaz
 pene: quedam rei et pene in. s. sequens. C. Quarta fuit q̄ quedaz
 dantur in simplum: quedam in duplum: quedam in triplum:
 quedam in quadruplum: vt in. s. oēs. C. Quinta fuit q̄ quedam
 sunt bo. s. quedam stricti iur: vt in. s. actionum. Et iste. v. diui
 siones sunt solēnes et ponūt primū actōz naturā. Et iō illas
 inuēietis in arboze in prin. arb. C. Nō ponit hic q̄dā. vi. diuisio
 que est talis q̄ agendo aliqui p̄sequimur solidum debitū: aliqui
 non: et istam diuisionem non prosequitur Jo. in arboze h3 pro
 sequatur. v. precedentes et alias. vij. C. Xij. sunt ergo quas pro
 sequatur et non plures vt ostendam in princ. arboris et causam
 q̄ non prosequatur istā: quedaz sunt civiles: quedam pretorie.
 Illa est ibi prima: quedam reales: quedam personales. Illa est
 ibi secunda: quedam persecutorie rei: quedam pene: quedam rei
 et pene: et illa est in tertia. Quedam dantur in simplum quedaz
 in duplum quedam in triplum quedaz in quadruplum: et illa est
 quarta: quedam bo. s. quedam stricti iur. et illa est ibi. v. Alie q̄
 q̄z adiciuntur: licet non ponātur in hoc ti. que inueniuntur tradi
 te p̄ alias. l. ita q̄ vniuerse sunt. xij. et ad illas reducuntur om
 nes act. de corpore iuris: tamen per quē modū reducunt illud
 nolo dicere hic. Sed erit dicendum in princ. arboris. C. Qua
 re istam diuisionem non prosequitur Jo. in arboze dicit iste gl.
 arboris has diuisiones et. tamen non assignat rōnez q̄re ego
 respondeo vobis: et ista est ratio efficacissima: q̄ q̄ aliquis con
 uentus cōdemnetur aliquando in solidū aliquando non: istud
 non contingit de natura act. Sed aliquādo contingit ex p̄ui
 legio persone. Aliquando ex accidentia facti aliquando ex na
 tura contractus: si maritus cōdemnatur in quantum facere p̄t
 hoc est propter p̄uilegium p̄sone mariti propter reuerentiam
 quā ei mulier debet vt. l. maritum. ff. so. ma. Pater et patron?
 similiter habent p̄uilegium vt condēnentur in quantum facere
 possunt: hoc non est p̄ naturam act. q̄ natura act. est q̄ condē
 netur in solidū. Sed propter p̄uilegium p̄sonarum. Aliquan
 do contingit q̄ aliquis et. p̄ naturam cōtractus vt socius con
 dēnatur in quantum facere potest vt in presenti. s. et. l. verum. ff.
 pro so. et. l. sunt quidam. ff. de re iu. Istud est ratione contract?
 C. Donator cōdemnatur in quantum facere potest: istud non ē
 de natura actionis q̄ natura act. bene est q̄ def ad solidum: s3
 p̄pter p̄uilegium persone ne ex libertate sua periclitet vt. l. in
 ter eos et. l. et hereditatum. l. scilicet ne ex libertate et. C. Aliquā
 contingit p̄pter accidentia facti: Ago ex contractu filij contra
 patrem: q̄ non cōdemnetur in solidum: contingit p̄pter accidē
 tiam facti q̄ peculium non ē soluendo. Item debitor qui cessit
 bonis propter cessionem bonorum cōdemnatur in quantum fa
 cere potest: non in solidum. Istud non est propter naturam act.
 Sed q̄ cessit bonis. Amodo reperitur nudus non habens bo
 na vt. l. is qui bonis. l. qui debitoris et. l. qui bonis. ff. qui bo. ce.
 pos. Ergo propterea non prosequitur Jo. et non curauit de ea
 q̄ non ponit naturam actionum: et ideo non prosequitur eam
 Jo. in arboze: et ista est vera: et verissima ratio. Quia id ergo intē
 dit. s. iste. Primo ponit quādam generalem diuisionem actio
 num. Secūdo prosequitur eam ponēdo ad declaracionem diui
 sionis. et. exempla in vniuerso. Primum exemplum est de pa
 tre: qui conuenitur ex contractu filij de peculio. Secūdu de do
 mino qui conuenitur ex contractu serui. Tertium exemplum ē
 de marito qui conuenitur act. de dote. Quartum ē d̄ vrozē cō
 tra quam oppo. retentio propter necessarias impensas. Quin
 tum est de filio qui agit contra patrem. Sextum de liberto qui
 agit contra patronum. Septimum de socio est qui agit contra
 socium. Octauo est de donatario qui conuenitur ex causa do
 nationis. Nonum est de creditore cui op. cōpensatio. Decimum
 de eo est qui conuenitur post cessionem bonorum. C. s. iste po
 nit v̄nam diuisionem et est talis q̄ aliquando act. proponendo
 consequimur integrum debitum aliquādo non: et de hoc ponit
 et. exempla per ordinem. Et ecce primum contractum cum filio q̄
 erat in potestate patris constitutus et aliqua causa preterq̄ ex
 causa mutui. Ago contra patrem ex contractu filij de peculio
 dubitatur: an pater debeat in solidum condēnari: vel non. Et
 respondetur q̄ si tantum est in peculio quātum in debito debet
 in solidum cōdemnari. Si minus d3 condēnari quatenus ē
 in peculio. C. Idem est videre et hoc est tertium exemplū in mu
 liere: que agit contra maritum act. de dote: mulier cōtrahit ma
 d

rimonium cum ticio et dedit ei. c. in dotem: dissolutum est ma-
trimonium: matrimonio dissoluto agit mulier contra maritum:
et repetit dotem: dubitatur an maritus debeat condemnari ad
integrum. c. q. mulier in dote dedit vel minus. Et respondet q. si maritus e-
locuplex et solvendo debet condemnari ad integrum. c. si e-
pauper debet condemnari in
quatuor facere potest deducto ne egeat. Quartum exemplum e-
contra.
Ego habebam quandam domum in dote: et quia illa domus
erat ruinosa: et minabatur ruinam indigebat refectione et ideo
impendi in refectionem domus. l. si mulier matrimonio disso-
luto agit contra me act. de dote: et repetat dotem volo recupe-
rare impensas. Nihil quid debeat condemnari ad refectionem totius
domus. Et respondetur q. non: quia impense necessarie dote
ipso iure diminuit. **C** Alterius ponit aliud exemplum filius
emancipatus contraxerat cum patre ex illo contractu agebat
contra patrem: dubitatur utrum debeat condemnari in solidum vel
quatenus facere potest: et respondetur q. si pater est solvendo et
dives debet condemnari in solidum si non debet condemnari in
quantum facere potest deducto ne egeat. **C** Tertium exemplum
est de libertis qui agit contra patronum. Nam si patronus est dives
et solvendo condemnatur in solidum: si non: condemnatur eatenus
quatenus facere potest deducto ne egeat. **C** Quartum exemplum
est in socio: contrari societatem cum aliquo: dissoluta societate
ago actione pro socio contra eum et peto eum condemnari nomine
culpe et negligentie in societate commissa: dubitatur utrum debeat
condemnari in solidum: vel quatenus facere potest et respondetur
q. si est dives et solvendo debet in solidum condemnari: si non debet
condemnari in quantum facere potest deducto ne egeat. **C** Quintum
exemplum est in donatore. Lucius ex causa donatoris promissit
mihi. c. Ergo contra eum ex promissione: et peto. c. dubitatur utrum
debeat condemnari in solidum vel quatenus facere potest. Et re-
spondetur q. si non est solvendo debet condemnari in solidum si pau-
per et non solvendo condemnari quatenus facere potest. **C** Sextum
exemplum est aliquis mutuavit mihi. c. et agebat contra me act.
de mutuo repetendo illa. c. et opposito ego oppono compensa-
tionem in quinquaginta: q. et ipse erat debitor meus ex causa co-
vel ex alia ex qua poterat compensatio opponi: dubitatur nunquid
debeat condemnari in solidum: et respondetur q. non: condemnabor
in solidum sed deducta quantitate que mihi debebatur. **C** Septimum
exemplum est: habebam debitorem qui mihi tenebatur
in mille ipse timens ne facerem eum in carcere: detruendi accessit
ad palatium communitatis Bononie et cessit: facta cessio aliqd
acquisivit: ago contra eum: dubitatur nunquid debeat condemna-
ri in solidum vel in partem. Et respondetur q. ex quo cessit debitor
non debet condemnari in solidum vel in partem: sed quatenus face-
re potest. s. sunt preterea: hic dicitur glo. et bene ponit. vi. divisio-
nem actionum quam non prosequitur Jo. in arbore: hoc vo-
luit dicere glo. et bene. **C** Modo. i. aliquando modo potest exem-
plum immediate. **C** In peculium. i. contra patrem vel dominum
ratione peculij servi vel filij quod est penes eum. **C** Prosequi-
mur. i. quod nobis debetur qualiter debeat estimari peculium
determinatur. s. ti. proxi. s. cum autem: et melius in quadam alia
lege peculium estimatur quod superest deducto eo quod domi-
no debetur: et his qui sunt in potestate eius. verbigratia habeo
filium vel servum qui contraxit cum extraneo: ille filius vel ser-
vus similiter contraxerat mecum: ille extraneus agit contra me
possum deducere quod mihi debetur. **C** Preterea si debebat
aliquid filio meo vel pupillo cuius tutelam administrabam.
deductione facta siquid superest illud estimatur esse peculium
et in illud debeo condemnari ut. s. ti. proxi. s. cum autem. et ha-
beris plenius in. l. sed si damnum. s. peculium. ff. de peculo.
C Placet: et istud privilegium datur marito sed heredibus ex-
traneis mariti non datur: quia privilegium est personale. et id
cum persona extinguitur ut. l. maritum et. l. se. que incipit q. ff.
so. ma. tamen hoc non datur heredibus extraneis mariti bene datur
filij ex illo matrimonio natis: ut. l. etia: filios. ff. so. ma. **C** Sa-
cere possit. i. deducto ne egeat: et hoc probatur per quandam. l.
que hoc dicit ex. resse. **C** Preterea probatur per rationes da-
to q. non reperiretur. l. per ar. efficac per. l. q. lex dicit habet hoc
aperit in condemnatione earum personarum et. et propterea
habetur ratio ne egeat ut in regula iur. in condemnatione.
C Preterea probatur per rationem efficacem. hic dicitur q.
maritus debet condemnari quatenus facere potest eatenus in-
telligor posse quatenus possum sine incommodo facere. Illud au-
tem quod non possum comode facere non video: posse facere.
Sed comode non possum facere nisi quatenus habeam ali-
menta. ita probatur in. l. nepos proculo. ff. de verborum signi.

Et iudet hanc estimare etate eius q. condemnatur et similiter ad
dictione persone eius q. convenit: et considerata etate et conditione
satis poterit propendere quantum sufficit ad alimenta. Et tamen: q.
si est senex extimat modico tempore vivere: si iuvenis longo tempore
et ideo oportebit nos recurrere ad computationem: quam facit vul-
pianus in. l. hereditatum. ff. ad. l. fal. Nam lex presumit q. si est in-
fra. xx. annos q. possit vivere certo tempore: et si infra. xxx. similiter
et sic de alijs et sic distinguit omnia tempora. **C** Preterea debet
considerari conditio persone. Nam si est miles: lex presumit q. obe-
at plus expendere: et ideo plus deducit pro corpore pro quodam cer-
done. **C** Preterea si erat homo: qui possit ex arte sua lucrari
deducit minus: si erat sine arte deducit plus ar. l. si quis a libe-
ris. s. i. ff. de liber. agn. l. interdum. ff. de operis lib. l. cum alimen-
ta. ff. de alim. et cib. leg. Ergo amodo possum facere quatenus debet
exponi. i. deducto ne egeat considerata etate et conditione persone
eius qui puenit. **C** Patium. i. quatenus facere potest. **C** Pro-
pter retentionem. Causa iste debet poni ad hoc ut recte procedat
in re inextimata data in dote et impensa necessaria alias non pro-
cedit: quodam mulier contraxit matrimonium et dederat marito in
dotem quadam domum inextimata. **C** Item dederat cen-
tum in pecunia numerata: matrimonio constante domus mi-
nabatur ruinam: necessaria indigebat refectione. Et propterea
maritus de sua pecunia impendit in refectionem domus quin-
quaginta matrimonio dissoluto: mulier agit contra maritum
et repetit domum et centum que dedit in dote: dubitatur nun-
quid debeat condemnari in solidum. Et respondetur q. non: quia
impense necessarie ipso iure minuunt dotem data: in pecunia
numerata unde condemnatur solum ad quinquaginta. **C** Im-
pensas. i. necessarias. In utilibus non habet locum. Dotales i-
estimatas ille appellantur dotales que sunt inestimata sed que
sunt estimate non appellantur dotales imo sunt mariti p em-
ptione: q. non est in dote res: sed estimatio ut. C. de rei vro.
act. s. cum et res et. l. quos. C. de iure do. **C** Retentio pecunie do-
talis: q. qui dam habent: quasi: si habetis: q. procedit littera de
plano: et non est opus expositione: sed si habetis: quasi: tunc habet
locum expositio glo. dicit enim q. dicitur: quasi: non est no. dimi-
nutionis nec notat improprietatem. Sed expressum est veri-
tatis: istud voluit dicere glo. tunc non est nota diminutionis
quando improprietatem notat: tunc est expressum veritatis
quando proprie notat veritatem. **C** Libris totus ti. de impen. ff.
non dicit aliud. **C** Filius: emancipatus: nam si esset in potesta-
te non posset regulariter agere contra patrem ut. l. lis nulla. ff.
de indi. l. qui in potestate. C. de in ius voc. l. act. ff. de act. et obli.
C Agat: subaudiatis condemnari debet pater et patronus in
hoc propter reverentiam personarum. **C** Preterea ecce aliud
exemplum: et istud non contingit propter reverentiam persona-
rum: sed propter naturam contractus. **C** Socius: solum bono-
rum: vel in vna parte tantum ut. l. verum. ff. pro so. vt. l. sit pro
socio. ff. pro so. et notari solet in. l. sunt qui id. ff. de re iudic. licet
ibi tex. videatur dicere contrarium dicitamen res sit cois ex ca-
societatis alias non habet locum actio pro so. vt. l. ut sit pro so-
cio. **C** Item si socius: semp dicatis q. habet istud privilegium
hoc quidam dicant contra. q. aut conceditur privilegium ratione
reverentie. Aut ratione contractus. Sed ista opi. est reprobatum
et bene in. l. in condemnatione. ff. de regu. iur. et ideo dicatis: face-
re potest. s. comode deducto ne egeat text. assignat rationem ne ex
libertate et. i. ne habeat mendicare propter libertatem suam. Et
veniatur: dicit glo. conditione ex. l. non est verum: simplr. sed aut
promisit per stipulationem. Aut nudis verbis si nudis verbis hoc
locum q. dicitur in glo. q. tenetur condic. ex. l. vt. l. si quis ar. s.
p. C. de do. Sed ubi promisit per stipulationem non habet locum condic.
ex. l. q. condic. ex. l. non habet locum in casu in quo donari
providet sibi: sed hic ego providi mihi stipulando. **C** Preterea
pluribus: ideo dicit q. est invenire q. in casu non admittitur co-
pensatio ut in act. de po. vt. l. si. C. de copen. et habuistis. s. in. s.
in bo. si. in. s. **C** Preterea q. hinc inde datur quantitas habet
locum compensatio quando spes datur ex utraque parte: vel ex al-
tera non habet locum compensatio ut tractatum est plene. s. in
s. i. bo. si. **C** Emolumentum. i. q. excedat quantitatem alimento-
rum. et hoc invenietis per duas leges. l. qui bonis et. l. si debitoris
ff. de ces. bo. Si querat tantum q. excedat quantitatem alimento-
rum debet condemnari alias non. **C** Ex integro dicit glo. q. si a
videtur sibi contraria. q. ista duo sunt contraria q. condemnat
in integrum debitorum et quantum facere potest et. l. dicit q. conde-
natur in quantum facere potest glo. non intelligit tex. et non debet
exponi ex integro. i. in solidum. Sed ex integro. i. post cessionem

honorum. **C**modo aduertatis ad quasdam truffas quas glo. ponunt verum est etiam qd ponunt quasdam etiam nō truffas qd ponunt quedam bona verba. **C**Primo vos habetis respōdere qd pater debeat insolidum cōdemnari in act. de peculio. et non de peculio. i. non facta deductione de peculio vt. l. deposui ff. de peculio. et hoc anno legistis d. peculio et deus scit si vos scitis materiam illius tractatus ille debet ita intelligi. Aut res quā pcto que a me processit reperitur extare in peculio et tunc absit qd pater debeat aliquid deducere de peculio comodam filio vel deposui apud filium reperitur res extare in peculio et tunc absit dicit qd pater vel dominus filius vel seruus erat debitor meus in. c. volo deducere illa .c. de peculio illa deductio nō vē dicat sibi locum vt. l. deposui in princ. et. l. bo. ff. de pecu. Sed quando res non reperitur extare in peculio mutui seruo .c. Ergo condi. de mutuo et pcto dñm cōdemnari non est debitor rei que reperitur extare hoc casu simpliciter est verum qd dñs habet deducere qd sibi debetur vt. l. sed si dānum. §. pecul. ff. de pec. **C**Preterea posset opponi de marito qd lege cauetur qd debet insolidum cōdemnari non deducto ne egeat vt. l. diuortio ff. de nego. gest. **C**Ad istud d. ita responderi et est generalis solutio ad multa contraria. **C**Aut maritus cōuenitur ratione delicti. **C**Aut ratione contractus. **C**Primo casu non habetur ratio ne egeat qd non d. consequi premium ratione delicti vt. l. si rem. ff. de re iu. et. l. etiam. §. licet. ff. so. ma. **C**Secundo casu. **C**Aut conuenitur ex contractu dotis. Aut ex alio contractu cū vxore celebrato. Si ex alio pctu distinguitur vtrū matrimonio cōstante vel soluto: si cōstante matrimonio h. privilegii si so. ma. nō iste est casus in. l. nō tantum. ff. de re iu. Si ex pctu dotis. Aut puenit act. de dote. Aut alia i qua deuoluta ē act. d. dote. Si act. d. dote: nō refert vtrū pueniat in matrimonio pstate vel soluto: qd semp pdenat iquatum facere pōt ita loq. §. iste et l. maritus. ff. so. ma. Si pueniat alia act. succedete i locū act. de dote. Aut succedit rōne contractus. Aut rōne delicti: si ratiōe contractus. quia maritus constituit se solutarum illud quod d. bebat per act. de dote debet condemnari in quatum facere potest. vt. l. qd si maritus. ff. de cōsti. pecu. Si ratiōe delicti propter culpam mariti. quia maritus gessit negocia mulieris cui tenebatur act. de dote: gerendo debebat a se erigere sed nō exegit ppter culpam eius deuoluta est actio de dote in act. nego. gest. et d. insolidum condemnari et nō habetur ratio ne egeat. et iste ē casus quem habuistis in. l. diuortio. ff. de nego. ge. **C**Ad istud quod dicitur de impēsis videtur ob. quia impēse nō minuunt dotem. et in hoc errauit gl. Glo. nō potest sustineri. quia dicit contra duos casus. tres sunt species impēsarum necessarie vtiles et voluntarie. Necesse appellatione quibus nō factis res erat peritura vel futura deterior. vtiles que rem meliorem faciunt deteriorē esse nō sinit. voluntarie sunt que speciem rei ex trinsicus erornāt vt. l. impēse. ff. d. ver. sig. et. l. i. et. l. iij. ff. d. ipē. Quā impēse sunt necessarie si dos erat in spē inestimata. si tñi ē ipēsum quatum res valz dñit esse dotalis. nisi mulier offerat qd maritus ipēdit. §. anūm si inius datur marito retentio totius rei vel partis. Si dos erat in pecūia vel i specie cum pecūia impēse necessarie ipso iure minuūt dotem datam in pecūia numerata. et ita loquitur hic ver. propter retentionem: et. l. qd d. ff. de impen. et. l. si is qui. §. quod dicit. ff. de iur. do. **C**Quā expense sunt vtiles dicit glo. et bene qd aut ipendit mādato mulieris. et habz act. mandati. Aut sine mandato et habz act. neg. ge. vt. l. vnica. §. sed nec ob impēsas. C. de rei vxor. act. Si sunt voluntarie cōceditur ab aratio: nisi dicit glo. istud est malum nisi voluntarie mulieris fecerit. Nam voluntarias non reperit etiaz si ne mādato vxoris fecerit: et iste est casus in. l. vnica. §. sed nec ob impē. C. de rei vxor. act. d. l. in voluptariis in p. l. ff. de impen. i rebus do. fac. d. duos ter. dicit. et propterea male dicit gl. et nō potest medicari. **Dy.**

Finis lecture de actōibus.

CIncipit lectura **Dy.** super arbore actionum.

Alia omnes actōes

q

scripte in arbore reducuntur ad quālibet de. rii. diuisionibus. Ideo primo ē opus videre diuisiones. **C**Secundo erit opus videre qualiter actō ad quālibet diuisionem reducitur: et ad quod

membrum illius diuisionis: et his expeditis scietis quicquid ē vel esse pōt de arbore. Verba truffatoria possunt dici. **C**Quare primo posuit ciuiles postea pretorias quid ad rem. **C**Item quare fecit differentiam et ex parte dextra posuit pretorias et parte sinistra ciuiles nihil ad rem. Vos habetis diceret hic si d. esse differentia. **C**Immo d. esse nomē act. que ponitur vt genus et diuiditur in species: ergo d. diuidi per. rii. diuisiones que obent poni in principio arboris: vnde superuacuum ē quare quare in manu dñe posuit lilium nō rosam. Ille glo. fuerunt. d. Jo. do. Jo. posuit solum arborem et diuisiones: et i quilibet diuisione si actio conueniat primo membro posuit vnū pūctum. Si secūdo membro posuit duo pūcta si tertio membro tria puncta. Si quarto membro quattuor puncta et non ultra: qd nullam diuisionem est inuenire que contineat vltra quattuor membra. Et istud posuit Jo. tantum et nihil aliud. Alij glo. superuenerunt qui fuerunt simpliciores qd caules sine sale: et fecerūt qdnes de eo de quo nō erāt questiones faciende: fecerūt quasdam derisiones nō diuisiones et inceperūt iuri operā dare. **C**Ergo sicut ego dixi ad intellectum verum istius arboris et ad intelligendum quare fuit facta arbor et ad intelligendum esse etiam: nō ē opus videre nisi duo vel tria vba: et ista expediat satis breuiter qd breuius potero postea eritis magistri in arbore.

CItā primo d. notari. rii. diuisiones que obent poni finē ordinē rectum in pncip. arboris: et id posuit. d. Jo. qd oportebit qd notetis eas qd oēs act. ciuiles et ptozie qd scribunt in arbore: reducunt ad istas diuisiones i paucissimis fallit. Et primo est opus videre diuisiones. **C**Secundo qualiter quelz actio ad quālz diuisionē reducitur et ad quod mēbrum diuisionis: et hoc intellecto nihil aliud est de subā arboris et ppea intelligatis. **C**Prima diuio est qd pōtinet duo mēbra qd ofum act. qdam sunt ptozie qdam ciuiles: qd dicatur ptozie et qd ciuiles satis plene tractati et determinati habuimus. §. d. act. §. sed iste nā sicut ibi dicebā sex repiunt ptes iuris scripte. l. leges senatuscōsulta pncipum placita Responso prudentū plebescita. item magistratū edicta. Quinqz pme partes cōstituit ius ciuile. l. leges et. Sexta pstituit ius pretorium vñ quelz actio introducta per quācūqz partem de illis. v. appellat ciuilis quelz inducta per. vi. appellat ptozia et ille qd inducuntur per. vi. ptem. l. per magistratū edicta sunt multe nūero. qd sunt et. r. et ille ponuntur in prima parte arboris. Actiones iduete p alias. v. partes solum. rlvij. que ponuntur in alia parte arboris: verum est qd vos inuenietis in pretorijs maiorem numerum circulozum: vos inuenietis. c. et. rrvj. circulos: vos etiā habetis quattuor ordines pretoriarū et in quolibet ordine. ir. circulos. **C**In vltimo circulo primi ordinis vos habetis quādam rubricam. **C**In tertio secundi ordinis habetis quādam aliā in octauo aliā. **C**In tertio circulo tertij ordinis quādam aliā.

CIn primo circulo. ri. ordinis habetis aliam rubricam. **C**Aliquando respicit actiones precedentes. **C**Aliquando sequentes dicit prima rubrica pncipales et. **C**In tertio circulo secundi ordinis habetis quādam rubricam cōmunem ad actiones reuocatorias que sequitur. **C**Reuocatorie et. et ē de tribus dissensio. l. verum dentur patrono et creditori: vel creditori tantum vt habuimus in ti. de act. §. item si quis et male: qd non sunt interdicia: postea habetis quādam rubricam in octauo circulo secundi ordinis et dicit adiectiones ptozie. i. nō sunt nomina sed cognomina actionū vt habuimus plene. §. de act. in. §. de peculio et est de hoc dissensio. Sed vtrum sint propria nomina: vel cognomina actionū: tamen veritas est qd sunt cognomina. **C**Postea habetis quādam rubricam in primo circulo. ri. ordinis. **C**Et fere et. i. interdicia de quibus tractatum ē reperiantur directa et vtilia. **C**Postea sequitur alia pars rubricae que respicit act. in factum que descēdunt ex edictis que sequuntur vsqz in fine. **C**Dr in ciuilibus vos habetis solum. vi. ordines qui continent. rlvij. act. Tamen in. vi. ordinibus sunt vi. rubricae et ideo act. ciuiles reperiantur esse numero. rlvij.

CIn. v. circulo primi ordinis habetis rubricam talem. **C**Dr et. **C**Postea habetis secundam rubricam in primo circulo secundi ordinis que dicit. Personalissime et. i. dicere qd cōditiones omnes sunt personales ita habuimus in. §. appellam. **C**Sequitur tertia rubrica in. ij. circulo tertij ordinis. **C**Hanc. l. act. ad erbi. qd nec est real: nec personal: omnes actio. Aut sunt reales. Aut personales vt. §. in. §. omnium quidam dicunt eam nec realem nec personalem: tamen falsum est qd licet sit psonalis est tamen in rem scripta vt. l. iij. §. est autez ff. ad erbi. Sequitur et est nota. q. d. nihil habet facere cum act. ex empto. ex vendito ex locato et ex cōducto. **C**Quarta rubrica

habent in primo circulo quarti ordinis. **C** Postea habetis rubricam in v. circulo. iij. ordinis. Hanc que sequitur. l. act. co. modati. vt. l. i. ff. como. tamen verum est qd est civilis vt habuimus in. s. sed iste. et probatur in. l. in comodati. s. sicut. ff. como. dati. **C** Postea habetis sextam rubricam. in. viij. circulo quarti ordinis. **C** Nota. Sed non conuertitur. i. dicitur vbi habet locum act. in factum generalis scilicet ad act. pte. verb. sicut gen^o ad speciem. **C** Amodo videtis qualiter debent procedere rubricae in arboribus. **C** Amodo procedamus ad diuisiones et videbitis qd arbor non habet subtilitatem magnam: subtile fuit tam iure. Et est prima diuisio qd omnium actionum quedam sunt pretorie: quedam civiles et super ista diuisione debetis habere. **E**l. sequitur alia diuisio et super ista dicitur esse. **B**. ita posuit **J**o. **C** Secunda diuisio est qd act. alie sunt in rem alie in personam. **A**lie mixte vt. in. s. omnium et. s. quedam et ibi declarauit que dicantur in rem que in personam et que mixte: et propterea non intendo hic repetere qd superuacuum foret. **C** Tertia diuisio dicitur qd alie sunt persecutorie rei. **A**lie pene alie rei et pene vt. l. s. sequens. **Q**uarta qd quedam dantur in simplicium quedam in duplicium. **Q**uedam in triplum quedam in quadruplum et exempla de qualibet habuistis enumerata in. s. omnes. **Q**uinta est qd alie sunt bo. h. alie stricti iuris. **B**o. h. sunt. xvij. quas habuistis in. s. actionum vsq; ad. s. in bo. h. **E**t qd bo. h. et qd stricti iuris appellantur ibi determinatum est et ibi dixi vobis. **S**exta est qd alie sunt perpetue. i. que durat. xxx. an. **A**lie temporales que minori tempore durat vt. j. de perpe. et tempora. act. **E**t istas diuisiones si habemus in. s. act. s. v. pcedentes bñ huiusmodi ista et illas qd sequuntur huiusmodi. **S**eptima diuisio est qd alie sunt transitorie ad heredes. i. que dantur heredibus et in heredes. **I**tem que dantur heredibus tantum licet non dentur contra heredes: alie non transitorie. i. que nec dantur heredibus nec contra heredes. **E**t probatur ista diuisio. j. de perpe. et tempora. act. s. i. **O**ctaua diuisio est qd alie act. infamant alie non. **Q**ueda sunt famose qd dantur infamie irrogant. et quedam non: vt. j. de perpe. et tempo. appel. s. pe. et. l. i. ff. de his qui no. infa. et in multis partibus illius tituli. **C** Nona diuisio qd alie sunt directe alie vtilis. vt. l. penul. ff. si quis pau. se. dicatur. l. act. ff. de nego. gest. istud non habuistis in. ti. de act. directe appellantur que dantur ex verbis et ex mente. **V**tilis que dantur ex mente et ex sententia non ex verbis verbigratia. **S**i animal quadrupes dedit damnum daf actio in factum de pauperie ex verbis et ex mente et appellat directa sed si alius bipes dedit damnum nihil continetur in verbis. et ideo est opus qd detur ex sententia de quadam equitate extensa. vt. l. ex hac. l. ff. si qua. pau. se. dicatur. **A**liud exemplum est act. que datur contra cum qui gerit sponte negocia alicuius est directa. **S**ed ea que datur ei qui dicitur necessitate gerit negocia alicuius est vtilis. qd prima datur ex verbis et sententia. **S**econda ex sententia: qd edictum non loquitur in his qui de necessitate gerunt. sed equum est act. dari vt. l. iij. s. curatori. et. l. act. ff. de neg. ge. **D**ecima diuisio est qd alie sunt directe alie contrarie: qd dicantur directe et que contra rari non habuistis tractatum. s. in. ti. de act. **S**ed habuistis tractatum. ff. de act. et ob. ibi inueniuntur gl. alibi non inueniuntur glo. que doceat illud. **A**liqua nomina presentium sunt distincta. **A**liqua non: quando nomina presentium non sunt distincta: vnum est idem nomen omnium si duo vel tres presentium societatem vnum et idem nomen habent: act. qd proponitur vnum solum nomen habet: et ideo a quocumque proposita semper est directa et nunquam contraria. **A**liquando nomina contrahentium sunt distincta: et tunc aut sunt pares. aut vnus gratia alterius ad contrahendum vel quasi contrahendum accedit si sunt pares: ita celebratur contractus gratia vnus sine gratia alterius: aliquando nomina contrahentium sunt distincta et act. sunt distincte vt act. ex vendito et ex empto. **H**oc casu semper est directa act. ex empto que datur ad rem: act. ex vendito que datur ad precium. **I**tem locatio contrahitur gratia locantis vt consequatur pensionem et gratia conductoris vt possit percipere fructus. **S**ed vbi nomina contrahentium vel quasi sunt distincta: et vnus accedit ad contrahendum vel quasi gratia alterius: ex vna parte est directa ex alia contraria: mando tibi qd geras negocia mea. **M**andatum a mandante sumit originem principaliter: h. celebratur gratia vtriusque: act. que tibi datur est directa: act. que tibi datur est contraria. **S**i tu accedis ad gerendum negocia mea principaliter accedis gratia vtilitatis mee: si accedis ad gerendum negocia pupilli principaliter accedis et. et id tibi datur directa tibi contraria: pupillo datur directa tibi datur contraria. vt. l. ex maleficijs. s. si qs ab actis. et. s. tutores

ff. de act. et ob. et insti. de ob. que ex qst ptem. s. tutores. s. pmo. **C** **D**: istam diuisionem habuistis in quadam gl. alibi si reperitur in corpore iur. in. l. cōsen. ff. de act. et obli. **E**ndecima diuisio est qd alie dicuntur esse viles alie singulares alie generales verum est qd quedam non habent tertium membrum in instituta ponant omnes istis: ibi ponant istud membrum: vniuersales vt pe. bñ. singlcs: vt publ. rei vñ. gñales vt aliqs administratois sue rationem reddat vt est act. tutelae act. p socio: vt. l. p socio. arbit. ff. pro socio. **D**uodecima diuisio est qd quedam dicitur esse simplices quedam duplices: simplices i quibus distinguitur qd sit actor et qd reus? **D**uplices i quibus vterque est actor et reus: et vterque iurat de calū. vt act. fa. her. cōi. di. ff. re. et iterdictū vti. pos. **E**t hoc verum est ad substantiam cōe vt. l. inter cōfides. s. g. fa. ff. fa. her. **S**ed quantum ad ordinem cōe ille habet loco actoris qd pmo ad iudicium puocat et si non apz qd pmo puocauit tunc forte res dirimitur vt. l. i. tribus. et. l. s. cū ambo. ff. de iudi. **A**d istas duodecim diuisiones reducuntur quedammodo oēs act. in quibus pte arboris scripte. **Q**uid ergo sequimur p illas: sequimur per illas: qd scim^o naturam omnium actionum vtrū sint pretorie vel civiles: vtrū sint reales: vel personales vel mixte: vtrū sint persecutorie rei: vel pene vel rei et pene: vtrū dentur in simplicium vel in duplicium vel in triplum vel in quadruplum: vtrū sint bo. h. vel stricti iuris. **A**trum sint perpetue vel temporales: vtrū sint transitorie ad heredes vel non: **A**trum infamant vel non. **A**trum sint vtilis vel directe vtrū sint directe vel contrarie. **A**trum sint vtilis singulares vel generales: vtrū sint simplices: vel duplices et ista notitia sequimur p istas diuisiones. **S**ed qualiter act. reducuntur ad istas diuisiones dicā. vobis statim: tñ ponuntur hic quedam diuisiones qd nihil faciunt: qd act. qd proponuntur in arboribus non reducuntur ad istas. **O**ium actionum: quedam dantur sunt quedam natiue. i. quedam dantur a. l. quedam nascuntur: qd non prosequitur **J**o. istam diuisionem: quia act. non reducuntur ad istam: quia ista diuisio non ponitur a lege sed sunt magistralia verba. **A**lia diuisio est qd quedam sunt persecutorie solidi quedam non vt in. s. sūt preterea. **I**sta diuisio bene traditur p legem ergo videtur qd de buerit reducere ad istam. **E**go ostendi vobis in. s. sunt preterea qd **J**o. non curauit eam ponere: et modo ego dicam dari? **I**bi ego dixi vnam rationem modo dicam duas: qd vroz in actōne de dote contra maritum non consequatur solidam dotem non contingit propter priuilegium mariti. **I**tem qd ille qui cessit bonis non cōdemnetur in solidum contingit propter accidentiam facti: qd socius non cōdemnetur in solidum cōtingit ratione contractus societatis qd aliquis non cōdemnetur in solidum si opponat compensationem hoc contingit propter naturam compensationis que diminuit cōdemnationem. **J**o. autem intendebat hic ponere diuisiones qd ponit p ppiā actōis naturā **P**roterea et ecce modo ppiā rñsio: sicut ista diuisio si fuit recte posita hic salua pace ei^o qd fōmavit eā hic: qd inuit p ista vba qd quedam act. dentur ad sol idū quedam non. s. ille sunt preterea non dicit hoc s. dicit sūt. et. **J**o. et ego posuit illas diuisiones qd distinguunt species actōum qd pntinet diuersas spēs. **I**sta diuisio non distinguit spēs actōum s. diuersitates factorum circa easdē actōes. **D**: alia diuisio est qd quedam sunt ex ptem: quedam ex scō quedam in scō: et ista bñ tradit p. l. ff. de act. et ob. l. oblonū genera. s. actōum. **Q**uare non posuit eā **B**erta dalf. scit: vixerūt qda qd non est solentis nihil est. **J**o. incedit pōere diuisiones qd ponit naturā et pōictōem act. iā nate: ista non pōit naturā act. iā nate. **S**ed vñ nascantur act. vñ ita bñ poterat dicit: quedam act. nascuntur ex ptem et. illā noluit ponere. **A**d. xv. diuisione qd est rō qre non posuit eā. **A**ctōum que dā sunt arbitrarie quedam non: vt. l. s. pterea quedam. **A**d istud est aptis firma rñsio: ista non est diuisio generalis ad oēs actōes: imo est subdiuisio cuiusdā membri. **A**ctōum oium. quedam sunt bo. h. quedam stricti iur. vt in. s. actōum et cap. qd sunt stricti iur. quedam sunt arbitrarie quedam non: et id **J**o. non fuit eā psecut^o. **C** **D**: sequitur videt^o qd oēs actōes reducuntur ad istas diuisiones. xii. **E**t istud expediebā i qtuor vbi. **J**o. consideravit qd quibus actō reducuntur ad quibus diuisionem. **E**t id sup quibus diuisione posuit vñā lram. **A**d hoc vt ostenderet qd quibus lra designat vñā diuisionem: et quia est i al phabeto totam diuisionem significat in arboribus. et idco in quo libet circulo posuit duodecim litteras vt ostenderet quod que libz actio in circulo pōita reducitur ad quēz istarū diuisionum: tñ dubitaret aliquis bñ scio qd reducuntur tñ non sum cert^o ad qd membrum reducuntur: aliqñ diuisio b. duo mēbra: aliqñ tria: aliquando quattuor: et nescio ad qd membrum reducatur. **A**d istud ostendit **J**o. inuenit pñcta circulo: et istud est totū magisteriū qd est i arboribus. **S**uper primo mēbro dicitur esse vñū pñctū. **A**lie sunt pretorie: bñ

Incipit tractatus de Interesse.

Questio est utrum

Sit unum interesse tantum. singulari: an triplex. singulari: et pluri: Et quod sit unum tantum ostendo lex dicit. Si res vendita non tradatur ad id quod interest: agitur hoc autem egreditur interdum et c. Si autem excessus est diversorum sicut et alii

tas per quod differt interesse ab estimatione rei conditio et conuente. ff. de act. emp. l. i. et per eundem modum potest induci. C. de sen. q. p. eo quod interest. l. unica quod ibi dicit quod interesse potest ascendere usque ad duplum estimationis conditio vel conuente cum ergo excessus diversorum ut dictum est per quod conditio estimatio rei vel conuenta non est interesse eorum ergo remoueat conditio et conuentum relinquatur unum tantum. singulari. Preterea lex dicit quod interesse ad personam refertur et sic in suo esse constituit per relationem ad personam ut ff. de verbo. ob. l. i. §. si. operis non. nunc. l. stipulatio. §. questum et de reg. iur. §. estimatio rei non refertur ad personam sed ad rem: ergo sequitur quod non habeat substantiam vel regulam interestis. Preterea quoties duo sunt quorum unum refertur ad aliud constat non esse relationem idem et ad id quod sit ratio et ex commissione relati et eius ad quod sit ratio idem resultet effectus ut per quod i codicillis ad testam relatio ex quorum duorum iuribus comixtis idem insurgit effectus ut. l. i. §. codicillorum et. l. q. damde ius codicillorum et. C. de codicillis. l. si quidem: si ergo interesse refertur ad estimationem rei ut in. l. stipulatio. §. vlti. de op. no. nu. et. l. q. tabulas de furtis restat rei estimationem non esse interesse. Item interdictum uti possidetis datur ad interesse et illud refertur ad estimationem rei ut. l. si duo. §. vlti. ff. uti poss. ergo sequitur quod est. non sit interesse cum relatum ad id et sint diuersa. Preterea dispones et dispositum non patiuntur se sub eodem genere ut. l. vlti. de fun. instru. Si conditio estimatio et conuenta sic excedit eodem disponit et limitat interesse quod per quod patitur ipse: excedere duplici sui et. ut. C. de sen. q. p. eo et c. ergo absurdum est dicitur quod conditio vel conuenta estimatio rei sit per se distincta species sub eodem genere cum interesse singulari. Preterea a quo remouetur genus et quibus eius species. ff. de fun. instru. l. fundi. §. vlti. Sed si conueniat inter emptorem et venditorem quod non agatur de euictione illa conuentio operatur quod non petatur interesse et tantum precium petatur rei conuente. Cum ergo petitio illa remoueat petitionem interesse et non remoueat petitionem pretii: ergo patitur quod precium conuentum non est species interesse ut probatur de act. ep. l. emptor. §. quod autem: et oppositum sic ostenditur. act. l. acq. datur ad id quod interest: hoc autem interesse est conditio est. rei: primus per quod ff. de fur. l. qui tabularum. §. delect. acqui. quod non est: secundum apparet quod illud interesse ad quod datur actio. l. q. exponitur in. l. ff. ad. l. acqui. l. si se. vum memur: dicitur ibi quod non estimatur affectio: sed ex consequenti omnibus conditio valet: conditio ergo estimatio rei est interesse. Item lex dicit quod interesse ad estimatum refertur. l. qui tabulas in prin. ff. de furt. Item alibi si legatum est mihi relictum sub conditione et petam tabulas testamenti exhiberi et non exhibetur condemnatio fit ad interesse: illud autem refertur ad estimatum. legati: si agatur pro legato. Item hereditas, si agatur pro hereditate. l. locum. §. condemnatio. ff. de tab. exhib. Item quod interesse estimatur in suo esse per relationem factam ad estimationem rei per quod l. ff. de fur. Si vendidero. §. cum autem: ex his apparet quod non est unicum interesse. Item de in. l. quod doli estimatio fit non ex eo quod interest: sed ex eo quod in lit. iuraf. ff. de iudi. l. quod non a iudice: sed constat etiam interesse iurari ut. l. pe. de in lit. iur. et de administra. tu. l. tutor qui reper. l. i. Respondet ergo necessario sequitur aliam esse speciem interesse de quo loquitur lex non a iudice. uel commune: aliam de qua loquitur. l. pe. de in lit. iur. singulari. Preterea constat in lit. iura. ob. volum tantum non ob culpam ut. l. in act. §. sed in his omnibus et. l. i. in ff. de in lit. iur. et tamen iuratur interesse ut in. d. l. pe. cum ergo ratione doli quod maius delictum maior sit estimatio: et ratione culpe minor: quod minus delictum: et tamen constat ad interesse agi ratione culpe ut. l. i. §. interdum: ubi sequitur ulterius cum alia sit estimatio doli et a iura estimatio culpe: et una maior altera maior et quilibet appellatur interesse et quod non sit idem sed diuersum cum excessus sit diuersorum ut dictum est. Preterea constat

hic dicit esse unum punctum. Super. si. membro debet esse duo puncta. Alie sunt civiles hic debet esse duo puncta. Alie sunt in re: hic dicit esse unum punctum. Alie in persona: hic duo. Alie in re: hic tria puncta. Alie in simplici hic dicit esse unum punctum. Alie in duplici hic duo puncta alie in triplici hic dicit esse tria puncta. Alie in quadrupli hic dicit esse. iiii. puncta. sup. p. i. o. m. b. r. o. v. n. u. p. u. c. t. u. m. sup. i. j. d. u. o. s. u. p. i. i. j. t. r. i. a. sup. i. i. j. q. u. a. t. u. o. Et quod hoc ego ostendo vobis quare fecerit. Ecce ratio que datur intelligi ad quod membrum reducatur actio. quod si actio conueniat primo membro prime diuisionis: oportet quod sit unum punctum super l. f. a. et id in quolibet actio: p. o. r. i. a. d. i. c. t. q. u. o. s. i. t. v. n. u. m. p. u. n. c. t. u. m. s. u. p. l. f. a. et id in quibus actio: p. o. r. i. a. d. i. c. t. q. u. o. s. i. t. d. u. o. p. u. n. c. t. a. Publiciana dicitur prima actio. in prima l. f. a. q. respicitur prima diuisione vobis esse unum punctum: i. civilibus debet esse duo: quod omnes portio conueniunt primo membro prime diuisionis: dicitur civiles scdo. Scdo diuisione que respicitur per l. f. a. 2. h. 3. tria membra si conueniat primo membro quod est in re et unum punctum et ita hic sup. B. e. unum punctum si conueniat primo membro quod sit in re tria puncta. In tertia diuisione que respicitur per l. f. a. m. l. Si est persecutoria rei dicit esse unum punctum. Si persecutoria pene duo puncta: si persecutoria rei et pene tria puncta et ita hic sup. L. d. 3. esse unum punctum: idem per ordinem in alijs. In quarta diuisione actionum que datur in simplici que datur in duplici que datur in triplici que datur in quadrupli: ista diuisione respicitur per l. f. a. si actio datur in simplici dicit esse unum punctum: et ita hic si in duplici duo et c. In v. q. respicitur per l. f. a. m. l. Si actio est bona. ut sunt. xvij. dicit esse unum punctum. Si stricti iuris ut sunt omnes regulariter debet esse duo puncta: et ita hic debetis habere duo puncta. Si actio est perpetua dicit esse unum punctum super l. f. a. §. si temporalis duo: et sic de alijs diuisionibus. Si est transitoria. s. h. que respicitur illa diuisione dicit esse unum punctum. Si est transitoria duo puncta. Sequitur octaua diuisione. Si actio de qua dubitatur infamat dicit esse unum punctum si non duo puncta. Modo procedo ad nonam. Si actio est directa super l. f. a. 3. d. 3. ea unum punctum: si utitur duo: procedo ad. l. q. respicitur. r. diuisione diuisionum actio. Alie sunt directe alie contrarie. Si est directa dicit esse unum punctum. Si contra duo puncta. Procedo ad. xi. actio diuisione. Alie vniuersales: alie singulares: alie generales: si est vniuersalis dicit esse unum punctum. Si est singularis duo. Si generalis tria. Sequitur duodecima et vltima alie sunt simplices alie duplices. Si est actio simplex super l. f. a. m. d. 3. esse unum punctum si duplex duo puncta. Or modo quod per exempla melius omnia declarantur pone exempla. Publiciana in prima l. f. a. dicit esse unum punctum quod sequitur naturam primi membri prime diuisionis quod pemptoria ut. l. §. alie super. b. dicit esse unum punctum quod est realis ut. l. §. i. persona super. c. dicit esse unum punctum quod publici. est rei persecutoria ut. l. §. alie et. l. i. honorarijs. ff. de act. et ob. sup. d. dicit esse unum punctum quod datur in simplici super. e. debet esse duo puncta super. f. dicit esse unum punctum quod regulariter publici. est perpetua ut. l. i. honorarijs. ff. de act. et ob. Fallit quod ante vsuca. p. p. l. e. a. d. i. n. a. t. a. p. o. s. s. i. d. e. r. p. u. e. n. i. t. a. d. b. o. n. u. p. o. s. t. u. t. q. u. o. i. l. l. e. v. s. u. c. a. p. i. t. t. u. c. e. t. p. a. l. i. s. s. i. a. d. m. a. l. e. s. i. p. o. s. t. u. t. e. p. p. e. t. u. a. s. u. p. l. f. a. g. d. 3. esse unum punctum: quod est transitoria ad h. d. e. s. v. t. l. e. u. g. §. h. act. ff. de pub. sup. §. d. b. e. t. h. b. e. d. u. o. p. u. n. c. t. a. q. u. o. r. e. d. u. c. i. t. a. d. i. j. m. e. m. b. r. u. m. n. o. u. e. d. i. u. i. s. i. o. n. i. s. q. u. o. e. u. t. i. l. q. u. o. d. a. d. e. x. e. m. p. l. u. m. r. e. i. v. e. n. i. t. In l. f. a. l. dicit esse unum punctum: quod respectu huius est directa: ita procedit in alijs omnibus. Modus dicit unum punctum que datur ad h. d. e. s. v. t. q. u. o. n. o. n. p. u. e. n. i. u. t. a. l. i. c. u. i. m. e. m. b. r. o. q. u. o. d. a. d. i. u. i. s. i. o. n. e. m. et ille se paucissime quod actio non conuenit alicui membro diuisionis super illa l. f. a. q. respicitur illa diuisionem non dicit esse aliud punctum dicit vacat sic cifra in algorismo. que datur punctum utriusque membro que respicitur directa et utitur directa et huius ut actio depositi mandati et neg. ge. et tunc erunt puncta de tanquam huius ut tanquam utiles vel tanquam directe: ego ostendo vobis: aut una est generalior alia. i. maioris auctoris quam alia: aut pater sit generalis. Primo casu ut directa et utitur: directa est maioris auctoris: quod sic ego dixi datur et vobis et ex finibus: et ex finibus solui: et id est maioris auctoris: et id tanquam maioris auctoris huius est puncta da directa. Scdo casu ut directa et huius que sit pis auctoris dicit ita subdistinguat. aut directa et huius inducunt eodem iure. aut diuersis iuribus. Si eodem iure verbigra neg. ge. directa et huius inducunt iure portio. Actio maior directa et huius iure civili. Actio comio. directa et huius iure civili. Hoc casu super l. f. a. q. designat illa diuisionem super l. f. a. l. non erit facienda aliud punctum: quod per parit auctore impediunt se. Si quod inducunt diuersis iuribus directa iure civili: huius portio vel est: verbigra actio tutelae directa est introducta de iure civili: quod per legem. xii. tab. Contraria est introducta de iure portio: ut. l. i. ff. de iud. tutelae: ubi dicit huius tutelae actionem portio: propositum inducit: in vsu Hoc casu punctanda sunt fin regulas punctorum super directa facienda est unum punctum: super huius duo puncta. Ammodo ergo scitis breuiter quicquid est in arbore. D.

In fine lecture de sup. arbore de actionibus.

stipulationem iudicio fisci committi quattuor res est vt. l. ii. §. vlti. g
satisfada. co. et illa appellatur vera estimatio rei vt. l. inter hec ver
ba. ff. de vbo. sig. et illud appellatur interesse vt. l. vlti. Si quis i
ius vcc. et l. quof. de vbo. ob. cu ergo va et cois estimatio appellet
interesse: et illa potest differri ab estimatioe singuli vt. l. si equo d le
ga. i. et d le. ij. neq; q; eode sit isce eode v3 q; sit singularis estima.
interesse singulariter. Sed dico q; damnum singulariter esti
mationis e interesse singulare estima. coiter est interesse coe
ertictu a puentione est iterec conuentu sequitur quod illud co
mune differatur a singulari et no sit ide s3 spe distinctu et per
eundem modu possit adduci lex arbitrio i pn. et. §. no tr. ff. d do
lo. **Et** ad euidetiozem intellectu huius videtur e an estima
tio rei sit interesse: vel an estimatio dani vel lucri in illis caib?
i qbus hetur actio lucri: et q; facit estimatio rei et d dani et sic
pbat q; et vbi verum est danu vct interesse: vt p3 in legato sub
pdi. relicto vt. ff. de ta. cri. l. locu. §. pdenatio. **Et** si peto caue
ri p legato sub codi. relicto si no caueatur petis interesse. **Et** in
teresse aut d estimatio eius qd est legatu: p3 ergo qd estimatio
rei e interesse: vt. l. pe. et. ij. rñ. ff. ex q. ea. in pos. ea. l. i. **Et** dicte
rea p3 qd leges dnt interesse referri ad esti. rei. ff. de fur. q tabu
las et l. si vedidero. §. cu aut. **Oppo.** vo qd estimatio vel ptiu rei
no sit interesse p3 sic q; lege cauet q; in actioe furti no qdrupla
tur interesse. **S3** vey ptiim rei: p3 igit ptiim rei no esse intere:
vt. ff. de fur. l. in furti. **Et** q; lex dicit qd ptiim rei venit in
teresse. ff. de reg. l. libru: pstat aut id qd deducit in altez no esse
id in quo deducit. Sed si ouis deducit in grege no est gr: s3
in grege ptinet. **Et** si tignu deducit i r omuz no est dom?
sed i ea ptinet. ff. de vsuc. l. eu q et l. reru mixtura. **Et** si bos
deducatur in sniam p3 oibus quod non est snia s3 in snia coti
netur: bñ ergo concluditur si ptiim rei venit i interesse: ergo ipa
res e interesse. **Et** si vnum duorum sui potetia et pben
dit altez comprehendens. i. comprehensum sunt diuersa et no
idem vt ecce actus sui potentia comprehendit iter: vt. l. est si pu
pillus. §. vlti. de noua. et l. qui in vsuf. de verbo. ob. et tamen cer
tum: est non esse actum sed spem seruitutis distinctam ab acty
vt. ff. si serui. ven. l. loci corpus. §. i. de adim. l. l. i. **Et** iter
comprehendit facultatem eundi agendi: et tamen facultas illa n
est iter: quod p3 q; potest esse in itinere: vt. fundus sub condi.
§. qui sun. et si vsuff. pe. l. i. **Et** actus comprehendit faculta
tem eundi agendi: et tamen facultas illa non est actus. **Et** q;
vsuffr. continet facultatem vtendi fruendi: vt. l. i. d vsu fru. ff. et
tamen facultas illa no est vsuf. quod p3 q; pot esse vbi ius vte
di fruendi no est: vt. ff. d iur. do. si vsuf. so. ma. l. si vsuf. ergo be
ne sequitur quod l3 interesse comprehendat estimatioem comu
nem vel conuentam rei qd ista comunis vel ista conuenta no
sit interesse. **Et** pterea pbat sic q; sit estimatio dani et no
rei: q; ipm interesse in pdenat. deducitur: vt. l. si minoris. ff. de
sdmi. tu. et l. pc. de in lit. iur. constat autem danum in codena
tione deduci q; vbi pot iurari esti. rei ibi pot esse condenatio i
teresse: vbi non pot esse non fit. ff. ad. l. acq. si quis resti. **Quz** er
go probatum sit qd interesse in codenatione deducatur et esti.
dani: ratione concludit q; estimatio et interesse sint ide. **Et** q;
dicit. l. iurari in lit3 interesse: vt. d l. pe. et alia lex dicit q; iura
mento in litem deducitur estimat. in quantitate consistens: vt
l. videamus. §. si tamen coniungedo. §. iuraf: sic ergo p3 ex hoc
et pcedenti q; estimatio dani in quantitate consistentis idem
sunt. **Et** q; lege cauetur actionem dari ad interesse: et alia
l. dicit q; per acq. consequimur danum et dani estimationem
ergo euidenter p3 q; estimatio damni est interesse. **Et** q; po
ne q; stipulo: rem tradi vel mibi prestari non precedente pctu
de cuius natura debeat transferri vsium vel possessio: certuz
est q; si non tradatur vel prestetur q; no estimatur proprietatis
vel possessio. Sed illud solum qd mibi abest: q; res tradita vel
prestata non fuit et illud appellat lex interesse: de ver. ob. si rem
prestar: et l. si fundum tradi. **Et** q; rem q; v3. c. obli
gata erat pro. r. stipulo: liberari: agam ad interesse: q; liberata
non fuit. istud autem interesse est illud quod mibi abest: vnde
si illa. r. solum mibi absunt q; illa solui et habeo rem penes me
p3 q; precium rei non est in teresse. Sed estimatio eius quod mi
hi abest q; non fit quod fieri debuit vel fieri non puenit. **Et** q;
si stipulo: mibi satisfdari pro. r. si no satisfdaf peto interesse: illd
aut interesse equipollet quantitati p qua satisfdadu erat aliquan
do ab ea exceditur. ff. de ver. ob. si stipulatus. §. vltimo: et de re
iudicata. l. si quis ab alio in prin. per hoc patet q; interesse non
idem est q; rei estimatio. sed diuersum: quia in diuersis non
i eodem conuenitur qualitas et effectus. **Et** ad hac qonem dico

q; esti. rei cois et coeucta et singularis no e interesse l3 veniat i in
teresse coiter et singlr et ex coeuctoe. Estimanda et hoc sit ofido
l. dicit q; verba quati ea re esse patent si ad id qd iter est: sed ad
rei esti. referunt. ff. de vbo. ob. l. hec vba fm lege. n. indefinita equi
pollet vniuersali. ff. de leg. ij. l. si pluribus de leg. iij. l. hoc legatu
et l. si plures. ff. de re. du. l. si is q. §. vtru in fi: cu ergo lex indefini
te dicat no ad id qd iter est intelliga vlt: et eode modo vlt qd di
cit fm estimatione et. vt sic pmiim pcedat oem spem interesse:
fm oem estimatione. hoc id e. §. q; rei estimatio no sit interesse p3
l. l. i. §. pderadu. ff. d tu. et ra. dist. **Et** rñdeo ad pmi qd e v3
sit vnicu interesse vel triplex: dico q; cu danuz possit estimari sin
gulariter vt. l. libert? q sol. ff. d bo. lib. et. ff. si. j. pa. l. i. **Et** q; alia
l. coiter vt. l. si seruu meu na ibide dicit quati oibus et. **Et** ex p
uentione q; potest pro eode coeucto sup dubia futura estima
tio dani vt. l. procurator ad exhi. §. vlti. ff. r. ra. ba. et. l. vlti. de p
to. stip. et hec appld coeueniri. i. coeuctioe estimati et limitati
et potest excedere singulariter et eode et ab eis excedi: ergo non est
ide: cu excessus sit diuer for: sed erit p se diffinita spes affirmã
do enim noua formam p hoc q; ex conuentione additur vel de
trahitur non remanet i singuli et coi. Sed assumit spem nouã
et appellat coeuctum vt dicitur in stip. ptozia q; p inuentionez
et forma ptozis nouã formã assumit et vocat coeucto: alia.
Et q; p eodem modu constituitur noua spes iuris vt. l. ius ci
ui. ff. de iusti. et iur. ergo e noua spes interesse: no ergo dico q;
coeuctu preciu rei sit interesse coeuctum: neq; q; eode sit i. esse
eode neq; q; singularis estimatio rei sit interesse singulare. Sed
dico q; danum singulariter estimatum et interesse singulare et
estimatum coiter est interesse eode et estimati et ex conuentione
est interesse conuictum et sic triplex: sic ad ar. primum p3 rñsio
q; concedo q; eode vel coeuctu pactum rei non e interesse l3 i esti
mat. deducit vt dictu est. **Et** q; si tencem opinionem malaz
l. q; precium rei sit interesse nihilominus p3 r. p dñsio q; vcrũ e
nihil esse illud a quo exceditur. s. numero tm: numero diuersuz
spe idem genere diuersuz spe esse r. d potest vt. ecce si dica Mar
tinus non excedit seipsum. Sed Martinus bene pot excedere
Petrum et ab eo excedit et asinus potest excedere boue et ab eo
excedi sed coeucto in eo qd dicit interesse constitui p relatione ad
psonã. Sed subiungo q; persona pot sumi dupliciter. s. singlr
et coiter: relatum ergo ad psonam singulariter dicit singulari:
relatu ad psonam coiter d eode: q; autem interesse relatio possit
fieri ad psonã coiter p3 q; l. acq. l. actio ad interesse dat illud
autez referit ad id quati oibus valet vt. d. §. dele. acq. maior qd
e in. d. l. si seruum meum: tertiu et quartu coeucto q; pbat q;
estimatio rei non sit interesse. Ad quintuz rñdeo eodem modo
q; concedo q; estimatio rei non est distincta spes interesse vt p
batum est: ideo non continetur sub eodem genere cuz interes
se singulari.

Et q; tractatum de actionibus insti. super arbore actoz
et de interesse: allucinator p perspicacissimum Dymum de mu
cello: ad fructum quozlibet legum studiosorum edutorum.